VEHBİ BARDAKÇI

İBRAHİM KAYPAKKAYA

Kırmızı Bahar

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

2.BASKI

OZAN YAYINCILIK

ADANMIŞ HAYATLAR - 3

CamScanner ile tarandı

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

KIRMIZI BAHAR

İbrahim Kaypakkaya

(Adanmış Hayatlar-3)

ROMAN

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

Vehbi Bardakçı

KIRMIZI BAHAR
İbrahim Kaypakkaya

(Adanmış Hayatlar-3)

ONUR
TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR
VAKFI

CamScanner ile tarandı

© Bu kitabın tüm yayın hakları Ozan Yayıncılık'a aittir.
Tanıtım için yapılacak alıntılar dışında tüm alıntılar, Kültür Bakanlığı Telif Hakları Sözleşmesi gereği yayınevinin iznini gerektirir.

KIRMIZI BAHAR / Vehbi Bardakçı

Yayın Yönetmeni: Mustafa Demir
Kapak Tasarımı: Ozan Yayıncılık Ltd.

Baskı ve Cilt: Kurtiş Matbaacılık
Maltepe Mah., Litros Yolu
Fatih Sanayi Sitesi, No: 12 / 74
Topkapı / İstanbul

Kütüphane Bilgi Kartı (CIP):
KIRMIZI BAHAR / Vehbi Bardakçı
Çağdaş Türk edebiyatı, Roman, Politik roman
Ozan Yayıncılık Ltd., Ocak 2012, Türkiye-İstanbul, 384 sayfa

ISBN: 978-9944-143-75-2

Dağıtım:
İstanbul: 2A, Alfa, Alkım, Artı, Bilgi, Cağaloğlu,
Final, İmge, Paraf, Remzi, Say, Totem, Yelpaze, Yeni Çizgi
Ankara: Işık Eğitim, İmge, Kıta
İzmir: Erdoğanlar, Gema

OZAN YAYINCILIK LTD.
Alemdar Cad., Güzel Sanatlar Sok., No: 13, Cağaloğlu-İstanbul
Tel: 212-511 93 95 / 520 43 90 / Fax: 212-527 98 47
Email: info@ozanyayincilik.com Web: www.ozanyayincilik.com

CamScanner ile tarandı

Vehbi Bardakçı, 1956'da Yozgat'ın Curali Köyü'nde doğdu. İlkokulu doğduğu köyde okudu. Ortaokul için beş kilometre uzaklıktaki Çayıralan İlçesi'ne yaya gidip geldi. Siyasi nedenlerle çeşitli yerlerde okuduğu liseyi Kayseri'de bitirdi. Bu verimsiz koşullarda önce Türk edebiyatı ve sonra dünya edebiyatıyla tanışarak yazar olmaya karar verdi.

1979'da o dönemin siyasi kaos ve çatışma ortamını yansıtan "Acılar Paylaşılmaz" adlı ilk öyküsüyle Kültür Bakanlığı'nın açtığı bir yarışmaya katılarak ödülünü dönemin cumhurbaşkanı Fahri Korutürk ve Başbakan Bülent Ecevit'ten aldı.

Aynı yıl üniversite sınavlarına girdi ve karşıt görüşlü militanlarca okul kapısı tutulduğundan Afyon Mali Bilimler Fakültesi'ne devam edemedi. Ülkenin içine yuvarlandığı bu trajikomik olayları da "Kapı Kapı" adlı eserinde anlatmıştır.

1980'de yurtdışına çıkmak zorunda kaldı. Grafik tasarım ve uygulamaları üzerine meslek eğitimini Almanya'da tamamladı. Bir yandan Almanca öğrenip meslek eğitimini sürdürürken, diğer yandan yazmaya devam etti. Ödül alan öyküsüyle birlikte ilk kitabını Türkçe olarak Almanya'da yayınladı. Bu öykülerden bir kısmı "Die Frem-

CamScanner ile tarandı

de ist meine Heimat / Gurbet Yurdumdur" adıyla Hitit Verlag (Hitit Yayınevi) tarafından Almancaya çevrildi ve edebiyat çevrelerinde yankı uyandırdı. Daha sonra "Kapı Kapı" adlı ikinci kitabını yayınladı. Bu kitap, edebiyatımızın önde gelen isimleri tarafından övgüyle karşılandı, özellikle Fakir Baykurt kitap hakında önemli saptamalarda bulundu.

Uzunca bir süre yazmaya ara verdi. "Evrenin Gizli Boyutları" adlı eseri bu suskunluk döneminden sonra ortaya çıkan ve Türkiye'de yayınlanan ilk eseri oldu. Sürükleyici bir dille insanı alıp evrenin bilinen ve bilinmeyen boyutlarına götüren bu kitabında ağır felsefi konular adeta gürül gürül akan bir şiire dönüşmektedir.

Daha sonra Almanya'da yayınlanan tüm öykülerini, "Yarım Kalan Türkü" ve "Kapı Kapı" adlı iki kitapta toplayarak Türkiye'de yayınladı. Ve ardından diğer eserleri geldi. On beş yıl süren içe kapanma ve uzun arayış döneminden sonra ortaya çıkan tüm eserlerinde, zengin doğa betimlemeleri ve giderek derinleşen mistik bir boyut göze çarpmaktadır.

"İnsan Sevdikçe Güzelleşir" adlı dördüncü kitabında, kirlenen ilişkileri ve yok olup giden değerleri akıcı bir dille anlatmış, bir yandan toplumla hesaplaşırken, diğer yandan bireyin negatif duygularını da sorgulamıştır.

"Kelebek Vadisi" adlı kitabı ise, yaptığı tablonun içinde kaybolan bir ressamın romanıdır. Doğa betimlemelerinde yazar bu kitabında zirvelerde dolaşmaktadır. Acıların ve

CamScanner ile tarandı

aşkların iç içe yaşandığı olağanüstü güzel ve etkileyici bir hikâyedir.

"Özgürlük" romanında, uyuşturucu bağımlısı ve yabancı düşmanı Alman gençlerinin bir haftalık Kapadokya gezileri masalsı bir dille anlatılmaktadır. Gençlerin etkileyici ve sarsıcı hikâyesi verilirken, aynı zamanda bölgenin Hitit uygarlığından kalma dört bin yıllık tarihi ve ilginç yüzey şekilleri olağanüstü güzel ve akıcı bir dille aktarılmaktadır.

"Dünaynın En Güzel Kitabı" ise, kitap için ağlayan yedi-sekiz yaşlarında bir kız çocuğuyla bir yazar arasında mektuplarla kurulan dostluğun hikâyesidir.

"Adanmış Hayatlar" serisini oluşturan "Hasretim Derin Uykularda", "Ağlasın Gökyüzü" ve "Kırmızı Bahar" yazarın sekiz, dokuz ve onuncu kitaplarıdır. Bu üç roman, yakın tarihimizin bir başkaldırı ve direniş destanıdır. 68 kuşağı üzerine yazılmış ilk roman serisi olma özelliklerinin yanı sıra, aynı zamanda onlar üzerine yazılmış en etkileyici eserlerdir. Dengeli ayrıntıları, duygu yoğunluğu ve edebi tadıyla bu romanlar daha şimdiden ölümsüz Türk klasikleri arasında yerini almış önemli eserlerdir.

CamScanner ile tarandı

BÖLÜM BAŞLIKLARI

Bölüm 1 9
Bölüm 2 27
Bölüm 3 47
Bölüm 4 69
Bölüm 5 87
Bölüm 6 105
Bölüm 7 129
Bölüm 8 153
Bölüm 9 173
Bölüm 10 197
Bölüm 11 225
Bölüm 12 243
Bölüm 13 261
Bölüm 14 283
Bölüm 15 301
Bölüm 16 321
Bölüm 17 339
Bölüm 18 363

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

Bölüm 1

Haydaran tepelerinden aşağılara doğru uğultularla inen rüzgâr yerdeki karları hışımla kaldırıyor ve boşlukta savurduğu kar kristalleriyle bembeyaz bir karanlık oluşturuyordu. Ortalık ağarmak üzereydi, fakat bu beyaz karanlıkta kaybolup gitmişler, bir adım önlerini göremiyorlardı.

"Şafak söktü sökecek" dedi Ali Haydar.

Başları poşularla sarılı, elleri parkalarının ceplerinde, ayaklarında lastik ayakkabılarla karlara bata çıka yürüyorlardı. Ali Haydar önde, Süleyman arkadaydı. Adımlarını her attıklarında dizlerine kadar kara gömülüyorlar, sonra diğer adımlarını atıp saplandıkları kardan çıkmaya çalışıyorlardı.

Süleyman endişeyle, "çok geç kaldık" dedi. "Kararlaştırdığımız saatte varamayacağız."

"Yollar kapalı olduğu için geç kaldığımızı tahmin ederler, endişelenecek bir şey yok" dedi Ali Haydar.

Fakat arkadaşını yatıştırmak için böyle konuştuğu belliydi. Vadilerle parçalanmış dağ eteklerine uzun

CamScanner ile tarandı

uzun bakmasından bu açıkça belli oluyordu. Rüzgârın önünde delice savrulan kar boşlukta döne döne karşı yamacın sırtlarına kadar gidiyor, orda ters yönden gelen rüzgârla havaifişek gibi dağılıyor, açılıyor, toplanıyor ve sonra dere yatağına inip çıplak söğütlerin ve kavak ağaçlarının arasında ıslık gibi öterek taa Vartinik'e iniyordu.

Biri silahlı, diğeri silahsızdı. Omuzlarında erzak çantalarıyla mümkün olduğunca hızlı yürümeye çalışıyorlar, arkadaşlarının kaldığı mezra evine bir an önce ulaşmak için can cana bir mücadele veriyorlardı. Doğayla bazen uzlaşarak, barışarak, bazen direnerek, alttan, üstten, yandan, dolana dolana gidiyorlardı.

"Dün geceden beri açlar" dedi Süleyman.

"Biliyorum" dedi Ali Haydar. "Üç gün aç kalsalar da bir şey olmaz. İnsanoğlu açlığa dayanır, ama susuzluğa dayanamaz. Merak etme, yarım saate kalmaz orda oluruz. Bol bol erzak aldık yanımıza, istedikleri kadar yesinler. Tandır ekmeği, çökelek, pestil..."

Süleyman, "turşu bile aldık!" dedi sevinerek. "Kuru kayısı, lahana, havuç, yer elması... Bu erzak kaç gün dayanır bize?"

"En çok bir hafta dayanır" dedi Ali Haydar. "Sonra iner yine getiririz. Kışı böyle geçireceğiz, başka çaresi yoktur."

CamScanner ile tarandı

Arka tarafta uzun uzun bir köpek uludu, birkaç köpek havlayarak ona karşılık verdi. Sonra çakal pavkırmaları geldi uzaktan. Geceye ürperti veren bu sesler yankılanarak tüm boşluğu dolduruyordu. Durup dikkatle sesleri dinlediler.

"Köpekler..." dedi Ali Haydar. "Sesler aşağıdan, Vartinik taraflarından geliyor."

"Çakallara savaş ilan ettiler."

"Çakallar inemez köye. Ayılar, kurtlar bile inemezler. Köpekler asla sokmaz onları köye."

Tekrar yürümeye başladılar. İkisinin de kaşları ve kirpikleri bembeyaz kar... El ve ayak parmakları soğuktan sızlamaya başlamış, yüzleri nar gibi kızarmıştı. Canlarını dişlerine takmışlar gidiyorlardı.

Haydaran delirmiş gibi esiyor, yerden alıp göğe, gökten alıp yere vuruyor, savruluyor, savruluyor, zemherinin bu son günlerinde en asi gecelerinden birini yaşıyordu. Ali Haydar'ın düşünceleri bu zemheri ayında kar tanecikleri gibi savruluyor, dağılıyor, toplanıyor, uzaklaşıp gidiyordu.

Erzak temini için dün gece Vartinik'e inen Ali Haydar ve Süleyman, köylülerden aldıkları yiyecek ve içeceklerle bu gece yarısından sonra tekrar arkadaşlarının kaldığı Mirik mezrasına doğru yola çıkmışlardı. Önce karşı yamacın sırtından gitmeyi planlamış-

CamScanner ile tarandı

lar, fakat dere yatağından sonra hiç hesaplamadıkları kalın bir buz tabakasıyla karşılaşmışlardı. Elinde pilli feneriyle önde giden Süleyman, "burdan gidemeyiz, zemin çok kaygan" diyerek Ali Haydar'ı uyarmıştı.

Patika yol cam gibi saydamdı, ayakları kayıp düştüklerinde uçurumun dibini boylamaları işten bile değildi.

"O zaman biz en iyisi Mirik sapağına kadar dere yatağından gidelim" demişti Ali Haydar. "Dereden çıkınca hemen tepedeki düzlüğe ulaşır, ordan da mezra evine varırız. Yolumuz böyle biraz uzayacak, ama o düzlükten gidersek daha emniyetli olur."

Yamaç yolundan geri dönüp dere yatağına girmişler, kargaların ürkütücü çığlıkları arasında saatlerce yürüdükten sonra sığındıkları "köm" adı verilen mezra evine epey yaklaşmışlardı.

Hayvanlarını otlatmak ve barındırmak için bir ya da birkaç ağıl ile çoban kulübelerinden oluşan bu kömlere Haydaran bölgesinin her tarafında sık sık rastlanıyordu. Yaz başında köme getirilen hayvanlar yaz sonunda yeniden asıl yerleşme alanına götürülüyordu. Bunlar, çitlerle çevrili geniş ağıllar içinde basit taş yapılardı; köy veya yayla evleri gibi toplu halde değil, onlardan farklı olarak dağların yüksek kesimlerinde tek başlarına bulunuyorlardı.

CamScanner ile tarandı

Sığındıkları köm, buzlara oyulmuş bir Eskimo evini hatırlatıyordu. Saçaklarından yere kadar sarkan kalın buzlar da bir mağaranın sarkıtlarına ve dikitlerine benziyordu.

Konuşa konuşa gidiyorlardı. Arada bir durup sigaralarını yakıyorlar, dağların ayazına aldırmadan karlara bata çıka ilerlemeye çalışıyorlardı. İniyorlar, çıkıyorlar, düşüyorlar, kalkıp yürüyorlardı.

Karla kaplı uzak dağların ardından karşı yamaçlara ve ovaya doğru bir aydınlık süzülüp inmeye başlamıştı. Ali Haydar uzaklara bakıp gülümseyerek arkadaşına döndü, "bak Süleyman, şafak atıyor" dedi.

Soğuk bir rüzgâr, ufuklarda karşıladığı şafak aydınlığını alıp uğultularla aşağılara indiriyordu.

"Ortalık ışıdı ışıyacak" dedi Süleyman.

Ali Haydar, "az bir yolumuz kaldı" diye ekledi. "Şu tepeyi de aştık mı tamamdır."

Derin vadilerden, "vuuuv, vuv!" diye garip uğultular geliyor, bu uğultular çıplak ağaç dallarında bir ıslık sesi bırakarak taa ötelere gidiyordu.

Yatık bir sırtı aşıp, tabanı geniş bir dereden yukarı doğru yürüdüler. Barıkbaşı istikametinden gelen yola girip sağa döndüler. Mirik mezrası artık önlerindeydi.

Ali Haydar karları yara yara gidiyor, birkaç adım gerisinden de onun izlerini takip ederek Süleyman

CamScanner ile tarandı

yürüyordu. Uzakta, karla kaplı düz bir alanda, saçaklarından buz sarkan kömü gördüler. Bir an önce arkadaşlarına ulaşmak için adımlarını hızlandırdılar. Köme yaklaşık yüz metre kala, Ali Haydar, üç kez parola ıslığını çaldı. Karşılık veren olmadı.

İki arkadaş göz göze gelip bakıştılar. Parola ıslığına cevap verilmemesi ikisini de endişelendirmişti. "Evden mi ayrıldılar yoksa?" dedi Süleyman.

Ali Haydar, aklına gelen kötü düşünceleri kovdu, "yok canım" dedi, "neden ayrılsınlar evden, nöbete bırakılan kişi uyumuştur."

"Umarım öyledir."

"Öyledir ama... Öyle olunca da vahim bir durum ortaya çıkmıştır."

"Ne gibi vahim?"

"Nöbet tutan kişinin uyuması affedilir bir hata değildir. İnsan uykusuzluktan ayakta duramasa ve iki gözü eriyip önüne aksa bile uyumayacak, gidip elini yüzünü karla yıkayacak, buzlu sulara yatıp uykusunu kovacak, nöbete devam edecek..."

"Aynen öyle olacak" dedi Süleyman. "Ama bu nasıl derin bir uykudur ki, ıslıklarımıza cevap vermiyorlar?"

Ali Haydar bir ıslık daha çaldı. Bu sırada Süleyman eğilmiş yerde taş arıyordu. Karların arasında iki

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

küçük taş buldu. Önce birini eve doğru atıp bekledi, herhangi bir tepki gelmeyince diğerini de fırlatıp attı. Taşlardan biri pencerenin altına isabet etmişti.

İbo, duvara çarpan taşların sesiyle uyanıp pencereye koştu. Camın buzlarını kazıyarak dışarı baktı, "bizimkiler gelmiş!" dedi, sevinçle kapıya doğru yürüdü. Bu sırada Muzaffer de uyanmış, neler olduğunu soruyordu.

"Bizimkiler gelmiş!" dedi Hüsam.

İbo onları kömün önünde karşıladı. Birlikte peş peşe içeri girdiler. Muzaffer gerinerek uyku sersemliğinden çıkmaya çalışıyor, Hüsam da ateş yakmaya hazırlanıyordu.

Erzak dolu çantaları pencerenin önüne bıraktılar. Süleyman başına sarılı poşuyu çıkarıp çırptı. Karını temizledikten sonra poşuyu atkı gibi boynundan aşağı sallandırdı.

Ali Haydar'ın poşusu hâlâ başındaydı. Ayaklarını çırpıp karını temizledikten sonra, "siz karnınızı doyurun, ben çıkıp etrafa bir bakayım" dedi.

Aceleyle dışarı çıktı. İçinde tuhaf bir duygu vardı. Nöbette uyuyan kişinin kim olduğunu sormaya vakit bulamamıştı, ama Hüsam olduğunu tahmin ediyordu. Muzaffer uyumaz, İbo dersen asla... "Olsa olsa bu Hüsam'dır" diye geçirdi içinden.

CamScanner ile tarandı

Nöbette sanki kendisi uyumuş gibi bir suçluluk duygusuna kapılıyor, bu duygudan kurtulmak için, dışarda olağanüstü bir durumun olmadığını ve her şeyin yolunda olduğunu söyleyerek girmek istiyordu içeri. Bundan tamamen emin olduktan sonra nöbette uyuyan arkadaşını eleştirecek, her kim olursa olsun, böyle bir durumun bir daha asla tekrarlanmaması için sıkı bir karar alınmasını isteyecekti.

İbo'nun bu konularda çok titiz davrandığını biliyordu, "fakat demek onlar uyuduktan sonra nöbete bırakılan Hüsam da uyumuş" diye düşündü.

Uzakları görebilmek için kömün damına çıktı, dikkatli gözlerle çevreye baktı. Radar gibi etrafı taramaya başladı. Kara yansıyan şafak aydınlığı gözlerini kamaştırıyor, uzaklarda yerle gök beyaz bir sonsuzluğun içinde kaybolup gidiyordu.

İki veya üç yüz metre kadar ilerde, sırtın ucunda, siyah, yuvarlak bir şey belirip kayboldu. Dikkatlice baktı. Sonra bunların dört tane olduğunu ve sessizce köme yaklaşmaya çalıştıklarını gördü. Sonra dört tane daha ve dört tane daha... Asker miğferiydi gördükleri. Bunu anladığında kömün damından atlayıp aceleyle içeri koştu. Koşarken ayağı kayıp karların içine yuvarlandı, kalkıp tekrar koştu. "Basıldık, çabuk çıkın, basıldık!" diye bağırdı.

CamScanner ile tarandı

Silahlarını kapıp aceleyle dışarı fırladılar. Bu sırada karşıdan yaylım ateşe başlamışlardı. Mirik mezrası silah sesleriyle çalkanıyor, dağlarda yankılanan sesler vadilerde çoğalarak ovalara kadar iniyordu.

Üsteğmen, elinde megafonla, "sarıldınız, hiçbir yere kaçamazsınız, silahlarınızı bırakın ve teslim olun!" diye bağırıyordu. Karşılıklı atışlar bir süre böyle devam etti.

Ovacık tarafından yarım daire şeklinde kuşatılmışlardı. Ali Haydar elindeki bombayı kuşatmadan tarafa fırlattı. Hemen ardından ateşe başladı. Ağılı çevreleyen çiti aşarak sıyrılıp gitmeyi, Haydaran eteklerini parçalayan derin vadilerde arkadaşlarıyla birlikte kaybolmayı düşünüyordu. Çok yüksek olmayan çiti tam aşacağı sırada vurulup yüzüstü düştü.

İbo bu sırada Ali Haydar'ın düştüğü çite doğru ateş ederek koşuyor, kuşatıldığı ateş çemberinden uzaklaşmaya çalışıyordu. Koşarken ayağı kaydı ve daha yere düşmeden gelip bir kurşun saplandı boynuna. Elindeki kırma yere düştü, başını usulca karların üzerine bıraktı.

Boynundan kan damlaları düştü ve kırmızı benekler oluştu karda. Ardından ılık ılık akmaya başladı. Kar beyazında gittikçe açılan bir kızıllık oluşuyor, gökyüzünde şafak sanki bu kanla kızarıyordu.

Zirvelere bir şafak kızıllığı asılıp kalmış, dağ eteklerinde sisli bir aydınlık buğulanıyor ve derin vadilerde sinsi bir karanlık... Vakit sabaha erdi erecekti.

Muzaffer, Süleyman ve Hüsam, mezradan hızla uzaklaşmaya başlamışlardı. Çarpışmak için silahları yoktu, teslim olmak da istemiyorlardı. Yarım daire şeklindeki kuşatmanın açık tarafından şafak aydınlığına karışıp gitmişler, gözleri kör eden kar beyazlığında yok olmuşlardı.

Dağ evinin içinde ve çevresinde sesler kesilince, jandarma timleri üç ayrı yönden köme doğru koşmaya başladılar. Üsteğmen ortadaki timin başındaydı, koşarak geliyorlardı.

Elinde kırmasıyla üsteğmenin birkaç adım gerisinden gelen ihbarcı aylardır bu kanlı paranın peşindeydi. Vaat edilen ödülü almak için dağ taş dolaşıp iz sürmüş, aradığı kanlı ekmeği sonunda bu mezra evinde bulmuş ve gidip haber vermişti.

Askerlerin bir kısmı köme girip bakarken, bir kısmı vurulanların başında toplanmaya başlamıştı.

İhbarcı, üsteğmenin yanında bir kahraman edasıyla dimdik duruyor, gülümsüyor, mutlu görünüyordu. Rahat tavırlarla silahını doğrulttu, yerde yaralı ve savunmasız yatan İbo'nun sırtını kırk-elli kadar saçmayla delik deşik etti.

Bu ikinci saldırıyla İbo'nun canından bir can koptu ve bütün gücü damarlarından süzülüp kara aktı, kar kızıla boyandı.

Umutları, özlemleri, beklentileri, sevdası kara aktı ve öfkeden deliye dönen kar kıpkızıl kesildi, bir isyan ateşi gibi ışıldamaya, alev alev yanmaya başladı.

İhbarcının patlayan silahıyla Vartinik delirdi, Haydaran delirdi, Munzur delirdi... Öfkeyle ayağa kalkıp kükrediler. Korku ve dehşet içinde dağa bakan askerler, zirvelerden aşağı beyaz bir kar bulutunun indiğini görüp, "ne var, ne oluyor?" diye sordular.

"Çığ" dedi uzman çavuş. "Silah seslerinin havada yaydığı titreşimden etkilendi, zirvelerde buzul olmak varken kalkıp aşağı yuvarlandı. Çığ yuvarlanıyor komutanım."

Çığ düşmüyor, dağ devriliyordu sanki. Silah seslerinin havada yaydığı titreşimlerle uyanan büyük kar kütlesi, tutunduğu dik yamaçlardan koparak kayıyor ve köpüklü bir şelale gibi sarp uçurumlardan dökülerek akıyor, gök gürültüsünü andıran öfkeli seslerle karanlık vadilere iniyordu.

Her şey bir anda beyaz bir sis perdesiyle örtündü. Dağlar devrilip dürüldü ve gelip o beyaz karanlığın içine girdi. Munzur Suyu, Haydaran Ovası, Laç Deresi, Vartinik, Ali Haydar ve dağlarda yeşermesi bek-

lenen filiz ve kırlarda bir kıvılcımla tutuşması beklenen devrim umutları... yoktu artık. Hiçbiri yoktu. Fakat kötülük ordaydı. Işığı söndüren ve hayatın tüm renklerini solduran kötülük orda, yanı başında, "ikisi de gebermiş komutanım!" diyordu.

Bu ihbarcının sesiydi ve bunu söylerken sesinde aşağılık bir yaranma ve komutanın gözüne girme çabası seziliyordu. Bu sözleriyle komutana sanki alacağı ödülü hatırlatıyor ve bunu hak ettiğini ima ediyordu.

"Ceplerini arayın, neyi var, neyi yok, hepsini alın!" dedi üsteğmen.

Yerde yatanlar didik didik arandı, cepleri boşaltıldı, aynaları, tarakları, cüzdanları, kimlikleri alınıp bir torbaya koyuldu.

Onları orda öylece bırakıp, diz boyu karda izleri takip ederek kaçanların peşlerine düştüler.

İbo vurulup düştüğü yerde yüzüstü yatıyordu; bedeni yaralı ve dermansızdı, fakat yüreği ölmek istemiyor, göğsünün altında yaralı bir kuş gibi çırpınıyordu. Bir süre sonra kendine geldi. Dizleri ve dirsekleri üzerinde doğrulup elini boynuna götürdü. Boynu kan içindeydi.

Her tarafı kan içindeydi. Elini sırtına, sonra başına götürdü. Saçmaların bir kısmı da başına isabet etmişti. Yaraları çoktu. Kırk-elli saçmayla sırtı delik deşik

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

olmuş, cayır cayır yanıyordu. Sanki sırtına ucu zehirli kırk çelik hançer sokmuşlardı da kırk gözeden kırk kan pınarı çağlıyordu.

Başını çevirip Ali Haydar'a bakmak istedi, fakat çeviremedi. Boynu sanki demir bir mengeneyle sıkıştırılmış gibiydi, sağa sola çeviremiyordu.

Canından can akıyordu ve şıp şıp damlıyordu karın üzerine. O hep gülümseyerek bakan yeşil hareli gözlerine şimdi derin bir keder ve kapkara bir hüzün gelip oturmuştu.

Gücü sağılıp damarlarından dışarı akıyor, gücü boşalıp aktıkça da bütün bedeni ağır bir külçeye dönüşüyordu. Buna rağmen kalkıp sendeleyerek yürüdü ve Ali Haydar'ın üstüne kapandı, arkadaşını sarsarak, "Haydar, Haydar!.." dedi.

Ali Haydar yüzüstü düşmüştü. Sırtüstü çevirip yüzünü yukarı getirdi; arkadaşı, can yoldaşı, gözü, kulağı, eli, ayağı... Mavzere sürülmüş bir mermi, korkunun kalbine saplanmış bir hançer, dağlara çıkmış bıçkın bir sevdaydı o. Başını tutup kaldırdı, "Haydar, Haydar!.." dedi yeniden.

Ali Haydar cevap vermiyordu. Gözleri yarı açıktı. Parmaklarının ucuyla arkadaşının gözlerini usulca sıvazladı. Ali Haydar'ın kirpikleri aşağı düştü. Uyur gibiydi. Öyle sakin, dingin ve gerçek...

Bütün bunların rüya olmasını istedi, fakat gerçekti. Ali Haydar'ın üstüne kapandı, gözlerinden kan damlaları akıtarak ve kendi acısını da unutarak sessizce ağladı. "Bu can bu tende durdukça ve bu yürek böyle çarptıkça..."

Arkadaşının kanını yerde bırakmayacağına dair kendine söz verdi, ant içti, yemin etti, sonra kalkıp sendeleyerek ve ardında kan izleri bırakarak mezra evinden uzaklaştı. Parkasının yakası kıpkızıl kan olmuştu. Başındaki köylü kasketinin altından boynuna kan sızıyordu.

Diz boyu karda düşe kalka yürüyor, ayak izlerinden başka geride bir de kan izleri bırakıyordu. Çevrede başka izler de olduğu için geride bıraktığı ayak izleri pek önemli değildi, ama en azından kan izleri kalmasın diye ayaklarını sürüyerek yürüyor, kara damlayan kanı yok etmeye çalışıyordu.

Bir süre böyle gittikten sonra çalılıkların arasına girdi. Bir çalının dibine yığıldı kaldı. Cayır cayır yanan yarasını soğutmak ister gibi yerden bir avuç kar alıp boynundaki yaraya bastırdı.

Bütün gücünü toplayarak kalktı, karla örtünmüş çalılar arasında yürümeye devam etti. Ardında nasıl bir iz bıraktığını görmek istedi, boynunu çeviremediği için bütün vücuduyla dönüp baktı. Karda çok belirgin

ayak izleri kalıyor ve üstelik kan lekeleri gittiği yönü açıkça işaret ediyordu. Bir süre gittikten sonra, halsiz, yorgun ve bitkin olarak bir kayanın dibine düştü. Boynundan sırtına, göğsüne, omuz başlarına doğru ince şeritler halinde kan sağılıyor ve jilet gibi bir ayaz vuruyordu yaralarına.

Gücünü toplayarak kalktı, yeni bir umutla dağlara vurdu kendini. Ali Haydar'ın orda öyle yatıp kalışını unutamıyordu. Gözleri yarı açık, yüzünde bir isyan çığlığı donup kalmıştı. Başı, boynu, yüzü kan içinde, şakaklarına yapışıp kalmış kıvırcık saçları kan içindeydi. Karların üzerinde öyle bırakıp gelişine ve çaresizliğine kahrediyordu.

Hareketin en cesur, en atılgan, en özverili neferlerindendi. Hiçbir işi yüksünmez, en zor işlere gönüllü olarak koşar giderdi. Yöreyi iyi tanıdığı için köylülerle ilişkileri o kurar, dağda saklanacak mağaraları o bulur, erzak temin edilecek evleri o seçerdi. Mücadeleye katılacak olan yeni kadroları da o devşirir, "işte liderimiz" diyerek onları getirip İbo'yla tanıştırırdı.

Sonra Muzaffer'i... Süleyman'ı, Hüsam'ı düşünmeye başladı. İzlerini kaybettirip bir kuytuya gizlenebilmişler mi, yoksa her biri bir dağın ardında mı kalmıştı? Ölü mü, sağ mı, yaralı mı, ne durumda, ne haldeydiler? Sanki onları görecekmiş gibi çevresine bakıp

yine kendi acılarına döndü. Canından can akıyordu toprağa. Acıları yüzüne kırbaç gibi inen ayazla katlanarak büyüyordu.

Bir süre yürüdükten sonra aşağıda bir dere gördü. "Derede su eğer donmadıysa bir akarsu olabilir" diye düşündü. Damarlarından sağılıp akan kanı suya verecek, su da alıp uzaklara götürecekti. Hem böylece karlı alandan çıktığı için geride ayak izleri de bırakmamış olacaktı.

Karlara bata çıka, düşe kalka, canını dişine takarak dereye indi. Derenin bir ucu kıvrıla kıvrıla dağın derinliklerine gidiyor, diğer ucu Barıkbaşı mezrasına iniyordu.

Derenin ortasında incecik bir su yatağı vardı. Suyun iki tarafı karla kaplıydı. Kar kalınlığı burda ince olduğu için, karların altındaki iri çakıl taşlarının bir kısmı görünebiliyordu. Ayrıca burası duldalıktı, yukarıları gibi esmiyordu. Suyun içine girdi ve Barıkbaşı mezrasına doğru suyun akış yönünde düşe kalka yürümeye başladı.

Suyun üzeri cam gibi saydam ve ince buz tabakasıyla kaplıydı. Buzun altında akan su tüm berraklığıyla görünüyordu. Canını dişine takarak, acılarını da yanında götürüyordu. Sığ bir suydu, ayaklarını bastıkça buzlar çatır çatır eziliyordu.

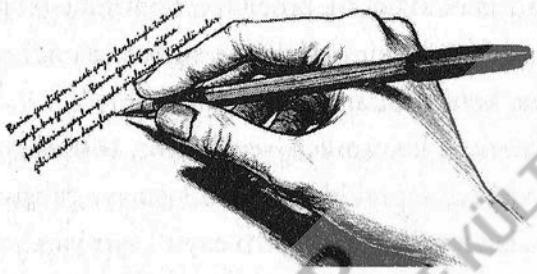
Geride iz bırakmadığını düşününce içi rahatladı. Bu kısa ve geçici rahatlamada düşünceleri yine arkadaşlarına gidip geldi. Bir gitti, bir geldi... Bir öldü, bir dirildi... Bir kayboldu, bir çıktı... Sonunda gelip yine kendi yüreğinin kimsesizliğine sığındı. Kendi çaresizliğine, kendi acılarına döndü.

Yürürken kıvranıyor, sendeliyor, tökezliyor, bu kanlı ve karlı topraklardan uzaklaşmaya çalışıyordu. Saçmaların yuvalandığı sırtı cayır cayır yanıyor, canından can götürüyordu.

Dereye inmeyi ve su yatağında yürümeyi bu halinde nasıl düşünebilmişti? Kış soğuğunda ısınabileceği bir sıcaklık, karanlıklar içindeyken bir kıvılcım aydınlığı ve acılar içindeyken bir umut...

Boynundan sırtına, omuz başlarına, kollarına doğru kan yolları açılmıştı. Başındaki saçma deliklerinden ensesine inen ince sızıntılar, orda kalın kan nehriyle beslenerek boğazına doğru kıvrılıyor, çenesinin altından göğsüne, kasıklarına ve ordan bacaklarına doğru akıp iniyor, pantolonunun paçalarından suya damlıyordu.

Saydam buz tabakası altına şırıltılarla akan su, ince ve kızıl bir kan şeridiyle kıvrıla büküle uzaklara gidiyordu.

ONUR
TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR
VAKFI

Bölüm 2

Derin bir uçurumun dibinde, buz tutmuş kayaların arasında, her saniyesi asra bedel dehşet anları yaşıyorlardı. Muzaffer'in elleri sağ ayak bileğindeydi, yüzünde acılarını yansıtan bir ifade donup kalmıştı. Hüsam da belini tutarak inliyordu.

Karlı dağların ardından apak bir ışık süzülmeye başlamıştı. Ortalığı ışık seline boğan güneşin nerde olduğu belli değildi, fakat tıpkı kurtuluş umutları gibi uzaklarda bir yerde olmalıydı. Sonunu kestiremedikleri belirsiz bir bekleyişe girmişlerdi.

Üst baştan ustura gibi keskin bir ayaz vuruyordu, üşümeye ve titremeye başlamışlardı. Ağrıları ve acıları giderek şiddetleniyor, dayanılmaz bir hal alıyordu. Fakat bütün bunlara katlanmak zorunda olduklarını düşünüyorlardı.

Kış ayazında mezra tamamen donmuş, dağlar, vadiler, platolar donmuş, yeryüzü ve gökyüzü donmuş, tüm bunlarla birlikte sanki zaman da donmuştu. Geçmek bilmeyen yıl gibi uzun ve dehşetli anlar yaşıyor-

lar, buz tutmuş bir kayanın dibinde soğuktan titreyerek ve acıdan kıvranarak bekliyorlardı. Sığındıkları kayadan aşağı hançer gibi ucu sivri buzlar sarkıyordu.

Muzaffer, ıslık gibi öterek ve karı tozutarak yukarda esen rüzgâra kulak kabarttı, "sesler kesildi, gittiler galiba" dedi.

Hüsam da aynı şekilde kulak verip yukarıyı dinledikten sonra, "sesler gelmiyor artık" dedi.

"Gitmiş olabilirler mi?"

"Buraya inilemeyeceğini anlayınca gitmiş olabilirler, ama belli olmaz. Buraya gelmek için bir yol arıyor da olabilirler."

"Sanmam" dedi Muzaffer. "Bu uçuruma inilecek hiçbir yol yok. Koşarken yuvarlanıp düşmeseydik biz de inemezdik."

Kömden hızla uzaklaşan üç arkadaş birbirlerini takip ederek iki-üç yüz metre ilerdeki uçurumun başına kadar gelmişler, orda Muzaffer'in ayağı kaymış ve uçurumdan aşağı paldır küldür yuvarlanmaya başlamıştı. Onun ardından Hüsam da aynı şekilde yuvarlanmaya başlayınca, en arkada koşan Süleyman yolunu değiştirerek kayaların ardını dolanmış ve kalın sis tabakasıyla örtünerek kayıplara karışıp gitmişti.

Muzaffer sadece yuvarlandığını hatırlıyordu. Yuvarlanırken bir ara başını bir çalıya çarpıp takla attığı-

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

nı ve sonra buzlu kayalara çarparak uçurumun taa dibine kadar indiğini... Kısa bir bellek kaybı yaşamış olmalıydı ki, sonrası karanlıktı, hiçbir şey hatırlamıyordu.

Sağ ayak bileğinde bir acıyla uyandığında kendini buzlu suların içinde bulmuştu. Hüsam da yanı başındaydı. Fakat neler olmuştu, nasıl olmuştu, ne zaman inmişlerdi bu cehennem çukuruna?

Süleyman'ın nerde olduğunu sorunca, "bilmiyorum" demişti Hüsam. "Senin ardından ben de kayıp düştüm, sonra kendimi burda buldum. Neyin var, iyi misin sen?"

"Nasıl iyi olabilirim, of, ayağım burkuldu galiba."

Düştükleri yer, bulanık sularda avını bekleyen bir timsahın açık ağzına benziyordu; derin, karanlık, yer yer kayalarla kaplı derin bir uçurumdu. İki kale duvarı arasında sıkışıp kalmışlardı.

Plato sanki bıçakla kesilmiş ve burdan bir dilim toprak çıkarılıp alınmış gibiydi. Biraz ötelerinde her şey bir sis perdesi ardında kayboluyor ve gözleri kör eden beyaz bir karanlık başlıyordu.

Buraya düştüklerini ikisi de hayal meyal hatırlıyordu. Kendilerine geldiklerinde uçurumun başında toplanan jandarmaların sesi duyulmuş ve hemen ardından silahlar patlamaya başlamıştı.

Silah sesleri arasında konuşmalar duyuluyor, ama ne dedikleri pek anlaşılmıyordu. Bir ara, "ne tarafa gittiler?" diye ünleyen bir ses işitmişlerdi.

"Bu tarafa gitmiş olabilirler!"

"Hayır, hayır, mutlaka uçuruma indi bunlar!"

"Bu uçuruma inmeleri mümkün değil. Hayır komutanım, buraya asla inemezler."

"İnemezler, doğru, fakat düşmüş olabilirler. Eğer düştülerse burdan sağ çıkamazlar."

"Ama komutanım, bak, bak, bak, ayak izleri bu tarafa gidiyor!"

Sonra "teslim ol" çağrısı yapan üsteğmenin sesini duymuşlardı. Megafondan çevreye yayılan ses, "silahlarınızı bırakın ve ellerinizi başınızın üzerine koyarak yavaş yavaş ortaya çıkın!" diyordu.

Uçurumun açık ağzından yukarı baktıklarında, uçları sise gömülmüş buzullu zirveler görünüyordu. Her şey gerçek ötesi bir tablo gibiydi.

Uçurumun dibine birkaç el ateş ettikten sonra geçip gitmiş olmalıydılar ki, ortalığa derin bir sessizlik çökmüştü. Giderek büyüyen bir iç ezikliğiyle arkadaşlarını düşünüyorlardı. Önce Ali Haydar'ın vurulup düştüğünü görmüşler, sonra İbo'nun koşarak ateş ettiğini ve Ali Haydar'a yaklaşmak üzereyken tam o sırada kaydığını ve...

"Ne haldeler acaba?" dedi Hüsam.

Muzaffer cevap vermedi. Buğulu gözlerle donmuş gibi baktı kaldı. Arkadaşlarının ölmüş olabileceğini aklına bile getirmek istemiyor, "ikisi de yaralıdır" diye düşünüyor, ama buna kendisi de inanmıyordu. Ayağının acısı yüreğine vurmuştu. Boğuk bir sesle, "kömden uzaklaşmak sence hata mıydı?" diye sordu.

"Silahımız yoktu" dedi Hüsam. "Silahımız olsa sonuna kadar çarpışırdık. Öleceksek hep beraber ölür, kalacaksak hep beraber kalırdık. Ama yoktu Muzo. Silahımız yoktu."

"Sorgulanması gereken de bu zaten. Silahımız neden yoktu? Olmalı değil miydi?"

Ağır bir suskunluk çöktü ortaya. Muzaffer gözlerini belli bir noktaya dikmiş, burkulan ayak bileğini ovuyor ve kuvvetli bir düşünce anaforunda, "olmalı değil miydi, di, di? Silahımız neden yoktu, tu, tu?" diye içinde yankılanıp duran kendi sesini dinliyordu. Hüsam da elini tutarak kıvranmaya başlamıştı.

Fakat yaşananları düşününce acıyla kıvranmaktan ikisi de utanıyordu. İnlemeye, "ah, oh" demeye utanıyorlardı. Arkadaşlarını düşünüyorlar, yuvarlandıkları ve dibine kadar indikleri uçurumdan daha sarp, daha karanlık, daha derin... daha ürpertici bir uçurum açılıyordu yüreklerinde.

Acılarından başka tutunabilecekleri hiçbir şey yoktu oysa. Yaşadıklarını o bedensel acılarla duyumsuyor ve o acılara tutunarak hayatta kalmaya çalışıyor olmalarına rağmen ikisi de inlemeye ve kıvranmaya utanıyorlardı.

"İbo'yla ne zaman tanışmıştınız?" diye sorarak, sessizliği Hüsam bozdu.

İbo'yla ne zaman tanışmıştı? İşçi bürosu, köylü bürosu, grevler, toprak işgalleri... Onunla ne zaman tanıştığını anlatırken, o günleri kare kare yeniden yaşamaya başladı. 12 Mart faşizminin en azgın günleriydi. Latmos Dağları'nda başkanla görüşüp ayrılığı resmen ilan ettikten sonra Kürecik'e dönmüşlerdi...

Okuma grupları oluşturmak amacıyla Kürecik köylerini dolaşmaya çıktıklarını... Balhacı'da bir evde toplandıkları bir sırada Kızıldere haberiyle şoka girdiklerini hatırlıyordu. O olaydan sonra İbo bir arkadaşıyla Kürecik bölgesinde kalmış, Mercan bu ayrılık haberini kadrolara duyurmak için Filistin kamplarına gitmiş, kendisi de bölge komite sorumlusu olarak Tunceli'ye gelip bir eve yerleşmişti.

Tunceli bambaşka bir anlam kazanmıştı gözünde. Bu şehir onun gözünde, ezilmiş, horlanmış, kırıma ve kıyıma uğramış bir halk demekti. Gökyüzüne kat kat yükselen dağlar ve o dağlara çıkmak isteyen genç bir

kadro demekti. Bölgeyi çok iyi tanıyan Ali Haydar sayesinde genç bir kadro oluşturmuşlardı, dağlara çıkmanın artık tam zamanıydı. Mahirlerin acı haberiyle birlikte Mart devrilip gitmiş, Nisan geleli beri dağların karı erimeye başlamıştı.

Arada bir şehrin meydanlarında ve pazarlarında toplanan köylülerle tanışmak için dışarı çıkıyor, havayı koklayıp tekrar Dağ Mahallesi'ndeki tek katlı, tek odalı, toprak damlı evine çekiliyordu.

İşe bir yerden başlamak gerektiğini düşünüyor, ama nerden başlayacağını tam olarak bilemiyordu. Bölgenin kültürel özelliklerini, ekonomik ve sosyal yapısını tanımıştı, fakat coğrafi olarak hiçbir bilgisi yoktu. Belki de işe burdan başlamak gerekiyordu.

Kabil'le birlikte Mazgirt köylerini dolaşmaya başladılar. Çıktıkları bu ilk keşif gezisinin rehberi Gorcanlı Yasin'di. Ali Haydar şehir merkezinde kalmıştı; bir taraftan liseli öğrenciler ve öğretmenlerle ilişkileri geliştirirken, diğer taraftan baraj inşaatında çalışan işçilerle ilişki kuruyor, onlardan dinamit ve fünye gibi malzemeler sağlamaya çalışıyordu.

Gorcanlı Yasin ve Kabil'le çıktığı bu ilk keşif gezisinde köylülerle tanıştı, selam verip selam aldı, oturup konuştu, halleşip dertleşti. Onların özlemlerini, hayallerini, beklentilerini öğrenmeye çalıştı. Fakat baktı

CamScanner ile tarandı

gördü ki, hiçbirinin devrim umudu ve beklentisi yoktu. "Ortada hazır bir devlet varken niye yeni bir devlet kuracaksınız ki?" diyorlardı.

Böyle bir keşif gezisinden sonra tekrar Tunceli merkezine döndü. Zaman hızla geçiyordu. Mart ayından sonra Nisan da devrilmişti...

Mayıs'ın ilk haftasında başka bir haberle sarsıldılar. Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan idam edilmişti... Daha Mahirlerin kanı kurumadan, o hain saldırının şokundan ve travmasından çıkamadan, ülke bu kez de üç gencin idam haberleriyle çalkanmaya başlamıştı. O toprak damlı, tek katlı izbelikte bu acı haberi radyodan öğrendiklerinde Ali Haydar da ordaydı. Kasları gerilmiş, tüm eklemleri kilitlenmiş olarak donuk bakışlarla oturup kalmışlardı. Fakat bu durgunluk ertesi gün harekete, sessizlik haykırışa, acılar da öfkeye dönüştü.

Deniz ve arkadaşlarının idamını protesto etmek amacıyla ilk bombayı patlatmaya karar verdiler. Bu aynı zamanda TİKKO'nun ilk eylemi olacaktı.

Solcuları tahrik etmek amacıyla Tunceli sokaklarına, "kahrolsun komünistler, yaşasın Başbuğ!" yazdırtan Tunceli İl Jandarma Birlik Komutanı Üsteğmen Fehmi Altınbilek'in kaldığı lojmanı dinamitleyerek olay yerine TİKKO imzalı bildiriler bıraktılar.

CamScanner ile tarandı

Olayın sarsıntısı ve yankıları büyük oldu. Tunceli ve çevresinde bomba tesiri yaratan bu olay, çığ gibi büyüyerek bölgeyi ayağa kaldırdı. Emniyet mensupları, MİT ve jandarma, koordineli bir çalışmayla olayın peşine düştü.

Jandarma operasyonlarına karşı tepkilerini dile getirmek için, TİKKO imzalı, "kahrolsun faşizm, yaşasın devrim!" yazılı bildiriler dağıtıldı.

Bu bildirileri şehrin bütün sokaklarına tek tek bırakmışlar ve duvarlara asmışlardı. Olayla ilgili olarak dört kişi gözaltına alındı.

Bu olaydan sonra Tunceli merkezinde barınma koşulları yok oldu. Sokak sokak, ev ev, kentin her yerinde aranıyorlardı. Ali Haydar köylerde para ve silah yardımı için dolaşırken, kendisi rehber olarak yanına bölgenin genç devrimcilerinden Zeynel'i alıp dağlarda sığınabilecekleri bir yer aramaya çıktı.

Sıkıyönetim barikatlarını aşarak gizlice Ovacık'a geldiler. Burdan bakıldığında dağların görünüşü çok muhteşemdi. Munzur'un derin vadilerle parçalanmış buzullu zirvelerinden eteklerine doğru kat kat sis iniyordu. Zeynel'in köyünde birkaç gün kaldıktan sonra "hadi gidelim" diye tutturdu. Yaşlıların yorgun bakışlarından ve hiç bitmeyen mistik hikâyelerinden sıkılmaya başlamıştı.

CamScanner ile tarandı

Munzur Dağları'na çıkmak ve orda keşfedilmemiş yeni dünyalara açılmak istiyordu. Güneşli bir bahar sabahı sisli dağ doruklarına doğru tırmanmaya başladılar. Sisin gizemini ilk kez orda fark etti; dağların görkemini vurgulayan ve öne çıkaran sihirli bir yanı varmış gibi geldi. Munzur Suyu'ndan yansıyan güneş ışığı yukarılarda mağaraların gizemli karanlığıyla buluşunca ortaya sanki bu duman mavisi sis çıkıyordu. Sisin öylesine etkileyici ve büyüleyici bir görüntüsü vardı. Binlerce metreyi bulan yüksek zirvelerde krater göllerinin olduğunu da duymuştu.

Gökyüzüne kafa tutarcasına yükselen heybetli kayaları, zirveleri dilim dilim parçalara ayıran uçurumlu derin vadileri ve sanki kükreyen yeleli aslanlar gibi açık ağızlarıyla görkemli dağların sarp yamaçlarına tutunmuş karanlık mağaraları tek tek inceledi. Her cins kuşun senfonik cıvıltıları onu sisin ve dağın gizemli derinliğine çekiyordu.

Keşif çalışmaları bittikten sonra Tunceli merkezine tekrar döndüler. Zeynel'den ayrılarak, tüm eşyası topal bir masa, iki yalın döşek ve sandalye yerine kullanılan domates kasaları olan, tek katlı, tek odalı, toprak damlı evine geldi.

Kaçak yaşamlarını, köylerde, kasabalarda ve özellikle şehir merkezinde sürdürmeleri pek olanaklı gö-

CamScanner ile tarandı

rünmüyordu. Tunceli'yi kesinlikle terk etmeleri gerekiyordu. Munzur Dağları'nda saklanacak çok yer vardı, ama oralarda barınmak ve tutunmak sanıldığı gibi kolay değildi.

Bunları düşünürken bir gece Ali Haydar geldi; içine gömülüp kaybolduğu sessizlik parola ıslığıyla dağıldı. Kalkıp kapıyı açtı. Ali Haydar'ın yanında Nazimiyeli Tekin de vardı. Karanlığın içinden süzülüp sessizce içeri aktılar.

"Hoş geldiniz."

"Biz hoş geldik de, seni pek hoş bulmadık" dedi Ali Haydar. "Munzur Dağları'nda uygun bir yer bulamadın galiba."

"Uygun yerler var, ancak yardım ve destek için ilişki kurabileceğimiz köylerden çok uzak."

"O halde biz en iyisi Haydaran bölgesinde bir yer bulalım. Bak sana rehber de getirdim. Birlikte gidin bakın, mağaraları görün. Haydaran'ı karış karış bilen bir arkadaştır. En kısa zamanda bir yer ayarlayın. Tekin seni oraya bırakıp geri dönsün -ki senin nerde saklandığını ondan öğrenelim. Tekin döndükten ve saklandığın yeri bize bildirdikten sonra, oluşturduğum kadroları da gruplar halinde göndermeye başlarım. Topladığım erzak ve malzemelerle en arkadan da ben gelirim. Bizim için en uygunu budur."

CamScanner ile tarandı

Tekin başını sallayarak onayladı, "en uygun yer Düzgün Dağı, orda bizim aşiretten insanlar var, sizi korurlar ve erzak ihtiyacınızı sağlarlar" dedi.

"Ne tarafta bu Düzgün Dağı?"

Tekin eline bir kalem alıp, önüne bir kâğıt çekti, "bak şimdi" diyerek, çize çize Düzgün Dağı'nın ne tarafta olduğunu anlatmaya başladı.

Anlattığına göre, Tunceli ve Erzincan arasında, yüz otuz kilometrelik bir platoda, buzullu zirveleriyle gökyüzüne kafa tutan ve yer yer derin vadilerle parçalanan Munzur devasa bir kütleydi ve Haydaran bu kütlenin bir koluydu. Düzgün Dağı ise, bölgeye hükmeden Haydaran sınırlarında, Munzur Dağları'nı oluşturan silsilenin görkemli zirvelerinden biriydi. Adını da burayı mekân tutan "Düzgün Baba" adlı bir dervişten almıştı.

Söz döndü dolaştı Nazimiye'nin yoksul halkına geldi. Kimdi, neydi, nasıldı derken... Tekin'in anlattığına göre kan emici bir kene musallat olmuştu Nazimiye'nin başına. Yıllardan beri yoksulların iflahını kesen bu tefeci, faizle dağıttığı paraları misliyle topluyor, vaktinde ödemeyenleri kendi özel yöntemleri ve silahlı adamlarıyla sorguya çekiyordu.

Tefecinin evini bir gece yarısı dinamitlediler. Ev şiddetli gürültülerle sarsıldı. Olay bölgede yine bomba

CamScanner ile tarandı

tesiri yarattı; emniyet, MİT, Jandarma üçlüsü köyleri karış karış aramaya başladı. Düzgün Dağı yolculuğu o gecenin sabahında başladı.

Ilık bir yaz günüydü. Sabah havasına yaban otlarının ve dağ çiçeklerinin sarhoş edici kokusu sinmişti. Uzaklarda kat kat yükselen mor dağ dizilerine doğru saatlerce yürüdüler. Kıvrıla kıvrıla giden taşlı patika onları alıp uzaklara, taa uzaklara, bilmedikleri değişik bir boyuta götürüyordu sanki.

Sarp uçurumlu derin vadilerden geçtiler, kel tepeleri aştılar, kuru dere yataklarına indiler, çıktılar, indiler, çıktılar...

Güneş parlaklığını ve gücünü kaybetti, kocaman bir ateş topu gibi karşı dağların ardına doğru eğilmeye başladı ve yolculuk bitmedi.

Dere yataklarında kurbağalar viyaklıyor, tombul gövdeleriyle çalı diplerinde kınalı keklikler deşiniyordu. Bazen çığlık çığlığa bir kuş sürüsü geçiyordu tepelerinden.

"Düzgün Baba" efsanesini anlatıp bitirdikten sonra, Tekin, "işte o günden sonra Munzurlar'ın devamı olan bu yüksek tepeye 'Düzgün Dağı' adını verdiler" diye ekledi.

Akşamın alaca karanlığı çökmek üzereyken kömlere geldiler. Birbirine yakın kömlerle burası sanki

CamScanner ile tarandı

Düzgün Dağı'nın kıvrımlarına gizlenmiş bir köye benziyordu, ama köy değil, yaylaya çıkan köylülerin kömleriydi. Tekin'in söylediğine göre, bahar gelince keçileriyle buralara geliyorlar ve kar düşene kadar bu kömlerde kalıyorlardı.

Hemen hemen herkesin yamaca tutunmuş el kadar kıraç toprağı ve birkaç keçisi vardı. Onları burda tutan başka hiçbir neden yoktu.

Karınlarını doyurmak için bir köme girdiler. Konuklarını sıcak bir ilgiyle karşılayan yaşlı çift, kısa bir sohbetten sonra yemek çıkardı. Karınlarını doyurdular ve o gece yaşlı çiftin kömünde yattılar.

Ertesi gün köylülerle tanışmak için kömleri dolaştılar. Tanışma faslı bittikten sonra Tekin gitti. Muzaffer dağlarda tek başına kaldı.

Tanıştığı köylüler arasında dünyalar iyisi bir Nakış vardı ki, içtenliği ve sevecenliğiyle dağların kuytusunda bozulmamış bir insan modeliydi, onu tanıyıp da sevmemek mümkün değildi. Yarım ekmeği varsa yarısını bölüp veriyordu. Üçü oğlan, beş çocuğu vardı, en küçükleri Ceylan'dı.

Ceylan yedi-sekiz yaşlarında olmasına rağmen okula henüz başlamamıştı. Saçı başı dağınıktı, eli yüzü toz toprak içindeydi, üstü başı yırtıktı, ama bütün bunlar onun güzelliğini hiç etkilemiyordu.

CamScanner ile tarandı

Anasının lastik ayakkabılarıyla ayaklarını sürüye sürüye akşama kadar keçilerin ardında dolanıyor, onları hoş kokulu dağ otları ve en nadide dağ çiçekleriyle besleyip gün batmak üzereyken gözlerinde bir gülümsemeyle köme dönüyordu.

Anasının ayakkabılarını giymediğinde, yalın ayakla dikenler ve taşlar içinde tıpkı bir dağ keçisi gibi seke seke yürüyordu.

Ürkmesi, bakması, utanması, koşması ceylan gibiydi. Saf bir ışıkla parlayan menekşe mavisi gözleri, ağlayınca Haydaran pınarları gibi çağlıyor, yanaklarında kol kol deltalar açılıyor, gamzelerinde toplanıp göl oluyordu. Konuştuğunda çağlayan oluyor, sustuğunda deniz oluyordu.

Kaşları yay gibi, kirpikleri ok gibiydi. Beline dökülen dalgalı kumral saçlarını rüzgâra verip dağ bayır koştuğunda, kınalı kanatlarıyla göklerde süzünen bir turnaya benziyordu.

Güldüğünde, kurt kuş, börtü böcek, her şey onunla birlikte gülüyor, ağladığında gök mavisi gözlerinden yağmur gibi yıldız dökülüyordu.

Ceylan ağladığında Munzur da ağlıyordu. Leylaklar, laleler, süsenler, sümbüller ağlıyor, ne kadar dağ çiçeği varsa hepsi ağlıyor, turaçlar, turnalar ve sunalar oturup ağlıyordu.

CamScanner ile tarandı

Onun gözlerinde sanki iki menekşe mavisi ağlıyordu. Menekşelerin ağladığı nerde görülmüş? Fakat Ceylan'ın gözlerinde ağlıyordu.

O ağlayınca Haydaran ağlıyor, karanfiller, kamelyalar, kardelenler ağlıyor, cerenler, ceylanlar, geyikler... Borazan gibi sesleriyle en çok geyikler ağlıyordu.

Bir geyik görmüştü rüyasında. Kayaların dibinde keçi otlatıyordu. O sırada bir geyik gelmiş, Ceylan'ı boynuzlarına alıp Munzurlar'ın en yüksek tepesine çıkarmıştı. Orda dünyayı seyretmişti Ceylan. "Acaba şu dağların ardında ne var?" diye hep merak edip dururdu, işte o dağların ardını görmüştü.

Oysa kendisi de kat kat dağların ardındaydı, ama Ceylan bunu bilmiyordu; dağları ötede, kendini berde sanıyordu. Fakat sonunda görmüştü dağların ardında neler olduğunu...

Bütün iyilikleri ve bütün kötülükleri oturup seyretmişti. Kötü adamlar ellerinde silahlarıyla kömleri ve köyleri basıyor, iyi adamlar da eğri bir çubukla onlara karşı koyuyordu. Kötülerin çok, iyilerin silahı yoktu. Onların çok, bunların parası yoktu. Kiminin çok, kiminin ekmeği yoktu. Kötülerin niye çok var da iyilerin yoktu? En çok bunu merak ediyordu.

Bu dağlar Munzur olalı Ceylan gibi bir güzellik görmemiş ve Haydaran'da böyle bir çiçek açmamıştı.

CamScanner ile tarandı

Şiddetli bir gürültüyle irkildi. Hayallerin sıcak ortamından kopup bu uçurumun dibindeki buzlu suların içine indi. Dingin bir dünyadan sanki birdenbire acılarına, kendi yürek çarpıntılarına düştü.

Gürültüyü duyunca Muzaffer'den sonra Hüsam da doğrulup kulak kesilmişti. Göz göze gelip tekrar bakıştılar.

"Çığ!.." dedi Hüsam. "Dağın zirvelerinden aşağı doğru çığ yuvarlanıyor."

"Çığ üstümüze gelirse işte o zaman temelli bu çukurun dininde kalırız. Kalkıp gitmeyi deneyelim."

"Jandarmalar gitmiş midir?"

"Gittiklerini sanıyorum. Burdan bir an önce kurtulmanın çaresine bakalım.

"Gitti gibi yaparak pusuya yatmış olabilirler mi? Bizim buraya düştüğümüzü biliyorlarsa çıkmamızı bekliyorlar belki."

"Sanmıyorum. Buraya düştüğümüzü bilseler öyle sessizce yatıp çıkmamızı beklemezler. Mutlaka inip teslim alırlar."

"Nasıl inecekler, inemezler. Bu cehennem çukuruna bizden başka hiç kimse inemez. Kayıp düşmeseydik biz de inemezdik."

"Onların halatları vardır, aletleri edevatları vardır. Bizim gibi çıplak değiller."

CamScanner ile tarandı

"Aklım orda kaldı, öldüler mi acaba?" dedi Hüsam. "Ali Haydar'dan hiç umudum yok, ama İbo da mı gitti acaba?"

"İbo bence yaralı yakalanmıştır. Çatışmaya devam etse öldürürlerdi, fakat ilk kurşunda düştü. Daha sonra hiç silah sesi gelmedi."

"Geldi, geldi... İbo düştükten sonra, biz kömden uzaklaşmaya çalışırken bir el ateş edildi."

"Burda eğer meraktan ölmezsek, kalk Hüsam, soğuktan donup öleceğiz. Gitmeyi deneyelim."

"Tamam da, Muzo, nasıl?"

"Kalk hadi, aşağı doğru yürüyelim, belki bir çıkış yolu buluruz. Mutlaka vardır bir yol."

Muzaffer kalkmak için bir hamle yaptı, bir hamle daha... Sonra acıyla haykırarak tekrar çöktü. Sağ ayak bileği çok ağrıyor, damarlarında kan yerine ince ve sinsi bir sancı dolaşıyordu.

Arkadaşlarının öldüğünü düşündükçe kocaman bir boşluk açılıyordu içinde. Hüsam'a sezdirmeden tepetaklak o boşluğun içine yuvarlanıyor, sanki uçurum içinde başka bir bir uçuruma, kendi yüreğinin en sarp uçurumlarına yuvarlanıyordu.

Öldüler mi, kaldılar mı, ne durumda, ne haldeler? Düşman eline mi düştüler, yaraları ağır mı, derin mi, sızlıyor mu, kanıyor mu?

CamScanner ile tarandı

Hüsam da kalkmak için bir-iki hamle yapmış, fakat halsiz ve bitkin olarak olduğu yere tekrar çöküp kalmıştı. Üstleri başları ıslaktı, sert bir ayazla adeta kırbaçlanıyorlardı.

Hüsam çaresizlik içinde arkadaşına baktı, "ne yapacağız Muzo?" dedi.

"Bilmiyorum" dedi Muzaffer.

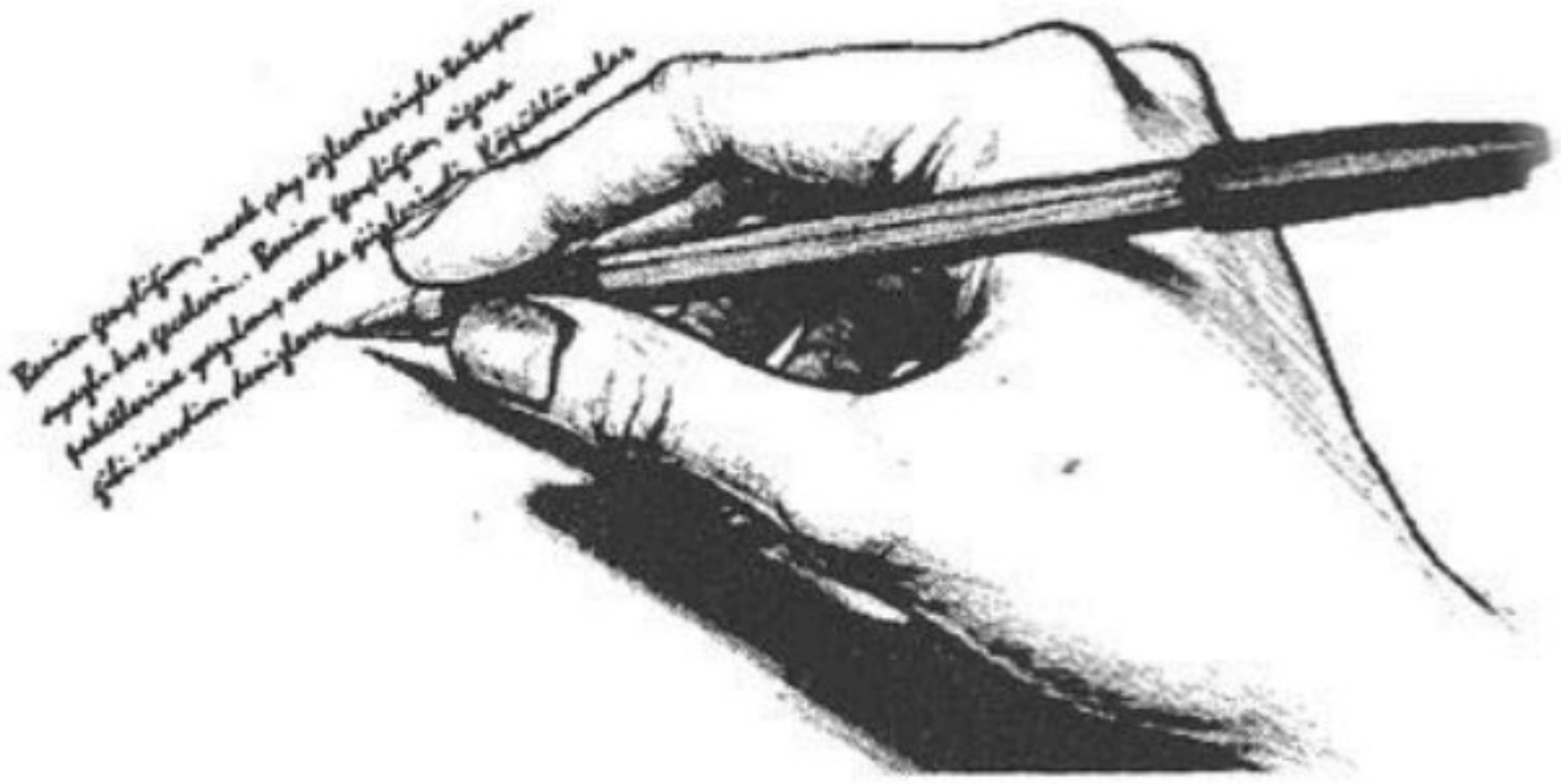
"Şimdi nerdeler? Ne haldeler? Öldüler mi, kaldılar mı? Yere düştükten sonra Ali Haydar'ı taramaya devam ettiler, sağ kalmış olamaz. Ama İbo?"

Kahredici bir çaresizliğin içinde kıvranıp duruyorlardı. Bir kez daha kalkıp gitmeyi denediler, fakat tüm bedenlerini teslim alan ağrılar buna izin vermedi. Acılarını bazen iniltilerle dışarı döküyor, bazen sessizce içlerine akıtıyorlardı. Buzların ve karların içinde oturup kalmışlardı.

Uzak dağ kıvrımlarında kurtlar uluyor, çakallar pavkırıyor ve tepelerinde iki kartal sinsi sinsi dönüp duruyordu.

TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

Bölüm 3

İkisi de Ali Haydar'ın öldüğünü, fakat İbo'nun büyük ihtimal ölmediğini ve yaralı olarak ele geçirilmiş olabileceğini düşünüyordu. Çünkü Ali Haydar ilk kurşunla yere düştükten sonra yaylım ateşe tutulmuştu, ama İbo yere düştükten sonra bir patlama haricinde başka silah sesi gelmemişti.

Düşünüyorlar, birlikte oldukları tüm kareleri teker teker gözden geçiriyorlar, hüzünleniyorlar, buğulu gözlerle dalıp uzaklara gidiyorlardı.

Üstleri ikisinin da tamamen ıslanmış, ıslaklık giderek buz tutmaya başlamıştı. Muzaffer'in sağ yanağında kocaman bir şişlik ve morluk, Hüsam'ın dizlerinde ve dirseklerinde eziklikler vardı.

Vücutları ağır bir külçeye dönüşmüş, yerlerinden kıpırdayamıyorlardı. Burda böyle oturup kalacaklarını, kurda kuşa yem olacaklarını düşündükçe kahroluyorlardı. Bazen büyük bir motivasyonla "hadi kalkalım" diyorlar, bir-iki başarısız hamleden sonra tekrar yığılıp kalıyorlardı.

CamScanner ile tarandı

Muzaffer saatine baktı, nefesiyle hohlayıp buğulanan camını silerek tekrar baktı, "tam kırk beş dakikadır burdayız" dedi.

"Kırk beş dakika mı? Bana sorarsan kırk beş yıldır burdayız?"

"O halde bana sorarsan kırk beş asır... Bu çukurun dibinde her saniyesi yıla bedel kırk beş asır geçti, nasıl çıkacağız burdan?"

Ayak bileği demir bir mengeneyle sıkıştırılmış gibi sancıyor, sağa sola oynatamıyordu. Gittikçe de şişmeye başlamıştı. Basit bir burkulmaya benzemiyordu, kırık veya çıkık olabilir, eklem kemikleri yerinden oynamış, incinmiş, ezilmiş olabilirdi. Büyük bir sabırla ağrının dinmesini bekliyor, fakat dineceğine sanki her geçen saniye ağrılar daha da artıyordu. İkisi de konuşmayı bırakıp kendi acılarına dönmüştü.

Muzaffer sanki acılarını çukurun dibinde bırakmış, düşünce hızıyla kendi geçmişinde uzun bir yolculuğa çıkmıştı. Bir yanıyla bu uçurumda kendi çaresizliğini yaşarken, diğer yanıyla bulutlu zirvelerde dolaşıyor, bazen gidip bir köme konuk oluyor, yiyecek ve içecek alıyordu. Fakat konuk olduğu köm, komşu kömde yaşayan insanlara atıp tutuyor, aleyhinde olmadık şeyler söylüyordu. Hangi köme gitse aynı şeyleri işitiyordu. Herkes birbirini devlet yanlısı olmakla

CamScanner ile tarandı

suçluyor, kimse kimseye güvenmiyordu. "Bizim köme gündüz vakti gelme, senin sık sık buraya geldiğini görürlerse gider devlete ihbar ederler" diyorlardı.

Kömlerin baskına uğramasından ve köylülerin zarar görmesinden açıkçası çekiniyor ve ziyaretlerini mümkün olduğunca seyrek yapmaya çalışıyordu. Sonunda birbirine yakın iki mağara buldu, biri yarasalarla doluydu.

Yarasalar mağaranın tavanına baş aşağı tutunmuşlardı. Bir başka tuhaflıkları da, aydınlıktan hoşlanmayıp karanlığı sevmeleriydi. Daha da tuhaf olanı ise, kuş olmadıkları halde kuş gibi kanatlarının olmasıydı. İşe onları mağaradan çıkarmakla başladı. Eline bir çalı alarak duvarlara ve tavana gelişigüzel vuruyor, kayalarda başı aşağı asılı olarak dinlenen yarasalar korku ve dehşet içinde kanatlarını pır pır çırparak kaçıyorlardı.

Yarasaları çıkardıktan sonra mağaranın içini temizlemeye başladı. Ateş yakmak için dışardan kuru çalı çırpı toplayıp getirdi. Güneş ardında bir kızıllık bırakarak mor dağların ardına kayıp inmiş, ortalığa hafiften bir karanlık çökmeye başlamıştı. Karanlık iyice çökünce ateşini yakıp mağaranın önüne çıktı. Bir taşın üzerine oturarak dağ havasını içine çekip bırakıp, rahatlamıştı.

CamScanner ile tarandı

Yukardan yaban domuzlarının homurtuları geliyordu. Aşağıda kurbağa vıyaklamaları... Yan tarafta, çalıların içinde kuşlar ötüyordu. "Her şey yerli yerinde" diye düşündü.

Artık kendi mekânındaydı, dağda konaklayabilecekleri bir yer bulmuştu. Ali Haydar ihtiyaç malzemelerini getirinceye kadar geçici bir çözüm bulmalıydı. Otlardan bir döşek yapmayı düşündü kendine. Yine otlardan kalın bir yastık yapacaktı. Ama vazgeçti. Çeşitli kömlerde tanıştığı köylülerden ve keçi çobanlarından bu ihtiyaçlarını pekala isteyebilirdi. Nakış'tan rahatlıkla alabilirdi, yoksul olduğu kadar da cömertti, kendisi kuru yerde yatar, altındaki döşeği çeker verirdi, fakat çoluk çocuğun açıkta kalmasından çekiniyordu. "En iyisi keçi çobanlarından istemek, onların fazladan postları olur, abaları keçeleri çok olur" diye düşündü.

Öyle yaptı ve keçi çobanından ihtiyaçlarını istedi. Fazladan neyi varsa verdi keçi çobanı. Onları alıp mağaraya getirdi.

Döşeği yere serdi. Başını yastığa bırakıp, keçeden dokunmuş abayla örtündü ve o gece mağarada huzur içinde uykuya yattı.

Ertesi gün dört kişilik bir kadro geldi. Mezranın giriş kısmındaki köme uğrayıp mağaranın nerde oldu-

CamScanner ile tarandı

ğunu sormuşlar, keçi çobanı da onları alıp getirmişti. Bu ilk postada, Süleyman, Ovacıklı Murat, Yılmaz ve Musa vardı. Ertesi gün de Hüsam, Nazimiyeli Tekin ve Kamer geldi.

"Ali Haydar nerde?" diye sordular.

Ali Haydar'ın nerde olduğunu sadece Muzaffer biliyor, bir de Süleyman ve Hüsam biliyordu.

"Bugün yarın burda olur" dedi Muzaffer.

"Nerde ki?"

"Tunceli'de..."

"Ne yapmak için Tunceli'de?"

"Yahu tüm detayları bilmek zorunda mısınız? Orda İbo'yu karşılayıp buraya getirecek. Yavaş yavaş toplanıyoruz artık."

Yöre halkı tarafından kutsal sayılan Düzgün Dağı'na artık iyice yerleşmişlerdi. Ali Haydar ve İbo'nun gelişiyle herkesin moral bulacağı ve motive olacağı düşünülüyordu. Sekiz kişi tek mağaraya sığmayacağı için diğer mağarayı da temizlemişler ve dörder kişilik iki gruba ayrılmışlardı.

Düzgün Dağı eteğindeki Bostan Köyü, en çok dayandıkları ve destek gördükleri köylerden biriydi ve kömlerde yaşayanların hepsi de o köydendi. Dağa gelen kadrodan birçoklarının da bu köyle yakın ilişkileri vardı.

CamScanner ile tarandı

Bostan Köyü bir inanca göre Düzgün Baba'nın köyü olduğu için ziyaretçi akınına uğruyor, hemen hemen her gün kurbanlar kesiliyor, hayır için avuç avuç paralar dağıtılıyordu. Bu köye indiklerinde değişik bölgelerden gelen insanlarla tanışıyorlardı.

Özellikle Almanya ve Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde çalışan ve ziyaret için buraya gelen insanlardan, para, dürbün, termos gibi ihtiyaç maddeleri alıp getiriyorlardı.

Tanıştıkları insanlar kendi bölgelerinin velilerinden ve onların gösterdikleri kerametlerden söz ediyorlardı. Artık kendilerinin de efsnevi bir yurtları vardı. Gazaba gelince gökyüzüne kül ve lav püskürten ve düşmanın üzerine top gibi volkanik kayalar savuran kutsal dağlarda iki mağara bulup sığınmışlardı.

Günler ve geceler dağda sessizce geçip giderken, bu sıradanlık bir gece yarısı Ali Haydar ve İbo'nun gelişiyle bozuldu. Kucaklaşmalar, sarılmalar, hal hatır sormalar uzadı gitti.

İstanbul'a gittiğinde İbo bölgeyle ilgili haritalar ve krokiler bulmuştu, onları çıkarıp gösterdi. Kitap ve dergi getirmiş, kışlık giyecekler, pilli el feneri, gerekli olabilecek ne varsa bulup getirmişti. Sinanların ihbarcısı Kahyalı muhtarının niçin ve nasıl cezalandırıldığını anlattı.

CamScanner ile tarandı

Günler böyle geçip giderken, Şarkışla'da Yusuf'u vuran uzman çavuşun bu bölgede görev yaptığı ve ihbarcı Kahyalı muhtarı gibi onun da mutlaka cezalandırılması gerektiği üzerinde duruldu.

Filistin kamplarında eğitimde olan Mümtaz da gelip katılınca kadro sayısı ona çıkmıştı. Onu alıp dağa getiren liseli bir sempatizanın söylediğine göre bölgede arama tarama çalışmaları yoğunlaşmış ve özellikle Bostan Köyü abluka altına alınmıştı.

Bu haber üzerine oturup düşündüler. Konuşup tartıştılar. Mağaralar çok güvenlikli değildi. O gece başka bir bölgeye geçme kararı aldılar ve ertesi gün yola koyuldular. Bütün gün engebeli bir arazide yürüdükten sonra karanlık bastı. Geceyi geçirebilecekleri uygun bir yer aramaya başladılar.

Devasa bir kayanın altında küçük bir mağara buldular; ağzı çok dardı ve zorlukla girilebiliyordu. Fakat yağmur ve rüzgârdan korunmaları da gerekiyordu.

Mağara dar olduğu için, "başka bir yer bulalım" dediler, fakat İbo çoktan girmiş ve malzeme çantasından çıkardığı çekicin sivri ucuyla kayayı oyarak mağarayı genişletmeye başlamıştı bile. Onu durdurmak artık hiç mümkün değildi. Büyük bir istekle çalışıyordu. Bir süre sonra dışarı çıktı, "şimdi oldu işte, girin hadi" dedi. O geceyi orda geçirdiler.

CamScanner ile tarandı

Ertesi gün tekrar yola koyuldular. Daha emniyetli bir mıntıkada iki mağara bulup postu oraya serdiler. "Önce şu mağarayı güzelce temizleyelim, bir düzene sokalım" dedi İbo. "Mesela kışı içeri çeken delikleri kapatalım. Sıcak suyla bir temizlenme mekanizması kuralım. Beslenme kaynaklarımızı gözden geçirelim. Bir okuma, aydınlanma programı çıkaralım. Geceleri boş geçirmeyelim. Odun alevinde birisinin okuyacağı kitabı dikkatlice dinleyelim, tartışalım, türküler söyleyelim, fıkralar anlatalım, eğlenelim. Ve en kısa zamanda da halkın arasına dağılalım. Haydin şimdi hep beraber işe koyulalım. Bu mekânı üniversiteye çevirelim. Yapacağımız en küçük iş, çalışan insanlığın lehine olacaktır. Şu köşeye odun yığalım, herkes hemen kokmuş çoraplarını yıkasın."

Ertesi gün İbo'nun söylediklerini yapmaya çalıştılar, fakat kışı burda geçirebilecekler miydi? Kadronun bu bölgede olduğunu öğrenen üsteğmen, ardında bir bölük askerle her kovuğun içinde, her taşın ardında onları arıyordu.

Evler basılıyor, en ufak bir kuşkuda sorgulama yapılıyor, her gülüşün, her selamın, kurulan her dostluğun hesabı soruluyor, şüphelendikleri kişileri yakalayıp götürüyorlardı. Karakollarda dayak ve küfür olağan işlerden sayılıyordu artık.

CamScanner ile tarandı

Böyle bir ortamda İbo'nun İstanbul'a gitme durumu ortaya çıktı. Yeni kadrolar oluşturmak için, barikatları aşa aşa İstanbul'a geçmesi gerekiyor, Tunceli, Siverek, Malatya, Elbistan bölgelerini dolaşarak ordaki mevcut kadroları toparlaması ve örgütlemeyi sağlam bir temele oturtması gerekiyordu.

Yine sıkıntılı bir yolculuk başladı. Muzaffer ve Ali Haydar da onunla birlikte Bostan Köyü'ne kadar gitti. İbo kendi yoluna devam edecek, onlar da orda erzak topladıktan sonra dinamit ve fünye temini için baraj işçileriyle görüşeceklerdi.

Köylerde yeni insanlarla tanışıyorlar, konuşuyorlar, anlatıyorlar, ama daha çok dinliyorlardı. Akıl verenler çok oluyordu.

Herkes akıl veriyordu, ama akıldan çok, para ve silaha ihtiyaçları vardı. Hepsi de silahsızdı. Ali Haydar sadece yüreğini alıp getirmiş, yanında çakısı bile yoktu. Mümtaz da silahsız katılmıştı. Ellerinde Düzgün Baba'nın sihirli çubuğu da yoktu ki, kuru meşeleri yeşertip kışı yaza çevirsinler... Yaklaşan çetin kış aylarını düşünüyorlardı.

Daha şimdiden sert rüzgârlar esmeye başlamış, bulutlar kat kat olup kalınlaşmış, gelip tepelerine buz kütlesi gibi dikilmişti. Bir gece üstlerine hışımla inmek için pusuda bekliyordu.

CamScanner ile tarandı

Zaman hızlı akışını sürdürüyor ve günler devrile devrile geçip gidiyordu. Dağdaki zor hayata alışmaya başlamışlardı, ama yaklaşan kış nedeniyle hayatın daha da zorlaşacağı apaçık ortadaydı. Ayrıca Bostan Köyü'nden getirdikleri erzak da bitmek üzereydi.

"Kış geliyor, böyle oturup durmakla olmaz" dedi Muzaffer. "Para lazım, silah lazım, yiyecek lazım..."

Her yerde arandıkları için köylere inmek büyük risk taşıyordu, fakat başka çareleri yoktu. Bir gün yanına rehber olarak bölgeyi çok iyi tanıyan Murat'ı aldı ve Haydaran üzerinden Ovacık'a indi...

Munzur, Haydaran ve Laç Deresi ıssızlaşmıştı artık. Buralar, kayaların başında büzüten yaban keçilerine, uluyan kurtlara, pavkıran çakallara kalmıştı. Bir de şahinlere, leş kargalarına, atmacalara ve kaya kartallarına...

Köylüler de kömleri terk ederek köye inmişlerdi. Dağlarda keçi otlatan Menekşe gözlü Ceylan yoktu artık. Dağlarda kocaman bir sessizlik ve hüzün bırakarak çekip gitmişler, Bostan Köyü'ndeki kışlık evlerine çekilmişlerdi.

Birbirine yakın üç köyden topladıkları yiyeceklerle tekrar arkadaşlarının kaldıkları mağaraya döndüler. Döndüklerinde Ali Haydar yoktu.

"Nerde?" diye sordu Muzaffer.

CamScanner ile tarandı

Yanına iki kişi alarak Mazgirt'e gittiğini, ordan da Darıkent'e geçeceğini söylediklerinde durum kendiliğinden anlaşıldı; Yusuf'u vuran uzatmalı çavuşla hesaplaşmaya gitmişti. Gözleri yollarda gece gündüz Ali Haydar'ın dönmesini beklediler. Nihayet bir gece yarısı elinde yiyecek dolu torbalarla tek başına çıkıp geldi, diğerlerinin nerde olduğunu sorduklarında ise, erzak ve para toplamaları için onları köylerde bıraktığını söyledi.

"Ne yaptınız peki?"

"Tam isabet on ikiden vurduk. Sinanlardan sonra Yusuf'un da öcü alındı, döktükleri kanın hesabı soruldu. Uzman çavuşun evine iki dinamit attık, 'yaşasın işçi-köylü devrimi, halkımız faşizmi er geç yenecektir' yazılı ve TİKKO imzalı bildiriler bıraktık."

Günler evrile çevrile, geceler devrile dürüle, dağ hayatı böyle geçip giderken, korktukları sonunda başlarına geldi ve bir sabah karla uyandılar. Zor ve çetin günler başlamıştı işte...

Kış dağlara tüm hışmıyla inmiş, her taraf bembeyaz karla örtünmüştü. Sert bir ayaz vuruyordu. Yılın ilk karı gece karanlığında sessizce sağılıp inmişti dağlara. Ve artık buralarda barınmak olanaksızdı.

Toplanıp konuştular. Tası tarağı toplayıp gitme zamanıydı. Dağ hayatı zorlaşmıştı. Zirvelerden inme-

CamScanner ile tarandı

leri ve eteklerde kuytu yerlere çekilmeleri gerekiyordu. Haydaranlar'ın köylere yakın kesimlerine gitme kararı aldılar.

Bozuk bir av tüfeğiyle mağaralarda yaptıkları birkaç bombadan başka silahları yoktu. Paraları yok, yeterli kadroları yok, kışlık yiyecek ve malzeme yoktu. Damarlarında yanan devrim ateşinden başka ısınacak ateşleri yok, inançları, kararlılıkları ve isyankâr bakışlarından başka hiçbir şeyleri yoktu.

Daha önce uğrayıp destek aldıkları bütün evler tek tek tespit edilmişti. O evlere üsteğmene bağlı timler sivil kıyafetlerle devrimci kılığında gönderiliyor ve hemen ardından kanlı baskınlar düzenleniyordu.

Karakoçan, Mazgirt ve Tunceli merkezinde gözaltına alınanlar falakaya yatırılmış ve ayak tabanlarına kan oturuncaya kadar dövülmüştü.

Kışın yaklaşmasıyla birlikte kömleri terk ederek Bostan'a inen köylülerin evleri de basılmıştı. Keçi çobanları falakaya yatırılmış ve köylüler çoluk çocuğun içinde sıra dayağından geçirilmişti.

Gece karanlığında evi basılan Nakış ağır yaralanmış, isabet eden hain bir kurşunla Ceylan'ın tek gözü kör olmuştu...

Ceylan için ve onun menekşe mavisi gözleri için ağıtlar yakıyordu Muzaffer. O tetiği çeken ellere, tu-

CamScanner ile tarandı

tan ellere lanet okuyor ve ağlamaklı olduğunda mağaranın önüne çıkıp avazı çıktığınca "kahrolun!" diye haykırıyordu.

Kar kalınlığı bir buçuk metreyi bulmuş, her şey gözleri kör eden beyaz bir karanlığın içinde kaybolup gitmişti. Böyle bir günde toplanıp tekrar konuştular, tartıştılar ve sonunda kışı Laç Deresi mağaralarında geçirmeye karar verdiler.

Laç Deresi kar tutmuyordu ve yüksek zirveler gibi soğuk da değildi. Hatta zirvelerde insanı kırbaçlayan ayaz düşünüldüğünde Laç Deresi ılık bile sayılırdı. Grup olarak kışı orda geçirmeye karar verdiler.

Hakis tarafından gelen dereyi izleyerek geceleyin Haydaran bölgesine geçtiler. Ufuklarda bir alev topu gibi kızaran şafak aydınlığı onları Vartinik'e doğru yönlendirdi.

Oysa Laç Deresi'ne gitmek için çıkmışlardı yola. Vartinik'e doğru gitmelerinin nedenini kendileri de bilmiyordu. Belki şafağın cazibesine kapılmışlar, belki de yorgun bir gecenin sonunda bir gerilla romantizmi yaşamak istemişlerdi.

Uzaktan Barıkbaşı'nı gördüler. Kartal yuvaları gibi sarp kayalara tutunmuş evlere ve bacalardan kıvrıla kıvrıla çıkan dumanlara bakarak yürüyüp gittiler. Köyün içinde köpekler havlıyor, evlerin arasında birkaç

CamScanner ile tarandı

insan silueti görünüp tekrar kayboluyordu. Barıkbaşı'nı geçip Vartinik toprağına girdiler ve Mirik mezrasına doğru yürüyüp boş bir köme yerleştiler.

Köm, oldukça derin ve sarp bir uçurumun kenarında, karlara gömülmüş bir köstebek yuvasını andırıyordu. Çitlerle çevrili boş bir ağılın ortasındaydı. Duvarları gri-beyaz taşlarla örülmüş, tek katlı, tek odalı, toprak damlı, toprak zeminli, ilkel bir yapıydı.

Kömde yarısı paslanıp çürümüş bir soba vardı. İç içe geçirilerek birbirine tutturulmuş boruların delikleri ve eklem yerlerindeki açıklıklar çamurla sıvanarak kapatılmıştı. Boruların ucu bir delikle tavandan dışarı verilmiş, deliğin ağzı çalı çırpıyla kapatılmıştı.

Yanlarında bir miktar dinamit vardı. O dinamitlere güvenerek yeni eylem hazırlığına başladılar. Bu kez hedefte köyleri basarak halka zulmeden ve Ceylan'ın tek gözünü kör eden zalimler vardı.

Ali Haydar bir gece sessizce Tunceli'ye indi, emniyet müdürünün kaldığı lojmanı ve lojmanın altındaki merkez polis karakolunu gece saat sıfır kırk beş sıralarında dinamitleyerek kayıplara karıştı. Dinamitlerden biri de karakoldaki polis yatakhanesine düşmüş, o anda uykuda bulunan dört emniyet mensubu çeşitli yerlerinden yaralanmıştı. Daha bu olayın şaşkınlığı geçmeden ertesi gün Mazgirt ilköğretim müfettişinin

CamScanner ile tarandı

evi bombalandı. Bu adam da ilerici-yurtsever öğretmenler hakkında olumsuz rapor düzenlemeyi kendine iş edinmişti.

Bu eylemlerden birkaç gün sonra, beklenmedik bir zamanda köme Ali Haydar'la birlikte İbo da geldi. Bu hiç beklenmiyordu. Ali Haydar'ın gelmesi her an bekleniyordu belki, fakat İbo'nun gelmesi hayal kadar uzaktı. Tipide boranda karlı dağları aşarak çıkıp gelmişler ve apansız gelişleriyle herkesi şaşırtmışlardı.

"Nasıl buluştunuz?" diye sordular.

"Hiç sormayın" dedi Ali Haydar, sonra anlatmaya başladı. Eylemleri gerçekleştirdikten sonra, erzak ve kışlık malzeme temin etmek için Karakoçan'a gitmiş ve ordan Paş'a geçerek Halil'i bulmuştu. İbo'nun sabaha karşı Paş'a geleceğini Halil'den öğrenmişti.

Halil, "ihtiyaçları hallederiz, onlar kolay" dedikten sonra, İbo'nun dağdaki kadroya ulaşmak için yardım istediğini ve bir mektupla kendisine bu haberi ulaştırdığını söylemişti.

Bunun üzerine Ali Haydar geceyi Paş Köyü'nde geçirmiş ve sabaha karşı İbo'yla buluşarak hiç beklemeden yola çıkmışlardı.

Soğuktan ikisinin de kulakları, yüzleri, burunları kıpkırmızı olmuştu. Erzak torbalarından başka İbo'da ayrıca bir paket vardı.

CamScanner ile tarandı

"Ne bu paket?" diye sordular.

Bostan'a inecek olan herhangi bir arkadaşıyla Ceylan'a göndermeyi düşündüğü okul malzemeleri... masal kitapları, defterler, kurşun kalemler ve resim yapması için çok sayıda her renkten boyalı kalemler almıştı, fakat...

"Fakat buraya gelirken Ali Haydar'dan öğrendim ve duyduklarıma inanamadım" dedi. "Ama başımızı kumlara gömerek gerçekleri yok edemeyiz. Hayın eller tetiğe basmış!.. Ceylan'ın ışığını söndürüp hayatı küçük yaşta ona zehir etmişler, güzel dünyasını zindana çevirmişler! Duyunca üzüntüden kahroldum, mahvoldum, öfkeden ağladım..."

İbo konuşurken nemli gözlerle arkadaşlarına bakıyor, akıtamadığı gözyaşları gözlerinde yıldız gibi parlıyordu. Gece boyunca sürekli Ceylan'ı konuştular, Ceylan'ı düşündüler...

Ertesi sabah uyandıklarında soğuktan kaskatı kesilmiş olduklarını gördüler. Bu şartlar altında hayatlarını devam ettirmeleri çok zor görünüyordu. Köylülerden aldıkları yufka ekmek ve çökelekle karınlarını doyururlarken, bu böyle olmayacak, bir çare düşünmemiz lazım" dediler.

Yemekten sonra toplanıp uzun uzun konuştular, tartıştılar, uzlaştılar. Çetin kış şartlarında ortaya çıkan

CamScanner ile tarandı

yiyecek sıkıntısı onları ayrılmaya zorluyordu. İkişer ikişer dağılıp kışı köylerde geçirmeye ve bizzat üretim faaliyetlerine katılmaya karar verdiler.

Ertesi gün, Mümtaz, Ovacıklı Murat, Yılmaz ve Musa'dan oluşan dört kişilik bir grup ayrılıp başka bölgelere gitti.

Geride beş kişi kaldı. Bu beş kişi düşünüp taşınacak, gidecekleri bölgeleri saptayacaktı. Fakat erzak bitmişti. Ali Haydar ve Süleyman'ı erzak için Vartinik'e gönderdiler. Yollar kapalı olduğu için gecikmişler ve bekledikleri gecenin sabahında ancak gelebilmişlerdi.

O sabah Muzaffer bir gürültüyle uyandı. Uyandığında İbo pencereden dışarı bakıyordu. Sonra onun aceleyle kapıya doğru yürüdüğünü gördü. Hâlâ kendine gelememişti, neler olduğunu sordu.

"Bizimkiler gelmiş" dedi Hüsam.

İbo onları karşılamak için kömün önüne çıkmıştı. Biraz sonra peş peşe içeri girdiler. Bu sırada Hüsam ateş yakmaya hazırlanıyordu.

Erzak dolu çantaları pencerenin önüne bıraktılar. Süleyman başına sarılı poşuyu çıkarıp çırptı. Karını temizledikten sonra poşuyu atkı gibi boynundan aşağı sallandırdı.

Ali Haydar'ın poşusu hâlâ başındaydı. Ayaklarını çırpıp karını temizledikten sonra, "siz karnınızı doyu-

CamScanner ile tarandı

run, ben çıkıp etrafa bir bakayım" diyerek aceleyle dışarı çıktı. Aradan beş dakika geçmemişti ki, "basıldık, çabuk çıkın, basıldık!" diye bağırarak içeri girdi.

Silahlarını kapıp hızla dışarı fırladılar. Bu sırada karşıdan yaylım ateşe başlamışlardı. Mirik mezrası silah sesleriyle çalkanıyor, dağlarda yankılanan sesler vadilerde çoğalarak ovalara kadar iniyordu. Gözleri kör eden bir beyazlık vardı. Sisliydi.

Üsteğmen, elinde megafonla, "sarıldınız, hiçbir yere kaçamazsınız, silahlarınızı bırakın ve teslim olun!" diye bağırıyordu. Karşılıklı atışlar bir süre devam etti.

Ovacık tarafından yarım daire şeklinde kuşatılmışlardı. Ali Haydar elindeki bombayı kuşatmadan tarafa fırlattı. Hemen ardından ateşe başladı. Hem ateş ediyor, hem çite doğru koşuyordu. Çok yüksek olmayan çiti tam aşacağı sırada vurulup yüzüstü düştü.

Ali Haydar'ın düştüğü çite doğru İbo ateş ederek koşuyor, kuşatıldığı ateş çemberinden uzaklaşmaya çalışıyordu. Koşarken ayağı kaydı ve daha yere düşmeden gelip bir kurşun saplandı boynuna. Elindeki kırma yere düştü, başını usulca karların üzerine bıraktı.

Günün ilk ışıkları kanın rengini ufuklara yansıtmış; Munzur'un ardından gökyüzüne bir kızıllık yayılmaya başlamıştı.

CamScanner ile tarandı

Zirvelere bir şafak kızıllığı asılıp kalmış, dağ eteklerinde sisli bir aydınlık buğulanıyor ve derin vadilerde sinsi bir karanlık... Vakit sabaha erdi erecekti.

Üç kişi kömden hızla uzaklaşmaya başladılar. Çarpışmak için silahları yoktu, teslim olmak da istemiyorlardı. Yarım daire şeklindeki kuşatmanın açık tarafından şafak aydınlığına karışıp gittiler, gözleri kör eden kar beyazlığında yok oldular.

Fakat bu arada neler olduğunu anlayamadı. Kendini birden bire derin bir çukura doğru yuvarlanırken bulmuştu. Buzlu kayalara çarpa çarpa aşağı doğru iniyordu.

Sadece yuvarlandığını hatırlıyordu. Yuvarlanırken bir ara başını bir çalıya çarpıp takla attığını ve sonra buzlu kayalara çarparak uçurumun taa dibine kadar indiğini... Kısa bir bellek kaybı yaşamış olmalıydı ki, sonrası karanlıktı, hiçbir şey hatırlamıyordu.

Sağ ayak bileğinde bir acıyla uyandığında kendini buzlu suların içinde bulmuştu. Hüsam da yanı başındaydı. Fakat neler olmuştu, nasıl olmuştu, ne zaman inmişlerdi bu cehennem çukuruna?

Süleyman'ın nerde olduğunu sorunca, "bilmiyorum" demişti Hüsam. "Senin ardından ben de kayıp düştüm, sonra kendimi burda buldum. Neyin var, iyi misin sen?"

CamScanner ile tarandı

"Nasıl iyi olabilirim, of, ayağım burkuldu galiba."

O çukurun dibinde çaresiz bekleyişlerini hâlâ sürdürüyorlardı. Yanağındaki şişlik giderek büyümüş, mosmor olmuştu. Bir eliyle burkulan ayak bileğini, diğer eliyle şişen sağ yanağını tutuyor, acıyla inliyordu. Onun yanı başında da Hüsam kıvranıyordu acıyla. Sağ kolu omzundan sökülmüş gibi sancıyor, belinde, dizlerinde ve dirseklerinde, kılcal damarlarına kadar işleyen sinsi bir ağrı hissediyordu.

Dalıp gittiği rüyadan Muzaffer karga çığlıklarıyla uyandı. Uçurumun başında kargalar yırtınırcasına bağrıyorlardı. Yüreğinin yarısı dağlarda dolaşırken, diğer yarısı düşüp kaldığı bu uçurumun dibinde yaralı bir atmaca gibi çırpınıyordu. Bir parçası Haydaranlar'da dağların sarp yamaçlarına tutunmaya çalışırken, başka bir parçası buzlu sularda cayır cayır yanıyordu. Bedeniyle soğuk sularda titrerken, yüreğiyle harlı ateşlerde yanıyordu. İbo nerdeydi, ne durumda? Öldü mü, kaldı mı, yaralı mı?

Sinsi bir ağrı onu ayak bileğinden yakalayıp bu buzlu dereye mahkûm etmişti. Düştükleri uçurumun dibinde soğuk bir rüzgâr uğulduyordu. Acıyla mayalanmış bir endişe, eziklik, bir burukluk, adını koyamadığı bir tuhaflık vardı içinde.

"Öldüler mi acaba?" dedi Hüsam.

CamScanner ile tarandı

Muzaffer burnunu çekti, "bilmiyorum" dedi. Bunu söylerken çaresizliğine lanet okur gibiydi. Burda hiçbir şey yapamadan beklemek ağrına gidiyordu, bu çok yaralayıcı bir duyguydu.

"Nasıl çıkacağız burdan?"

Muzaffer yüzünü buruşturarak ayak bileğini tuttu, inlemek istiyor, haykırmak istiyor, fakat hiçbirini yapamadan dudaklarını ısırarak acılarını yenmeye çalışıyordu.

"Çok mu acıyor?"

"Hem yüreğim acıyor, hem ayağım. Suratım da cayır cayır yanıyor. Şişmiş mi?"

"Biraz" dedi Hüsam.

Biraz değildi oysa, gözlerinin altı patlıcan gibi morarmış, kan oturmuştu. Düşerken bir kayaya çarpmış olmalıydı.

"Sen nasılsın?" dedi Muzaffer. "İyisin değil mi, sakat bir yerin yok?

Hüsam yüzünü buruşturarak belini tuttu, "her tarafım kırık gibi" dedi. "Belimi oynatamıyorum. Sol kolum da ağrıyor. Nasıl çıkacağız burdan?"

Uzaklarda bir kurt uludu uzun uzun. Ardından diğerleri ulumaya başladılar. Biri bitmeden diğeri başlıyor, sonra bu sesler vadilerde yankılanarak çok sesli bir kurtlar orkestrasına dönüşüyordu.

CamScanner ile tarandı

Hüsam gözlerini arkadaşına dikip bir süre sessiz bekledi, uzaktan gelen kurt ulumalarını dinledi, "duyuyor musun?" dedi.

Muzaffer çaresizlikle başını salladı, "duyuyorum" dedi. "Nasıl da uluyorlar, dağı taşı inletiyorlar. Yanımızda silah da yok."

"Silahı bırak, çakımız bile yok" dedi Hüsam. "Burdan nasıl çıkacağız Muzo? Geceye kalmayalım, kurtlara yem oluruz. Baksana, sinsi sinsi kartallar da dönüyor tepemizde."

"Kalk Hüsam, kalk o zaman... Canımızı dişimize takıp gidelim. Sürüne sürüne çıkalım burdan."

Birbirlerine tutunarak kalktılar, aksayarak, düşe kalka yürüdüler. Islak giysileri üzerlerinde buz tutmuş, kemik gibi sertleşmişti. Arkalarından sert bir ayaz vuruyordu.

TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

Bölüm 4

Kaçanların peşine düşen jandarmalar uçurumun başına kadar gitmişler ve ordan öte geçit olmadığını düşünerek kayaların arkasını dolanıp Süleyman'ın izini süremeye başlamışlardı. Fakat kar beyazlığından başka görünürde hiçbir şey yoktu. Hayatın tüm renkleri ve canlılığı tek rengin içinde ölüm uykusuna yatmış, her taraf derin bir sessizlik, dinginlik ve durağanlıkla örtünmüştü.

Dağın ve sisin derinliklerine doğru giden ayak izlerini bir süre takip ettikten sonra kaçağın çok uzaklaşmamış olduğunu düşünerek aramaktan vazgeçip geri dönmüşlerdi.

Tekrar uçurumun başına gelerek aşağı doğru gelişigüzel kurşun sıkmışlar, bağırıp çağırmışlar, megafonla "teslim ol" çağrıları yapmışlar ve sonra çaresiz dönüp gitmişlerdi. Örgütün en önemli iki elamanını ölü olarak ele geçirdiklerini düşünüyorlardı.

Üsteğmenin emriyle gruptan ayrılan üç-dört kişilik bir tim koşarak kömün önüne geldiğinde hiç bek-

CamScanner ile tarandı

lemedikleri bir durumla karşılaşmışlar, şaşkınlıktan donup kalmışlardı. Öldürülen iki kişiden bir yoktu. Sanki görecekmiş gibi sağa sola bakıyorlar, sonra kalkıp giden yaralının karda bıraktığı kanlı ize bakarak "cık cık" çekiyorlardı.

Onbaşı, "komutanım, komutanım!" diye bağırarak, peşinde bir manga askerle karları yara yara gelen üsteğmene doğru koşmaya başladı. "Burda bir ölü var, diğeri yok!" dedi.

Üsteğmen ve peşindeki askerler koşarak gelip baktılar. Yoktu. "Demek ölmemiş!" dedi hayıflanarak.

Gökçek Karakolu'ndan üsteğmenin ekibine katılan uzaman çavuş, "nasıl olur komutanım, ben özel olarak baktım, ikisi de ölüydü!" dedi.

"Ben de baktım, ölüydü" dedi diğer çavuş.

En çok şaşıran ihbarcıydı, "ölmüştü, ama ben yine de işi garantiye almak için her tarafını saçmayla doldurdum, nasıl olur, nasıl kalkıp gider?!" dedi.

Üsteğmen, "gitmiş işte, demek tam olarak öldüremişiz!" dedi, yaralının peşine uzman çavuş komutasında bir tim gönderdi. "Yaralı olduğu için fazla uzaklaşamaz, kan izlerini takip ederek gidin!" dedi.

Keşif konusunda deneyimli üç erden oluşan bir tim, emri alır almaz uzman çavuş komutasında yaralının peşine düştü.

CamScanner ile tarandı

Gidenlerin ardı sıra düşünceli düşünceli bakan üsteğmen, "bu yaralı haliyle dağda kaç gün kalabilir ki?" dedi. "Ya kurda kuşa yem olur, ya da çevre köylerden birine iner. Aşağı inip bütün köyleri kuşatalım. Köy girişlerine pusu kuralım. Tilkinin dönüp dolaşıp geleceği yer kürkçü dükkânıdır."

Jandarmanın biri yerde yüzüstü yatan Ali Haydar'a yaklaştı. Tamamen ölmüş olup olmadığını anlamak için dikkatle bakıyordu. Ali Haydar'ın yüzü parçalanmış, şakakları, boynu ve boğazı kan içindeydi. Ölmüş olduğundan tamamen emin olunca üsteğmene döndü, "nasıl indireceğiz komutanım bunu?" dedi.

Yol olmadığı için jipi Gökçek Karakolu'nun önünde bırakmışlardı. Gece yarısı saat bir sıralarında yola çıkmışlar, bütün gece dağ tepe yürüyerek sabaha kaşı buraya gelmişlerdi. Üsteğmen bir süre düşündükten sonra, "sürüye sürüye indirin" dedi.

Bütün gece soğukta yol teptikleri için askerler çok yorgun ve bitkin görünüyorlardı. Askerin biri diğerinin kulağına, "bir sorsana, gidiyor muyuz?" diye fısıldadı. Askerin fısıltısını duyan üsteğmen, "hayır, önce evi bir arayın, ne bulursanız torbaya doldurun!" dedi.

Birkaç jandarma koşarak köme girdi. Kömün içi onlara zindan gibi karanlık geldi. Hiçbir şey göremiyorlardı. "Çok karanlık" dedi biri.

CamScanner ile tarandı

"Gözlerimiz alışıncaya kadar bekleyelim" dedi diğeri. "Kapıyı da açık bırakın."

Gözleri karanlığa alışınca pencerenin önünde iki torba gördüler. Dikkatle yaklaştılar. "İçinde bomba olabilir, dikkat edin!" dedi jandarmanın biri.

Diğer jandarma parmaklarının ucuyla torbanın ağzını hafif aralayınca yiyecekleri gördü. İkinci torbaya baktı, onda da yiyecekler vardı. "Erzak torbası bunlar" dedi.

"Onları da alacak mıyız peki?" diye sordu biri.

"Komutana soralım" dediler.

Jandarmanın biri kömün açık kapısından dışarı çıktı. Bu sırada diğer askerler, yerde sırtüstü yatan Ali Haydar'ın ayaklarını bir çit kazığına bağlamak için uğraşıyordu.

Kömün önüne çıkan jandarma, "komutanım, içerde içi yiyecek dolu torbalar var, onları da alacak mıyız?" diye sordu.

"Bir saniye" dedi üsteğmen, çizmeleriyle karları yara yara gelip köme girdi. Eğilip yiyecek torbalarına baktı. "Bunları yeni getirmişler" dedi. "Belli ki köylülerden almışlar. Bostan Köyü buraya uzak. Büyük ihtimal Kutudere veya Dişt... Vartinik de olabilir. Barıkbaşı da olabilir. Bu köylerden biridir. Yiyecek torbalarını da alın. Öğreniriz nerden aldıklarını."

CamScanner ile tarandı

Üsteğmen silahının ucuyla eşyaları iteklemeye başladı. Sert bir tonla askerlere sürekli, "şuraya bakın, buraya da bakın!" diye emirler veriyordu.

Aramalarda, tırnağı bozuk bir av tüfeği, boş ve dolu fişekler, mermiler, çeşitli yapıda bombalar, bomba yapımında kullanılan malzemeler, kitaplar ve örgüt yayınları bulundu.

Son olarak, keçeden yapılmış bir çoban abasının üzerinde bir paket gördüler. Üsteğmen pakete dikkatlice yaklaşıp baktı. Gazete kâğıdına sarılmış ve üzeri bantlanmıştı. Paketi yırtarak açınca, çocuk kitapları gördüler. Defterler ve boyalı kalemler de vardı. Buna bir anlam veremediler. Hepsini de bir torbaya doldurup dışarı çıktılar.

Dışardaki askerler hâlâ bağlama işiyle uğraşıyordu. Söküp aldıkları uzunca bir çit kazığını Ali Haydar'ın ayaklarına sıkıca bağlamışlardı.

Öldürücü darbeyi, şakağının bir tarafından girip diğer tarafından çıkan ilk kurşunla aldığı anlaşılıyordu. Ayrıca boynu ve boğazı parçalanmıştı. Bir kurşun da kalbine saplanmış, göğsünde kırmızı bir karanfil gibi kan lekesi açılmıştı. Kıvırcık saçlarının ucunda buzlaşmaya yüz tutmuş kar topakları ışıldıyordu. Şakakları kıpkırmızı kan içindeydi. Gözleri kapalıydı, derin bir uykuya yatmıştı sanki.

CamScanner ile tarandı

Bir süre sonra yaralının peşine düşen tim geldi. Hepsi de nefes nefese kalmışlardı. "Buzlu bir kayanın başına kadar kan lekelerini takip ettik komutanım" dedi uzman çavuş. "Şaşılacak bir durum, buzlu kayaların başında kan lekeleri de kayboluyor, ayak izleri de... Benim tahminim, buzlu zeminde kayarak vadiye indi. Vadi çok büyük. Bir ucu kıvrımlı dağların içinde kaybolup gidiyor. Diğer ucu ovaya doğru iniyor. Üstelik vadi birçok yerde kollara ayrılıyor ve dağın başka derinliklerine doğru gidiyor. Ortalıkta yoğun bir sis var. Görüş alanı çok dar. Yirmi metre ötesi görünmüyor, beyaz bir zindan. Vadiye inmedik komutanım, dönüp geldik."

Üsteğmen başını sallayarak, "tamam, dağlarda fazla kalamaz, mutlaka köylerden birine inecektir, yürüyün!" dedi.

Çit kazığına ayaklarından bağladıkları Ali Haydar'ı sürüklemeye başladılar. Kazığın iki ucundan iki jandarma tutmuş çekiyor, diğerleri de arkadan yürüyordu. Mirik mezrasındaki Vartinik kömünden Kutudere Köyü'ne doğru düşe kalka, karlara bata çıka yürüdüler.

Yamaçtan aşağı iniş çok kolay oldu. Aşağıda düz bir zeminde ilerledikten sonra hafif bir yokuş tırmandılar. Yokuş yukarı çıkarken, Ali Haydar'ı çeken jan-

CamScanner ile tarandı

darmalar nefes nefese kalmış, yorulmuşlardı. Bunu fark eden üsteğmen, değiştirin!" diye bağırdı. Öndeki jandarmalar kazığı diğer iki jandarmaya bırakarak arkaya geçtiler.

Ali Haydar bazen karların içine gömülüyor, öndeki askerlerin kuvvetle çekmesi ve arkadakilerin itekle-mesiyle karların üzerine tekrar çıkıyordu.

Üsteğmen yanındaki uzman çavuşla derin bir sohbete dalmış, aylardan beri örgütün izini nasıl sürdüğünü ve bu kuşatmayı nasıl planladığını anlatıyor, bir yandan da sigaralarını tüttürüyorlardı.

Çekiyorlar, tutuyorlar, kaldırıyorlar, itiyorlar, tekrar çekiyorlardı. Karlara gömülüyor, çıkarıyorlar, gömülüyor, tekrar çıkarıyorlar... Ali Haydar, konuşarak yürüyen üsteğmen ve uzman çavuşun birkaç adım önünde yüzüyor, sırtüstü yatmış, sanki sonsuz bir deryanın beyaz köpüklerine bata çıka gidiyordu.

Her tarafı kara bulanmıştı. İnce-uzun boyu ve buzlaşmaya yüz tutmuş kıvırcık saçlarıyla Ali Haydar dağdan böyle indiriliyordu. Askerlerin içinde, böyle bir ölümü hiçbir insanın hak etmediğini düşünenler vardı. İçinden sevinenler vardı. "Oh olsun!" diyenler, "yazık oldu!" diyenler vardı.

Ali Haydar düşlerinde yüzüyor sanki, umutlarında yüzüyordu. Mekân tuttuğu dağlarda, devrim umut-

CamScanner ile tarandı

larına bata çıka beyaz köpüklü sularda yüzüyordu. Kanlı bedeni beyaz karlara bulanmış, kardan bir kefenle örtünmüştü. Çığ altından kurtarılmış bir yaralıya benziyordu. Sanki biraz sonra gözlerini açıp bakacak, daldığı derin uykudan uyanacak ve Munzurlar'a doğru koşup gidecekti.

Babası ona kendi hayatını anlatırken, hep başka bir dünyanın, puslu-pusulu, uzak, çok uzak bir dünyanın büyüsüne kapılırdı. Rüzgâr dışarda uluyarak doruklardan dere yatağına iner, ağaç dallarında bir ıslık sesi bırakarak taa ötelere giderdi. Kar yağardı dışarda. Alnını pencere camına dayar, bacalardan kıvrıla kıvrıla çıkan dumanları seyrederdi. Damın saçaklarından küt küt sesler gelir, bir karga cırlak sesiyle geceyi paramparça ederdi. Karşı yamacın sırtında bir çakal pavkırır, köyün içinde bir köpek havlar, dışarda bir kadın bağırır, içerde bir çocuk ağlardı. Bütün bu seslerin armonisinde babası, "Tunceli'nin bir köyünde doğdum" diye başlardı.

Kırlaşmış bıyıkları, kullana kullana yamulmuş kasketi, şalvarı ve yamalı ceketiyle yoksul bir halk adamıydı babası. "Halk" kavramının bütün anlamları onun yüzünde şekillenmiş, ezilmişliğin ve horlanmışlığın bütün acıları sanki onun alnındaki derin kırışıklarda ifadesini bulmuştu.

CamScanner ile tarandı

Çocuk yaşta yetim kaldığı için Ertuhan Köyü'ne gidip Molla Yusuf'un yanına sığınmıştı. Sadece sığınmakla kalmamış, onun nüfusuna yazılıp evlatlığı olmuştu.

Bir yandan Molla Yusuf'un işlerinde çalışmış, diğer yandan başka işler yapmıştı. Kendini bildi bileli bir lokma ekmeğin peşinden koşup durmuştu.

Anasını, babasını ve bütün yakınlarını kanlı Dersim olaylarında kaybetmişti; kimi kurşunlanmış, süngülenmiş, hançerlenmiş, kimi kundaklanan evlerde kül olup savrulmuş, kimi Munzur Suyu'nda çırpına çırpına boğulmuştu. Hiçbirinin başında dikili bir taşı, bayramlarda ziyaret edebileceği bir mezarı yoktu.

Askere gitmiş, askerden gelmiş ve Nazimiye'nin bir köyünden "Güzel" adlı bir kadınla evlenmişti. Ali Haydar işte bu ailenin dördüncü çocuğu olarak Ertuhan'da doğmuştu.

Elazığ'a bağlı Hüsenik Köyü'ne göçtüklerini hatırlamıyordu bile... O zamanlar henüz bir yaşındaydı. İlkokulu Hüsenik'te, ortaokul ve liseyi Elazığ'da okumuştu.

Doğuştan getirdiği isyankâr bir karakteri vardı. Aslında o, devrimci düşüncelerle tanışmadan önce de haksızlığa ve zulme karşı tepkili davranır ve hep ezilenin yanında olurdu; fakat devrimci düşüncelerle ta-

CamScanner ile tarandı

nıştıktan sonra yepyeni bir kişilik ve kimlik kazanmıştı. Türk ve dünya klasikleri arasında eline geçirdiği romanları bir çırpıda okur, duygu ve düşüncelerini arkadaşlarıyla paylaşırdı. Ufkunu genişletmeyi, yepyeni bilgilere ve dünyalara açılmayı sever, arkadaşlığı, dostluğu ve paylaşmayı severdi.

Liseyi bitirdikten sonra İstanbul'a gelerek devrimci gençlik içinde sıradan bir nefer olmuş ve öteden beri içinde büyüyen birtakım duygular burda birden isyana dönüşmüştü.

Polis baskınlarında alınıp götürülmüş, dayak ve işkenceden geçirilmiş, tutuklanmış cezaevinde yatmış, çıkmış, işsiz kalmış, aç kalmış, tekrar girmiş, tekrar çıkmış... Sonunda yolları Tunceli'de İbo'yla kesişmiş ve gelip bütün varlığıyla, ruhu, yüreği ve bütün inancıyla TİKKO'ya katılmıştı.

Kimseye "şunu yap, bunu getir" demez, yapılması gereken ne varsa kendisi yapardı. Dağda kaldıkları süre içinde, odun toplanması gerekiyorsa toplamış, ateş yakılması gerekiyorsa yakmış, mağaranın temizlenmesi gerekiyorsa dibi köşeyi çalı çırpılarla süpürüp temizlemişti.

Bir defasında "kazan" olarak kullandıkları gazyağı tenekesinde su ısıtmış, konserve kutusuyla su dökünerek yıkanıp bir kayanın üzerine çıkmış ve sırtüstü

CamScanner ile tarandı

yatarak güneşlenmişti. Dağ hayatının zor koşullarında bile kendini hayata bağlayacak tutkularını ve coşkularını ortaya çıkarmasını bilirdi. Durup dururken bir türkü söyler, bir efsane anlatır, bir şiir okurdu.

Ayaklarına bağlı kazığın iki ucundan çeken jandarmalar yorulduğunda diğer iki jandarma sarılıyordu kazık uçlarına. İniyorlar, çıkıyorlar, tekrar iniyorlar, nöbetleşe çekip götürüyorlardı.

Üsteğmen bir sigara yakıp dumanı keyifle boşluğa üfledi. Bu sırada uzman çavuş, "kaçanların kimlikleri belli mi komutanım?" dedi.

"Sağ kurtulanların kimliği henüz belli değil. Fakat yaralı kaçanın üzerinden Haydar Mecit adına düzenlenmiş sahte bir kimlik çıktı. Ama onun kim olduğunu tahmin etmek zor değil..."

Uzman çavuş, "şu kim komutanım?" dedi önlerinde sürüklenen Ali Haydar'ı göstererek.

"Eğer kimliği sahte değilse, -ki sahte olmadığı anlaşılıyor, bu ölen Ali Haydar Yıldız" dedi üsteğmen. "Baba adı Mehmet Yıldız. Ana adı Güzel Yıldız."

Önlerine yine bir yokuş çıktı. Öndeki erlerin yorulduğunu gören üsteğmen, arkada gelen askerlere dönerek, "nöbet alın, iki kişi öne gelsin!" dedi.

Arkadaki mangadan iki er koşarak öne geldi, Ali Haydar'ın ayaklarına bağlı kazığı diğer erlerin elin-

CamScanner ile tarandı

den alarak çekmeye başladılar. Tam bu sırada bir kurt uluması duyuldu. Kıvrım kıvrım yükselen karlı dağların zirvesinde bir kurt uzun uzun uluyordu. Ardından bütün sürü koro halinde ulumaya başlayınca erin biri korkuya kapıldı, kurt sürülerini uzaklaştırmak amacıyla havaya iki el ateş etti.

Üsteğmen birden arkaya dönerek, "ateş etme!" diye bağırdı, fakat geriye dönüşü yoktu artık, kurşunlar namludan fırlayıp çıkmış ve dağlarda yankılanmaya başlamış, zirvelerde pusuya yatan beyaz canavarı harekete geçirmişti. Şiddetli gürültülerle zirvelerden aşağı dehşetli bir çığ iniyordu.

"Çığ geliyoooor!.. Kaçın çığ geliyoooor!" diye çığlık çığlığa kaçışmaya başladılar.

"Ulan sersem!" dedi üsteğmen, "sana kim dedi ateş et diye, kurşun sesiyle dağlar devrildi üstümüze geliyor, kaçın, kaçın, kaçın!.."

Koşarak dereye inip, sırtını dağlara dayamış kambur bir sırtın altına sığındılar. Kayarak zirvelerden inen çığ, sığındıkları sırtın kamburuna gümbür gümbür vuruyor, ortalığı yankılara boğan dehşetli seslerle boşlukta kar bulutları uçuşuyordu.

Bir süre beklediler, gürültüler dindikten ve ortalık durulmaya başladıktan sonra tekrar yürüyüp dereden çıktılar. Bir yamacı güç bela tırmanıp sırtı aştılar. Aşa-

CamScanner ile tarandı

ğıda, geniş tabanlı bir derenin içinde, karşılıklı iki yamaca serpilmiş köy evlerini gördüler. Üsteğmen arkadaki askerlere dönerek, "Kutudere'ye geldik" dedi.

Buraları çok iyi biliyordu, kaç defa gelip baskınlar düzenlemiş, kuşkulandığı köylüleri karakola götürüp falakaya yatırmıştı.

Laubali erlerden biri, "bu köyün oteli lokantası yok mu komutanım, bir mola versek" diye yılıştı.

"Laubalilik yok, gevşemeyin!" diye bağırdı üsteğmen. "Gökçek'e kadar mola filan yok. Ne biçim askersiniz lan, hemen yoruldunuz, üşüyüp titremeye başladınız! Hadi canlanın biraz!"

Sessizliği, ıssızlığı ve bacalarından yorgun yorgun tüten dumanıyla köy sanki biraz önce haramilerce basılmış, talana uğramış, yakılıp yıkılmış, yağmalanmış, sığırını sıpasını, öküzünü ineğini alan kaçmış, alan kaçmış, alan kaçmış... ve köy bomboş kalmıştı. Tek bir canlı yoktu dışarda.

Kuytu bir derenin ortasında unutulup gitmiş, kendi kaderiyle baş başa bırakılmıştı. Okulu, öğretmeni, yolu, ışığı, suyu yoktu. Sağlık ocağı, ebesi, dedesi yok, verimli toprakları, bağı bahçesi yoktu. Dünü, bugünü, yarını yok, umudu yok, geleceği yok, hiçbir şeyi yoktu.

Sahip oldukları tek şey yokluk ve yoksulluk, çaresiz hastalıklar ve yarı aç geceler... Birkaç keçiyle birkaç

CamScanner ile tarandı

tavuk, kıraç yamaçlara tutunmuş tek katlı, tek odalı, toprak damlı ilkel evler, bir de tembellikten ve açlıktan havlamaya bile üşenen uyuz köpekler... Başka hiçbir şeyleri yoktu.

Devlet buraya ancak baskın yapacağı zaman uğruyor, köylüleri meydana toplayıp sıra dayağından geçiriyor, sonra çekip gidiyordu.

Üsteğmenin önünde yürüyen uzman çavuş dönüp ardına baktı, "köyde herhangi bir işimiz var mı komutanım, yoksa hiç durmadan yola devam mı?" dedi.

"Kalacağız biraz."

"Niçin, ne yapmak için kalacağız?"

"Bu anarşisti tanıyan var mı aralarında, bir sorup soruşturalım bakalım."

"Tanısalar bile 'tanıyoruz' derler mi komutanım? Besbelli 'tanımıyoruz' diyecekler."

"Desinler!.. En azından bir gözdağı vermiş oluruz. Hem ben bakışlarından anlarım onların yalan söyleyip söylemediklerini. Solcu anarşistlerin sık sık inip erzak aldıkları köylerden biridir Kutudere."

"Komutanım, köylü burda zebun, derdine bulamaz ilaç, tek lokmaya muhtaç, bu adamlar zaten bin yıldır aç... Neyi var ki anarşiste versin?"

"Sen bunları bilmezsin. Yarım ekmeği varsa yarısını bölüp anarşite verir. İki yumurtası varsa birini

CamScanner ile tarandı

tutar solcu anarşiste verir. Kendisi kuru yerde yatar, örtüsünü, döşeğini, yastığını, yorganını götürür komüniste verir. Evinde yiyecek ekmeği yoktur, ama gider dağda ne kadar solcu, anarşist, komünist varsa onları doyurur, besler, korur, kollar. Bunlar böyle insanlardır. İşleri güçleri yalakalık ve yataklıktır."

"Belki de neyi ve kimi desteklediklerini bilmiyorlar bile. İnsanlık namına, töreleri gereği yapıyorlar. Misafir kutsal sayılır buralarda komutanım. Eve ekmek için gelmiş hiçbir canlı geri çevrilmez. Ocaklarına düşen yaralı kurt bile olsa, önce onun yarasını sarıp karnını doyururlar, sonra yol verirler. Böyle bir gelenekleri var. Ben sanmıyorum bunların bilinçli olarak komünizme hizmet ettiklerini. Bunlar ne anlar solculuktan, komünizmden falan? Anlamazlar!.. 'Moskova ne tarafa düşer?' diye sorsan bilmezler. Köyden dışarı hiç çıkmamışlar ki bilsinler. Sadece erkekler, eğer çıkmışlarsa askerlik için dışarı çıkmışlardır."

"Bu örgütün izini sürerken birkaç defa uğradım buralara. Köylülerle tanışıp konuştum. İçlerinden birkaç tanesini alıp karakola götürdüm. Hiç de senin dediğin gibi değiller. Yani anarşistlere bilinçli olarak yataklık yapıyorlar."

"Komutanım, siz öyle diyorsanız mutlaka öyledir. Benim bu konuda hiçbir tecrübem yok, sadece tah-

CamScanner ile tarandı

min yürütüyorum. Siz bizzat gelip gördünüz, köylüyü tanıdınız, onlarla konuştunuz. O bakımdan söylediklerinizmutlaka doğrudur."

Yamaçtan tekrar dere yatağına inip bir süre gittikten sonra köyün ilk evine ulaştılar. Karla kaplı söğütlerin arasından bir karga dinginliği cırlak sesiyle bozarak havalandı. Söğüdün dallarından aşağı kar döküldü. İlerde bir köpek havlıyordu. Askerleri gören iki çocuk kaçıp bir eve girdi. Sürükleyerek getirdikleri şeyin ne olduğunu anlayamamışlar, fakat silahlı askerleri görünce korkup kaçmışlardı.

Evin önüne bulaşık suyu dökmeye çıkan bir kadın, silahlı askerleri görünce gerisin geri dönüp içeri girdi. Biraz ilerde evinin damına çıkmış orta yaşlı bir kadın, "avetın ser gund, avetın ser gund!" diye bağırmaya başladı. Yani "basıldık, basıldık, köy basıldı!" diyordu.

"Megafonu verin!" dedi üsteğmen.

Onbaşı megafonu getirip üsteğmene verdi, "buyurun komutanım" dedi.

Üsteğmen megafonu alıp ağzına yaklaştırdı ve sert bir tonla, "dikkat!.." diye bağırdı.

Ses derede yankılanarak taa ötelere akıp gitti. Bu sırada köyün üst başında bir kadın ağıdı yükselmeye başladı. Evinin damına çıkmış, başına vura vura Kürtçe ağıtlar söylüyordu. Peş peşe bir şeyler sıraladıktan

CamScanner ile tarandı

sonra, "lolo lolo" diye dertli dertli uğunuyor, sesi derede yankılanarak dağı taşı mateme boğuyor, inim inim inletiyordu.

"Dikkat, dikkat!.." dedi üsteğmen. "Kadın, kız, çoluk, çocuk, genç ihtiyar!.. Herkes evinden çıksın ve köyün meydanına gelsin!"

Başı poşuyla sarılı, pala bıyıklı bir adam pencereden başını uzattı, askerleri görünce hemen geri çekildi. Başka bir adam evinin kapı aralığından bakıyordu.

Uzman çavuş, "korkuyorlar komutanım, pencere kenarından, kapı aralığından bakıyorlar, korktukları için çıkmıyorlar" dedi.

Bunun üzerine üsteğmen ses tonunu değiştirdi, "kimseye dokunulmayacak, sadece bir şey sorup gideceğiz, korkmayın, köy meydanına toplanın!.." diye bağırdı.

Bir evin çürümeye yüz tutmuş ahşap kapısı gıcırtıyla açıldı, içinden yaşlı bir kadın çıktı; köyün Dilber Ana'sıydı... Herkesin çok sevdiği ve saygıyla yaklaştığı bir ana, herkesin anası... En çok da güçsüzlerin anasıydı.

Cesur adımlarla köy meydanına doğru yürümeye başladı. Üzerinde yöreye özgü renkli kıyafetler vardı. Askerlerin hepsi de kendilerine doğru yaklaşan bu kadına bakıyorlardı. Karlara gömüle gömüle meydana

CamScanner ile tarandı

doğru giderken dudakları kıpır kıpırdı. Kendi duyabileceği şekilde söyleniyor, "bu köy ne suç işlemiştir ki, kış ortasında müfreze ordularının baskınına uğrar, devletin koskoca komutanı eline borazan alıp öttürür de dağı taşı inleterek höykürür! Belli ki yine asıp kesecekler, lakin sizden korkan alçaktır, haindir, zebundur!" diyordu.

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

Bölüm 5

Dilber Ana köy meydanına gelip askerlerin birkaç adım uzağında durdu. Meydana yakın evlerden birinin kapısı aralandı, kapı aralığından ürkek bakışlarla bir kadın başı uzanıp geri çekildi. Sonra diğer evin açılan kapısından şalvarlı ve başı poşuyla sarılı bir erkek çıkıp kararsız adımlarla köy meydanına doğru yürüdü, gelip hiç konuşmadan Dilber Ana'nın yanında durdu. Ellerini önünde birbirine kavuşturmuş, suçlu gibi boynunu büküp başını yere eğmişti.

Sonra diğerleri gelmeye başladılar. Kısa sürede meydan köylülerle doldu. Ayaklarına lastik ayakkabıları geçirip, evde buldukları eski paltolara, ceketlere, yün örgülere, kaçak mal olduğu daha ilk bakışta anlaşılan pamuklu kumaşlara sarınarak geliyorlar, endişeli ve ürkek bakışlarla komutanın birkaç adım uzağında duruyorlar ve köy meydanında kocaman bir halka oluşturuyorlardı.

Aralarında çocuklar da vardı. Bir kız çocuğu, ayaklarına geçirdiği büyük bir lastik ayakkabının içinde

CamScanner ile tarandı

tir tir titriyordu. Kafası kazınmış bir oğlan çocuğu sırtında babasının kocaman ceketiyle gelmişti. Kadınlar kollarını çaprazlama birbirine kavuşturup ellerini koltuk altlarına sokmuşlar, ne olacağını kestiremedikleri sonucu soğuktan titreyerek bekliyorlardı.

Ali Haydar, yerde, köylülerin oluşturduğu büyük halkanın ortasında, başında ve vücudunun çeşitli yerlerinde donup kalmış kırmızı kan lekeleriyle sırtüstü yatıyordu. Dilber Ana daha ilk bakışta Ali Haydar'ı tanımış, onu öyle görünce yüreğinde korlu bir ateş harıl harıl yanmaya başlamıştı.

Askerler geride, köylülerin oluşturduğu halkanın dışında elleri tetikte bekliyordu. Üsteğmen elindeki çubuğu çizmelerine vura vura ortada gezinmeye başladı. Kimsede çıt yoktu, gözlerinin ucuyla, kenarıyla, kaş altından gizli gizli komutana bakıyorlar, bağırıp çağırmasını, esip gürlemesini bekliyorlardı.

Üsteğmen ortada yatan Ali Haydar'ı göstererek, "bunu tanıyor musunuz?" dedi, ters bakışlarla köylüleri teker teker süzdü.

Köylünün biri, "yoh!" diyerek başını kaldırıp indirdikten sonra, "vallah ne görmüşem, ne duymuşam, ne bilirem" dedi.

Onun yanındaki de, "yoh, ne görmüşem, ne duymuşam, ne bilirem" dedi.

CamScanner ile tarandı

Bakışlarını üsteğmen sırası gelene çeviriyor, onlar da sanki sözleşmiş gibi aynı cümlelerle aynı şeyleri söylüyorlar, "yoh" diyerek başlarını kaldırıp indirdikten sonra, "ne görmüşem, ne duymuşam, ne bilirem" diye ekliyorlardı.

Ayaklarında babasının yırtık lastik ayakkabılarıyla gelen küçük kız çocuğu, "ben görmüşem!" dedi.

Bu "görmüşem" diyen kız çocuğunun saçları darmadağınıktı. Anasının kırmızı renkli yün kazağına sarınmıştı. Çocuğun bu beklenmedik cevabı üsteğmeni ve yanındaki uzman çavuşu şaşırtmış, mangadaki bazı erleri gülümsetmiş, köylüleri de epey korkutmuştu.

Üsteğmen ve uzman çavuş, "çocuktan al haberi" der gibi göz göze gelip sessizce bakıştıklarında, köylüler endişelenerek, "eyvah bu çocuk bizi ele verecek, dilini eşek arısı soksun senin!" diye ilenmeye başlamışlardı.

Üsteğmen, "nerde gördün çocuk, ne zaman gördün?" diye sordu merakla.

Çocuğun gözleri iri iri açılmıştı, çok ciddi bir iş yaptığını düşünüyor ve bir işe yarıyor olmanın gururunu taşıyordu. Öyle olmasa devletin kocaman askerleri, hem de kocaman komutan taa buraya kadar gelir de kendisine sorar mıydı?

CamScanner ile tarandı

"Söylesene çocuk, ne zaman gördün, nerde gördün?" diye yineledi üsteğmen.

Çocuk fincan gibi açılmış iri gözleriyle komutana bakarak, "burda görmüşem, şimdi görmüşem" dedi heyecanla.

Çocuğun bu beklenmedik ikinci cevabıyla üsteğmen hüsrana uğrarken, köylüler de rahat bir nefes aldılar. Herkes çocuğa bakıyordu. Bütün bakışları üzerinde hisseden çocuk utancından kızardı, başını yere eğip kara baktı. Önünde birleştirdiği elleri soğuktan kıpkırmızı olmuştu.

Üsteğmen, silahlı elini boşlukta sallayarak, "dağılın evlerinize!" dedi, sonra yerde yatan Ali Haydar'ı gösterip, "alın bunu" anlamında askerlere işaret verdi, kalın ve sağlam çizmeleriyle karları yara yara yürümeye başladı.

Köylüler ağır ve düşünceli adımlarla evlerine dağılırken, "lakin sizden korkan alçaktır, haindir, zebundur!" diye söylenerek köy meydanına ilk gelen Dilber Ana donup kalmış gibi hâlâ yerinde dikilip duruyordu.

Askerler aşağı inip büyük kayayı dolanarak gözden kayboldular. Dilber Ana koşarak evinin damına çıktı, dizlerine vura vura ağıt yakmaya başladı. Derede yankılanan etkileyici ve dokunaklı sesi dağı taşı inletiyor,

CamScanner ile tarandı

yüreklerde tortulanıp kalmış eski acıları yeniden depreştiriyordu. Kocasını, iki oğlunu ve tüm yakınlarını o olaylarda kaybetmişti. Yıllar önce girdiği travmadan hâlâ çıkamamış, her baskında, her ölümde yüreğinin başı sızlıyordu. İçindeki korlu ateş sanki birden palazlanıp alevlenmiş gibi bir yangın sarıyor yüreğini ve acılarını böyle ağıtlara döküp uğunuyordu.

Açılan ayak izlerinde Ali Haydar'ın daha kolay sürüklenebileceğini düşünerek mangayı öne geçirmişlerdi. Üsteğmen en arkada yürüyordu. Bir sigara yakıp dumanı üfledi. Sıçrayarak uyandığı o dehşet anlarını hatırlıyordu. Oda sanki beşik gibi sallanmış, kapı ve pencere camları büyük gürültülerle yere inmişti. Derin uykulardan sıçrayarak uyanmış, neler olduğunu birdenbire kavrayamamıştı.

Kaldığı lojmanın bombalandığını ve sağa sola "TİKKO" imzalı bildiriler atıldığını öğrendiğinde, eylemciler çoktan kayıplara karışıp gitmişlerdi, fakat o günden sonra izlerini sürmeye devam etti.

Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan'ın idamlarından bir gün sonra gerçekleşen bu eylem, idamları protesto etmek amacıyla yapılmıştı. Zaten etrafa atılan bildirilerde bu açıkça ifade ediliyordu.

Başlangıçta yalnız yaptığı çalışmaları daha sonra emniyet mensupları ve MİT ajanlarıyla birlikte sür-

CamScanner ile tarandı

dürdü. Ulaştıkları önemli bilgilerden ilki, lojmana atılan patlayıcıların, Keban Barajı yapımında kullanılan dinamitlerle aynı yapıda olduğuydu. İşçiler arasında yapılan soruşturmada, iki anarşistin bu işçilerle temas kurdukları ve patlayıcıları bu işçilerden temin ettikleri ortaya çıkıyordu. İşçilerle temas kuran o iki anarşistin kim olduğunu araştırmaya başladılar.

Fakat olaylar durulmuyordu. İdamları protesto etmek amacıyla Tunceli Lisesi öğrencileri dersleri boykot kararı almıştı. Okulun önünde toplanıp fiskos yapıyorlar, günlerdir derslere girmiyorlardı. Bu olaylardan, işçilerle temas kuran o iki anarşistin öğrencilerle de temas halinde oldukları anlaşılıyordu. Bütün bu olanlardan sonra, bölgede örgütlü bir faaliyetin yürütüldüğü artık su götürmez bir gerçek olarak ortaya çıkmıştı.

Daha sonra bir tüccarın evi dinamitlenmiş, olayla ilgili olarak iki kişi yakalamışlardı. Bu kişilerle örgütün beyin kadrosuna ulaşmaya çalışıyorlardı.

Derken, uzun süren bir sessizlik döneminden sonra Mazgirt-Darıkent Bucağı'nda görevli bir uzman çavuşun evi bombalanmıştı. Olaylar durulmak bilmiyordu. Olay yerine bırakılan bildirilerde, örgüt amblemi olarak kızıl bir yıldız kullanılmıştı. Yıldızın altında 'TİKKO" yazılıydı. Bildiride kısaca şu açıklamalara

CamScanner ile tarandı

yer verilmişti: "Yaşasın İşçi-köylü devrimi. Kahrolsun Amerikan emperyalizmi. Halkımız faşizmi bir gün mutlaka yenecektir."

Bu olaydan yirmi gün sonra da Tunceli emniyet müdürünün kaldığı lojman ve lojmanın altındaki merkez polis karakolu bombalanmıştı. İçine demir parçaları yerleştirilen dinamitler peş peşe büyük gürültülerle patlamış, dinamitlerden biri karakoldaki polis yatakhanesine düşmüş ve o anda uykuda bulunan dört emniyet mensubu çeşitli yerlerinden yaralanmıştı.

Olayla ilgili olarak Tunceli İlköğretmen Okulu ve Tunceli Lisesi'nde yapılan soruşturma sonunda üç öğrenci gözaltına alınmıştı.

Bu okullarda yapılan aramalarda, yatılı okuyan bir öğrencinin dolabında yirmi üç santimetre uzunluğunda oluklu bir bıçak, başka bir öğrencinin dolabında ise on dokuz santimetre uzunluğunda bir kama bulunmuştu. Bu iki öğrenciyi de derhal gözaltına almışlardı.

Bu olaydan iki gün sonra yeni bir patlama daha oldu. İlköğretim müfettişinin evine dinamit atılmıştı. Derken, bir bomba da Karakoçan'da görevli Uzman Çavuş Mehmet Gövde'nin evinde patladı. Aynı tarihlerde Siverek ve köylerinde de benzer olaylara rast-

CamScanner ile tarandı

lanıyordu. Siverek ilköğretim müdürünün evine, konserve kutusuna yapılan bir patlayıcı atılmıştı. Ardından da adliye başkatibinin evi bombalanmıştı. Zincirleme gelişen bu olayların faili olarak birçok kişi yakalanıp gözaltına alınmış, fakat örgütün beyin kadrosuna ulaşılamamıştı.

Kasabaya yaklaştıklarında çok derin olmayan sığ bir sudan geçtiler. Suyun içinde sürüklenen Ali Haydar artık tamamen buz tutmuştu.

Sabah saat dokuzda çıktıkları Mirik mezrasındaki Vartinik kömünden, karlı tepeleri ve buzlu vadileri aşarak öğle üzeri saat on üç sıralarında Gökçek'e geldiler. Karlar üzerinde sürüklenen Ali Haydar tamamen donmuş, kemik gibi sertleşmiş, beyaz bir buz kütlesinin içinde adeta kaybolmuştu. Sürüklenen artık bir insan değil, buz tutmuş ağır bir kütleydi. Ağırlığı iki-üç katına çıkmıştı.

Kasaba halkı durup bakıyor, sürüklenen beyaz şeyin ne olduğunu anlamaya çalışıyorlardı. Onun bir insan cesedi olduğunu anladıklarında gözlerine inanamadılar ve askerlerin ardınca birbirlerine sorular sorarak, şaşkınlık ve merak içinde yürümeye başladılar. Karakolun önüne geldiklerinde askerlerin peşinde uzayıp giden bir kuyruk vardı. Bütün kasaba halkı peşlerine takılmıştı. Sürüklenen cesedi görebilmek

CamScanner ile tarandı

için birbirlerinin sırtlarına çıkıyorlar, "ne olmuş, kim bu?" diyorlardı. Bazıları "anarşist herhal" diye tahmin yürütüyor, bazıları da "çığ altından kurtardılar belki" diyordu. Birçokları da, "bir insan cesedi bu şekilde getirilir mi?" diye kınıyordu.

"Ya nasıl getireceklerdi?"

"Ayaklarına bağladıkları aynı kazıktan bir tane de boynuna bağlayabilirlerdi. İki kişi ayak kısmından, iki kişi baş kısmından tutarak omuzlarında getirebilirlerdi."

"Belki çığ altından kurtarmamışlar da bir çatışmada vurmuşlardır. Anarşisttir belki."

"Ne fark eder? Düşman olsun varsın. Ölmüş bir kişiye bu yapılan reva mıdır? Huzura çıkacak ve yüce divanda yargılanacak. Yaptıklarının hesabını Allah'a verecek. Allah'a teslim olmuş bir kişiye bu zulüm yapılır mı?"

Durumdan haberdar edilen Gökçek Devlet Hastanesi görevlileri gelip bir araçla Ali Haydar'ı morga götürdüler. Askerlerin hepsi de çok perişandı. Yorulmuşlardı. "Dinlenin biraz" dedi üsteğmen. "Karnınızı doyurun, sıcak çorbanızı çayınızı için."

Askerler yemekhaneye girdiler. Botlarını çoraplarını çıkardılar, ayaklarını sıcak suyla yıkadılar. Sıcak çorba içtiler, çay içtiler, sigara tellendirip tüm yaşadık-

CamScanner ile tarandı

larını kare kare gözlerinin önüne getirdiler. Dün gece yarısı başlayan bu dehşetli yolculuk, bugün öğle saatlerinde bu şekilde sonlanmıştı.

Erler yemekhanede dinlenirken, üsteğmen de başçavuşun odasındaydı. Olayı duyan savcı ve kaymakam koşup gelmiş, üsteğmenden olayla ilgili bilgiler almaya çalışıyorlardı.

Üsteğmen çayını yudumlayarak büyük bir heyecanla operasyonu nasıl gerçekleştirdiğini anlatıyor, karakol komutanı, savcı ve kaymakam da ilgiyle dinliyordu. Çizmesini ve çoraplarını çıkarmıştı. Bir taraftan sobada ayaklarını ısıtıyor, diğer taraftan, "tüm bu zincirleme gelişen patlama olaylarının anlattığı gerçek" diyordu, "bölgede faaliyet gösteren komünist bir örgütün varlığıydı. Bunda artık hiç kuşkumuz yoktu. Emniyet mensupları ve MİT'le koordineli olarak çalıştım. Bütün soruşturmalarımı bu ihtimale dayalı olarak sürdürdüm."

Kaymakam, "bunlar devamlı olarak dağda mı yoksa nerde kalıyorlarmış?" diye sordu.

"Bu eylemleri kırlarda tasarlayıp zaman zaman şehirlere ve kasabalara indiklerini tahmin ediyoruz kaymakam bey" dedi üsteğmen."

"Peki bunların hedef aldığı kişiler gelişigüzel seçilmiş insanlar mı?"

CamScanner ile tarandı

"Değil!.. Hedef olarak seçilen kişiler istisnasız görevini başarıyla yürüten ve memleketini çok seven kişiler. Mesela Darıkent'te görevli uzman çavuş... Kimdir bu uzman çavuş? Efendim, anarşist Yusuf Aslan'ı vuran ve yakalayan bir görevlidir. Evet, yanlış duymadınız, Yusuf Aslan'ı vuran o kahraman çavuş, şimdi Darıkent'te görevli olan uzman çavuştur. Onun evini bombaladılar. Nasıl bir kişiyi hedef seçiyorlar görüyor musunuz? Gelişigüzel kişiler değil yani."

"Diğerleri de mi öyle?"

"Hepsi öyle kaymakam bey!.. Mesela ilköğretim müfettişi... Kim bu arkadaş? Öğretmenleri denetleme ve komünistleri eğitim kadrosundan ayıklama görevini başarıyla yürüten, vatanını milletini seven bir kişi. Onu hedef seçtiler."

Savcı araya girerek, "bunların hiç değişmeyen taktiği, köylüler arasında kendilerine destekçi bulmak kaymakam bey" dedi. "Tabii saf köylüyü kandırmak kolay."

"Efendim" dedi üsteğmen, "bende bütün bu olayların bir örgüt marifetiyle yaratıldığı fikrinin yerleşmesinden sonra köylerdeki istihbarat sistemine daha da önem verdim. Bilhassa sığınmaya elverişli Dişt ve Kutudere mıntıkası tanıdığım kadarıyla anarşistlerin kalabilecekleri yerler olduğu için, oralardan yeni ela-

CamScanner ile tarandı

manlar temin ettim ve teşvik edici vaatlerde bulundum. Aynı zamanda MİT Diyarbakır Bölge Başkanlığı ile de koordineli bir çalışma ilişkisi kurdum. Bütün bu çalışmaların sonucu olarak, 13 Ocak 1973 günü bir kısım anarşik grubun, Nazimiye ve Bostanlı mevkiinde olduklarını haber aldık. Derhal bir takip ekibi kurarak kendi komutamda yola çıktık. Ekibe ayrıca emniyetten de bir görevli almıştık. Bize verilen haberde belirtilen yere geldiğimizde, bir dikkatsizlik eseri olarak polisin patlattığı silah sesi baskınımızı tesirsiz hale getirdi. O sırada bir kadın, 'aventın ser gund!' diye bağırdı."

"Ne demek o?"

"Yani, 'baskın var, köy basıldı' diye bağırınca anarşistler kaçtılar. Baskınımız tesirsiz hale geldi. Bir şey yapamadan döndük. Bundan on gün kadar sonra yine bir grup anarşistin Kutudere mevkiindeki Vartinik mezrasında barındıklarını haber aldım. Buraya gelip uzman çavuşun dikkatini çektik ve çevreyi tasarruf altında bulundurmasını emrettim. Karakoldan aldığım haberler de teyid ediciydi. Bahsettiğim mezra çevresinde sık ayak izlerine rastlandığı geldi kulağıma. Bunun üzerine, 23 Ocak 1973 günü... Yani dün, evet dün olumsuz hava şartlarına rağmen bir takip ekibi kurdum. On iki erden meydana gelen bu ekipte

CamScanner ile tarandı

genellikle tecrübeli ve keşif hizmetlerinde çalıştırılmış erlere yer verdim. Göreve çıkmadan önce yapacağımız işin önemini belirtir bir konuşma yaptım ve bu hususta alınacak ve uygulanacak tedbirleri bir bir saydım ve buraya kadar..."

"Direkt Gökçek'e mi geldiniz?"

"Evet, araçla önce buraya kadar geldik. Aracı karakolun önüne bıraktık ve yolumuza yaya olarak devam ettik. Burda ekibimize uzman çavuş da katıldı, bunu ben istedim. Dün gece yarısı yola çıktık, dağlık ve ormanlık bölgeye girdik. Beş saat kadar yürüdükten sonra, Vartinik mezrasının bulunduğu yere ortalığın henüz aydınlanmaya başladığı sırada ulaştık. Mezrada "köm" adını verdikleri bir dağ evi vardı. Eve yüz metre kadar yaklaştık. Bizim bulunduğumuz yere göre ev yüksek bir konumdaydı. Biraz daha yaklaşınca evin damında silahlı bir şahıs dikkatimizi çekti. Erlere hemen yere yatmalarını söyledim ve mevcut kadroyu üç time ayırdım. Birinci tim komutanı bendim. Ben ortada kalacaktım. Yani eve karşı durumu kollayacaktım. İkinci tim sağdan, üçüncü tim de soldan kuşatma yapacaktı. Ben işaret vermeden ateş etmemelerini söyledim. Çok geçmeden damdan içeri giren ve bizi fark ettiğini sandığım nöbetçi anarşist, arkadaşlarını uyarmış olmalı ki, soldan ilerleyen ekip, "üsteğmenim dört

CamScanner ile tarandı

kişi kaçıyor" diyerek beni haberdar etti. Sağdan, soldan ve ortadan hızla yaklaşmaya başladık. Peşlerinden geldiğimizi gören beş anarşistten ikisi kaçarak ateş ediyordu."

"Çok zahmetli bir operasyon olmuş, bütün bunlar anlattığınız kadar kolay olmamıştır eminim."

"Zor bir operasyondu evet. Aylardır peşindeydim zaten. Bu arada bir patlama oldu. Üzerimize bir patlayıcı attılar. Öndeki erler geri çekildi, biz de yere yatarak mümkün olduğu kadar siperlendik."

"Neydi attıkları, dinamit mi, el bombası mı?"

"Bilmiyorum. Çok ani bir patlama oldu. O sırada atılan patlayıcının ne olduğunu araştırmaya zaman yoktu. Ben biraz daha ilerleyerek ateş emri verdim."

"Gerçekten çok dehşetli anlar!.."

"Ama kaymakam bey, her ne kadar dehşetli olursa olsun, böyle durumlarda soğukkanlı olmak zorundasınız. Bu durum karşısında kısa bir durum muhakemesi yaparak ateşle mukabele etmenin zorunlu bir hal olduğu sonucuna vardım. Hepimiz ateş etmeye başladık. Ateşten hemen sonra kaçan anarşistlerden elinde tüfek olan bir tanesi vuruldu. Peşinden diğeri vurularak düştü. Diğer üçü daha öndeydi. Vurulanları bir tarafa bırakıp hep birlikte diğer üçünün peşine düştük."

CamScanner ile tarandı

"Vay, vay, üçü sağ kaçtı demek, yazık olmuş, 'ikisi vuruldu' diyorsunuz, ama buraya bir ölü getirdiniz?"

"Onu anlatıyorum işte savcı bey, erler çok yorulmuştu ve yer yer bir metreyi bulan kar süratle ilerlememize engel oluyordu. Kaçan bu üç kişi kurşuna hedef olmamak için bazen yuvarlanıyorlar, bazen de atik hareketlerle ilerliyorlardı. Dereye indiler ve burda kayboldular. Bir süre aramaya devam ettiysek de bir netice alınamayacağı kanaatine vararak tekrar mezraya doğru toparlandık. Geldiğimizde vurulan iki anarşistten biri yoktu!"

"Bak şu işe?!.."

"Erler tarafından öldüğü söylenen bu anarşistin yerinde olmadığını şaşkınlıkla gördük. Erlerin söylediğine bakılırsa anarşist ölmüştü. Hatta bir tanesi, 'yüzüstü düşmüştü, saçından tutup baktım ölmüştü. Cebinden de nüfus cüzdanını aldım' diyerek bana verdi. Nüfus cüzdanında 'Haydar Mecit' yazılıydı ve bir de soluk bir fotoğraf yapışıktı. Yerde kan lekeleri mevcuttu. Bu lekeleri takip ettik. Dil Deresi'ne doğru ilerledikse de, daha sonra bu izi de kaybettik. Böylece ilk vurulan anarşistin yanına geldik."

"Ama neyse ki o yaralı kaçan anarşistin kimliğini almışınız, kim olduğu belli. Ayrıca da yaralı. Çok sürmez yakalarsınız onu da."

CamScanner ile tarandı

"O kimlik sahte kaymakam bey. Haydar Mecit değil o kaçan kişi. Ama biz kim olduğunu biliyoruz. Diyorum ya, aylardan beri MİT'le koordineli bir şekilde çalışıyoruz."

"Peki kimmiş o kaçan?"

"Örgütün lideri İbrahim Kaypakkaya... Bunu biliyoruz. Benim aklım onda kaldı zaten. Ama en kısa zamanda ele geçireceğimizi düşünüyorum. Yaralı olarak dağda fazla kalamaz. Mutlaka yakın köylerden birine inecektir."

"Öldü sanıp bırakmışınız demek, tüh!"

"Ama kaymakam bey, bu anarşistin tüfeği elinden düşmüş ve ölmüştü. Yani daha doğrusu biz öyle sanmışız. Ama yanılmışız. Benim hatam aslında. O anda düşünemedim. Kaçanların peşine düştüğümüzde o vurulanların başına iki nöbetçi er bırakmam gerekiyordu. Bu da bize ders oldu."

"Peki anarşistlerin kaldığı mezra evini aradınız mı, ele geçirdiğiniz önemli belgeler var mı?"

"Aradık savcı bey, evet. Yola çıkmadan önce evi sıkı bir şekilde aradık. Odanın tavanı birkaç yerinden delinmişti. Soba borusunun çıktığı yerleri çalıyla kapatmışlar. Evde askeri parka, battaniye, eski elbiseler, bol miktarda yiyecek, un, bulgur, tüfekte kullanılmak üzere dolu ve doldurulmaya hazır fişek ve barut mal-

CamScanner ile tarandı

zemesi, konserve kutusundan ustaca yapılmış bombalar, dinamit lokumu ve tapalar bulduk... Ayrıca kitaplar, bomba imaline yarayan notlar, şemalar ve Mao'nun 'Askeri Yazılar' kitabını da ele geçirdik."

"Bunlar Maocu solculardan demek ki? Çeşit çeşit, türlü türlü solcular var şimdi. Maocusu var, Lenincisi var, Fidelcisi var, var oğlu var!"

"Ayrıca çocuk kitapları, defterler ve boyalı kalemler de bulduk ve buna pek anlam veremedik. Bütün bunlar, anarşistlerin bu evde üstlendiklerini ve yeni eyleme girişme hazırlıkları yaptıklarını belgeliyor. Orda erlerime bir konuşma yaparak, 'bu vatan hainleri kendi yurdunun güvenliğini sağlayan askerini bile düşman ilan etti. Bunlar ruhsuzdur, bunlardan her şey beklenir' dedim."

"İyi demişiniz. Az bile demişiniz teğmenim. Bunlara ne söylesenız azdır."

"Ölen kim peki, kimliği belli mi?"

"Ölen anarşistin Ali Haydar Yıldız olduğunu tespit ettik, ama benim asıl üzerinde durduğum, az önce de dediğim gibi o yaralı olarak kaçan anarşisttir. Bu yaralı anarşistin örgüt lideri İbrahim Kaypakkaya olduğu kesindir."

Bütün bunları anlattıktan sonra, Gökçek Karakol komutanına dönen üsteğmen, "Barkbaşı, Dişt, Varti-

CamScanner ile tarandı

nik ve Kutudere... Bu mıntıkalara çok dikkat başçavuş! Bu köyleri sakın boş bırakmayın, kaçan yaralı anarşist bugün değilse bile yarın mutlaka bu köylerden birine inecektir."

"Emredersiniz komutanım, yarın hemen bir ekiple yola çıkar, söylediğiniz köyleri tararız."

"Biz kalkalım artık izninizle."

"Yolunuz açık olsun üsteğmenim. Çok yoruldunuz, sizde bir an önce gidip dinlenin."

Üsteğmen ekibini aldı ve aracına atlayarak Tunceli şehir merkezine doğru yola çıktı.

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

Bölüm 6

İbo'nun bütün gücü damarlarından sağılıp suya akıyor, akan her damla kanda yavaş yavaş tükendiğini hissediyordu. Bedeni ağır bir külçeye dönüşmüştü, tek adım atacak hali yoktu. Götürüp kendini su kenarındaki büyük kayanın dibine bırakmıştı. Kaya hafif içe doğru oyuktu, tabanındaki çakıl taşları karla örtülüydü. Sırtını kayaya verip ayaklarını uzattı.

Ayak topukları dere suyuna değiyor, pantolonunun paçasından hâlâ kan sızıyordu. Başından, boynundaki kurşun yarasından ve sırtında göz göz açılmış saçma deliklerinden sızan kan, Munzur pınarları gibi kollar halinde gelip birleşiyor, bacaklarından aşağı inerek paçasından suya karışıyordu. Suyun üzerinde kızıl bir kan şeridi ovaya doğru uzayıp gidiyordu. Cam gibi ince buz tabakası altında sanki bir damar açılmış, o damarda kanı suların şırıltısına karışıp akıyor, gücü akıyor, bütün hayatı, umutları o suya karışıp akıyordu. Sırıtkan dişleriyle kurt sürüleri geliyordu gözlerinin önüne, sırtlanlar, yaban domuzları, aç kal-

CamScanner ile tarandı

mış bir boz ayı... Kan kokusunu alıp geldiklerinde, ne onlarla savaşacak gücü ve ne de silahı vardı. Kendini korumak için çakısı bile yok, hatta kış ayazında ateş yakmak istese üzerinde kibrit bile yoktu.

Bir an aklına intihar etmek geldi. Anlık bir kararla bütün bu acılara son verebilirdi. "Bu yaralar iflah olmaz" diye düşünüyordu. Günlerce acı çektikten sonra nasıl olsa yakalanacak, yakalandıktan sonra da başka acılar başlayacaktı.

Sorgulayacaklar, işkence yapacaklar ve kendisini devrim davasına ihanete zorlayacaklar, sonra da, "bakın işte, devrim yapmak için dağa çıkan adamın halini görün!" diyerek küçük düşürecekler, hem de halka gözdağı vereceklerdi. Bütün bunları düşündüğünde ölüm artık hiç ürkütücü gelmiyor ve intihar etmeyi düşünüyordu. Fakat nasıl, neyle? İntihar etmek için üzerinde iğne bile yoktu, olsa, atardamarını onunla deşe deşe yırtar açardı.

Ayıklıkla baygınlık arasında bazen kaybolup gidiyor, ayıktığında tekrar o acılar başlıyor, bilinçaltında uyuyan intihar düşüncesi uyanıp yine bilincine çıkıyordu.

Mesela bir uçurumdan atabilirdi kendini. İntihar etmek için bir uçurumun tepesine çıkıp kendini aşağı bıraktığında...

CamScanner ile tarandı

"Ya ölmezsem?" diye düşündü. Daha büyük acılar içinde uçurumun dibinde kıvranmaya devam ederse? Hayır, hayır, bu düşmana teslim olmak, faşizme yenilmekti. İntiharı kesinlikle çıkarıp atmalıydı kafasından. Yaşamak için direnmeli, hayata bir kenarından tutunmak için ne gerekiyorsa onu yapmalıydı.

Ölmemişti ve önemli olan buydu. Kurtulmak için bir mucize beklemiyordu, ama zayıf da olsa bir kurtuluş ihtimali vardı. Böyle düşününce, gücünü alıp götüren kan tekrar damarlarına doldu sanki, güçlü bir yaşama isteğiyle doldu.

Yaşamalıydı, yaşaması gerekiyordu. Elini umutla başına götürdü, boynuna dokundu, yaralarını teker teker yokladı. Alt kenarları kana bulanmış başındaki köylü kasketini çıkarıp yaralarına dokundu, kasketini tekrar başına geçirdi.

Sırtında harlı bir ateş yanıyor, kırk gözeden kırk kan nehri boşalıyordu. Şu an çektiği acılar -ki acı da olsa, bu bir yaşam belirtisi ve çaresizliği bir kurtuluş umuduydu.

Çünkü ölülerin ne acıları, ne de çaresizliği vardı. Onların hiçbir şeyi yoktu. O halde acılarına ve çaresizliğine iyi tutunmalı, sıkı sarılmalıydı.

Acılarına ve çaresizliğine sığınıyor, ölümü düşünürken çocukluğunu hatırlıyordu. Yırtık don ve lastik

CamScanner ile tarandı

ayakkabıyla bir çocuk geliyordu gözlerinin önüne. Salgın hastalıkların ve yoksulluğun pençesinden kurtulmaya çalışan başı tıraşlı bir köy çocuğu hatırlıyordu; o çocuk kendisiydi... O çocuk belki kendisiydi, fakat kendisi aslında dağların ardında, bilmediği, görmediği uzak dünyalardaydı.

Okul öncesi çocukluğu köyde geçmişti. Kat kat karanlıkların ardında, varlığını kuşatan feodal kozanın içinde, Çorum-Sungurlu'ya bağlı Karakaya Köyü...

Karakaya bozkırında, sığırın sıpanın içinde büyüyerek gelmişti okul çağına. Fakat birçok Anadolu köylerinde olduğu gibi Karakaya Köyü'nde de okul yoktu. Babası onu akrabalarının yanına göndermiş, bu nedenle ilkokulu değişik köy okullarında okumuştu.

Gurbete o zamanlar alışmış, acıların ve umutların kavşağında direnmeyi o günlerde öğrenmiş, gözlerinde yeşil yeşil harelenen hüznüyle o kimsesiz gecelerde buluşmuş ve yalnızlığı ve ayrılığı ve özlemeyi ve sevmeyi... her şeyi o zamanlar öğrenmişti.

Kendi yüreğinden başka sığınacak hiçbir limanın olmadığını ve kendisine çok güvenmesi gerektiğini o zamanlar anlamıştı. Belki de ilerde tanışacağı devrimci düşüncelerin temeli o zamanlar atılmıştı.

Bazen eşek sırtında, bazen yaya olarak anasını görmeye giderdi. Babası eve yeni bir kadın getirmiş, kay-

CamScanner ile tarandı

nanayla dövüşen anasını boşayıp baba evine göndermiş, o da bir adamla evlenerek Gökçam'a yerleşmişti. Anasını görmek, onun sıcaklığını hissedebilmek ve dolu dolu "ana" diyebilmek için saatlerce yol yürür, akşam karanlığı basmadan tekrar Karakaya'ya dönerdi. Çocukluğunu bu iki köy arasında mekik dokuyarak geçirmişti.

Önünde dağ gibi engeller vardı. Tüm köy çocukları gibi okuması imkânsızdı. Okumaması ve cahil kalması içinse bütün şartlar mevcuttu. Fakat onun o karanlıktan sıyrılması, kuşatıldığı feodal kozayı delerek ışığa yönelmesi gerekiyordu.

Işığı anlayacak, ışığı sevecek ve ışık olacaktı. Çünkü köyleri ancak okumuş köy çocukları aydınlatabilirdi. Şehirlinin ölgün ve solgun ışığı yetersizdi. Anadolu'nun zifiri karanlığını aydınlatmaya onların gücü yoktu. Onlar gece barlarının loş karanlığında içkilerini yudumlarken kendi önlerini bile aydınlatamıyorlardı. "Baba ben öğretmen olacağım" dedi.

Okumaya, öğrenmeye çok meraklıydı, yaz tatillerinde koyun gütmeye giderken yanında hep bir kitap götürür, akşama kadar kitabı satır satır okurdu. Babası onun bu hevesine destek oldu. Duvar ustalığından kazandığı üç-beş kuruşu feda ederek oğlunu yatılı sınava soktu. İlkokulu zaten çok iyi dereceyle bitirmişti,

CamScanner ile tarandı

sınavda da aynı başarıyı göstererek Hasanoğlan Öğretmen Okulu'nu kazandı. Köyde herkes anlamıştı ki, İbo artık öğretmen olacak... Dost düşman bunu iyice anlamıştı. Okulu ve öğretmeni olmayan bir köyden, hiçbir gazetenin, derginin ve kitabın girmediği boklu bir köyden bir öğretmen çıkacaktı.

Bu ne demekti? Bu, çöl ortasında mavi bir menekşe olmak, kış ayazında beyaz bir kardelen olmak, topraksız ve yağmursuz kaya çatlaklarında alev kızılı rengiyle yabani bir hercai olmaktı...

Hiçbir servete, paraya, toprağa, makama sahip olmamak, ama olmak... Olmaktı bu. Duruşundaki yalınlık, hareketlerindeki incelik ve asalet bundandı belki de. Kayanın altında acıyla kıvranırken bile asil bir duruşu vardı.

Yığılıp kaldığı kayanın altında, kış soğuğuna karşı çelik bir iradeyle direniyor, yüzü bazen rahatlıyor, gevşiyor, sonra birden acıların derin çizgileriyle kasılıyor, geriliyor, tekrar gevşiyor... O sadece buzlu dağların sert ayazına ve yerli hainler aracılığıyla tüm dünyayı kuşatan talan düzenine karşı değil, kendi içinde kendi acılarına karşı da amansız bir savaş veriyordu.

Öğretmen okulunda okurken yaz tatillerinde köye gelir ve o yoksul köylülerden herhangi biri olup çıkardı. Dağda bayırda babasına yardım eder, Gökçam'a

CamScanner ile tarandı

gider anasına yardım eder, gelir evde bacısına yardım ederdi. Bunlarla da kalmayıp yardıma muhtaç köylünün yükünü omuzlardı. Onların malını davarını otlatır, odunlarını doğrayıp bir köşeye istifler, ekinini biçer, başağını toplardı.

Köyde kimse onun gibi tırpan kullanamazdı. Köylülerin hayran bakışları arasında neşeli bir türkü tutturur, desteleri ayağında toplaya toplaya biçer giderdi. Diğer arkadaşları başını açıp yarım kol gömlekle bağda bahçede gezerken, kız tavlayıp hovardalık yaparken, İbo çalışır, evin tüm işini yüklenir, durup dinlenmeden çalışırdı.

Harmansa döver, tarlaysa biçer, bahçeyse çapalar, odunsa doğrar, ağaçsa budardı. Köylüler, "Allah evlat verecekse İbrahim gibisini versin" diye hayır dilekte bulunurlardı. Kızını vermek isteyen çok köylü vardı, "tut kolundan götür, başlık maşlık istemez" diyorlardı...

Bir gün otlattığı hayvanları "Tülütepe" denilen yere götürmüştü. Narlık'ın kadınları da ilerde çapa yapıyordu. Hemen arkalarında, "Kuruçayır" denilen bölgede dere suyu vardı. Büvelek tarafından ısırılan ve canı yanan hayvanlar çapa yapan kadınlara doğru koşup kendilerini suya atınca, elindeki değneği saz gibi çalarak, "aşağıdan geldi büveleğin sürüsü, bizim

CamScanner ile tarandı

mala kondu onun yarısı, al ineği yakaladı birisi, aldı götürüyor bakın anneler" diye doğaçlamadan bir deyiş söylemişti.

Kadınlar kahkahayı basmışlar, işlerini bırakıp gülmekten yere yatmışlardı. İbo gülen kadınlara aldırmadan, "ineği Tülütepe'den aldı aşırdı, karnından ısırdı aklım şaşırdı, köprünün yanında suya düşürdü, aldı götürüyor bakın anneler" diye söylemeye devam etmişti.

Okuldan gelir gelmez köylülerin içine karışır, onlardan biri olur, ev ev dolaşarak yaşlıların halını hatırını sorardı. Köye iner inmez hatırını sorduğu kişilerden biri de herkesin hor baktığı Hasan Amca'ydı.

Bütün gün Hasan Amca'yla dağda bayırda dolaştığı olurdu. "Ne buluyorsun o yaşlı bunakta, fakirin danasını güden bir deli" derlerdi. İbrahim çok gücenirdi böyle söyleyenlere. "Size yalan mı söyledi, ekmeğinizi elinizden mi aldı, namusunuza yan mı baktı, Hasan Amca'yı neden hor görüyorsunuz?" derdi.

Köylüler yaptıkları hatayı anlayıp, "bak şu İbrahim'in insanlığına!" derlerdi.

Edebiyata ilgi duymaya o yıllarda başlamıştı, en çok sevdiği şairlerden şiirler okuyor, kendisi de şiirler yazıyordu. Hasan Hüseyin, Nazım Hikmet, Ahmed Arif, Enver Gökçe, en çok sevdiği şairler arasındaydı.

CamScanner ile tarandı

Fakir Baykurt'u ve Yaşar Kemal'i severek okuyor, gaz lambasının ölgün ışığında onları okurken yeni dünyalar keşfediyordu.

Tatil sonrası okula döndüğünde anasını aylarca görmediği olurdu. Dere yatağında, şırıltılarla akan yüzeyi buz tutmuş bir suyun kenarında, sığındığı şu iri kayanın altında, acılarını susturamaz, yüreğini susturamaz, damarından sağılıp akan kanı susturamazken... Peşinde eli silahlı adamlar dolaşır ve dağlarda kurtlar ulur, çakallar pavkırır...

Durup dururken ve belki de hiç gereği yokken anası geldi aklına. Anası ılık ılık aktı yüreğine ve kanayan yaralarına iksir oldu, ilaç oldu, merhem oldu. Bir yuva sıcaklığı, yuva özlemi düştü içine. Sonra onun yokluğunu, eksikliğini, boşluğunu hissetti. Yanık acısı gibi açılıp derinleşen bir özlem duygusuyla içi titredi.

Üşüdüğünde dışı titriyor, yandığında içi titriyordu. Bir tarafı buzlu sularda donuyor, bir tarafı harlı ateşlerde pişiyor... İki dudağı arasından sessiz iniltiler dökülüyor, bu iniltiler sanki paçasından damlayan kanla birlikte buzlu sulara karışıp ovaya akıyordu. Bu iniltilerin sessizlikte bıraktığı tınlamada derin bir özlem vardı, keder vardı, delicesine bir tutku, büyük bir aşk vardı, ama daha çok acı vardı. Yatılı okuyordu, anasını nasıl görecekti ki?

CamScanner ile tarandı

O yok halinde kalkar okula gelir, hem oğlunu ziyaret eder, hem de bir miktar para bırakır giderdi. "İstemiyorum ana, gelme" derdi. Neden böyle söylediğini kendisi de bilmezdi, ama söylerdi. Taa oralara kadar yorulmasını istemezdi belki...

Kimbilir belki de gidişine dayanamazdı, çünkü her defasında sıkı sıkı sarılırdı. Çok zor ayrılırlardı. "Gelme" dediği halde gelirdi. Ayın başında gelmese sonunda mutlaka gelir, içini yakan bir hasret ateşiyle çıkar gelirdi. Neler getirmezdi ki!.. Kuru üzüm, kuru kayısı, kuru elma... Kışlık için evde kurutulmuş ne varsa toplar getirirdi.

Damarından sağılan bedensel acılara şimdi de yüreğini sızlatan manevi acılar katılıyor, kol kol gelip birleşiyorlar bir nehir olup çağlıyorlardı. Kayanın dibinde kendini bu acılar seline kaptırmış gidiyordu.

Hayatı sanki o yıllara ait acıların tezgâhında dokunmuş, ilmiklenmiş, nakışlanmış, tüm renklerini sanki o acıların tonlarıyla harmanlayıp devrimci bir kişilik çıkarmıştı ortaya.

Bugüne kadar yaşadığı hiçbir şeyden pişmanlık duymamıştı. Bir açıdan bakıldığında, o acıların ve ayrılıkların mutlaka yaşanması gerekiyordu. Böyle düşünmeye başladığında, hayatındaki yanlışların bile bir işe yaradığını görüyor, belki de Hasan Hüseyin'in

CamScanner ile tarandı

"acıyı bal eyledik" şiirini bu yüzden çok seviyordu. Bütün marifet sıratı yol eylemekti. Hayatın sırrı, gizemi, amacı burda saklıydı. Acıyı bal eylemek ve sıratı yol eylemek...

O ayrılıkları ve acıları yaşamasaydı, içine hapsedildiği kozanın dışına çıkamayacak ve orda renkli bir dünya olduğunu fark edemeyecekti. Böyle düşünüyordu İbo.

Sabahları saat altı kırk beşte uyanırlardı. Saat yedide kırk beş dakikalık bir edüt olur, ardından kahvaltıya giderlerdi. Kahvaltıdan sonra bütün öğrenciler sayım için okulun önünde toplanırdı. Her sınıfın ayrı ayrı yoklaması yapıldıktan sonra halk oyunları oynanır ve ardından derslere girilirdi.

Öğle yemeğinin ardından yine dersler başlar ve akşama kadar sürerdi. Bir süre dinlendikten sonra akşam yemeğine giderlerdi. İki saat süren ikinci etüdün ardından yatma saati gelirdi. Geceleri yatakhanelerde nöbetçiler olurdu. Bu hiç değişmeden hep böyle sürer giderdi.

Yaklaşık kırk kişilik yatakhanelerde yatıp kalkarlardı. Yatmadan önce herkes ayağını yıkamak ve dişlerini fırçalamak zorundaydı. Çünkü öğretmen olarak gittikleri köylerde çocuklara sadece ülkenin göllerini ve dağlarını değil, bunları da öğretmeleri gerekiyordu.

CamScanner ile tarandı

Müzik derslerine, beden eğitimine ve iş derslerine önem verilirdi. Futbol, voleybol ve basketbol sahaları vardı. "İşlik" adı verilen atölyelerde herkes kendi yeteneğine göre ahşap veya demir işiyle uğraşırdı. Dünyada benzeri olmayan bir eğitim kurumuydu, fakat emperyalizm bunu istemedi.

Aydınlanmış bir toplum istemiyordu emperyalizm. Tüketime meraklı yoz bir kalabalık istiyordu. Yerli hainler ve işbirlikçiler, halk çocuklarının orda aydınlanmasından rahatsızlık duymaya başladılar. Haksız da sayılmazlardı; çünkü Fakir Baykurt gibi bir edebiyat devi orda yetişmiş, Mahmut Makal, Dursun Akçam gibi aydın yazarların hepsi oralarda yetişmişti...

Yakın köy ve kasabalara gezi ve ders uygulamasına çıkılır, oyun, türkü ve tiyatro içeren etkinlikler yapılır, şölenler düzenlenirdi. Her hafta sonu okul içinde ve dışında yapılan çalışmalarla ilgili olarak kıyasıya tartışmalar yapılırdı. Bu tartışmalara öğretmen ve öğrencilerin hepsi de katılır, her türlü görüş özgürce dile getirilirdi.

Çok yakın olduğu için, hafta sonlarında sabah banliyö treniyle Ankara'ya giderler, ordaki sanat etkinliklerini izledikten sonra akşam banliyö treniyle tekrar okula dönerlerdi.

CamScanner ile tarandı

Öğrencilerden oluşan halk oyunları ekipleri, müzik ve tiyatro toplulukları, resmi bayramlarda mutlaka gösteri yapardı. Köy Enstitüleri'nin kuruluş yıldönümü olan 17 Nisan günlerinde bu etkinlikler mutlaka yapılır, görkemli şölenler düzenlenirdi.

Halk oyunlarını orda öğrenmişti. Elinde mendille ekip başı olurdu. Saz çalmayı orda, yanık yanık türkü söylemeyi ve ağıt yakmayı orda öğrenmişti.

Bazı akşamlar "edebiyat saatleri" düzenlenir, yeni çıkan dergi ve kitaplar tanıtılırdı. Okulun bir matbaası vardı. Okul yönetimi, "Köy Enstitüleri" ve "Hız" adlı dergiler çıkarıyordu. Bu dergilerde öğrencilerin, deneme, şiir, hikâye türündeki çalışmaları, çeşitli konulardaki incelemeleri ve çevirileri yayınlanırdı.

Orda İbo'nun "Yeşili Sevmiyorum" başlıklı bir yazısı yayınlanmıştı. Çünkü bu renk ona irticayı ve şeriat çığırtkanlarını hatırlatıyordu. Gerici öğretmenler, "peki kızılı mı seviyorsun?" diyerek üzerine saldırmışlardı.

Tazecikti o zamanlar. Umutları vardı. Geleceğe ilişkin düşleri, düşünceleri, hayalleri... El değmemiş, kirlenmemiş, bakire hayalleri vardı. Hayat dümdüzdü. Engebeleri yoktu. Nereye baksa önünde masmavi bir deniz açılıyordu. Gözlerinin önünden film kareleri gibi akıp geçen hayatı... Sığındığı kayanın altında,

CamScanner ile tarandı

acılar ve buzlu sular içinde kıvranırken, kendi hayatını düşünüyor, sorguluyor, geçmişiyle, kendisiyle hesaplaşıyor ve yüzleşiyordu.

Vücuduna kırbaç gibi inen dağ ayazında yaraları sızım sızım sızlıyor, canından can götürüyordu. Paçasından akıp suya karışan ince kan şeridine bakınca içi yandı, bütün gücü haramiler tarafından yağmalanmış gibi acılandı.

Sırtında parka ve altında kazak olmasına rağmen titriyordu. İçine işleyen sinsi bir soğuk vardı. Fakat buna rağmen donuyor mu, yanıyor mu, belli değildi. Yüreğinin yarısı üşürken yarısı yanıyor, içi sanki yaz sıcağında, dışı kış ayazında... Ne üşüdüğü belliydi, ne yandığı... Ne öldüğü belliydi, ne yaşadığı... Ölümü özlüyor, vazgeçip delice bir tutkuyla yaşamak istiyordu.

Kış ayazında titreyen bedenine bu kayayı nasıl korunak yaptı ve duldalığına sığındıysa, düşüncelerini, iradesini ve inançlarını... Derinlerde yatan ve kişiliğini örgüleyen, dokuyan, nakışlayan inançlarını da acılarına öyle korunak yaptı, gidip kendi yüreğinin sıcaklığına sığındı. "İnsan aslında en büyük devrimi kendi hayatında yapar" diye düşündü.

Kendi hayatında bir açılım yapamayan insan asla kendi dışında devrim yapamaz ve devrimci olamazdı. Köy okullarından öğretmen okuluna geçişi kendi ha-

CamScanner ile tarandı

yatında bir devrim, öğretmen okulundan yüksek öğretmen okuluna geçişi başka bir devrimdi. Başarılı öğretmen okulu öğrencileri seçilip yüksek öğretmen okullarına gönderiliyordu. Çapa Yüksek Öğretmen Okulu için seçilen öğrenciler arasında İbo da vardı.

İçinde yaşadığı alanın su halkaları gibi açılarak genişlemesi başlangıçta biraz ürkütücü gelmişti, fakat sonraları o açık denizlerde yalnız olmadığını fark etti. Muzaffer'i o yıllarda tanıdı, Kılıç'ı o yıllarda, Ali'yi o yıllarda tanıdı.

Çapa onun için fırtınalı bir denizdi. Bir sürecin bitişi ve yeni bir sürecin başlangıcıydı. Mahirleri ve Denizleri o fırtınalı denizlerde tanıdı. O sıralar TİP çizgisinden henüz ayrılmamıştı, ama ideolojik olarak partiyle uyum içinde değildi.

MDD çizgisini ciddi olarak araştırmaya başladı. Fakat öğrenciler arasına sıkışıp kalmadı, köylülerle olan ilişkilerini de sürdürdü. Her fırsatta köyüne gitti, giderken gazete ve dergiler götürdü, çevre köyleri dolaştı. Hızlı ve tehlikeli bir gelişme içinde olduğu anlaşılınca diğerleri gibi İbo da fişlendi. Fakat bu durum onun çalışmalarına hiçbir şekilde engel olamadı.

Yürüyüşler, mitingler, konferanslar, açık oturumlar, forumlar, işgaller, boykotlar, grevler... Nerde bir hareket ve canlılık varsa oraya koştu. Ne bulduysa

CamScanner ile tarandı

okudu. Nereye baktıysa gördü. Güneşle doğdu, güneşle battı. Hava soğuksa üşüdü, sıcaksa yandı. Of demedi. Kıtlıkta kıranda sızlanmadı, hastalıkta sayrılıkta dertlenmedi.

Harman zamanıysa rüzgâr olup esti, kuraklıksa bulut olup yağdı. Köylüyse köylü oldu, yoksulsa yoksul... Kimsesize arka çıkıp derdini yüklendi. O kısacık hayatında hep bunları yaptı İbo... Ama hiçbir zaman ağaların ihtişamlı sofralarına oturmadı, patronlara yamaklık, yalakalık, yardakçılık yapmadı. Dik durdu, doğru konuştu. Fakat bunu yaparken kimseyi küçümsemedi, horlamadı. Ağlayanla ağladı, gülenle güldü. Getirenle doldu, götürenle doldu. İsteyene verdi, istemeyene de verdi. Ama kimseden almayı düşünmedi. Kimseden hiçbir şey almadı. Çünkü vermeyi ve vermenin erdemini çok iyi öğrenmişti. Gecesini, gündüzünü, ömrünü, gençliğini verdi. Zihnini, yüreğini, ruhunu götürüp devrim davasına verdi. Verilecek neyi varsa hepsini verdi. Yarım ekmeği varsa yarısını arkadaşına verdi.

Federasyona bağlı olarak fikir kulübünü kurdu. Örgütün kuruculuğunu birlikte omuzlayan arkadaşları onu başkanlığa seçti. Derneğin kuruluş bildirisinde okulun tüm devrimci-ilerici öğrencilerini faşist ve gerici güçlere karşı birlik olmaya çağırdı.

CamScanner ile tarandı

Bozkırda bir fidan yeşeriyordu ve eğer bu fidan tazeyken kırılmazsa, kök saldığında topraktan sökmek çok zor olacaktı. Bazılarının kulağına böyle fısıldandı. Okul yönetimi harekete geçti ve derneğin kurucu üyelerine okuldan geçici olarak uzaklaştırma cezası verildi.

Çapa'da bunlar yaşanırken, dipten gelen dev dalgalarla diğer üniversiteler de çalkanıyor, protestolar, toplantılar, yürüyüşler, işgaller, boykotlar, forumlar, konferanslar, bildiriler... Demokratik hak ve özgürlükler uğruna ölenler ve yaralananlar, okuldan atılanlar, coplananlar, tutuklananlar, işkenceden geçirilip ihanete zorlananlar... Öğrenci eylemleri almış başını gidiyordu.

Filistin kamplarına eğitim için gidenler, yürüyüşler, forumlar, şehir gerillası, kır gerillası, milli demokratik devrim, sosyalist devrim... Bir yanı şehirlerde, bir yanı köyde. Bir yanı Nurhaklar'da, Elbistan Ovası'nda, Toroslar'da, bir yanı Munzur'da, Vartinik'te, Haydaran'da...

Dağ dağ, şehir şehir, köy köy savrulup duruyor; bir yanıyla sızıp kaldığı kayanın altında, o kayayı bile ürperten bir sabırla çaresiz bekleyişini sürdürürken, diğer yanıyla gündüzlerinde, gecelerinde, sıkıntılı ve umutlu günlerinde, umutsuz günlerinde, hayatının

CamScanner ile tarandı

tüm karelerinde düşünce hızıyla dolaşıyor, sonra gelip bu kayanın altında, sancıyan yaralarına, kanayan yaralarına teslim oluyordu.

Karla örtülü çakıl taşlarının üzerinde sızıp kalmıştı. Düşünceleri kopuk kopuk... Bir gelip bir gidiyordu. Bir ara kendi gerçeğinden ve tüm acılarından uzaklaşmış, sonra tekrar kendine gelmişti. Ayakları hâlâ suyun içindeydi. Dilber Ana'nın verdiği yün çoraplar ıslanıp sırılsıklam olmuş, keçe gibi yapışıp kalmıştı ayaklarına. Pantolon paçalarından sızan kan akarsuya karışıyor ve ince-saydam buz tabakasının altına girip akıyordu.

Düşünmek acılarını azaltıyordu belki, fakat acılar bazen kendini hatırlatmak için yatağına sığmayan coşkun seller gibi hırçınlaşıyor, açlık, susuzluk, yorgunluk, soğuk... önüne gelen her şeyi silip süpürüp götürüyor, çağlayanlar, çavlanlar, deltalar oluşturarak akıyor, götürüp yüreğini acılar denizine atıyordu.

Acılar bilince çıktığında bilinçaltı direniyor, yaşanmış ne kadar resim varsa acılara meydan okurcasına belleğe çıkarıyor, bilinç onları "şimdi sırası değil" diyerek reddediyor, bilinçaltı "tam sırası" diyerek dayatıyor ve içerde de tıpkı dışarda olduğu gibi bir çatışma yaşanıyordu. Bu çatışmada bilinç yenerse, kanayan, ağrıyan, sancıyan yaralarına teslim oluyordu. Fakat

CamScanner ile tarandı

bilinçaltı yenerse, işte o zaman bedensel acılarını unutuyor ve hayatını örgüleyen renklerin ilmik aralarında kaybolup gidiyordu. Örgülenen bu hayatın ilmik aralarında babasını görüyor, onun endişeli ve tedirgin bakışlarını hançer yarası gibi taşıyordu yüreğinde. Olayı duyunca çıkıp okula gelmiş, "kazasız belasız bitirseydin şu okulu" diye sızlanmıştı.

Haklıydı. Ona hak vermemek mümkün değildi. Çok zor koşullarda, el kapılarında hamallık yaparak büyütmüştü. Dişinden tırnağından artırarak okutuyor, kazandığı üç-beş kuruşu getirip buralara döküyordu. "Bunlar için mi oğlum?" diyordu babası. Haklıydı adam. Böyle olsun diye mi katlanmıştı bunca sıkıntıya?"

"Oğlum" dedi güzellikle, "DP İl Başkanı Şevki Bey'e gittim, başımızda dönen belayı bir bir anlattım, 'senin sözün geçer, bize yardım et' dedim. 'Ben bu işi hallederim, ancak bir şartla' dedi... 'Senin oğlan, şimdiye kadar yaptıklarına pişman olduğunu, artık uslu bir talebe olacağını, hiçbir işe karışmayacağını, okul idaresi ve ülke idaresi hakkında konuşmayacağını bir kâğıda güzelce yazsın, altına da şöyle güzel bir imza atsın, al getir bana' dedi."

İbo kıs kıs gülmeye başladı. Gülmesi giderek kahkahaya dönüştü. Fakat keyiften değil, öfkeden gülü-

CamScanner ile tarandı

yor, babası da şaşkınlıkla ona bakıyordu. "Bak oğlum" dedi iyilikle. "Biz fakir insanlarız, kıçımızda donumuz yok, bir ipliğimizi çekseler yamalarımız dökülecek, sen gel dön bu işten."

"Baba, sana saygımın sonsuz olduğunu bilirsin, fakat benden böyle bir şey isteme. Yokluk yoksulluk içinde beni okutmak için nelere katlandığını biliyorum, fakat halk da yoksul, üstelik bizden beter olanları da var. Baba, benden eğer ölmemi istiyorsan hiç düşünmeden gidip öldüreyim kendimi, ama düşüncelerimden dönmemi isteme benden. Bir daha da o Şevki gibi adamların ayağına gitme baba..."

Babası çok dayattı, çok diretti, fakat çelik gibi sert bir iradeyle karşılaşınca da, "neden kendinizi helak ediyorsunuz, bak hepiniz de namlunun ucundasınız, gencecik, namuslu, yiğit arkadaşların birer birer düşüp gidiyor, nereye varacak bunun sonu?" dedi.

"Sen kaygılanma baba, eve dön" dedi İbo. "Anama, kardeşlerime selam götür, hepinizi çok seviyorum."

Okuldan uzaklaştırıldıktan sonra birkaç gün bir otelde çalıştı, patronun pis baskılarına dayanamayıp ayrıldı. Bir ara öğrencilere matematik dersleri vermeye başladı, ama o da pek uzun sürmedi.

Öğrenciler yükselen işçi ve köylü hareketlerine karışmaya başlamış, artık silahların patladığı ve ey-

CamScanner ile tarandı

lemlerin ölümle sonuçlandığı kanlı bir döneme girilmişti. "Kanlı Pazar" olaylarında ve 6. Filo protestolarında en ön sıralardaydı. Artık yazmaya da başlamıştı. Ayrıca bazı devrimci dergilere bu olaylarla ilgili haberler yazıp gönderiyordu.

Okuldan atılmayla ilgili haksız kararı Danıştay bozmuş ve eski haklarına tekrar kavuşmuşlardı. Yeni çıkan bir yasayla eğer isterlerse diğer öğrenciler gibi üniversite sınavlarına da girebiliyorlardı. Sınavlara girdi ve kazandı.

İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nin fizik ve matematik bölümünü kazandı. Aynı bölümü kazananlar arasında Kılıç da vardı. Muzaffer'in o dönem Çapa'da son yılıydı.

Sonra ayrışmaların keskinleştiği bir döneme girildi. Ortalıkta, "revizyonizm" ve "oportünizm" gibi birtakım kavramlar dolaşmaya başlamıştı. Bu dönemde iki kez polisler tarafından yakalandı, dövüldü, tartaklandı, birinde tutuklanıp içeri atıldı. Bir ay yatıp çıktı. O günlerde kulübün ikinci kurultayı başladı. Ölen devrimciler anısına saygı duruşu yapıldıktan sonra başlayan kurultayda, Çapa'daki devrimci hareketin son durumu gözden geçirildi. Kürsüye çıkarak bir konuşma yaptı. Konuşmasına, "öğrenci hareketleri küçük burjuva hareketleridir" diye başladı.

CamScanner ile tarandı

Herkes onu dinliyordu. Kimi öfkeyle, kimi sabırla, kimi merakla, kimi ilgiyle... "Bu küçük burjuva eylemleriyle uğraşmaya artık gerek yoktur. Geniş kitlelerden kopuyorsunuz. Bu çizgi sizi bir avuç silahlı düellocu haline getiriyor. Köylere dağılmak ve köylülerin içinde çalışmak gerekir" dedi.

Sığındığı kaya kovuğunda bir roman okuyordu sanki. Bütün hayatı satır satır akıyordu gözlerinin önünden. Üst tarafı dik bir uçurum, karşı taraf ise aşılabilir tepelerle kaplıydı. Üzerine oturup kaldığı çakıl taşları her tarafını kemirmeye başlamıştı. Karlar üzerinde erimiş su olmuş, donmuş buz olmuş, göz göz açılan yaralarında kaynamış buhar olmuş, üşümüş tekrar kar olmuş... ve sonunda donup yine buz olmuştu...

Karanlık basınca dere yatağının alt ucundan mezraya çıkmayı ve gizlice Kutudere evlerinden birine girmeyi... Köyün üst başındaki Dilber Ana'nın evine girmeyi hayal etti.

"Bu dağlar, bu ovalar, bu Munzur kurban sana. Haydaran seni saklayamadı da düşman eline mi düşürdü? Don tutmuş ayakların, don tutmuş ellerin, don tutmuş yaraların... Yaraların göz göz olup kanamış a benim yiğit oğlum, anan görmesin bu hallarını, görürse kahrından ölür gider kadın..."

CamScanner ile tarandı

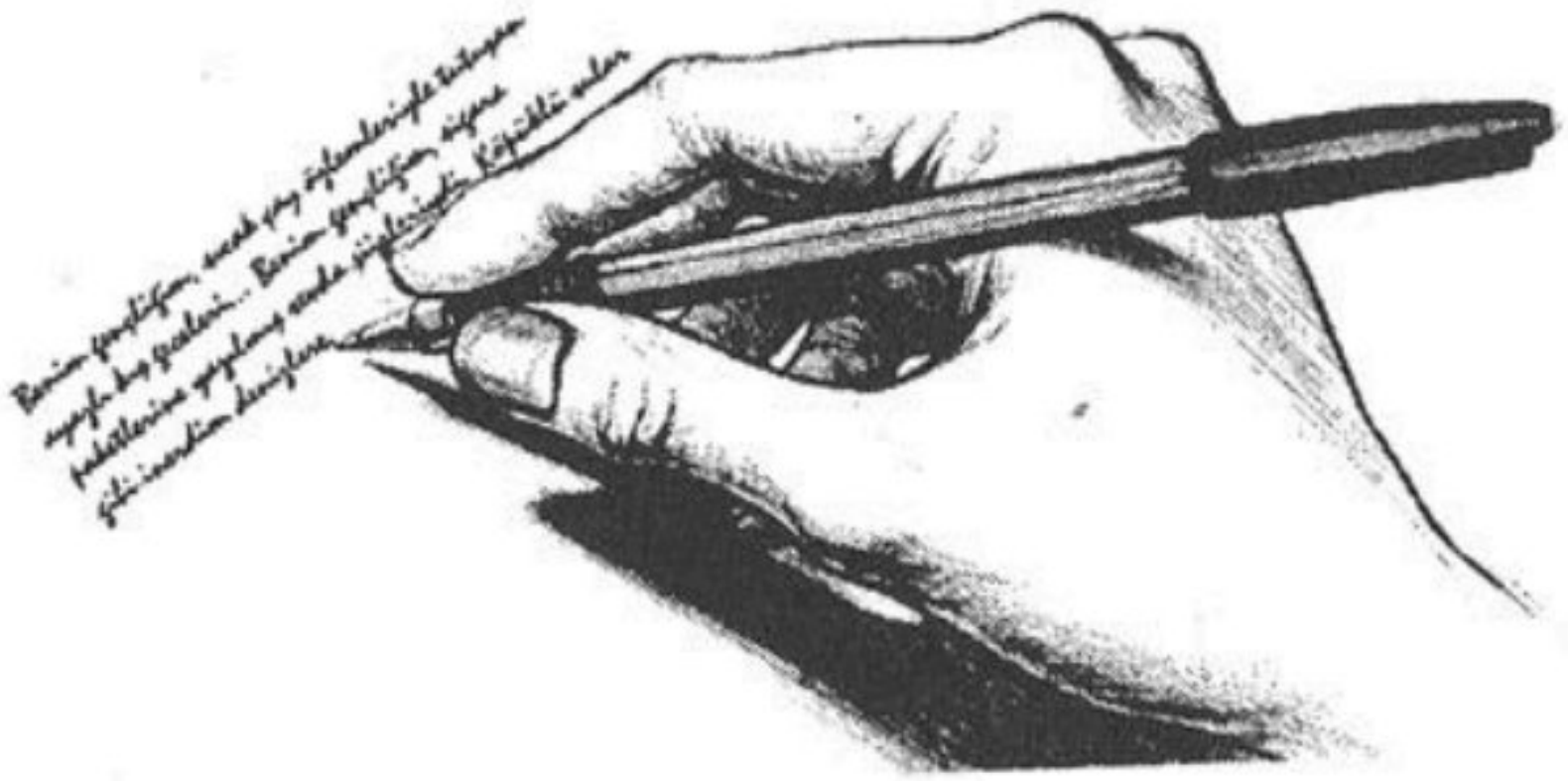
Dilber Ana'nın böyle konuştuğunu ve bilgelikle başını nasıl salladığını, sıcak battaniyelere nasıl sarmaladığını görür gibi oldu. Ayakkabılarını, çoraplarını çıkarsa, ayaklarını sıcak suyla bir güzel yıkasa...

Dilber Ana, sırtındaki saçmaları tek tek çıkarıp alsa... İğneyle deşe deşe çıkarır o, sırtındaki bütün saçmaları çıkarır, boynundaki kurşun yarasını pansuman eder, başındaki saçmaları da bulup çıkarırdı.

Saçmalar gelip sırtına yuvalanmış, her biri bir ateş parçası, yakıyor... ufacık olmasına rağmen her biri bir dağ parçası, damarlarından sağılan kanla besleniyor sanki, gittikçe büyüyor, devleşiyor, irileşip dağ dağ oluyor ve taşınamaz ağır bir yüke dönüşüyordu.

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

Bölüm 7

Derenin üst tarafından birtakım sesler geldi. Bunların karga çığlıkları mı, yoksa çakal pavkırmaları mı olduğunu anlayamadı. Kısa bir sessizlikten sonra aynı sesler tekrar duyuldu. Aldırmaz görünerek kendini belirsiz bir bekleyişe bıraktı. Yeryüzü ve gökyüzü silinip gitmiş, boşlukta savrulup duran beyaz bir cehennemden başka hiçbir şey görünmez olmuştu. Ortalığın kararması için geceyi beklemek anlamsızdı; çünkü kalın sis tabakasıyla ortalıkta her zaman beyaz bir karanlık vardı. Gözleri kör eden beyaz ve tekdüze bir sonsuzluk...

Sırtını kayaya vermiş, yarı yatar pozisyonda ayaklarını uzatmıştı. Bacaklarının üzerine bıraktığı hareketsiz ve cansız elleri kan içindeydi. Sessiz, sinsi, soğuk bir gece başlıyordu.

Birdenbire sanki bir evrenden başka bir evrene geçmiş gibiydi. Ne yeryüzü, ne gökyüzü, ne Munzur, ne Haydaran... Hırçın dalgalarıyla teknesini döven bir okyanusta tek başına ve çaresiz dolaşıyor, dört bir yan-

CamScanner ile tarandı

dan saldıran öfkeli dalgalarla savruluyor, çıkıyor, iniyor, batıyor tekrar çıkıyordu. Teknesi bazen şahlanıp dalgaların doruğuna kalkıyor, bazen yarılan suların arasına gömülüp kayboluyor... bir gidiyor bir geliyor, bir ölüyor bir diriliyordu.

Tam bu sırada geceye ürperti veren tuhaf sesler duyuldu. Dağlara apansız inen gece karanlığında çakallar ulumaya ve kesik kesik pavkırmaya başlamışlardı.

Yeryüzü ve gökyüzü siyah bir boşluğun içinde kaybolup gitmiş; anlamsız, sıkıcı, durağan, boş, bomboş bir gece başlamıştı.

Her şey karanlığa gömülmüş, karanlık da yoğun bir sis bulutunun içine girmiş... Her şey birbirinin içine girip kaybolmuş, boyutları kavranamayan o koca evren kaybolup gitmiş, belirsizlikten başka algılanan hiçbir şey yoktu.

Yaralarını dağ ayazına bırakarak alıp başını uzaklara gidiyor, kendi içinde başka bir evrene geçiyordu. Orda işçiler vardı, köylüler vardı. Üniversite kampüslerinden fabrikalara ve tarlalara akın vardı, güneşe akın, güneşi zaptedeceğiz, güneşin zaptı yakın...

"Bu bir türkü; toprak çanaklarda güneşi içenlerin türküsü! Bu bir örgü; alev bir saç örgüsü! Kıvranıyor; kanlı, kızıl bir meşale gibi yanıyor, esmer alınlarında, bakır ayakları çıplak kahramanların."

CamScanner ile tarandı

"Ben de gördüm o kahramanları, ben de sardım o örgüyü, ben de onlarla güneşe giden köprüden geçtim! Ben de içtim toprak çanaklarda güneşi, ben de söyledim o türküyü!"

"Yüreğimiz topraktan aldı hızını; altın yeleli aslanların ağzını yırtarak gerindik! Sıçradık; şimşekli rüzğâra bindik! "

"Kayalardan, kayalarla kopan kartallar çırpıyor ışıkta yaldızlanan kanatlarını, alev bilekli süvariler kamçılıyor şaha kalkan atlarını!"

"Akın var, güneşe akın! Güneşi zaptedeceğiz, güneşin zaptı yakın!"

Düşmesin bizimle yola; evinde ağlayanların gözyaşlarını boynunda ağır bir zincir gibi taşıyanlar! Bıraksın peşimizi, kendi yüreğinin kabuğunda yaşayanlar! İşte; şu güneşten düşen ateşte milyonlarla kırmızı yürek yanıyor! Sen de çıkar göğsünden yüreğini; şu güneşten düşen ateşe fırlat, yüreğini yüreklerimizin yanına at!"

"Akın var, güneşe akın! Güneşi zaptedeceğiz, güneşin zaptı yakın!"

"Biz topraktan, ateşten, sudan, demirden doğduk! Güneşi emziriyor çocuklarımıza karımız, toprak kokuyor bakır sakallarımız! Neşemiz sıcak, kan kadar sıcak, delikanlıların rüyalarında yanan, "o an" ka-

CamScanner ile tarandı

dar sıcak! Merdivenlerimizin çengelini yıldızlara asarak, ölülerimizin başına basarak yükseliyoruz güneşe doğru!"

"Ölenler dövüşerek öldüler, güneşe gömüldüler. Vaktimiz yok onların matemini tutmaya!"

"Akın var, güneşe akın! Güneşi zaptedeceğiz, güneşin zaptı yakın!"

Boşalan damarlarında kan yerine şimdi Nazım Usta'nın şiiri dolaşıyordu. O yaralı halinde ve bu dağ ayazında yüreğini bu şiirle ısıtıyordu sanki. Gençlik eylemleri artık üniversite kampüslerine sığmıyor, fabrikalara ve tarlalara taşıyordu. Akın vardı, akın... Gidiyorlardı. Okullarından otobüslere binip, grev alanlarına ve toprak işgallerine akın akın gidiyorlardı. Silivri'ye bağlı Değirmenköy'de yıllardan beri sürüp gelen bir dava vardı. Yapılan haksızlıklar sonucu köylüler nihayet topraklarını gasbeden ağaya karşı ayaklanmışlardı.

Silivri'ye doğru otobüslerle yola çıkmışlar, marşlar söyleyip sloganlar atarak... Sanki fırtınalı bir dalgaya kapılmış gibi tüm barikatları aşarak ve tüm engelleri yıkıp geçerek gidiyorlardı. Gidenler arasında Cihan da vardı. İstanbul'da o dönem Dev-Genç bölge yürütme başkanıydı. Baştan beri Denizlere yakın duruyor, onlarla birlikte hareket ediyordu.

CamScanner ile tarandı

Değirmenköy'e girdiklerinde, "kahrolsun ağalar, toprak köylünün!" diye slogan attılar. İbo bahçe duvarının üstüne çıkıp bir konuşma yaptı. Ardından Cihan konuştu...

Köye geldiklerinde toprak askerlerin kontrolündeydi. Askerler ve köylüler karşı karşıya bekleşiyorlardı. Gazete muhabirlerine subaylar tatbikat için geldiklerini söylemişlerdi. Fakat köylüler başka bir yerden topraklarına girmek istediklerinde karşılarında tekrar askerleri bulunca, bu tatbikatın nasıl bir tatbikat olduğunu anlamışlardı.

İstanbul'dan otobüslerle gelen devrimci öğrenciler kısa sürede köylülerle kaynaşıp sıcak bir bağ kurmuşlardı. Köylülerin önünde, toprak ağasının yakını olan bir albayla tartışmışlar ve bu kavgada köylülerin haklı olduğunu albaya itiraf ettirmişlerdi.

Cihan, "mehmetçikle köylüyü karşı karşıya getirmeye çalışan ve millici güçleri birbirine kırdırmak isteyen şu işbirlikçi iktidarın oyununa gelmeyelim!" diye arkadaşlarını uyardıktan sonra, "köylülerle askerlerin dövüşmesi, emperyalizmin, toprak ağalarının ve işbirlikçi patronların işine gelir. Askerler halkın düşmanı değil dostudur. Hatta onlar milli demokratik devrim mücadelesinde bizimle birlikte olacaktır" diye ekledi.

CamScanner ile tarandı

Gençler gittikten sonra İstanbul Valisi Vefa Poyraz geldi. "Bunlar komünisttir, anarşisttir, söylediklerine inanmayın" dedi. Ertesi gün beş-altı yüz kadar öğrencinin geleceğini, köylüleri askerle birbirine düşüreceklerini, sonra öğrencilerin geri çekilerek ateşin ağzına köylüleri atacaklarını söyledi. Göstermelik olarak da birkaç köylüyü yanına aldı, "davanızı hukuki yollardan halledeceğim" diyerek İstanbul'a götürdü.

Ertesi gün de burjuvanın boyalı gazetelerine, "davanın temelinde köylülerin hakları varsa, bu hakların adli yollarla aranması gerektiğini söyledim ve bu konuda kendilerine yardımcı olacağımı vaat ettim. Bu görüşmelerden sonra köylüler normal yollarla haklarını arayacaklarına dair bana söz verdiler" şeklinde demeçler verdi.

İşin aslı başkaydı oysa; babadan-dededen kalma toprakları eken, biçen, sulayan, çapalayan, yıllardan beri kullanan ve kahrını çeken köylülerin tapuları yoktu, böyle bir kâğıda şimdiye kadar ihtiyaç da duymamışlardı. Bunu fark eden Yılmaz Ağa, tapu dairesinde çalışan devlet memurlarını, kaymakamı, valiyi ve karakol komutanlarını parayla ayartarak toprakların tapusunu aldı ve bir traktör dolusu silahlı adamlarıyla gelip tarlada çalışan köylülerin karşısına dikildi. Ardında ayrıca bir bölük de asker vardı.

CamScanner ile tarandı

"Bu topraklardan çıkacaksınız!" dedi ağa.

Köylüler şaşırdılar; ellerinde çapalarla, kazmalarla, oraklarla, tırpanlarla öylece donup kaldılar. Orak elinde eğikse beli eğik kaldı, çömeliyse öylece kaldı, ayaktaysa ayakta baktı kaldı.

"Ne demek bu şimdi, buralar bizim toprağımız, kendi toprağmızdan niçin çıkacakmışız?" dediler.

"Kendi toprağınız mı? Bu topraklar eğer sizinse hani tapunuz?" dedi ağa.

Köylüler başlarında dönen belayı anlayarak göz göze gelip bakıştılar. "Tapuya ne gerek Yılmaz Ağa, bu topraklar bize dedemizden babamızdan kalmış, bizden de çocuklarımıza kalacak elbet. Burası bizim doğup büyüdüğümüz yerler, toprağın rengi, kokusu kanımıza sinmiş, biz bu topraklarda kök salmışız, bizi burdan söküp almak kolay mı?"

Ağanın silahlı adamları traktörlerden aşağı atlayarak köylüleri zorla topraklarından çıkarmaya çalıştılar. Köylüler kararlıydı, çıkmamakta direniyorlardı. Elinde megafonla bağıran jandarma komutanı, bu toprakların yasal olarak Yılmaz Ağa'ya ait olduğunu ve direnme eğilimi göstermeden tüm köylülerin topraklardan çıkmasını emrediyordu.

Köylüler sonunda kendi topraklarından çıkarılmış ve altmış beşinci tümen tam tekmil ağanın hizmetine

CamScanner ile tarandı

verilmişti. Halka halka açılarak tüm ülkeye yayılan bu köylü direnişi sonunda devrimci öğrencileri de harekete geçirmiş, üniversitelerden akın akın gelmeye başlamışlardı.

Valinin telaşa kapılmasının nedeni, devrimcilerin bu olaya sahip çıkması ve destek vermesiydi. Gençlerin köylülerle birleşip konuşmasını engellemek için elinden geleni fazlasıyla yapıyordu. "Kendilerine haklarının aranmasında yardımcı olacağımı vaat ettim" sözünün arkasında köylüyü bir süre daha oyalama çabası vardı.

Birkaç gün sonra gençler otobüslerle tekrar köye geldiler. Köylüler topraklarından çıkıp köylerine dönmüşlerdi. Öfkeli bir halde askerlerin çekilmesini bekliyorlardı. Tepelerinde vızır vızır askeri keşif uçakları dolaşıyordu. Gençlerin kendileriyle beraber olmaları köylülerin moralini yükseltmiş, bu mücadelede yalnız olmadıklarını anlamışlardı. "İşçi-Köylü" gazetelerinin eski sayıları köylüler arasında büyük ilgi görmüş ve gençlerden gazetenin yeni sayılarını getirmelerini de istemişlerdi.

Neden o güne kadar köye bir kere bile uğramayan işbirlikçi iktidarın uçakları tepelerinde şimdi vızır vızır dönmeye başlamıştı? Gençler köylülerle sohbet ederken, öğleye doğru Silivri kaymakamı ve jandarma

CamScanner ile tarandı

komutanı geldi. Cihan ve İbo'yu köylülerin arasından alıp bahçeye götüren kaymakam, "niçin burdasınız?" diye sordu.

İbo, "köylülere yardım etmek ve onları haklı mücadelelerinde desteklemek için burdayız" dedi.

"Siz" dedi kaymakam, "hakim misiniz ki, haklıyı haksızı ayırt edeceksiniz?"

Köylüler bahçe çitlerinin dışında toplanmaya ve konuşmaları dinlemeye başlamışlardı. Cihan sert bir tonla, "biz hakim değiliz, haklıyı haksızı ayırt etmeye gelmedik, köylülerin haklı olduğunu bilerek geldik, onlarla mücadelelerinde omuzdaşlık etmeye geldik. Biz, köylülerin tarafını tutmaya geldik" dedi.

Kaymakam sinirlendi, "siz bu yarım yamalak bilginizle neyi halledeceğinizi sanıyorsunuz?" dedi. "Siz bu meseleyi biliyor musunuz? Siz benim masamdaki dosyayı karıştırdınız mı?"

"Bizim bilgilerimiz niçin yarım yamalak olsun?" dedi İbo. "Olayı ağadan sorup öğrenmediğimiz için mi? Bu olayı köylüden dinlediğimiz için mi?"

"Köylüler ne bilsin bu meseleyi?"

Bahçe çitlerinin dışında toplanan köylüler çoğalmaya başlamışlar, konuşmaları dinliyorlar, dinlerken de gülümseyerek Cihan ve İbo'yu başlarıyla onaylıyorlardı. Kaymakamın, "köylüler ne bilsin bu mese-

CamScanner ile tarandı

leyi" sözünü tepkiyle karşıladılar. Kaymakam gittikçe sinirleniyor, "bu işin kanuni yolları vardır, kaba kuvvetle hiçbir şeyi halledemezsiniz" diyordu.

İbo, "kaba kuvvete başvuran kimdir?" diye sordu. "Şunca yıldır köylülerin toprağına el koymuş olan ağa mı, yoksa topraklarına sahip çıkan köylüler mi? Şu askerleri köylüler mi dikti oraya? Süngülü jandarmalar neyin nesidir? Şu uçaklar neden dönüp duruyor tepemizde?"

Köylüler, "neden peki, neden uçuyorlar?" diye soruyorlardı. "Öğrenci kardeşimizin de söylediği gibi şu uçaklar tepemizde neden uçuyor? Bomba mı yağdıracaksınız başımıza? Bu milletin efendisini imha mı edeceksiniz?"

Kaymakam gittikçe sinirleniyor, "siz köylüleri tahrik ediyorsunuz, askerlere karşı dövüşe teşvik ediyorsunuz. Köylüler dün vali beye kendilerini tahrik ettiğinizi söylemişler" dedi.

Köylüler hep bir ağızdan, "hayır, biz öyle bir şey demedik. Onlar bizim kardeşlerimizdir, bizden yanadır" diye gürledi.

Artık köylüler de konuşmaya katılmışlardı. Kaymakam köylülere dönerek, "bunlar sizi tahrik için geldiler, saflığınızdan faydalanıp sizi aldatmak istiyorlar!" dedi.

CamScanner ile tarandı

Bir köylü, "saf ne demek?" diye çıkıştı. "Bizi ne sanıyorsunuz siz? Sesimiz çıkmıyor diye bizi eşek mi sandınız? Saf diye eşeklere derler."

Kaymakam ses tonunu değiştirerek, "sizi orduyla dövüştürmek istiyorlar" dedi.

"Orduyla köylüyü dövüştürmek isteyen sizsiniz" dedi Cihan. "Dövüştürmek isteyenler toprak ağalarıdır. Amerikan sömürgecileri ve onların yerli uzantılarıdır. Ordu Mustafa Kemal'in ordusudur. Türk ordusu, üstünde oynanmak istenen bütün oyunlara rağmen milli bir ordudur. Türk ordusundaki erler genellikle topraksız ve az topraklı köylülerin çocuklarıdır. Bu nedenle Türk ordusu milli kurtuluş saflarındadır. İşçiyle, köylüyle ve bütün yurtseverlerle, devrimcilerle aynı saftadır."

Konuşan öğrenciyi başıyla onaylayan bir köylü, "orduyla bizi dövüştürmek isteyenler sizsiniz, onu karşımıza siz çıkardınız. Arkadaşlarımız ordunun bizimle beraber olduğunu söylediler" dedi.

"Ordu Moskof'tan mı gelmiştir, Yunan ordusu mudur, Bulgar mıdır, Ermeni ordusu mudur?" diyerek demagoji yapan kaymakamı köylüler tepkiyle karşıladılar. "Peki biz kimiz kaymakam bey?" diye sordular. "Biz Moskof muyuz, Yunan mıyız, bu toprakların insanı değil miyiz?" dediler.

CamScanner ile tarandı

"Ne olduğu anlaşıldı bu adamların."

"Buraya ağayı savunmaya gelmişler."

"Ağa bunlara kimbilir ne verdi de böyle konuşuyorlar. Satılmış bunlar."

"Ne verecek, para vermiştir."

"Kaç çuval?"

"Çuvalla para vermiştir bunlara.

"Satılmış bunlar."

Jandarma komutanı, samimiyetlerini ispatlamaları için gençlerin kimliklerini isterken, kaymakam da gençleri bir başka türlü tehdit etmeye çalışıyor, "bu yaptıklarınızın hesabını vermeye hazır olun" diyordu.

Gençler: "hazırız" dediler.

Köylüler, "kılına dokunamazsınız onların, onlar bizi yalnız bırakmadılar, biz de onları yalnız bırakmayacağız" diye cevap verdi.

O gün devrimci gençlerden bir kısmı İstanbul'a döndü. Geride kalanlardan ikisi tutuklanıp Silivri Cezaevi'ne götürüldü. Tutuklanan gençlerden biri Namık, diğer de Muzaffer'di.

İki öğrencinin dışında ayrıca bir de köylü tutuklanmıştı. Tutuklanan bu köylü, ne acıdır ki, İstiklal Savaşı'nda madalya almış yaşlı bir gazinin oğluydu. Babasının emperyalistlerden kurtardığı topraklara ve üstelik kendine ait olan topraklara sahip çıkmak iste-

CamScanner ile tarandı

diği için tutuklanarak cezaevine atılmıştı. Gazete haberlerine göre daha on yedi kişi hakkında tutuklama kararı vardı.

Gençler, "yükselen milli demokratik mücadelemizi, işbirlikçi siyasi iktidarın baskılarıyla durduracağını sananlar fena halde yanıldıklarını bir gün anlayacaklardır" diyorlardı.

İstanbul'a dönen gençler ertesi gün yine ordaydılar. Gençlerin desteğini her zaman yanlarında hisseden köylüler dimdikti ve topraklarını ağlardan geri almaya kararlı görünüyorlardı.

Kaymakam, sabahın erken saatlerinde yeniden köye damladı ve kimseden yüz bulamayınca dönüp gitti. Köy yolunu jandarmalar kapatmışlardı, sonra her nedense yeniden açtılar.

Toprak mücadelesinin bu son gününde ODTÜ öğrencileri de gelmişlerdi. Ayrıca CHP'den iki milletvekili gelmiş, davayı meclise götüreceklerine söz vererek ayrılmışlardı. Köylüler, milletvekilleri için, "samimi olup olmadıklarını göreceğiz bakalım" diyorlardı.

Köyde, ağaların jandarmalara altmış baş koyun, kırk baş dana ve on baş deve kestiği rivayet ediliyordu. Rivayet ediliyordu ki, kesilen hayvanların çığlıkları göklere ulaştı ve kanları sel olup çağladı.

CamScanner ile tarandı

Bu konu üzerine çok sözler söylenip şöyle rivayet ve hikâyet ediliyordu ki: "Köyün üzerinde vızır vızır dönen askeri keşif uçağının içinde oturanlardan biri de ağadır. Albayın sağ tarafında, uçağın en yumuşak, en rahat koltuklarından birine kurulup salyalarını akıtarak aşağıdaki verimli topraklara bakmış ve demiştir ki: "Aha buralar benim olaçag!.."

Bu rivayetler işbirlikçi boyalı basının sayfalarına bile bu şekilde yansıyordu. Millet "baksın da görsün, okusun da anlasın" diye utançlarını çarşaf çarşaf yayınlıyorlar, hırslarını ve sahip olma tutkularını gizleme gereği duymadan açıkça teşhir ediyorlardı.

Bu haberleri okuyunca, "yazıklar olsun!" dedi İbo ve "yazıklar olsun!" dedi Cihan.

Orda bulunan tüm gençler ve köylüler, "yazıklar olsun!" diye ilendiler.

Bu ordu maalesef devrimci gençlerin savunduğu ve sahiplendiği milli ordu değildi. Ağaların ve işbirlikçi iktidarın ordusuydu. Yüreği şimdi ucu zehirli iğnelerle deşiliyordu. Hain ellerce delik deşik ediliyordu yüreği. Çünkü ordu milli demokratik devrim sürecinde yanlarında olmayacaktı.

Derin uykularda kaybolup gitmek istercesine kendini sancılara ve ağrılara teslim etmiş, fakat bir süre sonra yaralarını kırbaçlayan dağ ayazıyla tekrar uyan-

CamScanner ile tarandı

mıştı. Uyandığında üstüne kâbus gibi çöken karanlığı gördü ve karanlıkta hiçbir şey göremedi. Çünkü karanlık her şeyi yutmuştu. Aslında karanlığı da göremedi. Gece karanlığı çok kalın bir sis tabakasının içine girip kaybolmuştu. Kat kat dağların ardında, kat kat karanlıklar içinde yapayalnız ve çaresizdi.

Gecenin olması sanki ona bir şeyleri değiştirecekmiş gibi geldi. Oysa değişen hiçbir şey yoktu. Dağ ayazıyla kırbaçlanan yaraları hâlâ sızlıyor, bu donduru-cu soğukta bir ateş korlanıp duruyordu içinde. Bilinci gevşeyip çözülmeye başladığında, bilinçaltında ne varsa yüzeye çıkıyor, canlı resimlerle birer birer gözlerinin önünden geçiyordu.

Orda hayatın olumsuzluklarından süzülmüş deneyimler vardı. Orda ağılardan süzülmüş bal vardı. Zehirli otlardan çıkarılmış iksir vardı. Orda hayatı mayalayan zenginlikler ve birikimler vardı. Orası bilinçaltıydı, orda hiçbir şey kaybolmuyor, hatırlanmak istenmeyen olaylar bile bilincin zayıf bir anında fışkırıp yüzeye çıkıyordu.

Sonra bir vadi açılıyor zihinde ve kıvrıla kıvrıla akmaya başlıyordu düşünceler. Bu düşünce nehrinin de çağlayanları oluyor, görkemli çavlanları oluyor, dağılıp tekrar toplandığı deltaları oluyor, sığlaşıp durgunlaştığı ve bazen tamamen tıkandığı yerler oluyor-

CamScanner ile tarandı

du. Düşünce nehri tıkandığında bedensel acılarını tekrar yaşıyordu. Unutuyor, hatırlıyor, batıyor, çıkıyor, geliyor, gidiyor, ayılıyor, bayılıyor, ayılıp tekrar acılarına dönüyordu.

O acılarla birlikte karanlığı algılıyor, soğuğu hissediyor, uzaklardan gelen çakal ulumalarını işitiyor ve rüzgârın uğultusunu dinliyordu. Bu uğultular ninni gibi geliyordu ona, sonra tekrar düşüncelere dalıyordu. Ilık bir bahar akşamında, bir arkadaşıyla Çorum köylerine doğru yola çıkmıştı.

Açık faşizmin sergilendiği ve tezgâhlandığı günlerdi. Yola çıktıkları gün Elrom'un kaçırıldığını duymuşlar ve bunu Denizlerin yaptığını düşünerek çeşitli yorumlarda bulunmuşlardı.

Otobüste sürekli bu konu üzerine konuşuyorlar, bozkırda kıvrıla kıvrıla gidiyorlardı. İstanbul'da işlerini bitirdikten sonra Ankara'ya gelmiş ve orda arkadaşıyla buluşup birer sahte kimlik hazırladıktan sonra yola çıkmışlardı. Sıkıyönetimce ikisi de aranıyordu. Askerler yolda üç kez çevrip aramışlar, üçünde de sıyırıp geçmişlerdi.

Yükselen devrimci mücadeleyi ve geniş halk yığınlarının yaşadığı huzursuzluğu kan ve ateşle boğmak isteyen emperyalizm tetikteydi. İşbirlikçi yerli hainler pusuya yatmış, devrimci mücadelenin ileri unsurları-

CamScanner ile tarandı

nı yok etmeyi düşünüyorlardı. "Bu Elrom olayı keşke olmasaydı" diye düşündüler. Köye indikten sonra bir tepenin başında dinledikleri ellerindeki küçük radyodan olayı Denizlerin değil, Mahirlerin yaptığını öğrendiler.

Radyo haberinde, Mahir Çayan ve Hüseyin Cevahir'in bir evde kuşatıldığı ve kuşatmanın hâlâ sürdüğü belirtiliyordu. "Sibel Erkan" adlı on dört yaşında bir kızı rehin almışlardı. Olayın sarsıntısını uzun süre atamadılar üzerlerinden.

Örgütleme çalışmaları için Malatya-Kürecik bölgesine gideceklerdi. "Bizimkileri bir görelim" diye geçerken köye uğramışlardı. Uzun zamandan beri gördüğü yoktu. Karakaya'da babası sızlanıyor, "İbişim, İbişim, gel gayrı seni göresim geldi İbişim" diye ninesi sızlanıyor, "baban gibi sen de mi unuttun beni?" diye Gökçam'da anası sızlanıp duruyordu. Köyden ayrılacakları sıra babası "paran var mı?" diye sordu.

"Yeteri kadar var?"

"Göster bakalım ne kadar var?"

"Var baba, yeter."

Babası ikna olmamış, "dur bekle" diyerek kalkıp gitmiş, komşudan ödünç aldığı yüz lirayı getirip oğluna vermişti. Bütün bunları derin bir sessizlik ve hüzünlü bakışlarla izleyen İbo, "kalk gidelim" anlamın-

CamScanner ile tarandı

da başıyla arkadaşına işaret verdikten sonra yürüyüp gitmişlerdi. Buğulu gözlerle oğlunun ardından bakan baba, "İbrahim" diye seslendi.

Birkaç adım gitmişti ki, babasının sesini duyup ardına döndü, "buyur baba" dedi.

"Gel teslim ol oğlum."

"Baba başlama yine."

"Öldürecekler seni!.. Bak niceleri ölüp gitti!.. Gördükleri yerde vuracaklar oğlum!"

"Vurulanlar da senin oğlun baba. Biz artık hepimiz biriz. Bu bizim ortak davamız. Kimin ölüp kimin kaldığı önemli değil. Öyle de, böyle de hedefe gidilecek. Başka çaresi yoktur."

Şeytani bir ışıltıyla oğlunu yakalatmayı geçirdi aklından. Bir babanın oğlu için yapabileceği en güzel şeyi yapmaya çalışıyordu. "Jandarmaya ihbar edeyim de yakalasınlar" diye düşündü. Oğlu ölmesin istiyordu. Yaşasın istiyordu. Fakat oğlunun kararlılığı onu bu düşüncesinden vazgeçirdi; "teslim olmaz bu, arkadaşları gibi direnir, jandarma da çeker vurur" diye düşündü, ihbar etmekten vazgeçti.

"Güle güle git, yolun açık olsun" dedi.

Yürüyüp gittiler. Köyden çıkıp derenin sığ suyunu taşlara basa basa geçtiler. Ağaçların taze yeşil yaprakları kendilerini hafif bir rüzgârın esintisine bırakmış

CamScanner ile tarandı

sallanıyor, dere suyunun şırıltısı, kurbağa viyaklamaları ve kuş sesleri birbirine karışıyordu. Yıkık bir değirmenin önünden geçip nohut tarlaları arasında kıvrıla kıvrıla giden taşlı patikaya girdiler.

Mor dağlara doğru uzayıp giden önlerindeki engebeli arazi kır çiçekleriyle bezenmişti. İne çıka, dere tepe konuşarak gidiyorlardı. Uzun ve yorucu bir kış uykusundan sonra doğa en canlı renkleriyle yeniden uyanmaya başlamış, karlar ovayı çoktan terk edip dağlara çekilmişti.

Her tarafta bir bahar tazeliği ve bahar kokusu vardı. Nohut tarlalarının arasından geçerek şoseye indiler. Uzun süre bir aracın gelmesini beklediler. Sonunda un çuvallarıyla dolu bir kamyonu durdurup arka kasasına bindiler. Un çuvalları arasında süren uzun bir yolculuktan sonra Çorum'da indiler. Akşam karanlığı çökmek üzereydi. Terminalde ayaküstü bir şeyler atıştırıp Sivas-Gürün otobüsüne bindiler. Çorum, Amasya, Tokat, Sivas üzerinden Gürün'e gideceklerdi.

Tokat yakınlarında otobüsün radyosundan felaket haberleri dökülmeye başladı. Haberlerde, Sinan, Kadir ve Alpaslan'ın adları geçiyordu...

Çıkan silahlı bir çatışma sonucu bu üç devrimcinin Nurhak Dağları'nda öldürüldüğünü öğrendiler. Bu

CamScanner ile tarandı

haberi çok büyük bir sükunet ve dinginlik içinde dinledi; bakışları bir noktada asılıp kalmış olarak uzun süre kendine gelemedi. Arkadaşı sürekli dürtüyor, "kendine gel İbo" diyordu.

Geceyi Gürün'de geçirdiler. O gece radyo haberlerinde başka bir felaketin haberi duyuruldu. Nurhaklar'a çıkma hazırlığı içinde olan Cihan ve Tayfur'un Tekirdağ'da yakalandığı söyleniyordu.

Ertesi gün sabahın erken saatlerinde bir otobüse bindiler ve öğleye doğru Malatya'ya vardılar.

Malatya'ya indiği andan itibaren İbo hiç boş durmadı. Bölgedeki partili üyelerin yardımıyla önce köyleri dolaştı. Nurhaklar'a çıkarak Sinanların mücadele ettiği yerleri gördü, saklandıkları mağaralara girip çıktı, taşlarda kayalarda onlardan geriye kalan bir yadigâr aradı.

Onlardan geriye kalan yadigâr sadece bir muhbirdi. Sinanları ihbar eden muhtarı aradı araştırdı, sordu soruşturdu. Ovaya inip köylülerle konuştu, yaylaya çıkıp çobanlarla konuştu, bilgiler topladı, notlar aldı, sonunda muhbirin izini buldu.

Devrimci mücadelenin bu bölgede sekteye uğramaması için ihbarcı muhtarın ortadan kaldırılması gerektiğini düşünüyor, "Sinanları nasıl ihbar ettiyse bir gün bizi de ihbar edebilir" diyordu.

CamScanner ile tarandı

Kürecik köylerini ve dağları dolaşırken, zaman zaman Malatya merkezine gitti, Antep ve Tunceli bölgelerini dolaştı. Partinin merkez komitesiyle arasında uzun zamandan beri var olan çelişkiler bu süreçte derinleşti, keskinleşti, uzlaşmaz bir nitelik kazandı.

Bu görüşlerini güvendiği bazı partili arkadaşlarıyla paylaştı, konuştu, tartıştı. Sonunda bu görüşlerini yazılı metne dönüştürerek ayrılık noktalarına somut bir biçim verdi.

Partili arkadaşlarından Muzaffer de kendisi gibi düşünüyor, fakat ayrı bir oluşuma karşı çıkıyordu. Muzaffer o zamanlar Diyarbakır-Siverek bölge komite sorumlusuydu.

Partiden ayrılacağını ve yeni bir örgütlenmeye gideceğini, bu düşüncesinde kararlı, ısrarlı ve inançlı olduğunu... anlatıp durdu.

Muzaffer, Ali, Kabil, Mercan... Bu konuyu konuşmak için zaman zaman bir araya geliyorlar, sabahlara kadar süren uzun tartışmalarda bir sonuca ulaşmaya çalışıyorlar, sonra dağılıp kendi bölgelerine gidiyorlardı. Onları yeniden bir araya getirmek için çırpınıyor, getiremediğinde atlayıp kendisi gidiyordu.

Maltepe Askeri Cezaevi'nden firar eden Mahir ve arkadaşlarının her tarafta didik didik arandığı, başlarına ödüller konduğu bir dönemdi. Faşizmin en az-

CamScanner ile tarandı

gın, en kudurgan, en saldırgan zamanları... Her taraf sıkıyönetim barikatlarıyla kuşatılıyken, koynunda sahte kimlik, başında köylü kasketi, bacağında siyah şalvar ve ayaklarında lastik ayakkabılarla dolaştı durdu. Köylü kıyafetiyle en sıkı denetim noktalarından bile rahatlıkla sıyrılıp çıkıyordu.

Partiye muhalif olarak başlattığı bu yeni çizgide arkadaşlarıyla birleştikleri nokta şuydu; "kırlar esas olacak" diyorlardı. Savaşın kırlardan başlatılması gerekiyordu. Bir kıvılcım tüm bozkırı tutuştururdu. Her şey yoktan var edilmeli ve kendi gücüne dayanmalıydı. Asıl olan halk savaşı teorisiydi. Bu amaçla pratikte adım atılmasını ve şehirlerdeki kadroların kırlara çekilmesini istiyorlardı. Buna engel olan her şey aşılmalı, gerekirse yayın organları bile kapatılmalıydı. Tüm organları sökülüp alınıyordu sanki. Azgın pençe darbeleriyle canından can koparılıyordu.

Gecenin koyu karanlığında acılarıyla baş başa kalmıştı. Acılarından başka hiçbir şey yoktu, koskoca evren içindekilerle birlikte kaybolup gitmişti. Acıları sökün edip damarlarından akmaya başladığında soğuk bile artık etkisini kaybediyordu.

Haydaran bölgesi kendini sise ve karanlığa bırakmış, sarp uçurumlarıyla zirveleri parçalayan derin vadiler, yaylalar, platolar, Munzur'un suyu, ovası, dağı,

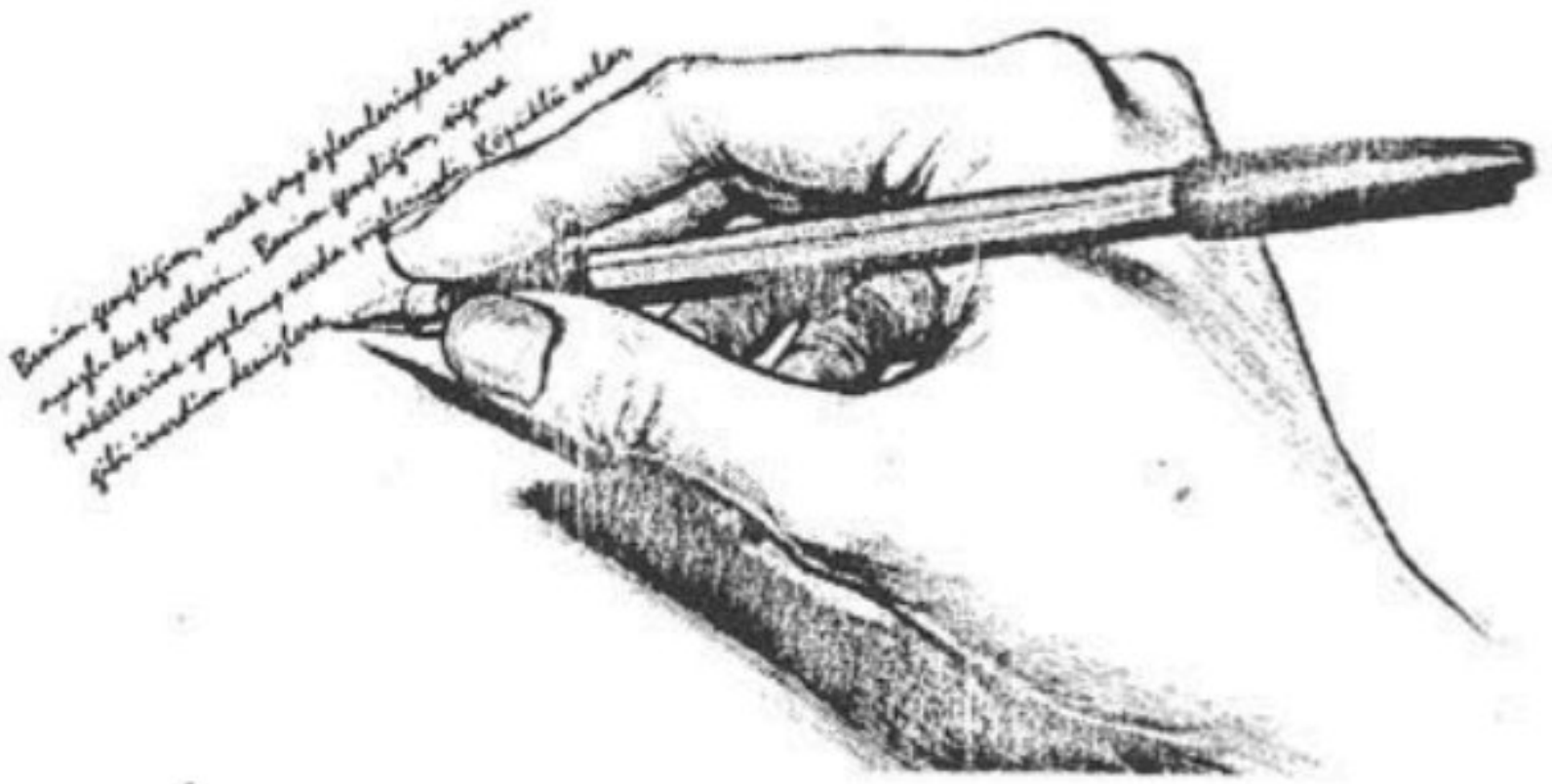
CamScanner ile tarandı

köyleri ve kasabaları boydan boya sis içinde, karanlıkta ve kar altındaydı. Damarlarında uyku tadında bir yorgunluk dolaşıp duruyordu.

Uyuduğunda donarak öleceğini biliyor, ama ağırlaşan gözkapakları onu tatlı bir uykunun içine doğru çekip alıyor, direniyor, teslim oluyor, tekrar direniyordu. Ağrılarına karşı, soğuğa karşı, şimdi de uykuya karşı... üç koldan saldıran üç amansız düşmana karşı olağanüstü bir iradeyle direniyor, fakat gücü giderek tükeniyordu.

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

Bölüm 8

Yıl gibi uzun gelen bir gecenin ardından sisli bir sabaha uyandı. Karanlık çekilip vadilere doğru inerken, sis sanki gitmeye hiç niyeti yokmuş ve sonsuza kadar böyle sürüp gidecekmiş gibi boşlukta asılıp kalmıştı. Dağların bulutlara gömülen karlı zirveleri sise rağmen az da olsa seçilebiliyordu. Arasıra duyulan karga gürültüleri dışında sessizlik ve durağanlık yine öyle sürüp gidiyordu.

Üstü başı ıslaktı. Soğuktan mosmor kesilen yaraları hâlâ kanıyordu. İçine su çeken yün çoraplar sünger gibi olmuş, ayaklarına sanki tonlarca ağırlık çökmüştü. Çok rahatsızdı. Mutsuzdu. Fakat faşizme teslim olmayı düşünmüyor, onların elinde ölmektense böyle dağ başında donarak ölmeyi istiyordu...

Hayır kurtulmayı istiyordu. Aklına Dilber Ana'yı getirdiğinde yeşil gözlerinde belli belirsiz bir umut ışığı harelenip sönüyordu. İçine okşayıcı bir sıcaklık da akıyordu. Onu düşünmek iyi geliyordu. Bu dağ ayazında Dilber Ana'yı düşünmek çok iyi geliyordu.

CamScanner ile tarandı

Gece karanlığında yapamadığını şimdi yapacak, canını dişine takarak kalkıp Kutudere'ye inecekti. Yakalanma riski de olsa, hayatta kalabilmek için bunu yapmak zorunda olduğunu düşünüyordu. Köye inecek, Dilber Ana'yı bulacak ve kanayan yaralarını ona teslim edecekti.

Her işin üstesinden gelebilecek bir bilgeydi Dilber Ana. Dersim olaylarında ölen kocasının duvarda asılı hançerini alacak, hançeri korlu ateşlerde nar gibi kızartacak... Azgın bir canavarın dişleri gibi sırtına saplanıp kalmış saçmaları o kızgın demirle tek tek çıkarıp alacaktı...

Sıcak suyla önce aklanıp paklanacak, kanından kirinden arınacak, sonra Dilberce'nin ottan yaptığı merhemleri boynundaki kurşun yarasına, başındaki ve sırtındaki saçma yaralarına sürüp temiz bir bezle sıkıca saracaktı. Sıcak bir çorba içecek, ayaklarını sıcak sulara sokup çay içecek, sonra sıcak yataklara girip derin uykulara dalacaktı. Hayatı boyunca sıcağı hiç bu kadar özlediğini hatırlamıyordu. Saçta pişirilmiş sıcak ekmeği pekmeze banıp yiyecek, banıp yiyecek, banıp yiyecek... Pekmezi de hiç bu kadar özlediğini hatırlamıyordu. Sağılıp süzülen ve boşalan damarlar pekmez istiyordu nedense. Pestil istiyordu. Kuru kayısı, kuru üzüm...

CamScanner ile tarandı

Bir de portakal... durup dururken bu dağ başında canı portakal istedi. Kokusunu, tadını, suyunu, posasını, hatta kabuğunu bile özlemle ve şimdiye kadar hiç olmadığı kadar büyük bir istekle hatırladı. Portakal özlemi birden susuzluk hissine dönüştü. Çakıl taşlarının üzerinden bir avuç kar alıp ağzına götürdü. Dudakları kupkuruydu. Kavurucu yaz sıcaklarında bile ağzının bu kadar kuruduğunu hatırlamıyordu.

Dilber Ana, "bir kavgaya girilecekse, öldürmek için değil, yaşatmak için girilmelidir oğlum" demişti bir defasında.

Onu hatırlıyordu şimdi. Hiç okula gitmediği ve kitap okumadığı halde nasıl söyleyebilmişti bunu? Dilber Ana bunu söyleyince arkadaşlarıyla göz göze gelmiş, şaşkınlığını, hayretini ve hayranlığını gizleyememişti. Dersim olaylarında kaybettiği kocasından ve iki oğlundan bahsederken korlu ateş gibi için için nasıl yandığını ve nasıl isyanla dolup taştığını görmüştü. "Neyim var neyim yoksa hepsini kaybettim oğlum" demişti.

Kaybetmediği çok şey vardı oysa. İnsanlığını kaybetmemişti mesela. Her şeyini kaybetmiş, ama ona sıkı sarılmış, baskınlarda, kıyımlarda, yoklukta, kıtlıkta, kıranda onu kimseye kaptırmamış, yağmalatmamış, yüreği delik deşik olduğunda ve yuvası tarumar

CamScanner ile tarandı

edilip yıkıldığında, sıkıca sarıldığı ve koruduğu tek şey insanlığı olmuştu. Dilber Ana tam anlamıyla bir insandı. Anaydı, anaçtı, halkın taa kendisiydi. Bütün anlamlarıyla "halk" kavramı onun yüzündeki çizgilerde, alnındaki kırışıklarda ve saçının aklarında şekillenmişti. Sıcacıktı, şefkatliydi, dosttu... "Bu incecik çoraplarla karda kışta dağa çıkılır mı a benim gözleri yeşil hareli muallim oğlum, al şunları da ayakların üşümesin" diye yün çorap vermişti.

Muzaffer veya Ali Haydar Kürecik taraflarına gelemediğinde kendisi çıkıp buralara geliyordu. O gelişlerin birinde, Ali Haydar'la birlikte erzak için indikleri Kutudere Köyü'nde tanımıştı Dilber Ana'yı.

Zihinlerde açılım yapacak bir felsefesi vardı Dilber Ana'nın. Hiç okul yüzü görmemiş bağrı yanık bir ananın felsefesi... Kavgaya yıkmak için değil, yapmak için, almak için değil, vermek için girilmeliydi. Kavga o zaman anlam kazanıyor ve hayatı besleyen bir ana damar haline geliyordu.

Öldürmek için, yıkmak için, almak için kavgaya girildiğinde, o artık hayatın damarını tıkayan bir kanser hücresine dönüşüyordu -ki tedaviye muhtaçtı, tüm hayatı sarıp yok etmemesi için o mikrobu ortadan kaldırmak gerekiyordu. Fakat mikrobu ortadan kaldırmanın da bir bedeli vardı. Hayatın sürekliliği ve sela-

CamScanner ile tarandı

meti için hangi bedellerin ödenmesi gerekiyorsa ödenecekti. Acı da olsa ödenecekti... Başka çaresi yoktu. Çünkü hayatta insandan daha kutsal ne vardı?

Özgürlüğün, bağımsızlığın, mutluluğun, onurun, haysiyetin, şerefin... kısacası, hayatı örgüleyen, dokuyan, renkleriyle ilmik ilmik nakışlayan bu değerler uğruna eğer ölünmesi gerekiyorsa ölünecekti. Adanan bir hayat belki de bin hayatın filizleneceği ve beslenebileceği bir kaynaktı; çünkü sabah yıldızı kendi yolunu ve yönünü bulmak için değil, insanlar için parlıyordu. Güneş kendini ısıtmak ve ışıtmak için değil, insanlar için yanıyordu. Ağaç insan için filizleniyor, bulut insan için ağlıyor, deniz insan için kükrüyordu. Rüzgâr döllüyorsa, su mayalıyorsa, toprak doğruyorsa, bunlar insan için oluyordu. Demek ki insan önemliydi, fakat hayatın sürekliliği ve selameti ondan daha önemliydi. Hayatı tehdit eden bir tehlike için ölünmesi gerekiyorsa ölünecekti. Parçalar bütüne, bütün kendinden daha büyük başka bir bütüne adanmıştı.

Neyin neye feda edileceği ve neyin neye adanacağı iyi saptanmalıydı. Hayat insan içindi. Öyleyse insan kendini var eden zemine sahip çıkmalıydı; bu tıpkı bir ağacın hayata tutunması ve hayatın da ağacın genetiğinde korunması gibiydi. Ağaç, yapraklarıyla oksijen üretiyor, meyvesiyle diğer canlıları besliyor, çekir-

CamScanner ile tarandı

değiyle kendi soyunu ve geleceğini asırların ötesine taşıyor, sitilleriyle de kendini var eden ve yaşatan toprağa sahip çıkıyor ve onu koruyordu. Toprağa sahip çıkmadan ve onu korumadan kendi varlığını sürdüremiyordu. Öyleyse ağaç gerektiğinde kendini toprağa feda edebilmeli; kırılmalara, yırtılmalara, çatlamalara, her türlü sarsıntı ve kaymalara karşı direnmeli, kendini besleyen toprağa sahip çıkmalıydı.

Fakat onlar beslendikleri kaynaklara büyük bir hırsla saldırıyorlar, kirletiyorlar, kemiriyorlar, sömürüyorlar... tıpkı büyüyen bir kanser hücresinin diğer yaşam hücrelerini yok etmesi gibi hayatı tehdit ediyorlardı. Bu düşünceler onu alıp Kürecik'te yaptıkları ilk toplantıya götürdü. Yine böyle kış kıyametti. Dağların doruğundan aşağılara ustura gibi bir Şubat ayazı iniyordu. Kürecik sanki üşür gibi iki sırtın kavuştuğu düz bir alanda büzülmüş kalmıştı.

Dış mahallenin daracık sokağında karlara bata çıka bir kadın yürüyordu. Ellerinde sıcak ekmekle dolu bir bohça vardı. Geçtiği yerlere mis gibi taze ekmek kokusu bırakıyordu.

Kadının elli metre kadar arkasından gidiyorlardı. Yanında Muzaffer vardı. Kadın sonunda saçaklarından buz sarkan bir eve girdi. İbo dönüp arkadaşına baktı. "Bir daha sorsak mı?" dedi.

CamScanner ile tarandı

"Soralım" dedi Muzaffer.

Sora sora buraya kadar gelmişlerdi. İbo yan sokakta kar topu oynayan çocuklara yaklaşıp, "çocuklar, Mehmet Ali Ağbi'nin evi neresi?" dedi.

Çocuğun biri kar topu oynamayı bırakıp, "deha şurası!" diyerek, biraz önce elinde ekmek bohçasıyla kadının girdiği evi gösterdi.

Kadının girdiği eve yaklaşıp avludan kapı önüne geldiler. Kapıyı tıklatıp beklediler. Açan olmayınca bir kez daha tıklattılar. Kapıyı biraz önce eve giren kadın açtı. "Buyurun, kimi aramıştınız?" dedi.

"Mehmet Ali Ağbi'nin evi burası mı?" dediler.

"He burası... Buyurun içeri girin."

Ayaklarının karını çırpıp içeri girdiler. Minder ve kilimle döşenmiş tahta sedire oturup beklemeye başladılar. Arka odadan küt küt sesler geliyordu.

"Mehmet Ali Ağbi yok mu?" dedi İbo.

"Günlerden beri arka odada bir şeyler yapıyor bu aklı yitik!" dedi. Ne yaptığını sorduğumda da 'yoldaşlar gelecek' demişti. Onun 'yoldaşlar' dediği kimdir, siz misiniz?"

"Evet biziz" dedi Muzaffer.

Çocuklar ortada birbirini kovalıyordu. Hacı orda, Mihri burda, Sinan şurda, "ula Cafer nerde?!" diye bağırdı kadın.

CamScanner ile tarandı

Bir çocuk koşarak gelip, "burdayım ana!" dedi.

"Git babana haber ver, misafirler geldi."

Biraz önce komşunun tandırında pişirdiği ekmek dolu bohçayı sedirin üstünden aldı, hamur leğenine bırakıp sobanın başına geldi. Sönmek üzere olan ateşe çalı çırpı attı. Odunları tutuşması için eğilip közü üflemeye başladı. Üflerken gözlerine duman kaçtı.

Kadının başında keçeden yapılmış bir fes vardı. Fesin tepesinde, renkli ipliklerle örülmüş ucu bakır işlemeli bir püskül sarkıyordu. Fesin ön kısmında bir sıra gümüş diziliydi. Bu gümüşler, yaşlılıktan kırış kırış olmuş kadının alnında sıralı yıldızlar gibi parlayıp duruyordu.

Üzerinde, sarı, mor, kırmızı ve yeşil renklerin hakim olduğu bir kıyafet vardı. Kat kat değişik renkler içeren bu kayafet taa ayaklarının ucuna kadar iniyordu. Sobayı tutuşturduktan sonra kalkıp bir su içti. Arka odadan hâlâ küt küt sesler geliyordu.

"Günlerden beri çalışıyor bu aklı yitik!" diyerek kocasına kızdı. "Aklında gene ne var bunun? Kendisi ölse bir şey değil de, çoluk çocuk dökülüp ortada basız kalacak, ona yanarım."

Bir süre sonra elinde çekiçle Mehmet Ali girdi içeri. "Kız Meyrik, misafirler gelmiş de bana neden haber vermedin?" dedi.

CamScanner ile tarandı

"Verdik ya işte" dedi kadın.

"Hoş geldiniz yoldaşlar" dedi Mehmet Ali.

"Hoş bulduk ağbi" diyerek tokalaştılar.

Mehmet Ali karısına dönerek, "ben sana 'yoldaşlar gelecek' demedim mi?"

"Dedin..."

"Geldiler işte. Daha gelecek üç kişi var. Hani yemek, hani çay? Guley'e söyle yemek hazırlasın."

Mehmet Ali'nin ikinci karısıydı Guley. 'Meyrik artık yaşlandı' diye daha genç bir kadınla evlenmişti.

"Guley inek sağıyor herhal" dedi.

Bir süre sonra diğerleri de geldi; Mercan, Kabil ve Ali... Soğuktan burunları nar gibi kızarmıştı. Selamlaşıp tokalaştılar. Sobanın başına geçip ısınmaya başladılar. Ellerini sobaya uzatıp yüzlerine sürüyorlardı.

Meyrik girip çıkıyor, odadan odaya bir şeyler taşıyordu. Yürürken yaşlılar gibi hafif öne doğru eğiliyordu; oysa kırkında var yoktu. Yıpranmış yüzü ve konuşurken ortaya çıkan eksik ön dişleri onu daha da yaşlı gösteriyordu. Elinde kuru kayısı dolu bir tabakla gelip, "buyurun kayısı alın" dedi, tabağı konukların önüne bırakıp tekrar çıktı.

Sohbet sırasında söz döndü dolaştı Sinanlara geldi. Ne zaman Sinan'ın adı geçse Mehmet Ali'nin gözleri nemleniyordu. Her defasında böyle oluyordu. Böl-

CamScanner ile tarandı

geye geldiği ilk günlerde tanışmışlardı. İbo o sıralar ihbarcının izini sürüyordu. Malatya merkezinde bir avukatın bürosunda karşılaşmışlar ve o günden sonra bağlarını hiç koparmamışlardı. Bir ev aradığını ve Kürecik bölgesine yerleşmek istediğini söyleyince, "ben sana kalacak yer sağlarım" demişti Mehmet Ali.

Şinanlar dağda pusuya düşürülüp vurulduğunda ikinci karısı Guley hamileydi. Doğan çocuğa "Sinan" adını vermişti. Onu hatırladığında isyanla karışık bir ağıt yükseliyordu içinde. Erzak ihtiyacı için dağdan indiğinde Sinan'ın kendisine mutlaka uğradığını, çayını kahvesini içtikten sonra tekrar dağa çıktığını söylüyordu. Bu ziyaretlerin birinde Sinan kendisine bir silah hediye etmişti...

Mehmet Ali'nin anlattığına göre Sinan'ın yüzünde o gün bir keder, bir hüzün vardı. Belinden bir silah çıkarıp uzatmış, "al ağbi bunu" demiş, "eğer bir gün devrim mücadelesinde ölürsem beni hatırlarsın, bu silahı kendin kullan, kimseye verme" demişti. O silahı hâlâ saklıyordu.

"Sen onların silahını saklıyorsun, ama Nurhak onları saklayamadı" dedi Meyrik. "Hani onlar köylüyü kurtaracaklardı? Köylü onları jandarmaya teslim etti. Belli ki sen gene belalı işler peşindesin, seni de avlayacaklar bir gün, yetim kalacak sıpalar!"

CamScanner ile tarandı

"Onlar köylünün kötüsüydü Meyrik. Ama köylünün iyisi de var. Her şeyin iyisi var, kötüsü var. Bu yörede Sinan'a ağıt yakan kadınları görmedin mi? Kaç kişi çocuğuna 'Sinan' adını verdi, duymadın mı?"

"Öyleydi de neden jandarmaya ihbar ettiler?"

"Köylülerin çoğu Sinanlara katılmak için dağa çıktı, fakat Sinan onları istemedi. 'Bizden uzak durun' dedi. Yanlış yaptılar Meyrik. Onlar şehirliydi. Köylünün dilinden anlayamadılar. Guley nerde?"

"İnek sağıyor dedik ya."

"Ulan ne bitmez inekmiş bu? Biz arka odaya geçiyoruz. Söyle ona yemek pişirsin. Çayı ben demlerim orda. Turşu filan çıkarsın küpten."

"Tamam, tamam, yaparız merak etme sen."

Mehmet Ali konuklarına döndü, "hadi yoldaşlar, biz arka odaya geçelim" dedi.

Onlar çıkıp giderken, Meyrik sanki anlayamadığı korkuların sessiz çığlıklarıyla ürperiyordu. Yüzünde öyle bir ifade donup kalmıştı. "Bu aklı yitik gene bir işler çeviriyor!" diyordu.

Konuklar hep birlikte Mehmet Ali'nin düzenlediği arka odaya geçtiler. "Bu odayı sizin için hazırladım" dedi Mehmet Ali. Yaptığı işten hoşnut, mutlu bir gülümseme vardı yüzünde. "Nasıl yoldaşlar, beğendiniz mi?" diye sordu.

CamScanner ile tarandı

"Beğenmek ne kelime ağbi!" dedi Mercan. "Bundan iyisi can sağlığı."

Ortada bir soba kuruluydu. Sobadan yükselen ve bir dirsekle karşı duvara uzanan paslı borular çamurla sıvanarak birbirine eklenmişti. Sobanın arkasındaki duvarda, tabak, tencere gibi eşyaların dizili olduğu bir raf vardı. Kuş kafesini andıran demir parmaklı pencerenin altına eski bir masa koyulmuş, masanın etrafına birkaç iskemle dizilmişti.

Odanın yan duvarından bahçeye bir kapı açılmıştı. Bahçeden de sokağa çıkılıyordu. Böylece diğer odalarla bu odanın bağlantısı kesilmiş ve müstakil bir barınak haline getirilmişti.

Mehmet Ali odanın anahtarını İbo'ya uzatarak, "al bunu" dedi. "Şu yeni açtığım kapıdan girer çıkarsan çocuklar rahatsız olmaz. Gece gündüz istediğin zaman gelir, istediğin zaman toplantı yaparsın. Burası artık senin evin sayılır."

İbo teşekkür ederek anahtarı alıp cebine koydu. Kendileri için hazırlanan bu odanın kenarına köşesine bakarken, başını sallayarak beğendiğini ifade ediyor, "burası bizim için lüks bir otelden daha lüks" diyordu. Oysa birkaç yastık, battaniye ve okunmaktan yıpranmış birkaç kitap... Lüks sayılabilecek hiçbir şey yoktu ve bütün eşya bunlardan ibaretti.

CamScanner ile tarandı

Onlar kendi aralarında konuşurken Mehmet Ali sobaya bir çay suyu koydu. Bardakları masaya dizip hazırladı. Konuklar bu arada yöre halkının etnik kökenleri üzerine konuşuyorlardı. Mehmet Ali bir taraftan işini yaparken diğer taraftan onları dinliyordu. İbo'nun sanki acelesi var gibiydi, "hiç vakit kaybetmeden hemen konuya girelim" dedi.

"Tamam" dediler.

Fakat İbo'nun aklı daha önce Tunceli'de yaptığı bir toplantıdaydı. Oluşturmaya çalıştığı yeni hareketten bahsedince, Kabil, "muhalif olduğun konulara katılıyorum, ancak yeni bir örgütlenmeyi bu aşamada yanlış buluyorum" demişti. "Partide kalıp mücadele etmek daha doğru. Hem o zaman seni merkez komitesine seçeriz."

İbo, "ben zaten merkez komitesi yedek üyesiyim" deyince, Kabil de, "o zaman partinin içinde sonuna kadar mücadele edelim" demişti. "Onlar bizi tasfiye ederse o zaman senin dediğini yapar ayrı bir örgütlenmeye gideriz. Kongreyi bekleyelim."

"Kongreden hiçbir şey çıkmaz."

Kabil'i ikna edememiş, ertesi gün Tunceli'den ayrılmak zorunda kalmıştı. Kabil hâlâ aynı düşüncedeydi, partiye muhalif görüşlere katılıyor, fakat yeni bir oluşuma karşı çıkıyordu.

CamScanner ile tarandı

Partiyle aralarında temel görüş farklılıkları olmasına rağmen ayrı örgütlenmeye Muzaffer de karşıydı. Filistin'den daha yeni gelmiş, Siverek ve köylerinde çalışıyordu. İbo, parti kongresinin anti-demokratik bir tarzda düzenlendiğini, buna katılmanın zaman kaybından başka bir şey getirmeyeceğini savunuyor, Muzaffer de kongreye katılma konusunda diretiyor, "12 Mart şartlarında kongreye katılmadan ayrılmak yanlış olur" diyordu. "Anti-demokratik tutumlara karşı kongrede son bir kez mücadele verelim, eğer başaramazsak o zaman ayrılırız."

İbo'nun muhalif görüşlerini desteklediği için toplantıya gelmişti, fakat partiden ayrılma konusunda düşünceleri hâlâ aynıydı.

"Arkadaşlar" diye başladı İbo. "Burda neden toplandığımızı biliyorsunuz. Temel konularda partiyle aramızda derin çelişkiler var. Kongreye katılmanın yararsız olduğunu düşünüyorum. Çünkü parti içinde mücadele koşulları yok, o nedenle ayrı örgütlenme bir zorunluluk olarak önümüze çıkmıştır. Öncelikle bizi ayrılık noktasına getiren temel meseleler üzerinde duracağım. Ülkemizde işçilerin, yoksul köylülerin ve diğer devrimci sınıf ve tabakaların mücadelesi son yıllarda hızla büyümüş, gittikçe şiddetlenmiş ve yer yer silahlı çatışmalara kadar varmıştır. Şimdi işçi sını-

CamScanner ile tarandı

fının ve yoksul köylülerin büyük çoğunluğu, kurtuluşlarının ancak silahlı mücadeleyle olacağını kavramış durumdadır. Bugün kırlık bölgelerde köylü kitlelerinin başına geçip silahlı mücadeleyi örgütlemeyen ve kararlı, tutarlı, azimli bir şekilde yürümeyen bir komünist hareket, komünist sıfatına layık olamaz ve devrimci kitlelerden tecrit olur..."

Böyle uzayıp giden bir konuşmaydı. Yaklaşık bir buçuk saat sürmüştü. Herkes suskundu. Çaylar içiliyor, kaşık ve bardak seslerine sobada fokurdayan çaydanlığın sesi karışıyordu.

"Bu açıkladığın görüşler, parti merkez komitesine karşı alınan tavrın temelini oluşturuyor" dedi Muzaffer. "Bunlar daha önce de konuştuğumuz konulardır. Ben bu görüşlere tamamen katılıyorum. Fakat daha önce de belirttiğim gibi ayrılmanın erken olduğu düşüncesindeyim. Partide kalmak ve önümüzdeki kongreye katılmak taraftarıyım."

Kabil, "bu görüşlere ben de katılıyorum, ama ayrılmanın çok erken olduğunu düşünüyorum" dedi.

Mercan çayından bir yudum alıp bıraktıktan sonra, "bu görüşlere katılıyorum" dedi.

"Ben de katılıyorum" dedi Ali.

Dışardan sesler geliyordu. Bir köpek havlıyor, bir çocuk bağırıyor, bir karga ötüyordu. Ciyak ciyak öten

CamScanner ile tarandı

karga sesleriyle kendine geldi. Mehmet Ali'nin kendileri için hazırladığı o sıcak odada değil, ıssız bir dere yatağında, şırıltılarla akan suyun kenarında, bütün geceyi uykusuz geçirdiği kayanın... saçağından süngü gibi buzlar sarkan o büyük kayanın altındaydı.

Kalkmak için bir hamle, bir hamle daha, bir daha yaptı. Giysileri sırılsıklam olup üzerine yapışmış, yaraları buz tutmuştu.

Göz göz açılmış sırtındaki deliklerden ve boynundan kan sızıyordu. Bu kanlar kürek kemiğinin alt kısmında toplanıp bir kan nehri oluyor ve bacaklarına doğru inerek paçasından suya akıyordu. Cam gibi ince buz tabakasının altında şırıltılarla akan su gücünü alıp uzaklara götürüyor ve kanını alıp uzaklara, umutlarını taa uzaklara...

Kalkıp gidecek gücü kendinde bulamadı. Sırtını kayaya dayayıp paçasından suya akan kana bakarak Ali Haydar'ı düşündü. Arkadaşını düşününce kanayan bedeni ufaldı gitti, dağ gibi büyüyen yüreği çağıl çağıl kanamaya başladı. Küllenmiş bir ateş yeniden alevlendi. Acıları katlanarak büyüdü. Ondan kaçmak istedi, kaçamadı. Unutmak istedi, unutmadı. Ne yaptı ettiyse bir türlü kurtulamadı. Sonra Muzaffer ve diğerlerini düşündü. Nerdeydiler? Ölü müydüler, sağ mı? Aç mı, açık mı, yaralı mıydılar?

CamScanner ile tarandı

Aklı tekrar Ali Haydar'a kaydı. Onu eğer bir şafak baskınında kaybedeceğini önceden bilseydi, o şafak hiç gelsin istemezdi. Şafaklar neden artık umut getirmiyor, neden hep ölüm getiriyordu? Şafakların utancı, ihaneti, karanlıkla uzlaşması ve karanlığa hizmet etmesi, ufukta beklenen gün ışığını kanla kızıla boyaması... Bundan kötü daha ne olabilirdi?

Bunları düşünüp öyle derinden kederleniyordu ki, sanki gece karanlığında basılsalar bu kadar içerlemeyecekti. "Yıldızları solmuş hain bir gecenin kuytusunda pusuya düştük, karanlığın ihanetine uğradık" diyecek ve yüzünü güneşe çevirip karanlıklara sırtını dönecekti. Çekip gidecekti öyle. Alıp başını gidecekti.

Ama insan şafak vaktinden böyle bir şeyi hiç beklemiyordu. "Bu artık şafağın utancı olsun" dedi. "Utancından kızarsın ve her gün doğduğunda bu utancın kızıllığı asılıp kalsın gökyüzünde. Munzur utansın. Haydaran utansın. Vartinik utansın. Utansınlar. En yiğit evlatlarını düşmana verdiler, karanlıkla uzlaşıp ona boyun eğdiler..."

Gözlerinden iki damla yaş süzüldü, yanaklarından yere düşerken buz tuttu ve inci taneleri gibi peş peşe indi karların üzerine.

Bu gözyaşlarının düştüğü yerden iki kardelen çıktı; biri beyaz, biri kırmızıydı. Gözyaşının biri sol yana-

CamScanner ile tarandı

ğında kana bulanmıştı, o nedenle ondan kıpkırmızı bir kardelen... Gözyaşının diğeri sağ yanağında kana bulanmamıştı, o nedenle ondan da bembeyaz bir kardelen çıktı.

Kardelenler üşüyor, tir tir titriyor, yeşil yaprakları rüzgârda sallanıyordu. Tül gibi ince, hafif, narin yapılarıyla bu kardelenler bu karda kışta neden acele etmişler, neden baharı beklememişlerdi?

"Neden bahar güneşini beklemediniz?" diye sordu İbo. "Neden acele edip kış ortasında geldiniz?"

"Biz öncü olarak gönderildik" dedi kırmızı kardelen. "Buzların çözüldüğünü, karların eridiğini ve güneşin ısındığını arkadaşlarımıza müjdelemek için görevlendirildik."

"Ama soğuğa nasıl dayanacaksınız? Donarsınız bu dağ ayazında!.. Buz tutarsınız! Ölür gidersinizniz şu genç yaşınızda."

"Biz ölürüz belki, fakat arkadaşlarımızı kurtarmış oluruz. Biz bu görevi yapmazsak, onlar ne zaman geleceklerini bilemezler. Karda kışta gelmeye kalkışıp soğuktan ölürler."

"Kendinizi onlara mı adadınız?"

"Evet... Biz kendimizi çiçek halkının kurtuluşuna adadık. Biz onlara bu haberi götürmezsek, ne kadar daha bekleyeceklerini bilemezler. Eğer kısmet olur da

CamScanner ile tarandı

cemrenin düştüğü haberini onlara götürürsek, hepsi baharda sökün edecek. Sümbüller, karanfiller, laleler, menekşeler, gelincikler... Akın akın gelecekler."

"Peki sen?" diye sordu kırmızı kardelen. "Sen neden karda kışta burdasın? Üstelik yaralısın da..."

"Ben de öncü olarak gönderildim" dedi İbo. "Ben de kendi halkıma buzların çözüldüğünü, karların eridiğini ve güneşin ısındığını haber vermek için erken geldim."

"Sen de mi bizim gibi kendini halkına adadın?"

"Adadım evet... Ben de tıpkı sizin gibi kendimi halkıma adadım."

Beyaz kardelen hiç konuşmuyordu. Boynunu bükmüş, narin çiçeğinde ve ince yaprakları arasında fısıltılı bir rüzgâr dolaşıyor, soğuktan titreyerek İbo'nun paçasından suya karışıp akan kana bakıyordu. "Sen neden hiç konuşmuyorsun?" diye sordu İbo.

"Ben çok üzgünüm" dedi beyaz kardelen. "Arkadaşım rengini senin kanından aldı, kırmızı bir kardelen oldu. Ben senin ağlayan gözlerinde bir damla yaş olup buraya indim, beyaz bir kardelen oldum."

"Sen benim gözyaşım mısın?"

"Munzur Dağları'nda insanlık için akıtılan bir damla gözyaşıyım ben. Fakat sen çok kanıyorsun. Kanın suya karışıp gidiyor."

CamScanner ile tarandı

Kırmızı kardelen arkadaşına döndü ve beyaz kardelene dedi ki: "Aksın bırak. Suya karışan kanı ovalara akıyor. Ovalarda kan çiçekleri açacak. Rengini kandan alan kırmızı kan çiçekleri... Pembe yanaklarında kırmızı kan lekeleriyle açelyalar ve kamelyalar, gelincikler, laleler ve sardunyalar, yeşil ipek yaprakları ve düğüm düğüm ince gövdeleriyle kan kırmızı karanfiller... ovaları baştan sona kaplayacak. Bu yıl bahar kırmızı olacak."

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

Bölüm 9

Bütün gücünü kullanarak kalktı, kayaya tutunup bir süre bekledi. Kendini çok güçsüz, yorgun ve bitkin hissediyordu. Gece boyu aynı pozisyonda yatmaktan her tarafı uyuşmuş, soğuktan kaskatı kesilmişti. Suyun akış yönünde, dereye aşağı yürümeye başladı. Kayalardan aşağı buzlar sarkıyor, dere suyu şırıltılarla öyle akıp gidiyordu.

Yürürken Ali Haydar geldi aklına. Onu kaybetmiş olmayı içine sindiremiyor, "keşke onunla birlikte ben de ölseydim" diye düşünüyordu.

Hayatta kalmış olmaktan sanki suçluluk duyar gibiydi. Oysa yaşaması gerektiğini kendisi de çok iyi biliyordu. Devrim yolunda nice yiğitlerin düşüp kaldığını, kalanların davayı omuzlayıp götürdüğünü bilmesine rağmen bazen böyle ölümü özlediği oluyordu.

Ali Haydar'ın eksikliği sanki kocaman bir boşluk açmıştı içinde. Bedensel acılarına da aldırmadan gidip o boşluğa yuvarlanıyor ve orda tutunacak hiçbir

CamScanner ile tarandı

şey bulamıyordu. Bu haliyle hayata nasıl tutunacak, bir yanıyla harlı ateşlerde pişer ve diğer yanıyla buzlu vadilerde donarken... Boynunda sanki azgın bir sırtlanın sivri dişleriyle derin bir yara açılmış, başında saçma delikleri, sırtında kırk gözeli kırk kan pınarı... aç ve susuz dağlarda nasıl yaşayacaktı?

Böyle zamanlarda kendini teslim olmuş gibi hissediyor ve büyük bir gayretle içine düştüğü ruh halinden çıkmaya çalışıyordu.

Dereden çıkıp karlara bata çıka yamacı tırmanmaya başladı. Kayalarla kaplı dar bir boğazdan açık alana çıkınca Barıkbaşı mezrasına gelmiş olduğunu fark etti. En son bir sonbahar sabahında görmüştü buraları; etrafı mor dağlarla çevrili, engebeli, çok geniş bir alandı. Fakat şimdi mezrayı çevreleyen mor dağlar yoktu, o koca dağlar kalın sis tabakasının ardında kaybolup gitmişti. Engebeli bir yüzey de göremiyordu, her taraf beyaz bir örtüyle dümdüz olmuştu. "Kış mevsimi buraların çehresini çok değiştirmiş, tanınmaz hale getirmiş!" diye düşündü.

Bütün dağlar ovalar bembeyaz kar altındaydı. Bu uçsuz bucaksız beyazlığa gözleri kamaştıran bir ışık çökmüştü. Ayaklarını sürüyerek, karları yara yara yürüyor, öndeki bodur çalılara bir an önce ulaşmak istiyordu. Kışın bile yapraklarını dökmeyen ve yeşil kal-

CamScanner ile tarandı

mayı başarabilen bu çalı yapraklarıyla açlığını köreltmeyi düşünüyordu. Bu şartlar altında yapabileceği başka hiçbir şey yoktu.

Çalılara yaklaştı, dikenlerine de aldırmadan ince dalı sıyırdı, avcuna gelen yeşil yaprakları ağzına atıp çiğnedi. Acı, kekremsi bir tadı vardı, yutamadı, tükürüp çıkardı. Başka çalı yapraklarını denedi, ama hepsi de çok acıydı, çiğneyip tükürdü. Dilini damağını kavuran acılığı gidermek için bir avuç kar alıp attı ağzına. Bu kış mevsiminde yeşil kalabilmiş birkaç acı çalı yaprağı ve her tarafı beyaz ölüm örtüsü gibi kuşatan kar kütlesinden başka doğanın kendisine sunduğu hiçbir şey yoktu. Meşelerin ve diğer dikenli bodur çalıların arasından çıktı, ayaklarını karda sürüye sürüye, sendeleyerek yürümeye devam etti.

Beyninde bir anafor dönüp duruyor, içinde fırtınalı bir deniz çalkanıyordu. Karları tozutarak esen rüzgârın uğultusunu dinledi. O uğultuyu geride bırakarak yürüdü, gücünü denemek istercesine adımlarını hızlandırdı.

Hiçbir şey düşünmeden, olağanüstü bir dirençle yürümeye odaklanmış, karlara bata çıka gidiyordu. Düzlüğün sonuna geldiğinde tabanı oldukça geniş bir dere çıktı önüne. Dereyi görünce, çok yüksek olmayan yatık bir yamacın tepesinde olduğunu fark etti.

CamScanner ile tarandı

Aşağıda dere boyunca telli kavaklar sıralıydı. Karşı yakada ise, karlara gömülmüş toprak damlı evleriyle Barıkbaşı görünüyordu.

Sisler içinde, rüya gibi, hayal gibi, inanılmaz bir görüntüydü. Şaşkınlık, sevinç ve endişe karışımı tuhaf duygularla baktı kaldı. Bacalardan çıkan duman, koyu gri rengiyle beyaz sisin içinde soyut bir tablo gibi kıvrım kıvrım şekiller oluşturuyordu.

Yanı başında, uzansa tutabileceği kadar yakınında Barıkbaşı'nı görünce Kutudere'ye gitmekten vazgeçti; daha doğrusu oraya gitmeyi göze alamadı. Bu kadar yakınında bir köy varken ve üstelik bacalardan duman tütüyorken, karlı buzlu yollarda yürümeyi yüksündü, zorsundu. "Ben en iyisi Barıkbaşı'na ineyim" diye geçirdi içinden.

Karşıda gördüğü şey eğer hayal değilse köy evleriydi ve evlerin içinde ocaklar yanıyor olmalıydı ki, bacalarından kıvrıla kıvrıla duman çıkıyordu. Elini uzatsa tutabileceği kadar yakınında bacasından duman tüten evler görmek bir rüya kadar güzel ve rüya kadar inanılmazdı.

Telaşla sağına soluna baktıktan sonra yan taraftaki bodur çalılığa girdi. Bir çalı dalıyla kayaların üzerindeki karları temizleyip oturdu. Köye girmesi için beklemesi gerekiyordu. Başına ödül koyulmuş bir ka-

CamScanner ile tarandı

çağın güpegündüz köye girmesi ihbarcıların iştahını kabartabilirdi. Gece karanlığı çöktükten sonra köye inmek, önceden tanıştığı, dostluk kurduğu ve erzak aldığı evlerden birine yaklaşıp kapısını tıklatmak daha mantıklı olacaktı.

Kollarını çaprazlama koynuna sokmuş, oturduğu buzlu taşın üzerinde öyle büzülüp kalmıştı. Arkadan deli bir rüzgâr esiyor, önüne kattığı kar tenciklerini savura savura götürüp dereye bırakıyordu. Rüzgârın uğultusunu dinleyerek dalıp gitmiş, zihninde o günlere ait siyah beyaz resimler canlanıyor, bu resimler birbirini üreterek ve tamamalayarak hayatını oluşturan karelere dönüşüyordu. Muhalif olduğu konularda arkadaşlarından önemli bir kısmının desteğini almıştı; onlar ayrılmaya her ne kadar karşı olsalar da, kendisinin ortaya çıkardığı görüşleri ve parti yönetimine yönelttiği eleştirileri doğru buluyorlardı.

Bu toplantılar gün geçtikçe sıklaşmaya ve hücre evine yeni birtakım insanlar gelip gitmeye başlamıştı. Bunlar geceleri sessizce geliyorlar, ürkek bakışlarla bahçeden geçip Mehmet Ali'nin kendileri için hazırladığı o müstakil odaya giriyorlar, saatlerce konuşuyorlar, tartışıyorlar, kararlar alıyorlar ve sonra yine sessizce karanlığa karışarak aceleci adımlarla uzaklaşıp gidiyorlardı.

CamScanner ile tarandı

Elleri ceplerinde, yakaları kalkık, boyunları boğazları atkılarla sarılı, kış soğuğunda mosmor kesilmiş ve burunları nar gibi kızarmış olarak geceleri eve sık sık gelmeye başlayan bu insanlar, Meyrik'i tedirgin etmeye başlamıştı. "Bu aklı yitik adam başını gene belaya sokacak" diyerek kocasına kızıyordu.

Fakat Mehmet Ali hiç oralı olmuyor, her gün biraz daha düzenlediği ve ihtiyaç duyulan eşyalarla donattığı konuk odasının kapısını açarak, "buyurun yoldaşlar, şöyle geçin" diyor, onları muhabbetle karşılıyordu. Odaya yeni sandalyeler ve ikişer katlı üç ranza bulup getirmiş, derme çatma sobayı söküp yerine kocaman bir demir döküm soba kurmuştu.

Karlı bir kış günüydü, "Doğu Anadolu Bölge Komite kararları" adını verdikleri bir metni okuyup tartışıyorlardı. Tartışmanın en ateşli yerinde kapı tıklatıldı, tartışmayı bırakıp açtılar, gelen Bora'ydı.

Bora'nın üzerinde yakası kalkık kalın bir palto, ellerinde eldiven ve ayaklarında sağlam botlar vardı. Boynunda kahverengi bir atkı sarılıydı, atkıyı ağzına kadar çekip dolamıştı. Evdekileri soğuk bakışlarla süzüyor, bir türlü konuşmaya girmiyordu.

Oda sıcacıktı, sobanın üzerinde bir çay kaynıyordu. Bora ayaktaydı. Eldivenlerini çıkarıp eline almış, atkısını da açıp iki yana sallandırmıştı.

CamScanner ile tarandı

"Otursana" dediler.

"Yok" dedi Bora. "Acelem var, hemen gideceğim. Partiden size bir haber getirdim. Bazı konuları görüşmek amacıyla merkez komitesi ikinizi Ankara'ya çağırıyor."

"İkimiz kim?" dedi Muzaffer.

"Sen ve İbo."

"Bizimle hangi konuları görüşmek istiyorlar?"

"Bilmiyorum."

"Otur bir çay iç" dediler Bora'ya.

"Hayır içmem" dedi Bora. "Ben size merkez komitesinin kararını bildirmek için geldim. Gerisi artık sizin bileceğiniz bir iş. Ben görevimi yapmış oluyorum, herhangi bir sorumluluk kabul etmem."

"Biz bir düşünelim" dedi İbo.

Bora çıkıp gitti. O gittikten sonra Ankara'ya gitme meselesini kendi aralarında konuşmaya başladılar. "Hayır, gitmeyelim" diyordu İbo.

Mercan gidilmesinden yana, Ali de gidilmesinden yanaydı. Muzaffer susuyordu. Bu konuda ne düşündüğünü sordular, "sen ne diyorsun Muzo?" dediler.

"Kopma bana göre çok erken" dedi Muzaffer. Bunu hep söylüyorum. Partide kalıp mücadele etmek daha doğru. En azından yapılacak kongreyi kendi açımızdan değerlendirme olanağı var. Kongreye ka-

CamScanner ile tarandı

dar parti disiplinine uymak zorundayız. Bu nedenle gitmek gerekir. Kongreye katılalım, ondan sonra ayrılmak gerekiyorsa ayrılalım."

İbo karalılıkla, "ayrılığımızı burda ilan edelim ve gitmeyelim" dedi. "Göstermelik kongrede neler olabileceğini kestirebiliyoruz. Küçücük bir grubuz, ama fikrimiz doğrudur. Çoğunluk o tarafta. Ankara, İstanbul ve Ege bölgesindeki kadrolar onların tarafını tutuyor. Bu illegal dönemde herkese ulaşıp düşüncelerimizi açıklamamız çok zor. Kongreye katılsak bile çoğunluk onlarda olduğu için belki bize söz hakkı bile vermezler. Bunlar iflah olmaz Muzaffer. Bunları değiştiremeyiz."

"Sen benim sözümü dinle de gidelim İbo. Gitmemiz gerekir. Onlarla bu konuyu görüşmemiz gerekir. Bunun başka bir alternatifi yok."

Mercan ve Ali de Muzaffer'i destekleyip, "gitmek doğrudur" diyorlardı.

Bu durum karşısında İbo, "peki" demek zorunda kaldı. Madem çoğunluk gidilmesinden yana, bize de gitmek düşer."

Yola çıkmadan önce, gidilmesi gereken birkaç köy vardı. Mehmet Ali günlerdir onları bazı köylerde çok değerli kişilerle tanıştıracağını söyleyip duruyordu. Bunlardan biri de Çevirme'den öğretmen Polat'tı.

CamScanner ile tarandı

Bir gün kalkıp Çevirme Köyü'ne gittiler ve orda Polat'la tanıştılar, geç vakte kadar oturup sohbet ettiler. Bölge hakkında önemli bilgiler veren Polat, ayrıca Sinanları ihbar eden Kahyalı muhtarını tanıdığını da söylüyordu.

"Biz kısa bir süre için Kürecik'ten ayrılıyoruz, bu konuyu gelince konuşalım" dedi İbo.

Polat, "ne zaman gelirsiniz?" diye sordu.

"Uzun sürmez" dedi İbo. "Biz bir Ankara'ya gidip gelelim, bu konuyu seninle daha sonra ayrıntılı olarak konuşuruz."

Mart sonlarına doğru Kürecik üzerindeki Kayseri yoluna çıkıp, Malatya'ya giden bir otobüse bindiler. Yan yana oturdukları orta koltuklarda İbo pencere kenarındaydı. Ellerini çenesine dayamış, pencereden dışarıyı seyrediyordu.

Karlar erimeye başlamış, aylarca karların altında kış uykusuna yatan toprak hamile bir kadın gibi kabarıp çıkmıştı. Havaya ve suya düşen cemrenin toprağa da düşmesi bekleniyordu.

Malatya-Kürecik arasında, daha önce yaptığı bir otobüs yolculuğu sırasında, çıplak tepelerin eteğinde kanser hücresi gibi sırıtan o radar üssünü ilk gördüğünde üzüntüden kahrolmuş, kimbilir kaçıncı kez Sinanları hatırlamıştı.

CamScanner ile tarandı

İkili anlaşmalarla Amerikan ajanlarına sağlanan bu rahat çalışma ortamı, şeytani cazibesiyle gelip yoksul Anadolu toprağına bağdaş kurmuş bu uğursuz yapı... Bu lanet olası, bu kahrolası radarlar ona hep Sinanları hatırlatıyor, Sinanlar da ihbarcı muhtarı hatırlatıyordu. İhbarcı muhtarı ortadan kaldırma fikri taa o zamandan beri hep aklındaydı, fakat birkaç gün önce Polat'la tanışması çok iyi olmuştu. "Onun yardımıyla bu işi kolayca halledebilirim" diyordu.

Malatya-Kürecik arasında burdan her geçtiğinde, otobüsün camından geriye doğru kayıp giden bu kirli yürek tortusuna bakınca içi bir tuhaf duygularla çalkanıyor, açık denizlerde fırtınaya yakalanmış yalnız bir tekne gibi hırçın dalgalarla boğuşmaya başlıyordu.

Sabah saat on birde Malatya terminalinden hareket eden otobüs, şehri çıktıktan sonra homurdanarak dağları tırmanmaya başlamıştı. Otobüsün camından baktığında dağlar kat kat görünüyordu. Gri renkli öndeki yatık dağların ardında menekşe renkli mor dağlar, onun ardında da gökyüzünün açık mavisiyle bütünleşen ve belli belirsiz görünen uçuk mavi dağlar vardı.

Buğulu camın ardından geriye doğru kayan uzak tarlaları, kel tepeleri, yol kenarına bırakılmış inşaat araçlarını ve taş ocaklarını seyrederek sabah aydınlı-

CamScanner ile tarandı

ğında Ankara'ya gelmişlerdi. İki yerde yemek molası vermişler ve bir yerde de küçük bir kaza atlatmışlardı. Terminalin önünden bir dolmuşa binerek tiyatro sanatçısı Erkan Yücel'in evine gittiler.

Erkan'ın evi öteden beri acil haller ve olağanüstü randevular için buluşma noktasıydı. Burda partinin Ankara sorumlusu Nuri'yle buluştular. Selamlaşmanın ve kısa bir sohbetin ardından esas konuya girildi.

"Başkan burda yok" dediler.

"Nerde peki?"

"Sıkıyönetim tarafından her yerde aranıyor. Baktık olacak gibi değil, Ankara'da saklanması çok zor, alıp Latmos Dağları'na götürdük, orda bir mağarada saklanıyor."

"Ee, ne yapacağız?"

"Oraya gideceksiniz."

"Hayır gidemeyiz. Oraya gidecek paramız yok. Biz buraya bile zor geldik."

"Size gereken parayı biz veririz. Başkanla mutlaka görüşmeniz ve ayrılık kararını bildirmeniz lazım."

Kısa bir suskunluktan sonra, İbo, "Çakır burda mı, eğer burdaysa onunla da görüşmek istiyorum" dedi.

"Çakır'ı nerden tanıyorsun?"

"Çapa'dan."

"Ne konuşacaksın?"

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

Ankara'ya gelmişken eski arkadaşlarıyla görüşüp konuşmak, muhalif görüşlerini ve kafasında olgunlaştırdığı ayrılma planını onlara da anlatmak istiyordu, fakat bu düşüncesini gizleyerek, "yakın arkadaşımdır, görüşmem lazım" dedi.

Nuri onun niyetini anlamıştı, görüşmeye engel olmak için, "hayır, nerde olduğunu bilmiyorum" dedi.

O geceyi Ankara'da geçirdiler ve ertesi gün merkez komitesi hesabından aldıkları parayla Nazilli'ye doğru yola çıktılar. Birkaç saatlik otobüs yolculuğu sırasında Muzaffer'le pek konuşmadı. Çevreyi seyrederek ve zihninde dönüp duran anaforda bir kaybolup bir çıkarak sessiz bir yolculuk yaptı.

Öğle üzeri Nazilli'ye indiler. Bulutlu ve serin bir hava vardı. Orda kendilerini Durmuş karşıladı, "burdan bir köye gideceğiz" dedi.

"Hangi köye?"

"Buraları tanımazsınız herhalde, Söke'ye bağlı bir köy... Avşar Köyü'ne gideceğiz. Orda bizi Daşar karşılayacak, ben dağ yolunu bilmiyorum, bizi dağa o çıkaracak."

Terminalde ayaküstü bir şeyler atıştırıp birer bardak çay içtikten sonra vakit kaybetmeden bir araçla hemen yola çıktılar. Yolculuk sırasında İbo, "bu bölgede köylüler ne durumda?" diye sordu.

CamScanner ile tarandı

Durmuş derin bir iç çekti, "hiç sorma, köylüler silahlı mücadeleye yatkın, ama parti yöneticileri engel oluyor" dedi.

Bunun üzerine sohbete Muzaffer katıldı. Silivri köylerinde katıldığı toprak işgallerinden ve köylülerin silahlı mücadelesinden bahsetti. "O zamanlar partinin tavrı daha netti, şimdi neden böyle yapıyor?" diye sordu.

İçine işleyen bir soğuk ve üzerine kırbaç gibi inen dağ ayazıyla kendine geldi. Karı önünde tozutarak rüzgâr arkadan esiyordu. Soğuktan mosmor kesilmişti. Moraran renginin farkında değildi, fakat ayaklarının bir ara kaşındığını, karıncalandığını, sancıdığını hissetmişti. Şimdi sanki hiç yoklarmış gibi duruyordu. Kaskatı kesilmişti.

Tam bu sırada karşı yamaçtan köye doğru inen bir kalabalık gördü. Birkaç adım arayla tek sıra halinde yürüyorlar, karlara bata çıka köye iniyorlardı. Biraz daha dikkatli bakınca bunların jandarma olduğunu anladı. "Köyü basıyorlar!" dedi kaygıyla.

Gözlerine inanamadı. Oturduğu yerden kalkarak hemen kayanın ardına sindi. Başını hafifçe uzatıp köye baktı. Jandarmalar yamaçtan aşağı koşmaya başlamışlardı. Önde bağıran komutanın sesi işitiliyor, ama ne dediği anlaşılmıyordu.

CamScanner ile tarandı

Mezra ipil ipildi. Dağı taşı ölüm sessizliğine mahkûm eden beyaz kar denizi üzerinde esrarlı bir sis örtüsü kaynayıp duruyordu. Yamacın sırtındaki büyük taşların üstüne, bodur çalıların arasına oturmuştu. Arada sırada rüzgârın savurup getirdiği kar zerrecikleri çarpıyordu yüzüne.

Jandarmalar köye girer girmez üçer-dörder kişilik timlere ayrılarak evlere daldılar. Köylülere, "nedir, ne oluyor?" demeye vakit bırakmadan tepelerine bindiler. Yaya yapıldak, sofralarından, ahırlarından, ocak başlarından, yataklarından kaldırıp meydanda topladılar.

Köylüler neye uğradıklarını şaşırmışlar, birbirlerine çarparak uyurgezer gibi dönüp duruyorlardı. Köyü bir uğultu almış, kadınlar ve çocuklar bağırarak ağlamaya başlamışlardı. Jandarmalar, "susun!" diye silahlarını patlattıkça onlar daha çok korkuyor ve bağırtılarıyla dağı taşı inletiyorlardı.

"Jandarmalara görünmeden kalkıp burdan uzaklaşmalıyım" diye düşündü.

Ayağa kalktı, karları yara yara yürüdü. Sırtından bir ürperti geçti. Görünmemek için yamacın ters yüzüne doğru gitti. Dirençsiz adımlarla dağlara vurdu kendini. Yaşamak istiyordu. Yaşamalıydı. Yaşamak istediğinde umut büyüyor, büyüyor, koca bir dağ olu-

CamScanner ile tarandı

yordu içinde. Bu yeni umutla birlikte boşalan damarlarına kan doldu sanki, gücüne güç eklendi, kararlılıkla yönünü Kutudere'ye çevirdi.

Bir süre yürüdükten sonra yatık bir yamaçtan inmeye başladı. Karda en ufak bir yaprak izi bile yoktu. Her taraf dümdüzdü. Karlara bata çıka iniyor, yaşaması gerektiğini düşünerek savrulup gidiyordu.

Yamaçtan aşağı inerken kayıp düşmüş, yaraları yeniden sızlamaya, dondurucu soğukta cayır cayır yanmaya ve kanamaya başlamıştı. Hafif iniltiler, sıkıntılı yüz ifadesi ve cansız bakışlar, çektiği acıları tüm açıklığıyla yansıtıyordu. Dere boyunca sıralanmış telli kavakların altında, düşüp kalkarak, sendeleyerek, tökezleyerek yürümeye devam etti. Bu telli kavakları takip ederek Kutudere'ye ulaşacağını biliyordu. Daha önce Ali Haydar'la da buralardan gelip gitmişlerdi.

Ortalık hafiften kararmaya başlamış ya da kendisi öyle algılıyordu. Bir akşam sessizliği, akşam hüznü, akşam yalnızlığı çökmüştü dereye. "Ortalık iyice kararmadan köye varmalıyım" diye düşündü.

Canını dişine takarak adımlarını hızlandırdı. Yürürken birkaç kez düştü, kalktı... Dere yatağından çıkıp bir tepeyi aştı. Olağanüstü bir gayret ve çabayla akşam karanlığında Kutudere'ye geldi.

CamScanner ile tarandı

Köye girdiğinde her tarafa akşam sessizliği çökmüştü. Doğruca Dilber Ana'nın evine yöneldi; fakat içinde tuhaf duygular vardı, Dilberce'ye bir zararı dokunsun istemiyordu. Bu karmaşık duygularla adımları sanki bir ileri bir geri gider gibiydi.

Kopkoyu bir karanlık çökmüştü. Tepelerden uluyarak inen rüzgâr geceyi bıçak gibi kesiyordu. Dağlardan inen sert rüzgârın önünde toz halinde ufacık kar zerrecikleri uçuşuyor, bu zerreciklerle birlikte düşünceleri de sağa sola savrulup duruyor, kötü şeyler geliyor aklına, "bir jandarma baskınında Dilber Ana'nın evinde yakalanmak ve ona zarar vermektense dışarda donarak ölmeyi tercih ederim" diyordu.

Eve yaklaşmıştı, fakat girip girmemekte tereddüt ediyordu. Avlu kapısına gelince dönüp arkasına baktı. Kimsecikler yoktu.

"Girsem mi?" diye düşündü, "girmesem mi?" dedi, sonra birden pencereyi tıklatıverdi. İçerde gaz lambasının ölgün ışığı vardı. Evde Dilber Ana ocağın başında, bir tencerenin altındaki ateşi canlandırmaya çalışıyordu. Camın tıklandığını duyunca doğrulup baktı, pencereye yaklaşıp, "kim o?" diye sordu.

Kimse var mı diye sağına soluna baktıktan sonra, İbo, kısık bir sesle, "benim Dilber Ana, aç kapıyı, ben Muallim!" dedi.

CamScanner ile tarandı

"Muallim" olduğunu anlayınca Dilber Ana kapıya koştu. Tokmağını çekip kapıyı açtı. "Muallim" diye hitabettiği İbo'yu o halde görünce kolundan çekip içeri aldı. İbo bitkin ve halsiz olarak götürüp kendini sedirin üstüne bıraktı.

Dilber Ana, "bekleyi bekleyi gözlerim dört oldu" dedi. "Bilmişem zaten. Ali Haydar'ı sürükleye sürükleye köye indirdiklerinde, elindeki borazanla bağırıp çağırarak bizi köy meydanına topladıklarında bilmişem başıma gelenleri, 'vah, eyvah!' demişem. 'Eyvah, bizim Muallim yaralandı, yaralı ceylanlar gibi dağa vurdu kendini' demişem. Ben bilirim başa gelecekleri. Ben Dilber Ana'yım. 'Öldürmüş olsalardı Ali Haydar gibi sürükleye sürükleye götürürlerdi, kanlarını akıta akıta dağa vurdu kendini' demişem. Dur hele, kaldır başını. Boynun da yaralı senin. Başın da kanamış. Dön Muallim, sırtını dön. Kalbur gibi delik deşik olmuş sırtın. Hangi kırılası eller sıktı bu saçmaları sırtına? Boynun kanıyor Muallim, hangi celladın kör kurşunu geldi saplandı boynuna? Vay oğul, hangi namlunun ucunda çırpındı yüreğin? Ölmüşem, dirilmişem, ölmüşem, dirilmişem... 'Bu bizim Muallim yaralı vurdu kendini dağlara demişem. Çıkaralım şu abanı. Sırılsıklam, kızıl kan revan içinde kalmışın. Dön dön sırtını dön bana. Uzat kolunu..."

CamScanner ile tarandı

İbo çok derinden gelen iniltilerle Dilber Ana'nın söylediklerini yapmaya çalışıyor, ama sırılsıklam olan ve bedenine yapışıp kalan giysilerini çıkarıp almak kolay olmuyordu.

"Dur" dedi Dilber Ana. "Ben gidip Berfin'le kocasını da çağırayım. Tek başıma halledemem ben. Eskiden olsa hallederdim, ama yaşlandım gayrı. Komşu komşuya bugünlerde lazımdır oğlum. Gelip yardım etsinler. Sen otur burda, ben hemen gelirim."

Ayaklarına lastik ayakkabıları geçirip aceleyle dışarı çıktı. Dışarda belalı bir fırtına vardı, yamaçlardan aşağı zehir gibi bir soğuk iniyordu. Üzerine örtüsünü almayı unutmuş, kış ayazında titreyerek yürüyordu.

"Tipi başlamış!" dedi.

Hava gittikçe azıtıyordu. Arkadan hışımla gelen fırtınanın önünde aceleyle yürüyor, giderken rüzgârda etekleri savruluyor, başındaki kasnaklı fesin püsküllleri bayrak gibi sallanıyordu. Ortalık zifiri karanlıktı, pencerelerinden sızan ölgün ışıklarıyla evler zor fark ediliyordu. Şu zayıf ışıklardan biri de Berfin'indi işte. Cama tık tık vurdu, "Berfin, Berfin, kız Berfin!" dedi.

Berfin ahırda inek sağıyor, kocası da hayvanların altını temizliyordu. Ocak başında oturan çocuklardan biri pencereye geldi, "kim o?" dedi.

CamScanner ile tarandı

"Anan baban yok mu senin kör olası, git çağır onları gelsinler!" dedi. "İşe yarasan gelip cama dayanmazsın ya!.."

Çocuk pencere camından ayrılıp haber vermek için ahıra koştu. Biraz sonra Berfin'le kocası Baha kapının önüne çıkıp, "hayrola Dilber Ana" dediler. "Gece vakti kötü bir vaziyet mi vardır, yoksa sen gelmezdin böyle dar vakit?"

Dilber Ana durumu anlattı. Berfin'le kocası Baha işi bırakıp koştular. Hep birlikte Dilber Ana'nın evine gelip İbo'nun önce ıpıslak parkasını çıkardılar, sonra gömleğini... İç fanilasına kadar her şeyi ıslak ve kan revan içindeydi.

Baha çömeldi, İbo'nun ayaklarındaki yün çorapları çıkarmaya çalıştı. Fakat bu imkânsız gibi görünüyordu. Çoraplar buz tutmuştu. Yün örgünün üzerinde topak topak buzlar sarkıyordu. Nohut iriliğinde, ceviz iriliğinde yuvarlak buzlar...

Dağın taşın karını emen ve bütün suyu içine çeken çoraplar sırılsıklamdı. Keçeleşip ayaklarına yapışmış, kemik gibi olmuştu. Çekerek çıkarmak hiç mümkün görünmüyordu. "Bıçak veya makas gibi bir şey var mı Dilber Ana?" dedi Baha.

Dilber Ana yüklüğün yanındaki pencere oyuğu gibi bir yerden makası aldı ve getirip Baha'ya verdi.

CamScanner ile tarandı

Buz tutmuş çorapları keserek, parçalara ayıra ayıra çıkardı Baha. Fakat gördükleri karşısında şaşkına uğradı, "mosmor olmuş!" dedi.

Çaresiz bakışlarla göz göze geldiler. İbo'nun ayakları mosmordu. Şişmişti. "Yok, bu böyle olmayacak" dedi Baha.

"Nasıl olacak?" dediler.

"Bu giysilerin değişmesi lazım. Ne var, ne yoksa hepsinin değişmesi lazım. Sen eve git Berfin. Don fanila ne bulursan getir. Benim sırmalı kara şayağımı, keçeli ceketimi, abamı, senin kara yünden ördüğün kazağım vardı ya... onu, hepsini al getir" dedi.

Berfin yeni giysiler getirmek için koşarak dışarı çıktı. Bir süre sonra kucağında giysilerle içeri girdiğinde Dilber Ana ocak ateşine bir çorba suyu koymuş, ateşi canlandırmaya çalışıyordu. Kar altında ıslanmış çalı çırpıyı üfleye üfleye tutuşturduktan sonra gözlerine kaçan dumana söylenerek doğruldu, "küpten biraz pekmez çıkar kız Berfin" dedi. "Biraz da tereyağ çıkar tuluktan."

"Ne yapacaksın ki Dilber Ana?"

"Soğuk algınlığına iyi gelir kızım. Tereyağını ateşte pekmezle ısıtıp içirelim biraz. Kanları akmış gitmiş baksana. Damarları boşalmış kızım. Dağa taşa akıtıp gelmiş al kızıl kanlarını."

CamScanner ile tarandı

İbo kendini dostça bir sıcaklığa çoktan teslim etmiş görünüyordu. Baha'nın sarıp sarmaladığı battaniyenin içinde başı öne eğikti, yavaş yavaş sessiz bir uykuya bırakıyordu kendini. "Tut ayaklarından da uzatalım şöyle" dedi Dilber Ana.

Baha ayaklarından tuttu İbo'nun, Dilber Ana'yla Berfin de başından tutup kaldırdı, sedire uzattılar. İbo sıçrayarak uyandı, acıyla kıvranmaya başladı, inledi. "Sırtı yaralı, yan yatıralım" dedi Baha.

Öyle yaptılar ve yaraları sızlamasın diye İbo'yu yan çevirip yatırdılar. Dilber Ana ocağın başına gidip çorbayı karıştırmaya başladı. Berfin de pekmezin içine bir miktar tereyağ katarak ocağın kenar taşı üzerine bıraktı, "çorba pişene kadar bu da ısınsın şurda" dedi.

Evin içi yavaş yavaş ocak taşında ısınan pekmez ve tereyağ kokusuyla dolarken, İbo da derin bir uykunun içinde kaybolup gidiyordu. Bir süre sonra sofra hazırdı. İbo'yu sarsarak uyandırdılar. "Kalk oğlum" dedi Dilber Ana. "İki gün iki gecedir aç sefilsin dağlarda. Sıcak sıcak bir çorba iç, tereyağlı pekmez kaynattım sana, damarlarında kan kalmamış oğlum, onu iç de kendine gel, sonra yine yatar uyursun."

İbo uyandı... Yaraları sarılmış, ıslak giysiler üzerinden çıkarılıp kuru giysiler giydirilmişti. Fakat sırtında, boynunda ve başında şiddetli ağrılar hissediyordu. Ba-

CamScanner ile tarandı

ha'nın yardımıyla kalkıp sofranın başına oturdu. Şiddetli ağrılarına rağmen acılarını yüzüne yansıtmaya ve inlemeye utanıyor, sanki hiçbir şeyi yokmuş gibi davranmaya çalışıyordu.

Daha büyük utancı ise, çok sevdiği Dilber Ana'ya "nasılsın?" bile diyemeden, halını hatırını soramadan uykuya dalmış olmasıydı. Bedeniyle birlikte zihni de donmuştu sanki, çağıl çağıl akan düşünceleri şimdi buz tutmuş dere yatakları gibi ıssız, sessiz ve hareketsizdi. Önünde buğulanan bir tarhana çorbası vardı, sarımsak ve nane kokusu geliyordu burnuna. Elinde kaşıkla sofranın başında öylece durup kalmıştı. Kaşığı çorbaya daldırıp üfleyerek ağzına götürdü.

Bir kaşık çorbayla can geldi sanki bedenine. Çorbanın tadını almak ister gibi durup bekliyor, sonra kaşığını yavaşça çorbaya tekrar daldırıp üfleyerek ağzına götürüyordu. Çorbasını içip bitirdikten sonra, "uykum var" dedi.

Dilber Ana "şu tereyağlı pekmezi de iç, ondan sonra yat" dedi.

Kendine uzatılan bakır tası aldı, boşalan damarlarını tekrar kanla doldurmak istercesine ateşte hafif ısıtılmış tereyağlı pekmezi tepesine dikti.

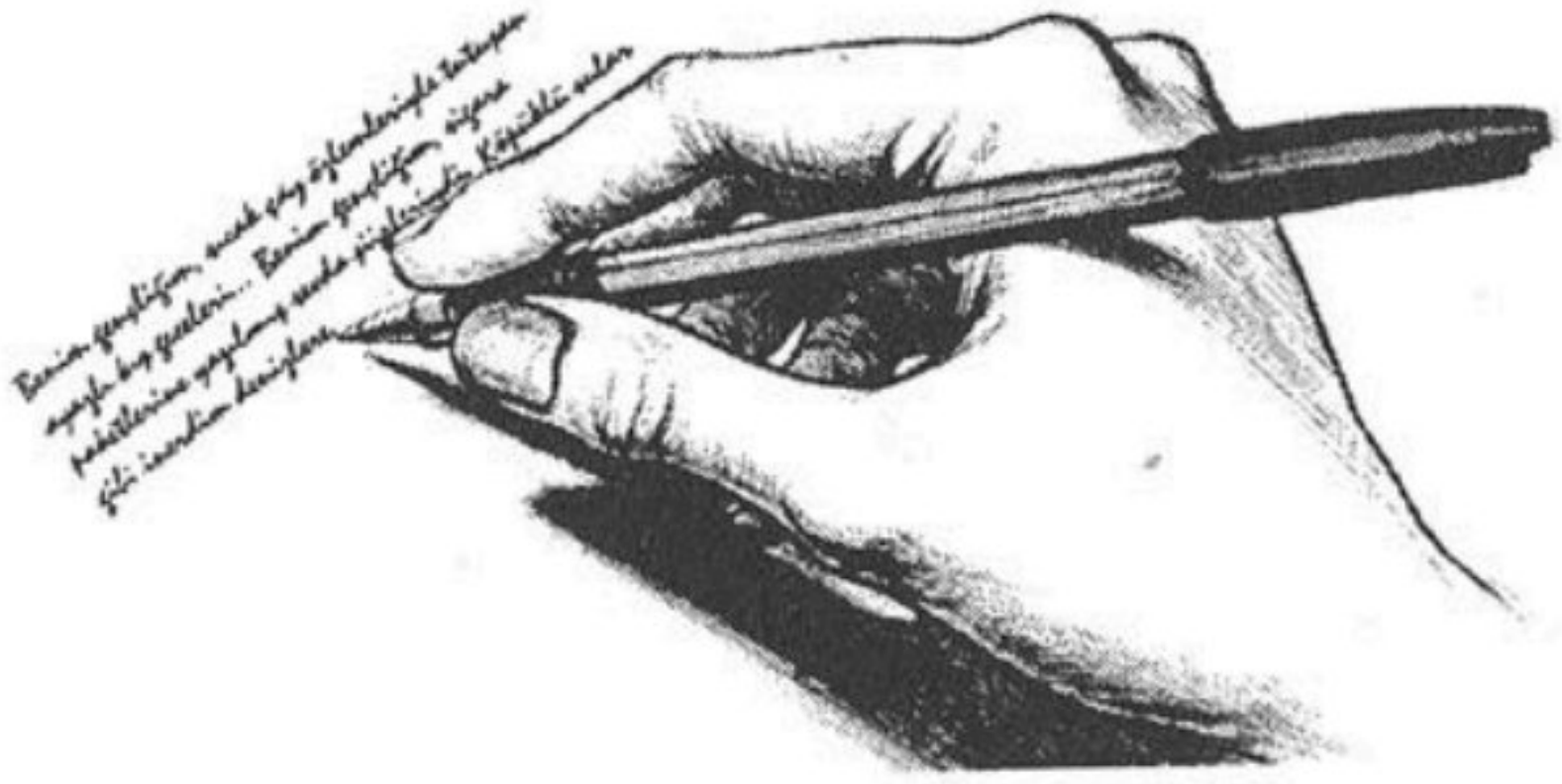
"Hah şöyle!" dedi Dilber Ana. "Şimdi yatabilirsin, tut oğlum, tut Baha, kaldıralım Muallim'i."

CamScanner ile tarandı

Kollarından tutup kaldırdılar İbo'yu. Sırtı yaralı diye yan yatırıp üzerini battaniyeyle örttüler. Bir süre sonra dünya silinip gitti beyninden. Dünyayla birlikte onun içinde dönen oyunlar, çevrilen dolaplar, sinsi planlar, entrikalar ve bütün pislikler zihninde duman gibi dağıldı, yok oldu gitti. Sessiz, yumuşak, sıcacık bir uykunun kucağına bıraktı kendini.

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

Bölüm 10

O çok özlediği, çok sevdiği Dilber Ana'yla birlikte olmanın tadını çıkaramadan dalıp gitmiş, ayıklıkla baygınlık arasında gidip geliyor, kendi yüreğinin sarp uçurumlarında, kıvrımlı dağlarında, buzlu vadilerinde dolaşıyor, uyanıp sesleri işitiyor, tekrar dalıp dipsiz uykulara karışıyordu.

Berfin ve onun kocası Baha sabaha karşı gitmiş, onların yerine iki kişi gelmişti. Dilber Ana'nın isteğiyle köylüler sıraya girmişlerdi, yarımşar gün arayla gelip "Muallim" olarak bildikleri İbo'nun yaralarına bakacaklardı.

Nöbeti teslim alan iki köylünün gelişiyle Dilber Ana'nın evindeki sessizlik bozulmuştu. Onlar geldiğinde İbo dalgındı, vakit nerdeyse öğleye yaklaşıyordu. Bir süre uyanmasını beklediler, fakat İbo'nun uyanmaya hiç niyeti yoktu. Dilber Ana evin içinde telaşla sağa sola gidip geliyor, arada bir ateşi canlandırmak için ocağa odun atıyordu. Yardım için gelen köylülerden biri, "durumu nasıl?" diye sordu.

CamScanner ile tarandı

Dilber Ana ocakta kaynayan suya bir avuç kuru ot attıktan sonra köylüye baktı, "konuşamadık oğlum" dedi. "Umursamaz gibi görünüyor, ama yaraları çok derinde. Kendi yaralarından başka bir de içi cayır cayır yanıyor besbelli. Yürek yangını hiçbir yangına benzemez oğlum. Kıvırcık saçlı, ince-uzun boylu yoldaşını kaybetmiştir, bu hiç kolay değildir. Elinde borazanla hepimizi köy meydanına toplayıp, 'bu anarşisti tanıyor musunuz?' diye sorunca..."

"Hepimize teker teker sorunca, Afran'ın küçük kızı, 'he, ben görmüşem' diyerek korkudan yüreğimizi ağzımıza getirdi. Ocağımızı söndürecekti!.."

"Şükür sonradan yaptığı hatayı anladı da iyi çevirdi" dedi diğer köylü. "Komutan, 'nerde görmüşen, ne zaman görmüşen' diye sorunca, 'burda görmüşem, şimdi görmüşem' dedi."

"Demez olsun" dedi Dilber Ana. "Az kalsın hepimizi ele verecekti."

"Bu olay nasıl olmuş Dilber Ana? Ne zaman olmuş? Biri mi ihbar etmiş?"

Ocakta kaynayan ot çayının hoş kokusu yayılmıştı ortalığa. Elindeki kürekle ocağın külünü tenekeye boşaltan Dilber Ana, "boynunda kurşun yarası var" dedi. "Allah yardım etmiş de sıyırıp geçmiş. Sırtı kalbur gibi delik deşik. Başında da saçma delikleri var.

CamScanner ile tarandı

Konuşamadık. Gelir gelmez uyudu. Zor uyandırıp sofranın başına oturttuk. Tereyağlı kaynamış pekmez içti biraz. Azıcık da çorbadan aldı kaşık ucuyla. Hiç konuşamadık. Aha su kaynadı, ot çayı da hazır. İçi dışı buz tutmuş, uyansa da içse biraz."

Yardıma gelen köylülerden biri, "bugünlerde ortalık çok karışık, inşallah köyü jandarmalar basmaz!" diye hayıflandı.

Başıyla onaylayarak, "inşallah basmaz!" diye onayladı diğeri.

İbo uykuyla uyanıklık arasında, sisler, buğular, bulutlar içinde dolaşıyordu sanki. Uzaktan uzaktan sesler geliyordu kulağına. Sırtında yanan şiddetli bir acıyla rüyalarından sıyrılıp çıkıyor, giriyor, çıkıyor, uyanıyor, tekrar dalıp gidiyordu.

Yaptıkları ettikleri aklına geldikçe bir hüzün seli çağlıyordu içinde. Dağ dağ, köy köy dolaşarak devrimi anlatmış, sosyalizmi anlatmış, sorunların nerden kaynaklandığını belirterek çözüm yolları göstermişti. Bu bilgileri köylülere aktarmak kolay değildi. Fakat İbo bir kolayını bulmuştu; köylünün ilk kez duyduğu bu kavramları onlara anlaşılır bir dille, örnekler vererek ve bazen hikâyelerle süsleyerek anlatıyordu.

Özellikle yaşlı köylülerle ilgilenirdi. Sorduğu sorularla onları konuşmaya yönlendirir ve kendisi susup

CamScanner ile tarandı

dikkatle dinlerdi. Çünkü bölgenin tarihini ve kültürünü öğrenmek için onların canlı birer kaynak olduğunu düşünüyordu. Yaşlılardan topladığı bilgileri defterine not eder, o bilgiler ışığında siyasi çözümler üretmeye çalışırdı. Birlikte çalıştığı arkadaşlarına karşı da aynı duyarlılığı gösterir, konuşmaktan daha çok onları dinleyerek sorunları anlamaya ve çözüm yolları üretmeye çalışırdı.

Arkadaşlarını eleştirirken yıkıcı olmaktan özenle kaçınır, yapıcı olma ilkesini canlı bir örnek olarak sergilerdi. Kendi hatası olduğunda da aynı şekilde eleştirilmesini isterdi. Kompleksleri, küçük burjuva alışkanlıkları, iç karmaşaları, iç engelleri yoktu. Çağıl çağıl akmayı sever, arkadaşlarının da aynı şekilde akmasını sağlardı.

Fakat tıkanıp kalmıştı işte. Coşkun ırmaklar gibi köpüre köpüre akan umutları gelip bir anafora takılmıştı. Kendini güçsüz ve çaresiz hissediyordu. Elleri kolları bağlanıp bir kafese tıkılmıştı sanki. Üzülüyor, acılanıyor, kahroluyor, çaresizliğine lanet ediyordu. Bir yandan uyur uyanık bunları düşünürken, diğer yandan konuşmaları işitiyor, "ne olmuş Dilber Ana, nasıl olmuş?" diyorlardı.

"Bilmiyorum oğlum" diyordu Dilber Ana. "Basıldılar mı, pusuya mı düştüler, ihbar mı oldu, ne ol-

CamScanner ile tarandı

duğunu hiç anlatmadı. Kendinde değil, dalıp dalıp gidiyor. Yemeğini bile zor yedirdik oğlum. Gece gündüz dağ ayazında kalmış, yaraları buz tutmuş, gelir gelmez uyudu."

"Jandarmalar basmaz inşallah köyü."

"Basacakları varsa bassınlar oğlum. Asacakları varsa da hiç durmasınlar, gelip köy meydanında hepimizi assınlar. Devlete karşı boynumuz kıldan incedir. Oğul, uşak, bir de kocam... öpmeye okşamaya kıyamadıklarım göçüp gitmişler kanlı baskınlarda. Hem de sorgusuz sualsiz gitmişler, bu bana dert olmuş. Mezarları bile yoktur. Gelip canım alsalar ecelsiz, bir damla kanım akmaz."

Sesler İbo'nun kulağında anlaşılmaz uğultulara dönüşüyor, dalıp yine derin uykulara giriyordu. Uyuyor, uyanıyor, sesleri işitiyor, tekrar dalıyordu. Puslu pusulu bir dünyada, buzlu vadilerde, sisli zirvelerde, belalı düşlerde dolaşıyor, gece ve gündüz karlar üstünde, aç, susuz ve yaralı...

Aldığı önlemlere ve özenli çalışmalarına rağmen böyle bir sonu hak etmediklerini düşünüyor, bir hıçkırık gelip düğümleniyor boğazına, hüzünleniyor, acılanıyordu. Kolektif çalışmaya, planlı programlı çalışmaya, örgütlenmeye çok önem verirdi. Savunduğu şeyleri önce kendisi uygular, bir fikrin hayata nasıl

CamScanner ile tarandı

geçirildiğini arkadaşlarına canlı olarak gösterirdi. Dilber Ana'nın ona "Muallim" demesi boşuna değildi, o gerçekten halkın muallimi, yani öğretmeni, fakat gerektiğinde de öğrencisi olurdu. Hatalı olduğunda ve arkadaşları tarafından eleştirildiğinde, hiç komplekse kapılmadan hatasını kabul eder ve büyük bir rahtlıkla özeleştiri yapardı. Bütün ilişkilerini, gereksiz öfkeye, hırsa, hırçınlığa kapılmadan sürdürürdü.

Arkadaşlarından biri eleştirildiğinde küçük burjuva hırçınlığına kapılsa, öfkelense, diğer arkadaşlarına göz atarak susmalarını rica eder, hiç üstüne varmaz, ama daha sonra sezdirmeden onu utandırma yoluna gider ve arkadaşlarına da böyle yapmalarını önerirdi.

Uykuyla uyanıklık arasında köylülerin konuşmaları geliyordu kulağına. "Gelip canın alsalar ecelsiz, bizim canımızdan can kopar Dilber Ana, sensiz bu köylerin, bu dağların, bu ovaların... sensiz bu adaletsiz dünyanın tadı mı olur?!" diyorlardı.

Acılı sesiyle Dilber Ana, "ben eski Dilber değilim gayrı" diye sızlanıyordu. "Benim içimde ölümsüz bir hasret döllenir oğlum. Yeşillenir, köklenir, çınar gibi göklere uzanır. O çınarın dallarında ağıtlarım çiçeklenir. Bahar geçer, yaz geçer, güz gelir oğlum. Güz gelende gözyaşlarım ağacın yaprağı olup dökülür, bahar gelende acılarım fidelenir taze dal olur."

CamScanner ile tarandı

Uzaktan uzaktan Dilber Ana'nın sesi geliyordu kulağına. Rüyada konuşuyordu sanki. Ona uzanmak istiyor, dokunmak istiyor, mor damarlı ellerini tutup öpmek istiyor, öpemiyordu. Dilber Ana bir an kadar yakın ve bir yıl kadar uzaktı. Hem çok uzak, hem çok yakın... Onunla oturup konuşamamış, "nasılsın ana, iyi misin?" bile diyememişti.

Onca emek, onca çaba, onca birikim... dağa taşa akıttığı kanıyla birlikte yok mu olacaktı? Bunu düşündükçe hüzünle burkuluyordu içi. Yaptıkları ettikleri geliyordu aklına. Küçük burjuva entelektüelleri gibi bilgiçlik taslamaz, masa başı devrimciliği yapmaz, gevezelik olsun diye boş yere konuşmazdı... Ateşse girer yanar, havaysa kanatlanır uçar, suysa dalar yüzerdi. Kupkuru, duygusuz ve coşkusuz ilişkilerden, kararsızlıktan, belirsizlikten, hantallıktan, eylemsizlikten nefret ederdi.

Köylülere sorunları ve çözüm yollarını onların kolay anlayabileceği ve unutamayacağı bir şekilde anlatırdı. Sıcak ve doğal bir bağ kurulmuştu aralarında. Arkadaşlarını da belli bir kalıba hapsetmez, onlara insiyatif tanır, yapılan eylemlerde hata varsa sıcağı sıcağına eleştirerek doğru olanı ortaya çıkarırdı.

Malatya-Kürecik bölgesinde kısa zamanda okuma grupları oluşturmuştu. Merkez olarak orayı seçmiş

CamScanner ile tarandı

olmasına rağmen bütün bölgelerle ilişkilerini sıcak tutmaya çalışıyordu. "Muallim, oğlum, dağ çayı kaynattım, kalk iç biraz" dedi Dilber Ana.

Gözlerini açıp bir süre boş boş baktı. Sonra başını çevirince Dilber Ana'yı gördü. "Tamam ana, ellerin dert görmesin" dedi.

Yardım için gelen iki köylü, İbo'nun kollarından tutarak doğrulup oturmasına yardımcı oldu. İbo bu ilgiden ve onlara yük olmaktan utanıyor, fakat çaresiz olduğunu düşününce de utancın yerini bir burukluk alıyordu. "Çok sağolun, eksik olmayın" dedi.

"Geçmiş olsun" dediler.

Dilber Ana bakır tasa koyduğu ot çayını getirip İbo'ya verdi. Çayını rahat içebilmesi için bir yastık dayadılar ardına. Bakır tası kulpundan tutup ağzına yaklaştırdı, tastan buğulanarak çıkan çayın kokusunu derin derin içine çekti.

Dilber Ana rahatlamıştı. İbo'nun çayını da verdikten sonra artık içi rahattı. O rahatlıkla gitti, ocağın başına bağdaş kurup oturdu. Meşe odunu ocağa yakut kızılı bir köz bırakmıştı. Bacadan giren rüzgâr közlerden kehribar sarısı bir alev yükseltiyor, tutuşan odun çatırtıyla yanmaya başlıyordu. Tam bu sırada bir köpek uludu dışarda.

"Dervişlerin iti bu" dedi köylülerden biri.

CamScanner ile tarandı

Dilber Ana öteden beri hiç sevmezdi köpek ulumasını. "Nasıl da uzun uzun uluyor kör olası!" diye söylendi.

Bir taraftan konuşuyor, diğer taraftan da tutuşsun diye ocaktaki odunları közlerin içine itiyordu. "Güpegündüz it uluması uğur getirmez" diye ekledi.

"Gündüzü geceden biz bile ayıramaz olduk" dedi diğer köylü. "Her taraf karanlık, kar, boran, tipi, fırtına... Hayvan da şaşırdı, ne bilsin! Gece oldu sanıyor, ondan böyle uzun uzun uluyor."

Ocağın üstü kerpiçle örülmüş ve çamurla güzelce sıvanmıştı. Bir ısındı mı soğumak bilmiyordu. Köyün en büyük, en güzel ocağıydı. Dilber Ana'nın ocağı diğer köylülerin ocaklarına göre tandır sayılırdı.

Tek odalı, tek katlı, toprak damlı bir evdi. Kocasını ve iki oğlunu kaybedeli beri yalnız yaşıyordu. Genç yaşta dul kalmış olmasına rağmen hiç evlenmemişti. Evin bitişiğinde, bir dana ve iki keçinin barındığı bir ahır vardı. "Malın davarın çok olacak ki, ev ısınsın" diyordu Dilber Ana.

"En çok inekler ısıtır evi" dedi köylülerden biri. "Koyunlar ısıtamaz, hele keçiler hiç ısıtamaz."

"Keçilerin nasıl ısıtsın, keçilerin kendisi muhtaç ısınmaya, onlar kendi çıplak kıçlarını bile ısıtamazlar" dedi diğeri.

CamScanner ile tarandı

"İnekler başka!.." dedi Dilber Ana. "İnek deyip de geçmemek lazım gelir. Nefesi harlı fırın ateşi gibidir. Odana bitişik ahırın varsa, ahırında da üç baş ineğin varsa, ne ocak lazım gelir, ne ateş... Hem ineğin boku bile işe yarar oğlum. Odun gibi közleni közleni yanar ocakta."

"Müsaden olursa biz gidelim gayrı Dilber Ana."

"Hadi siz gidin, biraz da başkaları gelsin."

İbo'yla vedalaşmak istediler, fakat İbo uykulara karışıp gitmişti. Sessizce çıktılar odadan. Dilber Ana onları kapı önüne kadar uğurladı. Kapıyı açıp çıkmadan önce, "kimi gönderelim Dilber Ana?" dediler.

"Kimi isterseniz onu gönderin. İkişer ikişer gelip sırayla baksınlar."

"Hadi sağlıkla kal, biz gidip iki kişi gönderelim de gelip biraz da onlar baksınlar Muallim'e. Sırayla bakalım gayrı."

Köylüler gittikten sonra ocağın başında oturdu kaldı. Arada bir "Muallim nasıl?" diye gidip İbo'ya baktı, bazen ocağın korlanan ateşini üfleyip alevlendirdi, sallanan pencere pervazlarının tıkırtılarını ve dışarda savrulan fırtınanın uğultularını dinleyerek oturdu bekledi. "Bu Muallim'in buralardan uzaklaşıp gitmesi lazım, buralar onun için tekin yerler değil gayrı" diye düşündü. "Süre süre izini bir gün bula-

CamScanner ile tarandı

caklar, bugün değilse bile yarın mutlaka bulacaklar, vah olacak yeşil hareli gözlerine, vah olacak yiğit oğlum Muallim'e!.."

Bir süre sonra kapı aceleyle birkaç kez çaldı, "aç Dilber Ana, çabuk aç kapıyı!" diye sesler duyuldu. Koşup kapıyı açtı. Karı tozutarak ve kudurmuş gibi uluyarak deli bir fırtına esti evin içinde.

Dilber Ana elini kolunu sallayarak, "girin, çabuk girin! Kar, tipi, boran!.. Dağ ayazı dolmasın evin içine!" dedi.

Yardım için gelen iki köylü aceleyle içeri girdi, "kötü bir haberimiz var!" dedi uzun boylusu.

"Hayrola?"

"Jandarmalar dün Barıkbaşı'nı basmışlar, köylüleri karakola götürüp konuşturmuşlar, onlar da..."

"Ee, ne demişler?"

"Demişler ki, 'biz anarşistleri evimizde asla saklamadık, bunu bizler yapmayız, bunu yapsa yapsa Kutudereliler yapar' demişler."

"İyi o zaman. Gazamız mübarek olsun. Akşama sabaha burayı da basarlar!.."

"Biz Muallim'i alıp mağaraya götürelim Dilber Ana" dedi kısa boylu olanı. "Emniyetli bir mağara biliyoruz. Yanına bol yiyecek de koyarız. Başka çaremiz yoktur."

CamScanner ile tarandı

"Hadi davranın o zaman. Bir an önce kaçıralım Muallim'i. Geç kalıp da baskına uğramayalım."

İbo başını yastığa bırakmıştı. Pek iyi görünmüyordu. Sesler sanki derin bir kuyunun dibinden gelir gibi kulaklarında giderek uzaklaşıyordu. Çayını içip bitirdikten sonra elindeki bakır tası pencerenin önüne bırakıp başını yastığa koymuş ve buzlu pencere camına bakarak dalıp gitmişti.

Buzlar kıvrım kıvrımdı camda. Ağaç gibi, insan gibi, dağ gibi şekiller oluşmuştu. Buzdan ağaç, buzdan insan, buzdan dağlar... Pencere camında hayatını oluşturan karelerden çeşitli resimler şekillenmişti sanki. Kıvrıla kıvrıla bir araç gidiyordu dağ eteklerinde.

Aracın arka koltuğunda suskundu, konuşmak istemiyordu nedense. Kendi içinde sessiz bir yolculuğa çıkmıştı. Fakat bu yolculukta aracı başkası kullanıyordu. Muzaffer önde onun yanındaydı. Koyu bir sohbet başlamıştı. Konuşmalar genellikle topraksız köylü ve toprak mücadelesi etrafında dönüp duruyordu. Tartışma giderek alevlenmeye başlamıştı. Aracı kullanan Durmuş heyecanlı, biraz da öfkeliydi. Partinin bu bölgede etkin olduğunu, istenilse silahlı mücadelenin hemen başlatılabileceğini söylüyor, "bunu kaç kez başkana bizzat kendim de söyledim, bu bölgede silahlı mücadele koşulları var!" diyordu.

CamScanner ile tarandı

Avşar'a doğru gidiyorlardı. Aracı kullanan Durmuş elini bazen direksiyondan çekip boşlukta sallıyor, sonra iki eliyle sıkıca tekrar yapışıyordu direksiyona. Muzaffer'le sonu sanki hiç gelmeyecek bir sohbete dalmışlardı. Avşar yakınlarında Bafa Gölü'nün kenarından geçtiler. Bir göl olmasına rağmen deniz gibi tuzlu suyu olduğunu duymuştu.

"İşte burası" dediler.

Avşar'a gelmişlerdi. Fakat köy kahvesinde olması gereken Daşar'ı orda bulamadılar. Durmuş, "siz burda biraz oturun, ben gidip bir bakayım" dedi.

"Peki" dediler.

Birer çay söyleyip sigara yaktılar. Çaylarını tam bitirmişlerdi ki, Durmuş önde, Daşar arkada gülerek geldiler. "Hadi madem, biz de birer bardak çay içelim, ondan sonra kalkalım" dediler.

Garson çayları getirdi. Daşar çayından bir yudum alıp bardağı masaya bıraktıktan sonra İbo ve Muzaffer'e baktı, "birer bardak çay daha için" dedi.

İbo başını salladı, "yok içmeyelim" dedi, "çaylarınızı bitirin de hemen kalkalım."

Diğerleri konuşarak çaylarını içtiler. Beş-on dakika sonra çay paralarını ödeyip kalktılar ve Doğu Perinçek'in Latmos Dağları'nda saklandığı mağaraya doğru yola çıktılar.

CamScanner ile tarandı

Yukarı doğru kıvrılan patika yolun her iki yanında devasa kayalar, kayalar arasında yabani zeytinler sıralıydı. Bahar tüm tazeliği ve güzelliğiyle gülümseyerek bakıyordu hayata. İri kayaların arasında sümbüller ve hercai menekşeler vardı. Bin bir çeşit otun ve çiçeğin kokusu sinmişti havaya.

Daşar en önde yürüyordu. Onun ardında Muzaffer, onun ardında İbo vardı. En arkadan da Durmuş geliyordu. Tırmanışa başladıkları yerden buraya kadar hiç dinlenmeden gelmişlerdi.

İbo dönüp ardına baktı; aşağıda, devasa kayaların ve çam fıstıklarının arasından Bafa Gölü'nün bir kısmı görünüyordu. Etkileyici bir güzellik karşısındaydı İbo. Bafa'nın suyu tuzlu olduğu için diğer göller gibi yeşil değil, deniz gibi masmavi görünüyordu.

"Geçen ay Turanlar Köyü ayaklandı" diyordu Daşar. "Sopalarla, oraklarla, tırpanlarla, av tüfekleriyle ağların üzerine yürüdüler. TİİKP'le ilişkisi olan bazı köylüler gözaltına alındı. Jandarma bölgede operasyonlara hâlâ devam ediyor. Bu nedenle bu bölgede daha temkinli davranıyoruz."

Zirveye yakın bir noktada, devasa kayaların arasında, güvenlik nedeniyle silahlı iki kişi tarafından karşılanıp TİİKP Başkanı Perinçek'in saklandığı mağaraya götürüldüler.

CamScanner ile tarandı

Asırlık çam ve sedir ağaçlarıyla kaplı bir alanda, sarp kayaların alnına tutunmuş bir mağaraya girdiler. Mağaranın insana ürperti veren bir görüntüsü vardı. Doğu Perinçek onları gülümseyerek mağaranın girişinde karşıladı. Dışardan bakıldığında ürperti vermesine rağmen mağaranın içi oldukça iyi hazırlanmıştı. Yer minderleri ve yastıklarla döşenmiş, kenarlara kuru odunlar istiflenmişti. Mağaranın girişinde, sağ tarafta, tencere tava gibi mutfak eşyaları ve ağzı bağlı çuvallarda bol miktarda erzak vardı. Bütün bunların dışında, kitaplar, dergiler ve sürekli çalan bir radyo göze çarpıyordu. Her şey illegal çalışma koşullarına göre düzenlenmişti.

Selamlaşmalar ve hoş gelişler yapıldıktan sonra minderlere oturup sırtlarını yastıklara verdiler. Hal hatır soruldu. Malatya-Ankara arasında yolculuğun nasıl geçtiğini anlattılar. Ankara'da kendisini bulamayınca Nazilli'ye geldiklerini ve orda Durmuş'un kendilerini karşılayıp Avşar'a getirdiğini... Avşar'dan buraya kadar Daşar'ın kendilerine rehberlik ettiğini ve dağa tırmanırken epey zorlandıklarını anlattılar.

Onlar konuşurlarken biri yan tarafta makarna pişiriyordu. Etrafı üç büyük taşla çevrili ocakta bir tencere kaynıyor, makarna suyunun buharı tencere kapağını zıplatıp duruyordu. Yarım saat sonra sofra ha-

CamScanner ile tarandı

zırdı. Oturup dağ havasında makarnalarını kaşıkladılar. Sofrada ayrıca yörenin bitkilerinden hazırlanmış yemekler de vardı.

Muzaffer sohbete katılıyordu, fakat İbo suskundu. Ortada sessiz, soğuk, gerilimli bir hava esiyordu. Bunu fark eden Daşar havayı yumuşatmak için yemekle ilgili olarak İbo'ya takıldı, ama İbo suskunluğunu sürdürmeye devam etti. Bir an önce konuya girmek ve sadece konu üzerinde konuşmak istiyordu. Fakat Başkan Doğu Perinçek'in umursamaz bir hali vardı, kulağına yaklaştırdığı küçük radyodan Almanca haberleri dinliyordu. Daha sonra radyonun sesini kısıp yanına bıraktı ve dinlediği Almanca haberleri Türkçeye çevirdi.

Nihayet partiyle ilgili konulara geçildi. Konuşmalar oldukça sakin bir havada başladı. İbo muhalif olduğu noktaları tek tek açıkladı. Bu konuşmanın merkezinde silahlı mücadele vardı.

İbo ve Muzaffer'e göre koşullar bu mücadele biçimine uygundu, fakat bu talep parti merkez komitesi tarafından sürekli erteleniyor, hiç gereği yokken legal dergicilik ön plana çıkarılıyordu.

Doğu da onları zamansız çıkış yapmakla eleştiriyor, "bu tutumunuzla parti güçlerinin tutuklanmasına ve dağıtılmasına sebep oldunuz" diyordu.

CamScanner ile tarandı

Tartışma ilerledikçe Muzaffer geri çekilmiş, İbo öne çıkmıştı. Tartışmanın merkezinde sadece ikisi vardı. Saatlerce süren ateşli bir tartışma oldu. Hiçbir uzlaşma sağlanamadı. Zaten kimsenin böyle bir isteği de yoktu. Ayrılık zorunlu ve kesin görünüyordu.

İbo açıkça ayrılığını ilan etti, "bu şartlar altında partide kalamam" dedi. "Mevcut olan bu yapı ve görüşlerle parti artık silahlı mücadeleye önderlik edemez, bazıları için umut olan kongre de aslında hiçbir yenilik getirmeyecektir" diyerek son noktayı koydu.

Muzaffer tam bu noktada, "İbo'nun görüşlerine katılmakla birlikte ben partide kalmaya devam etmek ve kongreye katılmak istiyorum" dedi.

Doğu kalktı, mağaradan dışarı çıktı. Sonra tekrar mağaranın ağzına gelerek eliyle Muzaffer'i dışarı çağırdı. Bir kayanın dibinde konuşmaya başladılar. Doğu Perinçek, "madem partide kalmaya devam edeceksin, o zaman bölgedeki parti mallarını koruman gerekir" dedi.

"Benim bölgem Urfa-Mardin-Diyarbakır. Kendi bölgem hariç diğer bölgelere karışamam."

"DABK üyesi olduğunu unutma."

"Yapamam."

"Ege'de kal, askeri sorumluluğu üstlen, partiye yeni katılan kadroları askeri olarak eğit o zaman."

CamScanner ile tarandı

"Bölgemi terk edemem."

Bu tartışma bu şekilde uzadı gitti. Doğu daha sonra İbo'yu dışarı çağırdı. Baş başa yapılan bu görüşmede, İbo, yazılı metne dönüştürdüğü görüşler temelinde iddialarını tekrarladı ve "ben kesin olarak partiden ayrılıyorum" dedi.

"Olabilir, ama son derece yanlış yapıyorsun" dedi Doğu. "Ben sana ayrılma diyorum. Ama yine de en son kararı verecek olan sensin. Eğer ayrılmakta tamamen kararlıysan elinizde partiye ait olan para, teksir makinesi, silah ve diğer şeyleri geri vermelisiniz. Çünkü sen partiden ayrılıyorsun ve bunlar partinin malları. Bu bir ilke sorunudur."

"Çalıştığımız bölgede arkadaşlarla bir görüşelim. Eğer onlar da kabul ederlerse partiye ait malzemeleri geri verebiliriz. Ama paramız yok."

"Size gerekli olan parayı ben vereceğim. Şu sıralar bölgede askeri hareketler oluyor. Başınıza bir iş gelmesin diye bu yöreyi bilen arkadaşları yanınıza vereceğim ve sizi burdan ayrılacağınız yere kadar sağ salim götürecek."

Tartışmalar bittiğinde ortalık iyice kararmıştı. Başkanın görevlendirdiği iki silahlı köylü, gece karanlığında iki arkadaşı dağdan indirip motosikletle Söke'ye götürerek otobüs terminaline bıraktı.

CamScanner ile tarandı

O gece hiç oyalanmadan Malatya otobüsüne binerek Akçadağ-Kürecik'e doğru yola çıktılar. İkisinin de üzerinden dağ gibi bir yük inmişti sanki. Ayrılığı ilan ederek tüm sorumluluktan kurtulmuşlar ve tek başlarına kalmışlardı. Bundan sonra artık yapacakları her işte, atacakları her adımda kendi kararları geçerli olacak ve bedelini de kendileri ödeyecekti.

Yolculuk sırasında İbo karanlık bozkırda tüm ayrıntıları görmek istercesine alnını cama dayamış dışarı bakıyor, fakat camda kendi yansımasından başka hiçbir şey göremiyordu. Başını birden çevirip yanında oturan arkadaşına baktı, "sen de benim gibi ayrıldığını ilan etmeliydin, bu muğlak durumundan ötürü bizi tutuklatabilirdi" dedi.

"Sanmıyorum" dedi Muzaffer. "Doğu'nun tutuklama eğilimi yoktu. Dışarda ikili konuşmanızda sana neler söyledi?"

İbo güldü, "ikili konuşmamızda bana biraz sert çıktı, 'dar günde partiyi arkadan hançerliyorsun, seni tutuklatırdım, ama buna değmez, git!" dedi."

"Hadi ya, böyle mi söyledi?"

"Evet... Aynen böyle."

Uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra Malatya'ya indiler. İndiklerinde ortalık aydınlanmış, sokaklar ve caddeler kaynaşmaya başlamıştı. Şehir merkezinde

CamScanner ile tarandı

kalan Mercan ve Ali'yi bularak tekrar terminale geldiler. Ordan da Kayseri otobüsüne binerek Kürecik yol kavşağında indiler. Mehmet Ali'nin kendileri için hazırladığı hücre evine gelip derin bir uykuya daldılar.

Ertesi gün kahvaltıdan hemen sonra Balhacı'ya doğru yola çıktılar. Daha önce kararlaştırdıkları okuma grubunu oluşturmaya gidiyorlardı. Sempatizanların yoğun olduğu köylerde okuma grupları oluşturmak ve haftada bir kez eğitim çalışması yapmak, daha önce alınan kararlar arasındaydı.

Köyde kendilerine sempati duyan dört genç vardı. Onlardan birinin evine girip henüz yeni oturmuşlardı ki, radyo haberlerinin sinyal sesleri duyuldu.

Kızıldere'de kuşatılan Mahirler bombalanarak imha edilmişti. Katledilen devrimcilerin tek tek isimleri okunuyordu. İlk sırada Mahir Çayan vardı. Aralarında Cihan'ın da bulunduğu on devrimci hunharca katledilmişti. Bu katliam haberi bir bayram sevinciyle tüm dünyaya ilan ediliyordu.

Katliam haberini dinledikten sonra İbo durgunlaşmış, yeşil bakışları bir hüzün bulutuyla gölgelenmişti. Sıkıntılıydı. "Hiçbir devrimcinin ölümüne bu kadar üzülmemiştim. Hunharca gerçekleştirilmiş bir imha. Devrimciler tarafından bu katliamın hesabı mutlaka sorulmalıdır" dedi.

CamScanner ile tarandı

Bu haberden sonra kimsede moral kalmamıştı, toplantıyı başka bir güne erteleyerek dağıldılar, ancak dağılmadan önce şunu karara bağladılar; bölge komite sorumlusu olarak Muzaffer en kısa zamanda Tunceli bölgesine gidecek, kamplarda gerilla eğitimi alan partili kadrolara bu ayrılığı anlatmak için Mercan Filistin'e gidecek ve Ali'yle kendisi de Kürecik bölgesinde kalacaktı...

Bu haberden sonra günlerce kendine gelemedi. Katliamın boyutları çok büyüktü, bir türlü aklından çıkmıyordu. Bazen gözyaşı döktüğü oluyordu. Derinden etkilenmişti. Mahirlerle olan anılarını hatırlayıp ağlıyordu. Cihan'la çok anıları vardı, toprak işgallerinde Siverek köylerine birlikte gitmişlerdi. Hatırlayıp üzülüyordu.

"Bazı ölümler" diyordu, "insana sadece sorumluluğunu hatırlatmakla kalmıyor, bunun yanı sıra yeni sorumluluklar da yüklüyor."

Dışardan kar fırtınasının dehşetli uğultuları geliyor, pencere pervazının takırtıları duyuluyordu. Bütün bunlara Dilber Ana'nın sesi eklendi, "Muallim, oğlum, jandarmalar, kalk..." diyordu.

Sıçrayıp kalktı, "geldiler mi?" dedi.

"Yok, gelmediler, ama dün Barıkbaşı'nı basmışlar, köylüleri tutup karakola götürmüşler, onlar da burayı

CamScanner ile tarandı

göstermiş, 'anarşistler olsa olsa Kutudere'de olur' demişler. Jandarmaların burayı basması yakındır oğlum, Haydar Alim gibi seni de sürükleye sürükleye götürmesinler!.. Kalk da bir hal çaresi düşünelim."

İbo odada bekleyen iki köylüyle göz göze geldi. Birinin elinde bir torba vardı ve diğer elinde de bir sopa vardı. "Bol miktarda yiyecek aldık, soğuktan korunman için üst baş da aldık, ateş yakman için kibrit de aldık, emniyetli bir mağara biliyoruz, götürüp seni oraya bırakalım" dedi.

"Peki" dedi İbo, sedirden inmeye çalıştı. Haberi getiren köylüler yardım edip İbo'yu sedirden aşağı indirdi. Kısa boylu adam elindeki torbadan bir pantolon çıkardı, "al şunu da giy, üst üste iki pantolon giy ki üşümeyesin" dedi.

Uzun boylunun elindeki torbada yiyecekler vardı. Başka çare olmadığını bildikleri için hazırlıklı gelmişlerdi.

"Ayakların sıkı mı?" dedi Dilber Ana.

İbo eğilip ayaklarına baktı. Ayaklarındaki ıslak çorapların ne zaman çıkarıldığını ve yeni çorapların ne zaman giydirildiğini hatırlamıyordu bile. Dün gece Baha kendi yün çoraplarını giydirmişti.

İbo pantolon üstüne köylünün uzattığı ikinci pantolonu giyerken, Dilber Ana küpten çökelek çıkarıp

CamScanner ile tarandı

bir torbaya doldurdu. Bolca da ekmek katlayıp koydu yanına. "Alın götürün bunları mağaraya" diyerek köylülere uzattı.

"Var Dilber Ana, biz yeteri kadar yiyecek aldık" dedi uzun boylu olanı.

Dilber Ana öfkeli, "olsun oğlum, daha çok olsun, bunu da alın!" dedi.

"Peki ana" dedi köylü, Dilber Ana'nın uzattığı torbayı alıp omzuna astı.

İbo telaş içinde dönüp baktı, "Dilber Anam, hakkını helal et, o güzel canını üzme sakın, ben başımın çaresine bakarım" dedi, eğildi elini öptü.

Dilber Ana yüreğine karşı direniyordu, "helal olsun" diyemedi, "güle güle git" diyemedi, gözlerinden sessizce iki damla yaş bıraktı.

Kapıyı açıp çıktılar. Çıkar çıkmaz ustura gibi sert bir ayaz çarptı yüzlerine. Fırtına iyice azıtmış, tepelerden kudurmuş gibi uluyarak aşağılara iniyor ve geceyi uğultularla sarsıyor, yerdeki karları savura savura götürüp evlerin, ağaçların, insanların başlarına çarpıyordu. Dilber Ana olduğu yerde dikilip kalmış, üzgün bakışlarla onların gidişini izliyordu.

Yeryüzü öyle bir fırtınaya tutulmuştu ki, bakıldığında beyaz bir karanlıktan başka hiçbir şey görünmüyordu. Herkes evine çekilmiş, pencere camların-

CamScanner ile tarandı

dan, kapı aralıklarından dışarıyı seyrediyordu. Dışarda kar ve borandan başka seyredilecek hiçbir şey yoktu oysa. Ama onlar Muallim'in bu havada dağa götürüldüğünü biliyorlar, ayrıca her an bir jandarma baskını da bekliyorlardı. Kapı aralıklarından ve pencere camlarından bakmalarının nedeni buydu.

Dışarda hiçbir canlı yoktu. İnsanlar başlarını evlerinden dışarı çıkaramıyorlardı. Kartallar bile kendilerini buldukları kovuklara hapsedip dışardaki fırtınayı seyre dalmış olmalıydılar. Kurtlar, çakallar ve tilkiler, mağaralarda şimdi birbiri üstüne yığılıp kalmışlar, dilleri dışarda soluyarak koyun koyuna yatıyorlardı. Köyün alt başındaki derede azgın bir uğultu dönüp duruyor, yamaçlarda ıslık sesleriyle belalı bir fırtına dolaşıyordu. Bu öyle belalı bir fırtınaydı ki, kendisinden başka hiçbir şeye hayat hakkı tanımıyordu. Boşlukta kum gibi savrulan kar bir anda derleri doldurup dümdüz ediyor, düzlüklerde ise bir anda tepeler oluşuyordu. Yer gök birbirine girip karışmış, tufan oluyordu sanki.

Dere yatağını aceleyle geçip kendilerini yamaca vurdular. İbo yürümekte zorlanıyor, diğer ikisi onun kollarına girerek adeta sürüklüyorlardı. Düşe kalka yamacı tırmanmaya başladılar. Zaten görünmeyen güneşin solgun ışıkları da kaybolmuş, ortalığa sinsi

CamScanner ile tarandı

bir karanlık çökmüştü. Kütür kütür bir ayaz vardı. Üşüyorlar, büzülüyorlar, birbirlerine sokularak tipide ilerlemeye çalışıyorlardı. Gözlerinin ve kulaklarının biri önlerindeki belalı yolda, diğeri arkada kalan köydeydi. Her an bir silahın patlamasını, yaşlı, genç, kadın, erkek, tüm köy halkının meydanda toplanıp sorgulanmasını bekliyorlardı, fakat köy şimdilik sakindi. Olağanüstü hiçbir şey yoktu.

İşte böyle bir tipide, boranda, iki köylü İbo'yu bir mağaraya götürüyordu.

Kar fırtınasında boğulmamak için bazen sırtlarını rüzgâra vererek arka arka yürüyorlardı. Önlerini dönseler yüzlerine, arkalarını dönseler sırtlarına kırbaç gibi vuruyordu. Neyse ki bugün iyice sarınıp sarmalanmış, eski ıslak giysileri çıkarılıp yenileri giydirilmişti. Ayaklarındaki çorap da kuruydu. Bacağında üst üste iki pantolon vardı. Sırtı kalındı. Ama yorgundu. Çok yorgun... Adım atacak hali kalmamıştı. "daha çok mu?" diye sordu.

"Deha şurda, şu sırtı da aştık mı tamam!" dediler.

Ortalık iyice kararmıştı. Üçünün de ellerinde pilli fenerler vardı. Fakat pilli fenerlerin ölgün ışığında savrulan kar bulutundan başka hiçbir şey görünmüyordu. Bir saat süren böyle bir yolculuktan sonra nihayet mağaraya geldiler.

CamScanner ile tarandı

"Sen gir mağaraya otur" dediler İbo'ya. "Biz biraz çalı çırpı toplayıp gelelim"

"Ne gereği var?"

"Olur mu hiç Muallim? Gereği var elbet. Biz gidince ateş yakarsın. Gece ayazında uyuma sakın, donarsın, bir ateş yak otur başına."

İbo mağaraya girdi. En azından dingin bir ortamdı. Her ne kadar mağaranın ağzında beyaz bir cehennem kaynıyor olsa da içi sakindi... Bir taşın üzerine oturup büzülerek beklemeye başladı. Damarlarında zehir gibi bir sancı dolaşıyordu.

Köylüler, bir süre sonra kucaklarında çalı çırpılarla mağaraya girdiler. "Kibritin var değil mi Muallim?" diye sordular.

"Var" dedi İbo.

Vedalaşıp çıktılar. Onlar gittikten sonra bir süre öyle toplanıp getirilmiş karlı çalılara baktı. Sonra birkaç çalı alıp karını çırptı. Kuru yerlerinden kibritle tutuşturmaya çalıştı. Uzunca bir uğraşıdan sonra nihayet tutuşturdu.

Mağaranın önüne çıktı, pilli el fenerini tutup dışarı baktı. Fırtına yine öyle delice bir uğultuyla savrulup duruyordu. Dönüp tekrar ateşin başına geldi, içine sokulurcasına oturdu. Mağaranın içi dumanla dolmuştu. Öksürük tuttu.

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

Gözlerini biçimden biçime giren alevlere dikti. Çalılar çabucak yanıp geçiyordu. Ateşin devamını sağlamak için bol çalı bulundurmak gerekiyordu, ama gece karanlığında ancak bu kadar bulabilmişlerdi.

Alevler bazen parlayıp büyüyerek yılan dili gibi uzuyor, bazen de sönükleşip küçülerek kızıl çınar yaprağı gibi çatallaşıyordu. Geride kızılımsı bir köz bırakarak biçimden biçime giren alevlere öyle bakıp kalmıştı. Sonunda alevler zayıflamaya başladı. Dolandı, kıvrıldı, küçüle küçüle gelip küllerin arasında kayboldu. O alev kızılından geriye sadece tüten bir duman kalmıştı.

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

Bölüm 11

Köylüler kendisini mağaraya bırakıp gittikten sonra, sönmüş ateşin başında, oturduğu taşın üzerinde büzülüp kalmıştı. Üzerinde köylü kıyafeti ve başında yamulmuş köylü şapkasıyla, oturuşu, çaresizliği ve kimsesizliğiyle, Louis David'in tablolarından fırlayıp çıkmış on sekizinci yüzyılın ölümsüz kahramanlarını andırıyordu. Öyle etkileyici, çarpıcı, asil ve içe işleyici bir duruşu vardı.

Karda kışta kendini buralara savurup atan belalı bir düşe kaptırmıştı kendini. Durup durup içerliyor, yaptıkları ettikleri geliyordu aklına. Arkadaşlarına, sevginin ve dostluğun erdemlerinden bahseder, "halkımızın değerlerine iyi sahip çıkmalıyız" derdi.

Katılaşmış, donmuş, duygusuz ve coşkusuz, içtenlikle kurulmamış yapay ilişkilere karşı mücadele eder, "sevgi olmadan hiçbir şey olmaz" derdi. Sık sık kendi yaşamından somut örnekler verir; yaşlı ve yoksul ninesiyle nasıl arkadaş olduğunu, babasına nasıl yaklaştığını ve onunla sırdaş olduğunu, köyde komşularla

CamScanner ile tarandı

ilişkilerini ve yuvadan kopan anasını sık sık ziyarete giderek, ona o "kopuş" duygusunu nasıl yaşatmamaya çalıştığını anlatır dururdu.

Dilber Ana'yla kurduğu sevgi bağı da böyle bir şeydi işte. İçtenlikle kurulmuş, tamamen sevgiye dayalı bir ilişkiydi. Elbette onu sosyalist fikirlerle örgütlemeyi, ama ona yıllar önce kaybettiği çevlatlarının sevgisini vermiş, ondan da tam bir ana sıcaklığı almıştı. Kaynaşmışlar, kopmaz bağlarla birbirlerine bağlanıp etle tırnak gibi olmuşlardı. Onu düşünüyordu şimdi. Dağ ayazında büzülmüş kalmış yaralı haline aldırmadan, Dilber Ana'nın sessizce döktüğü gözyaşını hatırlayıp kahroluyordu.

Boynunu beyaz bir çarşaf yırtığıyla sarmışlar, sağa sola döndüremiyordu. Başını da sarmışlar, köylü kasketinin altından beyaz bir bez görünüyordu. Omuz başlarından koltuk altlarına doğru sıkıca dolaya dolaya sırtını da sarmışlardı. Sargılar içinde rahat edemiyordu. Sancıyan yaralarından daha çok canını bu sargıların verdiği rahatsızlık yakıyordu. Sıkı sargılar altında sancıyan yaralarını, ağrıyan yaralarını, kuruyan yaralarını bir kenara iterek kendi yürek sıcaklığına ve hayat anlayışına sığınıyor, yaptıkları ettikleri geliyordu aklına. Bölgeye geldi geleli sahte kimliklerle dolaşıyor, fakat kendi kimliğini, rengini, duruşunu,

CamScanner ile tarandı

tavrını, o sahte kabuk altında bir tohum gibi özenle saklıyor ve bulduğu verimli topraklara götürüp o tohumu gizlice bırakıyordu.

Köylüler onu çeşitli isimlerle tanıyorlardı. Musa, Haydar, Mustafa, Hamza, Aşur, Muallim... O artık "İbrahim" değil, yoldaşları için "İbo"ydu... "İbrahim Kaypakkaya" kimliğini çoktan soyunup atmış, kendi bencil dünyasından sıyrılarak kolektif bir bilince açılmış ve halkın arasına karışmıştı. Köylüler eğer onu seviyorlarsa bunu onlarla kurduğu insani ilişkilere borçluydu. Kuru politik ilişkilerle onların örgütlenemeyeceği apaçık ortadaydı.

Konuşmasında, sözcükleri seçmesi ve kullanmasında, vurgulamasında, sesinin tonunda, renginde, mimiklerinde ve yeşil yeşil harelenen bakışlarında, insan sevgisi, mutlu bir toplum özlemi, halkına olan bağlılığı ve sosyalizm inancı hemen sezilirdi. Halk düşmanları onda bir nefret duygusu uyandırır, öfkesini biler, davasına olan inancını perçinlerdi.

Mağaranın karanlık ağzında karı tozutarak bir rüzgâr uğuldayıp duruyor, fırtınada savrulan kar bazen mağaranın içine kadar gelip kıyıda kenarda toplanıyordu.

Issız çöl ortasına, sapsarı bir kum denizine iniyor, cehennemi sıcakta kum fırtınasıyla boğuşuyor, sonra

CamScanner ile tarandı

o fırtınalı kum-sarı dünyayı orda bırakarak beyaz bir zindana çıkıyor, karları savura savura esen deli bir fırtınanın ortasında buluyordu kendini. Düşten düşe, hayalden gerçeğe atlayıp duruyordu. Bazen bulutlu zirvelere çıkıyor, bazen derin vadilere iniyordu. Bir yanıyla harlı ateşlerde, bir yanıyla dondurucu dağ ayazında... Yaptıkları ettikleri geliyordu aklına. Tembellikten, hantallıktan, durağanlıktan çok sıkılırdı. Durmadan çalışır, çok çalışır, sürekli yeni çözüm yolları üretirdi. Yanında sürekli bir kalem ve küçük bir defter taşır, gerekli olduğunda çıkarıp notlar alırdı. Zaman zaman şiirler yazdığı da olurdu. Yazdığı bir şiiri hatırlıyordu şimdi; "siz ki canınızı verdiniz halkımız için, siz ki her şeyinizi verdiniz bu kavgada, göğsümüzde onurla dalgalanan kavganın bayrağına siz ki al rengini verdiniz, ey halk için toprağa düşenler, ey yüce oğulları halkın, gururla ve sabırla dinlenin şimdi, kavgayı sürdürüyor yoldaşlarınız..."

Ilık bir Mayıs akşamıydı. Karlar erimiş, toprak uyanmış, her taraf renk renk çiçeklerle bezenmişti. Mor dağlara doğru kıvrıla kıvrıla bir patika uzanıp gidiyordu önlerinde. Bahar havasına kır çiçeklerinin ve yaban otlarının sarhoş edici kokusu sinmişti.

Ali'yle yürüyerek Çevirme'ye gidiyorlardı, dinlenmek için oturdukları bir kayanın üzerinde yazmıştı

CamScanner ile tarandı

bu şiiri. Yazıp bitirdikten sonra, "bak Ali ben bir şiir yazdım" diyerek arkadaşına okumuş, o da hayranlıkla dinleyerek çok beğendiğini söylemişti.

Aşağıda, kayısı bahçeleri arasında köpekler havlıyordu. Kürecik ayaklarının altında, buğular ve sisler içinde ufacık kalmıştı. Yollar küçülmüş, dağlar küçülmüş, dünya küçülmüş ve insanlar küçülmüştü. Vicdanlarını ve şereflerini üç kuruşa satacak kadar küçülmüşlerdi.

İnançları uğruna yapsalar bu kadar küçülmeyeceklerdi, fakat para için yapıyorlardı. Devrimcileri ihbar etmek artık bir kazanç yolu, ekmek kapısı, kârlı bir iş haline gelmişti. Ali'yle bu konuları konuşarak Çevirme'ye doğru gidiyorlardı.

"Bizim için de bir tehdit ve tehlike kaynağı olan bu ihbarcının cezalandırılması artık kaçınılmaz bir zorunluluk haline geldi" diyordu İbo.

Koordinasyon komitesi meselesini görüşmek için gittiği İstanbul'dan yeni dönmüştü. Görüştüğü arkadaşlarından biri de Çapa yıllarından tanıdığı Kılıç'tı. Ona partiden niçin ayrıldığını detaylarına kadar anlatmış, okuyup değerlendirmesi için birtakım yazılar vermişti.

Kemalizm konusu hariç tüm diğer görüşlere bir itirazının olmadığını söyleyen Kılıç, "Kemalizm ko-

CamScanner ile tarandı

nusundaki değerlendirmeni veri bakımından, kaynaklar bakımından kısır buldum" demişti. "Tek yanlı ve hep olumsuz tarafını ele almışın. Cumhuriyet devrimlerinin olumlu yanları eksik bırakılmış."

"Yazıda kaynaklar bakımından büyük ölçüde eksikliklerin ve tek yanlılığın olduğu söylenebilir, buna katılıyorum" demişti İbo. "Fakat ortaya koyduğum tespitler genel olarak doğrudur. Daha geniş bir araştırmayla bu yazıyı daha sağlam kaynaklara, daha sağlam tarihsel belgelere ve daha sağlam kanıtlara bağlamak istiyorum. Tartışmalı bir konu olarak aramızda kalsın. Birkaç gün kaldıktan sonra burdan ayrılacağım, ama daha sonra tekrar geleceğim, o zaman bu çalışmalara yeniden bakarız."

"Peki, öyle yapalım."

Ayrılıp birkaç adım gittikten sonra dönüp tekrar Kılıç'ın yanına gelmiş, "Denizler için ne yapabiliriz?" diye sormuştu. "Bu haksız yargılamayı tüm dünyaya duyurmamız lazım. Sence ne yapılabilir?"

İdam kararları meclis tarafından onanmış, çok gergin bir bekleyişe girilmişti. İnfazların bugün yarın yapılması bekleniyordu. Boyalı burjuva gazetelerinde her gün Denizlerin boy boy resimleri çıkıyordu.

İbo'nun bu sorusu üzerine Kılıç ellerini üzüntüyle iki yana açarak, "bir şeyler yapmak için artık çok

CamScanner ile tarandı

geç!" demişti. "İnfazlar her an gerçekleşebilir İbo! Buna hazırlıklı olmalıyız. Maalesef bu aşamadan sonra yapılabilecek hiçbir şey yok."

Tüm görüşmelerini yapıp işini bitirdikten sonra Kürecik'e dönmüş, yorgun bir gecenin sabahına hayatının en kötü haberiyle uyanmıştı. Puslu pusulu bir sabahtı. Hayatının en kötü sabahı... Radyodan dinlediği infaz haberleriyle delik deşik olmuştu. Her ne kadar delik deşik olmuşsa da, acılar artık onun yüreğini kanatmıyor, sadece inancını ve kararlılığını perçinliyordu. O sabah hem Kürecik'teydi, hem değildi. Bir yanıyla kasabada, bir yanıyla binlerce yıl uzağındaydı kasabanın.

Radyo, üç gencin sabaha karşı idam edildiği haberini veriyordu. Dağılmış, bin parçaya bölünmüş, her parçası bir dağın ardında kalmıştı. Ali uyuyordu. Dürterek uyandırmış, "kalk Ali, faşistler darağacını kurdu, kalk!" demişti.

"Duydunuz mu, vah vah, gitti aslanlarım, duydunuz mu, duydunuz mu?" diye çırpınarak Mehmet Ali girmişti içeri.

Üç gencin sabaha karşı idam edildiği ve cenazelerinin sıkı güvenlik önlemleri altında ailelerine teslim edileceği söyleniyordu. "Eyvah, eyvah!.." diyerek dizlerini dövüyordu Mehmet Ali.

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

Spikerin artık ne dediğini anlamıyorlardı. Güneş sanki birden ışığını kısmış, bahar sanki birden tomurcuğunu dökmüş, dağ taş sanki birden kapkara yasa bürünmüştü.

Bölge komitesi konusunu görüşmek ve kesin bir karara bağlamak için Tunceli'ye gidecek, ama bir türlü kendine gelip gidemiyor, aha bugün, aha yarın derken...

Derken, geceler ve gündüzler, karalanmış bir defter yaprağı gibi devrile devrile gidiyor, zaman hızla ilerliyordu. İnfazların üzerinden yaklaşık on gün kadar bir zaman geçmişti. Tunceli'den gelen iki arkadaşı bölgeyle ilgili bir rapor sunmuş ve böylece İbo'nun o bölgeye gitmesine gerek kalmamıştı.

Tunceli'den gelen arkadaşlarının anlattığına göre, idamları protesto etmek amacıyla, pazar günü, yani idamlardan bir gün sonra, Tunceli il jandarma birlik komutanı bir üsteğmenin lojmanı gece yarısı bombalanmış ve etrafa TİKKO imzalı bildiriler atılmıştı.

Ayrıca bu arkadaşların söylediğine göre Tunceli Lisesi öğrencileri yine idamları protesto etmek için beş gündür derslere girmiyordu. Bölgedeki tüm eylemlerde insiyatif tamamen kendi ellerindeydi.

Bu olaylar nedeniyle Ali Haydar ve Muzaffer bölgeyi terk ederek Haydaran bölgesine gitmek zorunda

CamScanner ile tarandı

kalmışlardı. Çünkü jandarma birlik komutanı üsteğmenin lojmanına atılan bomba nedeniyle Tunceli'de büyük çapta operasyon başlatılmıştı.

Birkaç gün önce, "kahrolsun faşizm, yaşasın devrim" yazılı bir bildiri hazırlayıp duvarlara asmışlar, bütün sokaklara ve evlere bu bildirilerden tek tek bırakmışlar, bu nedenle dört arkadaşları tutuklanmıştı. Söylediklerine göre Tunceli fokur fokur kaynıyordu.

İbo daha sonra Haydar ve Muzaffer'in bölge komite sorumluları olarak ne gibi çalışmalar yürüttüklerini sorunca, onların, Keban Barajı inşaatlarında çalışan işçilerin barakalarına giderek propaganda ve ajitasyon çalışmaları yaptıklarını, bazı işçilerle toplantılar düzenlediklerini, örgütü benimseyen ve taraftar olan işçilerden bol miktarda dinamit ve fünye aldıklarını, fakat jandarma birlik komutanının evinin bombalanması ve arama taramaların sıklaştırılması nedeniyle yöreyi terk etmek zorunda kaldıklarını ve Haydaran bölgesine gittiklerini söylemişlerdi.

Tunceli'den gelen iki kişi ertesi gün tekrar kendi bölgelerine dönünce, yanına Ali'yi alarak akşam üzeri Polat'la bir konuyu görüşmek için Çevirme'ye doğru yola çıkmıştı.

Yarım saattir yol tepiyorlardı. Güneşin battığı yerde ucu kızarmış bulutlar dolaşıyor, doğudan batıya

CamScanner ile tarandı

doğru alaca bir karanlık yayılıyordu. Ilık bir bahar akşamıydı. Karlar erimiş, havaya ot ve çiçek kokusu sinmişti.

Sıra servilerin ve kavak ağaçlarının arasından geçerek karşı yamacı tırmandılar. Tepeye çıktıklarında, aşağıda, kayısı bahçeleri içinde Çevirme'nin evleri göründü.

Yamacı indiler, aşağıda küçük dere suyunu geçerek, kayısı bahçelerinin arasından köye girdiler. Rastladıkları birkaç yaşlıyı selamlayarak köyün içinden geçip üst baştaki Polat'ın evine geldiler.

Kapıyı polat açtı, "iyi ettiniz de geldiniz, yoksa ben Kürecik'e gelecektim" dedi. "Girin içeri, sizi biriyle tanıştıracağım."

Ayakkabılarını çıkarıp içeri girdiler. Tanımadıkları genç biri vardı içerde. Selamlaştılar, el sıkışıp sedire oturdular.

"Bu arkadaş bizim köylü Zuzo'nun Almanya'da çalışan oğlu" dedi Polat. "Sizinle tanışmak istiyordu zaten, gelmeniz isabetli oldu. Size para yardımı da yapacakmış."

Zuzo'nun oğlu onlara filtreli Alman sigarası ikram etti. Polat da kalın tabanlı büyük cam bardaklarda çay getirdi. Koyu bir sohbet başladı aralarında. Söz döndü dolaştı esas konuya geldi.

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

Zuzo'nun oğlu derin bir nefes çekip sigarasını kül-tablasında söndürdükten sonra ihbarcı Kahyalı muhtarına ağır bir küfür savurdu, "o namussuz bu akşam babamın misafiridir" dedi.

İbo o an gözlerini çevirip hayretle Ali'ye baktı. Ali de ona bakıyordu. Bir süre böyle bakışıp göz göze geldiler. Sanki sessizce anlaşıyorlar, "bu iş tamam" diyorlardı. Fırsat kendiliğinden taa ayaklarına kadar gelmişti. Belli etmemeye çalışıyordu, ama İbo çok heyecanlanmıştı. Dönüp Polat'a baktı, "haberleşmede sen bize yardımcı olabilir misin Polat?" diye sordu.

Polat istekle başını salladı, "olurum" dedi.

Aslında bu işi Zuzo'nun evinde de bitirebilirlerdi. Fakat bu Çevirmeliler için sakıncalı olabilir, köy halkı jandarmaların eziyetine uğrayabilirdi. Bu alternatifi saf dışı bıraktılar.

İbo, "muhtar o gece Zuzo'nun evinde kalacağına göre ertesi gün mutlaka kendi evine dönecektir, evine hangi yoldan dönebilir?" diye sordu.

"Nahiye yoluyla..." dedi Polat. "Nahiye yoluyla döneceğini düşünürsek, Sakaltutan Gediği onun dönüş güzergâhı olacaktır. Ordan geçen güzergâh tenha patika yoldur. Kimse görmeden bu yolda teslim alabilirsiniz. Fakat bunda bazı sakıncalar var."

"Ne gibi sakıncalar?"

CamScanner ile tarandı

"Nahiye yolu eylem için belli sıkıntılar yaratabilir. Diyelim ki siz muhtarı Çevirme sınırları içinde teslim alıp infazı gerçekleştirdiniz. Bu durumda dikkatleri Çevirmeliler üzerine çekecektir. Çevirme sınırları dışında teslim alıp infazı gerçekleştirdiğinizde ise, infaz mahalli hangi köye dahilse, o köy dikkatleri üzerine çekecektir."

"Bunun alternatifi nedir?"

"Alternatif, muhtarı uzaktan izlemek, kendi evine yakın yerde eylemi gerçekleştirmektir."

"Ama" dedi Zuzo'nun oğlu, "bu da yakalanan fırsatı heba edici riskler taşıyor."

"Ne gibi riskler?" dedi Polat.

"Muhtarı sima olarak tanımıyorlar. Uzaktan izlemeyle onu gözden kaybedebilirler.

"Bu arkadaş doğru söylüyor" dedi İbo. "Muhtar ayrıca yolda giderken komşu köylerde başka bir eve de konuk olabilir. Plan işte o zaman tamamen sekteye uğrar. Bana göre en sağlam yol, onu Sakaltutan Gediği'nde teslim almak ve gece götürüp kendi evi yakınlarında infazı uygulamak..."

"Onu gündüz teslim alırsak, geceye kadar nerde saklayacağız?" dedi Ali.

"Sakaltutan Gediği kayalıklarında saklanacak çok mağaralar var" dedi Polat.

CamScanner ile tarandı

İbo, "biz ikimiz" dedi Ali'ye bakarak, "Sakaltutan Gediği'ndeki yüksek kayanın tepesine çıkıp Çevirme'yi gözetleyeceğiz."

"Evet, Çevirme'yi ordan çok rahat görebilirsiniz" dedi Zuzo'nun oğlu.

"Ben bu sırada evimin damında olacağım" dedi Polat. "Muhtar Zuzo'nun evinden çıkıp yola koyulduğunda size işaret vereceğim. Elimi saçıma götürürsem bilin ki yola çıkıp size doğru gelen şahıs odur."

İbo, "biz bu geceyi bozkırda geçireceğiz" dedi.

"Neden mağarada değil?" diye sordu Ali.

"Mağarada yılan filan olur. En iyisi geceyi açık havada geçirmek."

Hemen hazırlığa başladılar. Polat bir ip bulup getirdi bir yerden. "Bu iple ellerini ayaklarını bağlarsınız" dedi.

"Ağzını bağlamak için bir de bez lazım" dedi Ali. "Bağırıp çağırarak köyü ayağa kaldırmasın..."

"Kolay" dedi Polat, gidip yarısı yırtılmış bir çarşaf getirdi, "bununla da ağzını bağlarsınız" dedi.

İbo, "pilli el feneri var mı?" diye sordu.

"Bende bir tane var" diye yanıtladı Polat.

Zuzu'nun oğlu, "bende de var" dedi.

"Durma hadi, git getir, biz bu gece ortalık kararınca bozkıra çakacağız."

CamScanner ile tarandı

Zuzo'nun oğlu koşarak gitti, biraz sonra elinde kocaman pilli bir el feneriyle soluk soluğa çıkıp geldi. "Almanya'dan getirdim bu feneri, alın size hediyem olsun" dedi. "Dağda taşta lazım olur. Bir miktar da para yardımı yapmak istiyorum size."

"Sağol arkadaşım, sen aslında bize değil, halka yapıyorsun bu yardımı. Devrim davasına yapıyorsun. Herkes senin gibi sorumluluk taşısa ve duyarlı olsa, bu iş daha kolay yürüyecek..."

O gece ortalık iyice kararınca Polat'ın evinden sessizce çıkıp kendilerini bozkıra vurdular...

Uğuldayarak ve önüne kattığı karları savurarak soğuk bir rüzgâr aktı mağaranın içine. Kırbaç gibi bir ayaz çarptı vücuduna. Ürpererek kendine geldi, titriyor, dişleri birbirine vuruyordu. Dönüp erzak torbasına baktı. Bir şeyler yese ısınabilirdi belki, fakat iştahı yoktu. Canı hiçbir şey yemek istemiyordu.

Köylülerin toplayıp getirdiği çalı çırpıdan birkaç dal kırdı, pantolonuna sürte sürte dalları kuruttu, sonra kibritle tutuşturmaya çalıştı, fakat ilk kibrit rüzgârın etkisiyle parlar parlamaz söndü; "kibritleri boş yere harcama lüksüm yok" diye düşündü.

Kalkıp sırtını rüzgâra döndü ve avuçlarıyla duldalık yaparak ikinci kibriti çaldı, bekledi. Mağaranın karanlık boşluğunda kehribar sarısı bir ışık parladı, bu

CamScanner ile tarandı

titreyen sarı ışıkta yüzünün bir kısmı görünüp tekrar kayboldu. Mağara boşluğundan tavana yansıyan ışık, ordan yavaş yavaş mağaranın duvarlarına indi. Odun tutuşmuştu. Tutuşan dalı yere bıraktı ve üstüne başka dallar atarak alevi kuvvetlendirmeye çalıştı. İyice yaklaştı, ateşin içine girmek istercesine sokuldu.

Hiç olmadık bir zamanda, olmadık bir yerde, belki de hiç gereği yokken bir hamam geldi gözlerinin önüne. Bembeyaz mermerle kaplı, sıcacık, buharlı bir hamam... Girse içine, göbek taşına uzansa, aylarca, yıllarca, asırlarca uzansa, sıcacık köpüklü sular dökünse, hamam sıcağında iliklerine kadar terlese... Fakat bedeni ısınsa bile üşüyen yüreği ısınmayacak, buz tutan düşünceleri hiç ısınmayacaktı.

Düşünceler buz tutar mı? Tutmuştu işte... Bir su dere yatağında nasıl donup kalır, bir göl nasıl dümdüz buz kesilir de saydam bir cam tabakası haline gelir, damlayan bir su, tam damlamak üzereyken nasıl donar da öyle asılı kalır boşlukta ve nasıl hançer gibi ucu sivri buzlar sarkar dam saçaklarından? Öyle işte, donup kalmıştı düşünceleri.

Sadece düşünceleri mi? Hayalleri de... İncitmeye kıyamadığı o güzel dünya hayalleri de buz tutmuştu. Sabahı olmayan bir gecenin koynunda yapayalnızdı, yaralıydı, çaresizdi, umutları buz tutmuştu...

CamScanner ile tarandı

Fotoğraf kareleri gibi geride geçmişi... ve yarını olmayan soğuk bir gecenin koynunda geleceği donup kalmış; akış durmuş, geçmişi ve geleceğiyle bütün hayatı buz tutmuştu sanki.

Karanlık da donmuş... boşlukta karanlık donmuş kalmış, sanki hiç bitmeyecek, çözülmeyecek, eriyip, akıp, silinip gitmeyecek, sonsuza kadar böyle boşlukta asılı kalacaktı. İçindekilerle birlikte hayat buz tutmuş, dünya buz tutmuş, güneş bile ateşini söndürüp kaskatı buz tutmuştu.

Her şeyle birlikte zaman da durmuştu, geçmek bilmiyordu, öyle kaskatı bir karanlığın içinde donmuş kalmıştı. Karla örtünmüş ve kendini uğultulu bir fırtınaya teslim etmiş dağlarda hiçbir yaşam belirtisi yoktu; ne bir kurt uluması, ne çakal pavkırması...

Koskoca bir boşluğun içinde yaralı ve çaresiz olarak kalakalmıştı. Boynundan ve sırtından canı yolunup alınıyordu sanki. Tüm eklemleri kilitlenmiş, kaskatı kesilmiş, ağır bir külçeye dönüşmüştü. Başı zonkluyordu. Başından sırtına, sırtından ayaklarına doğru bir sancı dolanıyor, canı sanki ayaklarından çekilip alınıyor, yolunup alınıyor, koparılıp alınıyordu.

Ağlamak istiyor, bağırmak, haykırmak istiyordu. Çoktan beri ağlamamıştı zaten. Ağlasa kurtulurdu belki. Ağlasa sanki bütün acıları gözlerinden akıp ine-

CamScanner ile tarandı

cek, çekilip gidecek, defolup gidecekmiş gibi geldi. Fakat gözyaşları bile donmuştu, ağlamak istediği halde ağlayamıyordu.

Dışarda geceye ürperti veren belalı bir uğultu dönüp duruyor, sesler bu soğuk mağarada yankılanarak büyüyüp boşluğu dolduruyordu. Yer gök çıldırmış gibiydi. Dağlardan aşağı uluyarak inen fırtına vadilerde öfkeli ıslıklara dönüşüyor, gidip başını kayalara, dağlara, uçurumlara çarpıyor, ortalığı kasıp kavuruyordu. Ovalar deli bir fırtınaya kaptırmış kendini, savruluyor, ak köpüklü denizler gibi çalkanıyor, deliriyor, kuduruyordu.

Bir ara tüm benliğiyle bozkırın uluyuşunu dinledi, dağların uğultusuna ve ıslık sesleriyle fırtınanın ovada savruluşuna kulak verdi.

Boz ayılar, yaban domuzları, sırtlanlar, kurtlar, çakallar, tilkiler şimdi kimbilir ne haldeydi? Ya ceylanlar? Kimbilir nasıl büzülüp kalmışlardı kaya diplerinde? Çatal boynuzlarıyla geyikler ne halde, dağ keçileri, ulu kartallar, bıldırcınlar, keklikler, kumrular... Bu havada hiçbir canlının hayatta kalması mümkün görünmüyordu.

Dışardan gelen uğultular kulağında giderek bir ninniye dönüşüyor, bu ninniler de alıp onu sıcacık bir uykunun kucağına götürüyordu.

CamScanner ile tarandı

Uyku köpüklü sıcak bir su gibi tüm varlığını okşayarak sarmalıyor, dayanılmaz, karşı koyulmaz bir uyku tadı yayılıyordu bedenine.

Hiçbir şeye benzemeyen bir tat, uyku tadı, karşı koyulamaz bir sıcaklık, uyku sıcaklığı... tüm vazgeçilmezliği ve cazibesiyle çöküyordu bedenine. Bu uykunun ölüme giden bir yol olduğunu düşündü, irkilerek, ürpererek, sıçrayarak kalktı, bir avuç kar alıp yüzünü ovdu. Bir yanıyla faşizme karşı dağlarda kendini deli bir fırtınaya kaptırmışken, diğer yanıyla bedensel ağrılarının ve buz tutan yaralarının karşısına çelik bir iradeyle dikiliyor, bir yanıyla dağ ayazına karşı savaşırken, diğer yanıyla uykuya karşı direniyordu.

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

Bölüm 12

Sabah olduğunda ve dağ taş meydana çıktığında, uyku, yerini bedensel bir kırıklığa ve yorgunluğa bırakarak dağılıp gitmişti. İlk işi bir ateş yakmak oldu. Çalıları kırıp kafa kafaya çatarak ateşe verdi. Kırılmış dal parçalarından alevler yükselmeye başladı. Ortalığı bir duman kapladı.

Uykuya karşı verdiği amansız savaş sabaha kadar sürmüştü. Kimi zaman başını önüne düşürdüğü ve sıçrayarak uyanıp kendini tokatladığı olmuş, bedenini saran uyuşukluğu açmak için sabaha kadar mağaranın içinde dolaşıp durmuştu. Çünkü uyuyunca bir daha uyanamayacağını biliyor, dağlarda donarak ölmek istemiyordu. Yaşamalıydı. Yaşaması gerekiyordu. İşleri bitmemişti daha. Dünyayla görülecek çok hesapları vardı.

Mağaranın içinde dönen duman, yukarda bir yerde bir akıma kapılıp dışarı akıyor ve rüzgârın önünde dağılarak yok olup gidiyordu. Ateşin başına geçip oturdu. Ellerini aleve uzatıp yüzüne sürdü.

CamScanner ile tarandı

Başını çevirip yandaki erzak çıkınına baktı. Geceden beri ağzına lokma koymamıştı. İştahı da yoktu zaten. İsteksiz torbaya uzanıp Dilber Ana'nın verdiği çökeleği ve yufka ekmeği çıkardı. Ekmeğin arasına biraz çökelek koyup dürdü. Bir lokma aldı, fakat kupkuru lokma ağzında büyüdü kaldı, çaysız çorbasız hiç tadı yoktu. Ama bu çetin doğa koşullarına dayanabilmek ve ayakta kalabilmek için yemek zorunda olduğunu biliyordu, tüm isteksizliğine rağmen yemeye devam etti.

Bu bölgeden bir an önce çıkıp gitmeyi düşünüyor, yaralarının iyi olmasını bekliyordu. Yaraları iyi olacak mıydı gerçekten? İyi olacağına inanıyordu. Terk edip gidecekti bölgeyi. Fakat ne tarafa gideceğini henüz bilmiyordu. Bir köye inip sorabilir, bölgeyi terk etmek için ne tarafa gideceğini öğrenebilirdi.

Sıkıca sarılmış olduğu için yaraları en azından kanamıyor, zaman zaman canını yakan sancılar hissetse bile dayanabiliyordu. Üstü başı artık ıslak değil, ayakları ıslak değildi en azından. Ayaklarında biraz yanma, karıncalanma, kaşınma hissetmiş, daha sonra bir uyuşukluk başlamıştı.

Dürümünü bitirdikten sonra ayağa kalkarak üzerine dökülen ekmek kırıntılarını yere çırptı. Şimdi en azından yiyecek ekmeği, çıkınında birkaç güne yete-

CamScanner ile tarandı

cek kadar azığı vardı. Mağaranın ağzına çıkıp dışarı baktı. Ortalık aydınlanmış, dağ taş meydana çıkmıştı. Her taraf bembeyaz kar altındaydı.

Gece esip duran deli fırtına dinmişti. Sis de yoktu. Fakat çok sert bir ayaz vardı. Tekrar içeri girdi. Sönmek üzere olan ateşe odun attı. Alevler büyüyerek odunları sarmaya ve mağara tavanına doğru yükselmeye başladı. Taşın üzerine oturup alevleri seyre daldı. Türlü biçimlere giren alevler onu alıp bozkırda geçirdikleri o geceye götürüyordu. Boşluğa asılıp kalmış koyu bir gecenin karnında ve uzak yıldızlar altında ikisi de tuhaf duygular içindeydi.

Biraz ötelerinde karanlığa karışıp kaybolan uçsuz bucaksız bir bozkırın ortasında derin düşüncelere dalmışlar, yaktıkları ateşin başında hiç konuşmadan oturuyorlardı.

Titreyen alevlerin ışığında düşünceli yüz hatları bir görünüp bir kayboluyordu. Oturdukları taşın üzerinde sözde ateşe bakıyorlardı, fakat ikisi de çok uzaklarda, hayatlarını örgüleyen, dokuyan ve acılarla nakışlayan bir yığın olayın içinde dolaşıyor, sonra gelip kendilerini yine bozkır ortasında yanan bu ateşin başında buluyorlardı.

Bazen uzanıp kenarda kalan kuru odunları alevlerin ortasına atıyor ve ateşin daha da canlanmasını

CamScanner ile tarandı

sağlıyordu. Alevlerin ortasına bir odun bırakıp yanışını seyre dalmıştı ki, arkadaşının sesiyle birden kendine geldi. "Yak" diyordu Ali.

Arkadaşının uzattığı sigarayı alıp dudaklarına götürdü. Hareketleri ağır ve düşünceliydi. Yanan odunlardan birine uzanıp ucu alevli ince bir dal seçti. Sigarasını odunun ucundaki alevle yaktıktan sonra ateşi arkadaşına uzattı. Ali sigarasını yakıp odunu alevlerin ortasına bırakırken, "gece geçmek bilmiyor" dedi.

"Geçecek" dedi İbo.

"Ama zor geçecek" dedi Ali.

"Zor veya kolay" dedi İbo. "Mutlaka geçecek. Her yokuşun bir inişi, her gecenin bir sabahı var. Hiçbir devrimcinin kanı yerde kalmayacak. Sinanları ihbar eden Kahyalı muhtarı yaptığı o kötü işin bedelini yarın ödeyecek."

Uzaklardan kıraç kurbağalarının vıyaklamaları ve gece kuşlarının sesleri geliyordu. Parlayan yıldızlarıyla yukarda donup kalmış laciverdi bir gökyüzü ve aşağıda cehennemi bir karanlıktan başka hiçbir şey yoktu. Birdenbire terk edilmiş ıssız bir dünyaya inmişlerdi sanki.

Oturduğu taşın üzerinde, Ali, büküp göğsüne dayadığı bacaklarını sıkıca kucaklamış, çenesini dizlerine bırakmıştı.

CamScanner ile tarandı

İki arkadaş, birlikte yer aldıkları bütün kareleri tek tek gözden geçirerek gecenin koynunda sabahın olmasını bekliyordu. Bir bahar akşamı Sinanlar için batan güneş, yine bir bahar sabahı o muhteşem ışıklarıyla yeniden doğacaktı. Karşılıklı oturdukları ateşin başında bunları düşünürken, ikisi de tuhaf duygular içindeydi.

Yukardan serin bir rüzgâr esmeye başlamıştı. İbo kalkıp hiç konuşmadan yan tarafa gitti. Birkaç kuru dal getirip ateşe atıktan sonra tekrar oturdu.

Titreyen alevlerin ışığında yüzünde tuhaf bir ifade parlayıp sönüyor, bu haliyle Antik Yunan mitolojilerindeki savaş kahramanlarını anımsatıyordu.

Yine kalktı, yan taraftaki odun yığınından iri bir dal seçip getirdi. Dalın çatallarını kırıp ateşe attı. Uçlarından tuttuğu odunun kalın gövdesini de diziyle kırdı. Sonra taşın üzerine oturdu, ellerinde iki odunla ateşi karıştırmaya başladı.

Alevlerin arasından bazen kıvılcımlar sıçrayıp çıkıyor ve bozkırı tutuşturmak istercesine kuru otların üzerine atılıyordu.

Bozkırda yaktığı bu küçük ateşin büyümesini ve tüm bozkırı tutuşturmasını, kızıl alevleriyle şehirlere sıçramasını ve baştan sona tüm ülkeyi kaplamasını istiyordu.

CamScanner ile tarandı

Alnındaki çizgilere ve yarısı karanlıkta kaybolmuş yüzüne kızıl renkli bir alev parlaklığı yansıyor, kayboluyor, tekrar yansıyordu. Derin bir sessizlik vardı. Bozkırda yaktıkları ateşin dumanında bir görünüp bir yitiyorlardı.

Ali hiç konuşmadan kalkıp yürüdü. İbo bir süre onun gidişini izledi, "fazla uzaklaşma, karanlıkta kaybolursun sonra!" dedi gülerek.

"Aha burdayım!" dedi Ali, bir şırıltı duyuldu ardından. Otların üzerine işiyordu. Biraz sonra gelip tekrar ateşin başına oturdu.

Alevlerin içine kuru çalı dallarını atarken, İbo, ağır ve düşünceli bir sesle, "edebiyat öğretmeni Hüseyin Güler bekâr olduğu için okulun misafirhanesinde kalıyordu" diye başladı. Bazen misafirhaneye giderek onunla sohbet eder, şiir ve edebiyat üzerine tartışırdık. Oturur yeni gelen dergileri de okurduk orda."

"Sol görüşü o mu benimsetti sana?"

"Hayır o değil. Ama onun hakkını da vermek lazım, edebiyatı o sevdirdi bize. Fakat sol görüşü bana Musa Okay benimsetti. Bir gün okulda sabah yoklaması yapılıyordu. Müdür Nazım Esen, yeni gelmiş bir öğrenciyi herhangi bir nedenden dolayı öğrencilerin önünde tokatlamaya başladı. Bu durum bana çok ters geldi. Bulunduğum yerden, 'sen o çocuğu dövemez-

CamScanner ile tarandı

sin' diye bağırdım. Müdür bana şöyle bir baktı, 'sen de kimsin, adın ne?' diye sordu. 'Adım İbrahim Kaypakkaya. Beni dövebilirsin, ama onu dövemezsin. Çünkü ben kuralları biliyorum, kuralları bile bile çiğnersem bu suçtur. Fakat o yeni gelmiş ve kuralları bilmeyen bir öğrencidir' dedim..."

"Sen öğrencileri resmen isyana teşvik etmişin, suçun çok büyük..."

"Amacım o değildi, ama ters geldi bana. Öyle bir çıkış yaptım nedense. Müdür beni yanına çağırdı, öfkeyle bir şeyler söyledikten sonra herkesin önünde bana bir tokat vurdu. Tokatın ardından elimi yüzüme götürüp, 'teşekkür ederim, bana çok önemli bir şey öğrettin' dedim. 'Ne öğrendin?' diye sordu. 'Haksızlığa karşı çıkmanın bir bedeli olduğunu... Hayatım boyunca bu bana ders olacak' dedim. 'İlerde haksızlığa karşı verdiğim mücadelede karşıma daha ağır bedeller çıkabilir. O bedelleri ödemeyi göze almalıyım. Bedel ödenmeden hiçbir şey kazanılmaz hocam' dedim. Dondu kaldı. O tokatı vurduğuna eminim ki çok pişman oldu."

"Bence de pişman olmuştur."

Ortalık birden kararardı. Başlarını çevirip gökyüzüne baktıklarında, ayın küçük bir bulut yumağı ardına saklandığını gördüler. Fakat yıldızlar birbiri etrafında

CamScanner ile tarandı

semah dönerek parlamaya ve geceyi ışıklarıyla taçlandırmaya devam ediyordu. Ali bu sırada gitti, zayıflayan ateşi canlandırmak için biraz odun getirip attı. Acı bir duman kokusu yayılmıştı bozkıra.

Bazen ezgili bir mırıldanışta, bazen içtenlikle kurulan bir sohbette, bazen aynı karelerde yer aldıkları ortak bir anıda buluşuyorlardı. Fakat çoğunlukla orddaydılar. Olmaları gereken yerde, yani karanlık bozkırda... yaktıkları ateşin başındaydılar.

Elbette kimi zaman duygusallaştıkları da oluyordu, fakat uykusuz bir gecenin sabahında kendilerini bekleyen şeyin ne olduğunu biliyorlar, o ağır görevin bilinciyle güneşin doğmasını bekliyorlardı.

Aşağıda, ay ışığı altında parlayan beyazımsı gri kayalardan bazen bir karga sesi yükseliyor, vadide yankılanarak ötelere doğru akıp gidiyordu.

Mayıs ortalarıydı ve gökyüzü alabildiğine açıktı. Boyutları kavranamayan laciverdi bir karanlığın içinde uzak yıldızlar parlıyordu. İbo, gizemli sessizliğinin içinde bazen kendini bile şaşırtan ilginç şeyler düşünüyor, "kimbilir belki o yıldızlarda da hayat vardır" diye geçiriyordu içinden.

Gece karanlığı her şeyi silip süpürüp yok etmeye başladığında, karşı tepelerin ardından billur gibi bir dolunay doğmaya başlamıştı. İlerdeki kayalıklar dolu-

CamScanner ile tarandı

nayın ışığında dalgalı bir denizin köpükleri gibi bembeyaz parlıyor, geceye esrarengiz bir hava veriyordu. Arada bir geceyi inleten kuş sesleri ve kurbağalar dışında bozkıra derin bir sessizlik hakimdi.

On gün kadar önce idam edilen Denizleri ve Mart sonlarında, yani bir buçuk ay önce katledilen Mahirleri düşünüyordu. Sinanların katli üzerinden bir yıl geçmişti. Bu sırada Ali de aynı şeyleri düşünüyor olmalıydı ki, "faşistler çok cana kıydı İbo" dedi, "çok canlar, yok olup gitti, çok canlar... çok!"

Zehir gibi bir acılık vardı Ali'nin sesinde. Çok derin bir keder ve geceye balyoz gibi inen bir öfke... bir isyan vardı sanki. İbo hüzünlenmiş, çok duygulanmıştı. Ustura gibi keskin bir ağıtla geceyi ortadan ikiye böldü. İçin için yanan küllenmiş kor gibi bir uzun hava bırakmıştı geceye.

Başı iki elinin arasındaydı. Hem söylüyor, söylerken de alevler arasında çatırdayarak yanan odunlara bakıyordu. İnsanın içine işleyen, insanı yüreğinden yakalayan etkileyici bir sesti. Ölen arkadaşları için yanık bir ağıtla inletiyordu bozkırı.

Kapıp kendini koyuvermiş, alabildiğine içli, alabildiğine yanık, alabildiğine etkileyici söylüyordu. Kanayan bir yüreğin sızıntıları gibi boğum boğum acılar dökülüyordu bozkıra.

CamScanner ile tarandı

İnsanı dize getiren zehir gibi bir ağıttı. Ali gecenin karanlığında arkadaşına sezdirmeden sessizce ağlamaya başlamıştı. Belli etmemeye çalışıyor, fakat İbo da ağlıyordu. Hem ağlıyor, hem söylüyordu.

Ağıdı söylerken ölen devrimci arkadaşlarını düşünüyor, hüznü isyana, öfkesi kavgaya, kavgası sevdaya dönüşüyor, yer gök inim inim inliyordu. Sonra tüm bu duygular çağlayanlar gibi kol kol gelip birleşiyor ve sel olup gözlerinden boşalıyordu.

"Hani Deniz, hani Hüseyin, hani Yusuf" derken, acıyla kıvranan ve inleyen sesi birden haykırışa dönüşüyordu. "Sen böyle mi saklarsın yiğitleri, alacağın olsun ya ey Nurhak" diyor ve o anda dağ taş Sinan kesiliyordu.

Başında kalpağı ve elinde filintasıyla bir Kadir geliyordu gözlerinin önüne, bir Alp... Bir Cihan geliyordu, bir Ömer... İnim inim inliyordu ova. Kayalıklar inliyor, karanlıklar içinde bozkır inliyordu. "Suyun neden kan kızıl, kimden yanasın sen ya ey Kızıldere" derken Mahir geliyordu gözlerinin önüne.

İbo sanki birden hırçın bir çağlayana dönmüş, deliye dönmüş, tüm öfkesini boşaltmak istercesine akıyor, yüreğinden boşalan hüzün seli taa ötelerde toplanıp bir hüzün denizi oluyordu. İkisi de kederle dopdolu olarak, karanlıklar içinde, ıssızlarda, kimsesiz

CamScanner ile tarandı

bozkırlar ortasında, yanan şu kızıl alevleri içlerinde hissederek yaşın yaşın ağlıyordu. Çok derinlerden, yüreğinin en sıcak, en dost, en kederli, en temiz katmanlarından süzülerek çıkan bu ses, bu ağıt, bir kıvılcım gibi düşüyordu gecenin bağrına ve bozkırda büyük bir yangını başlatıyordu.

Bir Ulaş geliyordu aklına, bir Cevahir... Sonra Taylan, sonra Vedat... bütün gençliği, çocukluğu, özlemleri, hayalleri, umutları, direnci, sevdası, kavgası... Bütün hayatı bir bir geçiyordu gözlerinin önünden.

Ali'nin hıçkırıkları yükselmeye ve geceyi saramaya başladığında İbo söylemeyi bıraktı. Ali ağlıyordu. Artık gözyaşlarını gizleme gereği bile duymadan haykıra haykıra ağlıyordu.

"Ağlasın da içindeki acıyı boşaltsın" diye düşündü İbo. Eğilip kenardaki odunları alevlerin içine soktu. Sonra kalktı, yan tarafa yığdıkları odunlardan getirip ateşe attı.

Ortalık ağarıncaya kadar oturdular. Bazen öfkeye kapılıp bağırdıkları, bazen hüzünlenip ağladıkları oldu. Ama çoğu zaman öfkeyi ve sevgiyi, hüznü ve isyanı iç içe yaşadılar, dinmek bilmeyen bir duygu fırtınasında savrulup durdular.

Yıldızlar sönüp silikleşirken, gökyüzü de yavaş yavaş koyu lacivertten açık maviye doğru kayıyordu.

CamScanner ile tarandı

Gri dağlar, mor dağlar, mavi dağlar kat kat ortaya çıkmaya başlamıştı. Dağların ardından gökyüzüne doğru apak bir ışık seli akıyordu.

"Sabah oluyor" dedi İbo. "Kayalıklara doğru yavaş yavaş gidelim, anca varırız."

Kalktılar, fakat ikisi de bacaklarının üzerinde duramıyordu. Oturmaktan her tarafları uyuşmuş, bütün eklemleri kilitlenmişti. Bir-iki gerinme hareketi yaptılar, sonra ateşi söndürüp ordan ayrıldılar. Aşağıdaki dere yatağından çığlık çığlığa kuş sesleri geliyordu. Yabani otların ve pıtrakların arasında, Sakaltutan Gediği'ne doğru yürüyüp gittiler.

Bir süre yürüdükten sonra kayalıkların dibine gelip durdular. "Sen şu arkada bekle Ali" dedi İbo. "Ben çıkıp alayım malzemeleri."

"Ben de geleyim" dedi Ali.

"İkimizin çıkmasına gerek yok, bekle sen. Yalnız şu arka tarafta bekle, patikadan geçen köylülerden biri seni görmesin."

"Bu saatte kim geçer burdan?"

"Köyün iti var, kurdu var Ali. Çobanı var bekçisi var. Köylü milleti bu, ne zaman ne yapacağı belli olmaz. En olmadık bir zamanda bir bakarsın pat diye çıkar karşına."

"Çık al hadi."

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

"Bekle sen."

Ali, "tamam, bekliyorum işte" diyerek kayalıkların arka tarafına yürüdü.

İbo basamak şeklinde yontulmuş kayalara basarak bir çırpıda yukarı çıktı. Terası andıran düz bir kayanın üzerinden ağzı yosun tutmuş bir deliğe girdi. İçerisi oldukça loş ve ayrıca havasızdı. Çürümüş toprak, küf ve nem benzeri tuhaf bir koku çarptı burnuna. Kayanın kovuğundan ipi ve yırtık çarşafı alırken, "silahlarımız yanımızda zaten" diye düşündü.

Elinde malzemelerle dışarı çıktı. Karşı dağın tepesinden güneşin kenarı görünmeye başlamıştı. Doruklardan aşağı parlak bir ışık süzülüyordu. Yabani otlar ve yosunlarla kaplı kayalara basarak aşağı indi. Ali arkada bir kayanın üzerine oturmuş sigara içiyordu.

"Kalk Ali" dedi İbo, "şu yüksek kaya var ya... onun tepesine çıkacağız."

Polat'ın vereceği işareti rahatça görebilecekleri yüksek kayalıklara doğru tırmanmaya başladılar. Ortalık iyice aydınlanmış, kurt kuş, börtü böcek, bozkırın tekmil canlıları uyanmaya başlamıştı.

Bir kurt uluyor dağlarda, ardından bütün sürü koro halinde ulumaya başlıyordu. Bu uluyuşlar dağlarda yankılanarak dere yataklarına iniyor, ordan da taa uzaklara gidiyordu. Mağaranın önüne çıkıp sesin gel-

CamScanner ile tarandı

diği tarafa baktı. Ulumalar devam ediyordu. Ulumalar arasında bazen kesik kesik çakal pavkırmaları da duyuluyordu.

Uzaklarda, kayaların başında iki kartal dönüp duruyor, yukarda kapkara bulutlar dolaşıyordu. Uluma sesleri kesilmişti. Mağaraya girdi. Dilber Ana'nın çöleğinden biraz daha aldı, yufkaya dürüp yemeye başladı. En kısa zamanda buralardan ayrılmak, bölgeyi terk etmek istiyordu. Bir-iki çalı daha atıp ateşin başına oturdu.

Aslında dağlara karşı savaşıyordu İbo. Kendine birdenbire düşman kesilen dağlara karşı tek başına direnmeye çalışıyordu. Dağlar donanımlıydı. Dağların insanı kırbaçlayan soğuğu vardı, ustura gibi keskin ayazı vardı, karı, boranı, fırtınası vardı.

Dağlar büyüktü, heybetliydi. İçinde fokur fokur kaynayan volkanik ateşi ve bulutları delip göklere yükselen buzullu zirveleri vardı. Derin vadileri ve sarp etekleri vardı. Hem çok büyüktü, çok güçlüydü, hem de etkili silahları vardı.

İbo'nun dağlara karşı kullanabileceği hiçbir şeyi yoktu. Açtı, yorgundu, yaralıydı. Yaralarını yokladı. Sargılar altında kimbilir ne haldeydi? Ama en azından kanaması durmuştu. Üstü başı kuru, ayakları kuruydu. Ama ayaklarındaki uyuşma giderek artıyordu.

CamScanner ile tarandı

Dağlara karşı hiçbir silahı yoktu İbo'nun. Onun tek silahı sarsılmaz inancıydı. İnancı ve güzel dünya hayalleri... Kol kol akıp geleceklerdi köylerden ve kasabalardan. Sıradağlar bile duramayacaktı önlerinde. Yol kavşaklarında birleşecekler... yatağına sığmayan coşkun nehirler gibi dolup taşacaklardı...

Şehirlere doğru akacaklar, varoşlarda işçilerle buluşup, kol kola, yan yana, omuz omza yürüyecekler, ilahiler, semahlar ve türküler söyleyerek, ellerinde kazmaları, kürekleri, orakları, tırpanları, yabaları ve dirgenleriyle, örsleri ve çekiçleriyle yürüyecekler, iktidarın gücü onları durdurmaya yetmeyecekti.

"Yoksulluğa son!" diye haykıracaklardı.

Kim işlerse toprak onun olacak, kim çalışırsa fabrika onun olacaktı. Kuyulara kim inerse maden onun, kim üretirse hasat onun olacaktı. Bağımsızlık uğruna kim savaşırsa vatan onun olacak, ülkeyi parsel parsel emperyalizme satan işbirlikçi yerli hainler halk mahkemelerinde yargılanıp cezalandırılacaktı.

Toprak ağaları ve patronların mallarına el koyulacak, bankalara el koyulacak, borsalara el koyulacak, çelik kasalarda sakladıkları tonlarca altınlara... pırlantalara, yakutlara, elmaslara el koyulacak, haramilerin servetlerine el koyulacak ve bütün bunlar yoksul çocukların eğitimi ve sağlığı için kullanılacaktı.

CamScanner ile tarandı

Dış borçlar iptal edilecekti... Ülkeyi borç batağına sürükleyen hainler kulaklarından tutulup meydanlara çıkarılacak, "dünyaya gözlerini açan bebekler, söyle ey doymayan hırs, şişkin egoizma, ardında koruma ordusuyla dolaşan hain, bu ülkede bebekler ne kadar borçla doğuyor?" diye sorulacaktı. Suçlarını halkın önünde itiraf edecekler, katipler şakır şakır yazacak ve savcı "kalkın ayağa!" diyecek, hakim elindeki balyozu kürsüye vuracak, "gereği düşünüldü" diyecekti.

Yargılanacaklar, yaptıkları ettikleri bir bir sayılıp dökülecek ve sorulacak... Denilecekti ki, "bütün bunları özel çıkarlarınız için mi yaptınız, yoksa ağa babalarınıza yalakalık olsun diye mi? Makam için, şöhret için, para için mi? Sizi bu ihanete zorlayan nedir? Bu hainliği neden yaptınız ey zalimler, bu ülkeye nasıl kıydınız, kendi halkınıza nasıl?!"

Döktükleri kanın hesabı bir bir sorulacaktı. Bir ihanetin bedeli nasıl ödenmesi gerekiyorsa öyle ödeyeceklerdi. "Denizleri neden astınız, Mahirleri neden, Sinanları neden?" diye sorulacaktı.

Döktükleri her damla kan için, söndürdükleri her ocak, ağlattıkları her çocuk ve mateme boğdukları her ana için hesap vereceklerdi. Hakim elindeki balyozu kürsüye vuracak, "gereği düşünüldü" diyecekti. "Bundan böyle bu ülkede servet yığmak yasak, sahte-

CamScanner ile tarandı

kârlık yasak, din tacirliği yasak, yoksulluk ve cahillik yasak, herkes çalışacak ve kazanacak, herkes okuyacak, okuyamayanlar meslek öğrenecek, sağlık kurumlarından herkes bedava yararlanacak, hastalıktan, açlıktan ve yoksulluktan ölmek yasak!" diyecekti.

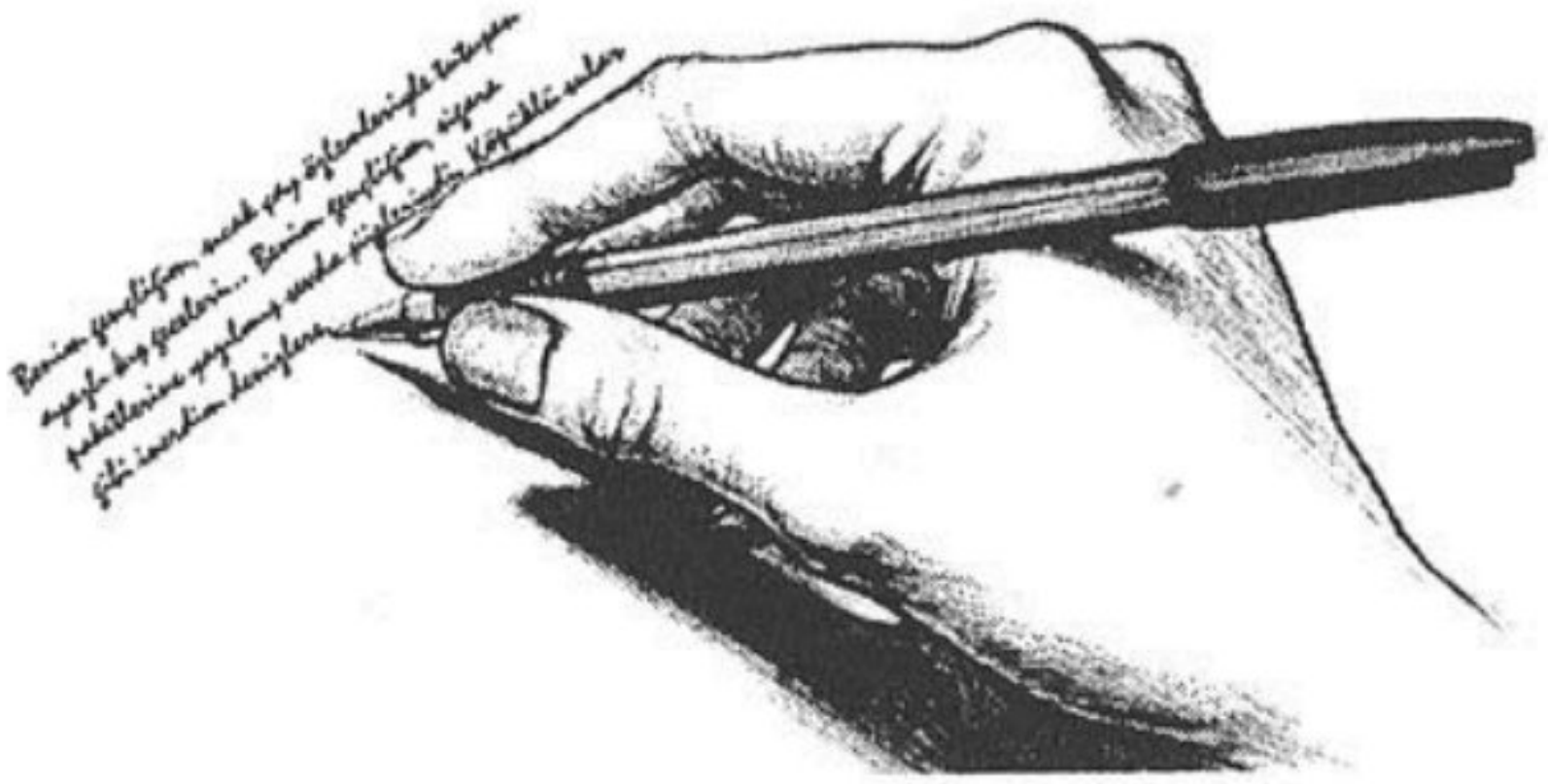
Akşam ortalık kararıncaya kadar bu düşüncelerle kar fırtınası gibi savruldu durdu. Bazen esti, yağdı, gürledi, bazen duruldu...

Gece karanlığında kurtlar ağızlarını gökyüzüne dikip uzun uzun ulumaya başladıklarında düşünmekten artık yorgun düşmüştü, fakat bu dağ başında düşünmekten başka yapabileceği hiçbir şey yoktu. Hava gece yine kudurmaya başlamıştı. Uğultular ve öfkeli ıslık sesleriyle belalı bir fırtına dönüp duruyordu dışarda.

Bu gece ayazında, karları tozutarak uğuldayan bu deli fırtınada, bu güzel dünya hayallerinden başka yüreğini ısıtabilecek hiçbir şey yoktu. Kendi yürek sıcaklığına ve kendi güzel düşlerine sığınarak ayakta kalmaya çalışıyordu.

TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

Bölüm 13

Üzerine yine kâbus gibi bir gece çökmüştü. Geçmek bilmeyen, boşluğa asılıp kalan ve sanki sonsuza kadar orda öyle duracakmış gibi kaskatı kesilen sıkıcı bir gece...

Koynunda sakladığı uğultuları ve ulumalarıyla insana ürperti veren, sinsi, karanlık, puslu, pusulu... yıldızları dökülmüş, ayı parlamayan ve sabahına güneş doğmayan bir geceydi. Umutsuzluk gibi, karabasan gibi çökmüştü üzerine. Soğuktu.

Bir taşın üzerine büzülmüş kalmış, ellerini koynuna sokmuş, zangır zangır titriyordu. Soğuktan her tarafı mosmor kesilmiş, uyuşmuş, ellerine ve ayaklarına hükmedemez olmuştu. Bunun böyle devam etmeyeceğini kendisi de biliyordu. Bu kaçış daha nereye kadar sürecekti? Bu gidişle donup ölecekti. Donmaya ayaklarından başlamıştı zaten. Ayaklarını artık hissetmiyordu, sanki yoklarmış gibi duruyordu. Böyle hiçbir şey yapamadan donup ölmektense, zayıf da olsa içinde kurtuluş umudu taşıyan bazı risklere giril-

CamScanner ile tarandı

mesi gerektiğini düşünüyordu. Yarın ortalık ışır ışımaz bölgeden ayrılmak üzere yola çıkmaya karar verdi. Alıp başını gidecekti...

Kesin bir karara varmış olmanın verdiği rahatlamayla kalktı, köylülerin toplayıp getirdiği çalılardan bir kısmını mağaranın ortasına yığarak ateşe verdi. Koyu bir dumanla odunlardan yükselen alevlere bakarak düşüncelere daldı.

Ona en rahat ve dingin ortamı düşünceleri sağlıyordu. Düşünceleri, onu alıp başka dünyalara götürüyor, ağrılarından, acılarından, gecenin ürpertici karanlığından ve soğuktan uzaklaştırıyordu.

Bir insan fırtınalı bir dağ ayazında tek başına kaldığında ve yüreğini ısıtacak hiçbir şey bulamadığında, kendi düşüncelerine ve uzak hayallerine sığınıyordu. İnanç onun çadırı oluyor, sabır ve kararlılık onun yakıtı, sevgi onun aşı ekmeği oluyor, aşk onun ilacı oluyordu.

Önünde yanan ateşin alevlerine bakarak yine dalıp gitmişti. Geceyi kırbaçlayarak dışarda savrulan fırtınanın uğultularını artık duymuyordu. Dağ başlarında uluyan kurtların ve pavkıran çakalların sesi yok olup gitmişti. Gözleri yanan ateşin kızıl alevlerindeydi. Güneşin doğmasıyla birlikte köylüler de uyanmışlar, ahırlardan hayvanlarını çıkarıyorlardı. Gece boyu

CamScanner ile tarandı

süren köydeki sessizlik yerini kıpır kıpır bir canlılığa bırakmıştı. Eğri büğrü daracık sokaklardan, önlerinde sığırla köy meydanına giden kadınlar görünüyor, ellerinde küçük kürek ve kovalarla inek boku kapışan küçük kız çocuklarının çığlıkları duyuluyordu.

Meydanda eli sopalı ve abali bir çoban bağırarak sağa sola koşup duruyor, onun yırtınan sesine inek böğürtüleri karışıyordu. Bütün bunları pusuya yattıkları "Sakaltutan Gediği" denilen kayalıklardan rahatlıkla görebiliyorlar ve köyden bozkıra yayılan sesleri işitebiliyorlardı.

Yattıkları kayanın ardında Ali oldukça heyecanlı görünüyor, fakat kendisi durgun bakışlarıyla sanki sıradan bir gün yaşıyordu. Ağzına aldığı kuru bir otu evirip çevirerek köye bakıyor ve Polat'ın dama çıkmasını bekliyordu.

Köpek havlamalarına bazen bir eşek anırması, bazen bir horoz çığlığı karışıyor, sonra bu koroyu insan sesleri tamamlıyordu. Köy meydanında toplanmaya başlayan sığır sürüsü giderek büyümüş ve bir uçtan tarlalara doğru akmaya başlamıştı.

Açık bir gökyüzü vardı. Güneş olanca güzelliğiyle parlıyor, uzak dağlar güneş ışığı altında mordan uçuk maviye geçerek gökyüzünün sonsuzluğuyla bütünleşiyordu.

CamScanner ile tarandı

Tam bu sırada yukardan çığlık çığlığa bir kuş sürüsü geçti. Ali başını kaldırıp tepelerinden geçen kuş sürüsüne bakınca, "indir başını, indir, görmesinler" dedi İbo.

Ali başını indirip kayaya yasladı. Biraz ilerde, köyün alt tarafındaki bahçelerin arasında bir köpek havladı, köyün üst tarafından başka köpekler ona karşılık verdi. Güneş karşı dağların doruğundan bir minare boyu yükselmiş, ortalığı da ısıtmaya başlamıştı. Köyün alt kısmında, dere yatağı boyunca uzanan bahçelerde çiçekli meyve ağaçları görünüyordu. Beyaz, sarı, pembe çiçekli ağaçlar bir renk armonisi içinde parlayıp duruyordu. Bir eşek arısı vızıldayarak gelip tepelerinde dönmeye başladı.

"Umursama, boşver!" dedi İbo. "Sen sakındıkça daha azgınlaşır."

Fakat Ali huylanmıştı, elini boşlukta savuruyor, "git başımdan, git!" diyerek arıyı uzaklaştırmaya çalışıyordu. "Saat kaç?" diye sordu İbo.

Ali kol saatine baktı, "on" dedi.

Bir süre daha beklediler. Giderek sabırsızlanmaya başlamışlar, birbirlerine Polat'ın neden hâlâ dama çıkmadığını soruyorlar, "nerde bu Polat?" diyorlardı. Polat nihayet damın başında belirdi.

"Polat!.." dedi Ali.

CamScanner ile tarandı

"Evet gördüm!" dedi İbo. "Polat dama çıktığına göre muhtarın yola koyulması yakındır. İndir başını, görmesinler."

Bu sırada İbo'nun gözlerine bir örümcek ağı ilişti. Kayaların arasına kocaman bir ağ kurmuştu. Vızıltılarla bir sinek gelip ağa takıldı. Kurtulmak için birkaç hamle yaptıysa da bir sonuç alamadı. Tüm çırpınışlarına rağmen yapışkan örümcek ağı ipliklerinden kurtulamadı.

Kenarda bekleyen örümcek aceleci adımlarla ağın üzerinde adeta kayarcasına geldi, tuzağa düşen sineği yuvarlayarak paketlemeye başladı. İncecik yapışkan iplikleriyle sineği paketleyip bir kenara bıraktı. Şimdi toktu anlaşılan, acıkınca yiyecekti. "Vay namussuz!" dedi İbo.

"Ne var İbo?" dedi Ali.

"Bir örümcek" dedi İbo, "sineği yakalayıp paketledi. Bir görsen şaşardın."

"Bırak şimdi sineği örümceği! Sırası mı ya İbo, sineğin örümceğin!"

"Sırası!.. Tam sırası!" dedi İbo.

Biraz sonra bir kertenkele çıktı kayaların arasından. Sessizce yaklaştı, çok hızlı bir hareketle dilini uzatıp geri çekti. Dilini belki de saniyenin onda biri kadar kısa bir sürede uzatıp çekmişti ve artık örümcek

CamScanner ile tarandı

yoktu. Şimşek hızıyla görünüp kaybolan kertenkelenin diliyle çoktan onun midesine inmişti. "Ulan şu namussuzun yediği boka bak!" dedi İbo.

"Ne var yine?" dedi Ali.

"Kertenkele..." dedi İbo.

Arkadaşına ters ters baktı Ali, "kertenkelenin şimdi tam sırası!" dedi alayla.

Fakat İbo'nun aklı kertenkeledeydi. Örümceği kapıp kayaların arasına kaçmıştı. Bir ara kayaların arasından başını uzattı. Tam o sırada göklerden bir şahin indi ve kaçmasına fırsat vermeden kertenkeleyi pençesiyle kapıp tekrar göklere yükseldi.

Şahinin inmesi, kertenkeleyi kapması ve tekrar yükselmesi... bütün bunlar göz kapayıp açıncaya kadar kısa sürede oldu. "İşte bu!" dedi İbo.

"Ne?"

"Şahin gibi olmalıyız mesela. Doğa zayıflara yaşama hakkı tanımıyor Ali. Güçlü olmak zorundayız. Bu da durduk yerde olmaz, mücadele içinde..."

Gözlerinin önünde bütün bunların peş peşe cereyan etmesine inanamıyordu. "Haklı olmak yetmiyor Ali. Aynı zamanda güçlü olmak da gerekiyor. Şahin gibi mesela. İndir başını, görecekler, indir."

Düşüncelerini gücün ne olduğu üzerinde yoğunlaştırdı. Güç, mesela kararlılıktı. Bir devrimci ne ka-

CamScanner ile tarandı

dar kararlıysa o kadar güçlü sayılırdı. Güç, mesela inançtı. Davaya ne kadar inanıyorsa o kadar güçlü olurdu devrimci. Fakat para da lazımdı tabii. Silah da lazımdı. Kadro da lazımdı...

Polat hâlâ damın başındaydı. Sağ eliyle sol kolunu kaşır gibi bir hareket yaptığını gördüler. Fakat konuştukları işaret bu değildi. "Geliyor!" dedi İbo.

"Evet geliyor!" dedi Ali.

Bir adam köyden çıkmış, kayalıklara doğru yaklaşıyordu. Ama Polat neden kararlaştırdıkları gibi değil de başka işaret vermişti? "Görünmeyelim, kaçırabiliriz, yat!"

"Polat neden bizim beklediğimiz işareti vermedi de değişik işaret verdi?"

"Belki karıştırmış olabilir" dedi İbo. "Bak Ali, geliyor işte, yat!.. Kafan görünüyor."

Köyden çıkan adam, ince, dar, tozlu patikaya girmişti. Kayalıklara doğru geliyordu. Bazen bir ağacın, bazen bir kıvrımın arkasında kalıp kayboluyor, sonra tozlu patikada tekrar açığa çıkıyordu. Yorgun bir hali vardı. Omuzları çökmüş, kolları uzayıp sarkmıştı. Uzaktan bakıldığında elli veya elli beş yaşlarında gösteriyordu. Tarla adımlar gibi öne doğru eğilerek yürüyor, yürürken sanki adımlarını sayıyordu. Yite çıka kayalıklara doğru yaklaşıyordu.

CamScanner ile tarandı

"İşte nihayet o an!" dedi İbo.

Adam kayalığa iyice yaklaşmıştı. İbo heyecanla kıpırdandı yerinde, "hazır ol Ali, yola iniyoruz, hazır mısın?" dedi.

Silahını sıkıca kavradı Ali, "ben hazırım" dedi.

Kayalıklardan sine sine inip yola çıktılar. Yol kenarındaki büyük kayanın ardına gizlenip beklemeye başladılar. Adam tam kayanın önünden geçiyordu ki, fırlayıp çıktılar yola. Adam neye uğradığını bilemeden donup kalmış, şaşkınlıkla önünü kesen silahlı gençlere bakıyordu.

"Kıpırdama, ellerini havaya kaldır" dedi İbo. "Bak üzerinde silahı var mı?"

Adam şaşkınlık içindeydi. Korkudan sanki dilini yutmuş, sapsarı kesilmişti. İbo'nun elindeki tabancaya bakıyor, korkudan tir tir titriyordu.

Ali bir eliyle silahını adamın şakağına dayamış, diğer eliyle silahı var mı diye araştırıyordu. Bir süre aradıktan sonra, "yok, temiz çıktı, adamın üzerinde silah milah yok" dedi.

Sert ve tehditkâr bir sesle, İbo, "düş önümüze, konuşmadan yürü!" dedi.

Adam tanımadığı silahlı iki gencin önünde korkak adımlarla yürürken yalvarmaya başladı. "Oğlum siz kimsiniz?" dedi. "Kulunuz kurbanınız olayım, valla-

CamScanner ile tarandı

hi benim hiç düşmanım yoktur. Kimseye bir kötülüğüm de yoktur. Ben sizi tanımam etmem oğlum. Benim size ne kötülüğüm oldu?"

"Sinan Cemgil ve arkadaşlarını ihbar etmekten daha büyük kötülük var mı?" dedi İbo.

"Hem vallahi, hem billahi, hem tillahi... tillahi ben ihbar etmedim. Etmedim oğlum. Bu Kürecik'te kime sorarsanız sorun. Elinizi ayağınızı öpeyim, kulunuz köleniz, kapınızda itiniz olayım, vallahi ben etmedim. Ben ihbar etmedim oğlum. Beni öldürürseniz elinize ne geçecek? Bokunuzu yiyeyim, kulunuz köleniz olayım. Vallahi... İhbar edeni cümle âlem biliyor oğlum. Kahyalı Muhtarı Mustafa Mordeniz'i kim bilmez? Cümle âlem biliyor. Vallahi..."

İbo şaşırmıştı, "Mustafa Mordeniz sen değil misin?" diye sordu.

"Vallahi ben değilim, değilim oğlum. Muhammed adına ant olsun, Ali nuruna, Hasan-Hüseyin aşkına ant olsun ki ben değilim. Aha benim künyem!"

Adam cebinden kimliğini çıkararak İbo'ya uzattı. İbo çok şaşırmıştı. Ali ise iyice afallamıştı.

İbo, adamın kimliğindeki fotoğrafa ve adama dikkatle baktı. Bir fotoğrafa, bir adama bakıyor, inanmaz bakışlarla tekrar bakıyordu. Sonunda adamın adını okudu, "Mehmet Mordoğan" yazıyordu.

CamScanner ile tarandı

"Sen Mehmet Mordoğan mısın?"

"Şüphen mi var oğlum? Mehmet Mordoğan'ın taa kendisiyim. Dinim imanım üzerine ant olsun, gün ışığına, ay nuruna, yediğim ekmek, içtiğim su, arım, namusum, oğlum, kızım, evladı ıyanım üzerine yemin billah kasem olsun ve dahi iki elim böğrüme düşüp huzura çıktığımda akça yüzüm kara olsun, gündüzüm zifiri zindan, gecem kâbusu ayan..."

"Tamam ya, ne uzun yeminmiş böyle?!.."

Diğer sayfalara da şöyle bir göz attıktan sonra üzgün ve mahcup bir edayla Ali'ye döndü, "amcaya karşı çok ciddi bir hata işledik, gerçekten bu değil Mustafa Mordeniz" dedi.

Adam derin bir nefes alarak rahatlamış, titreyen dizlerine can gelmiş, gözleri sevinçle açılmıştı.

"Amca çok özür dileriz, yanıldık, seni muhtar sandık, affet bizi" dedi İbo.

Adam rahatlamıştı, "affetmek Allah'a mahsustur oğlum, olur böyle şeyler, canınız sağ olsun" dedi.

İbo, köylünün kimlik kartını geri verdi. Adam kimliğini alıp ceketinin iç cebine koyduktan sonra kollarını yana sarkıtıp İbo'ya baktı.

İbo, "kusurumuzu bağışla amca, seni ihbarcı muhtara benzetip kalbini kırdık, üzdük, incittik, böyle olsun istemezdik, affet" diyerek elini öptü.

CamScanner ile tarandı

"Estağfirullah oğlum" dedi adam. "İnsan dediğin hata da yapar, günah da işler."

İbo'dan sonra Ali de öptü mağdurun elini, "özür dileriz amca, kusurumuzu bağışla, yanıldık, yanlış iş yaptık" dedi.

Adam, "bağışlamak Allah'a mahsustur oğlum, üzmeyin canınızı" dedi.

Rahat konuşabilmek için yol kenarındaki kayanın arkasına geçtiler... "Nerden gelip nereye gidiyorsun amca?" dedi İbo.

"Aaah ah!" diye başladı adam.

Belli ki çok dertliydi. Onu teselli etmek de İbo'ya düşmüştü. İbo onun çok dertli olduğunu anlayınca bir sigara uzattı, "yak amca" dedi.

Sigaraya uzanırken, "sağol yeğenim" dedi adam. İbo kibriti çakıp adamın sigarasını yaktı.

Çok yoksul olduğunu, borç para bulmak için bu tarafa geldiğini söylüyor, İbo da başını sallayarak onu dinliyordu...

Kılık kıyafeti oldukça perişandı. Lastik ayakkabıları delik, çorabı yırtık, üzerindeki gömlek yamalıydı. Pantolonu ve yeleği iyice yıpranmış, kasketi de artık kullanılmayacak derecede yamulmuş ve kirlenmişti. İbo şimdi bu zavallı adama yaptığı hatadan utanıyor, üzülüyor, hatasını nasıl telafi edeceğini bilemiyordu.

CamScanner ile tarandı

Dün bu eylemin planını yaparken Zuzo'nun oğlu kendilerine bir miktar para bağışı yapmıştı. Birden aklına gelmiş gibi elini cebine sokup paranın tamamını çıkardı, "al amca, bu sana lazım olur" diyerek parayı adamın cebine soktu.

Adam parayı tekrar İbo'ya uzatarak, "katiyen alamam" dedi. "benden daha çok size lazım olur. Yok, yok, kabul etmem, asla etmem!" dedi.

İbo'nun tüm ısrarlarına rağmen adam parayı almadı. "Ben artık gideyim, hadi bana müsade, size kolaylıklar dilerim" dedi.

Adam ayrılıp giderken, İbo bir-iki adım atıp adamın ardınca yürüdü, "bak amca, burda yaşadıkların burda kalacak, ağzını açıp kimseye tek kelime konuşmayacaksın" dedi.

"Konuşmam oğlum, merak etme sen, ağzımı açar da tek kelime konuşursam taş kesileyim, elim ayağım, gözüm kulağım taş kesilsin" dedi.

"Pek, hadi güle güle git" dedi İbo.

Adam yine öyle tarla adımlar gibi adımlarını açа açа yürüyüp gitti. İbo bir süre giden adamın ardından baktı, sonra yüksek kayanın başına doğru tırmanarak gelip köyü gözetleyen Ali'nin yanına uzandı. "Damda mı Polat?" diye sordu.

"Damda" dedi Ali.

TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI
CamScanner ile tarandı

Polat hâlâ damın başındaydı. Volta atar gibi geziniyor, gelip bekliyor, dönüp dolaşıp tekrar damın ucuna geliyordu.

"Polat hâlâ damda olduğuna göre demek muhtar Zuzo'nun evinden çıkmamış daha" dedi İbo. "Bu adam gerçekten muhtar değilmiş. Boş yere korkuttuk zavallı adamı."

Toprak damlı kerpiç evlerin arasında yöresel kıyafetiyle genç bir kız göründü; elinde testiyle çeşmeye su almaya gidiyordu. Sırtında çapayla bağa bahçeye gidenler, evleri önünde ne iş yaptığı belli olmayan insanlar vardı. Meydanda top oynayan çocukların, kaba, küfürlü bağırtıları duyuluyordu.

Aşağıdan, bahçelerin arasından sırtında ot yığınıyla köye doğru giden bir eşek, eşeğin ardında yorgun adımlarla yürüyen yaşlı bir kadın görünüp kayboluyordu. Kadının birkaç metre gerisinden de yerleri koklaya koklaya beyaz bir köpek gidiyordu. Polat hâlâ orda, damın başındaydı.

İkisi de dikkatle Polat'ı izliyordu. Polat'ın her hareketini, her tavrını büyük bir dikkatle izliyorlar, bir an önce o işareti vermesini bekliyorlardı. Polat uzun boylu sayılırdı, zayıf, omuz başları hafif öne doğru eğikti. Fakat Polat'ın duruşunda bir tuhaflık vardı nedense. Yürüyüşünde bir tuhaflık seziliyordu.

CamScanner ile tarandı

"Sen de fark ediyor musun İbo?"

"Neyi?"

"Polat'ın halinde tavrında bir tuhaflık var."

"Arada bir zıplıyor nedense..."

"Dikkat edersen zıplarken önünü tutuyor."

"Çişi mi geldi acaba?"

"Bence çok sıkıştı Polat. Haddinden fazla sıkıştı. Fakat tuvalete gidemiyor, zıplayıp duruyor."

İbo'nun aklı aslında giden adamdaydı. "Zayıf bir ihtimal, ama serbest bıraktığımız adam fikir değiştirip durumu ihbar edebilir mi sence?" diye sordu.

"O bir emekçi" dedi Ali. "Üstelik çok yoksul. Böyle bir adam nasıl hain olabilir?"

"Sence her emekçi sınıfsal konumuna uygun olarak emekçi gibi mi düşünüyor? Eğer öyle olsaydı şimdiye çoktan devrim olurdu."

"Ne yani, bu adam bizi ihbar mı edecek?"

"Zayıf bir ihtimal... Fakat zayıf da olsa sonuçta bir ihtimal. Yani göz ardı edilmemesi ve daima akılda tutulması gereken bir ihtimal, bir risk..."

"Adam hiç öyle birine benzemiyordu, inanıp güvenip bıraktık, yapılacak başka şey de yoktu zaten."

"Kendi hatamız. Muhtarı tanımadığımız için böyle bir hataya düştük. Ama bu işler aslında hata affetmez. Çok dikkatli olmamız lazım. Bu ders olsun."

CamScanner ile tarandı

Ortaya çıkan bu riske rağmen eylemi ertelemeyi düşünmüyorlar, her ne pahasına olursa olsun başladıkları işi bitirmek istiyorlardı. Polat'ın bir işareti her şeyin sonu veya belki de her şeyin başlangıcı olacaktı. Bu nedenle Polat'ın bir işaret vermesini ve ihbarcı muhtarın patika yola çıkıp kayalıklara doğru gelmesini sabırsızlıkla bekliyorlardı. Fakat Polat hâlâ orda, damın üstündeydi.

"Biz mi yanlış anladık, yoksa o mu yanlış işaret verdi?" diye fikir yürüttüler.

Muhtar evde miydi, değil miydi? Fakat muhtar evde olmasa Polat damdan aşağı inerdi. Yarım saat kadar böyle fikir yürütüp yorum yaptılar. Hem konuşuyorlar, hem de büyük bir dikkatle Polat'a bakıyorlardı. Ve Polat nihayet birdenbire el kol işaretleri yapmaya başladı. Bu daha önce kararlaştırdıkları işaretti. Az sonra patika yola bir adam girdi, Sakaltutan kayalıklarına doğru geliyordu.

İbo, tabancasını belinden sıyırarak, "sanırım muhtar budur, kafanı gösterme!" dedi.

Kayaların başından sinerek aşağı indiler ve yol kenarındaki büyük kayanın ardına gizlendiler. Arada bir başlarını uzatıp bakıyorlar, adamın iyice yaklaşmasını bekliyorlardı. Adım adım yaklaşıyordu... Her adımda biraz daha... Tam kayanın önüne gelmişti ki,

CamScanner ile tarandı

fırlayıp yola çıktılar. Yedi altmış beşlik tabancasını muhtarın alnına doğrultan İbo, "hiç konuşmadan ellerini kaldır ve sakın kıpırdama!" dedi.

Muhtar oldukça soğukkanlı bir tavırla ellerini kaldırdı. Silahlı iki genci tepeden tırnağa süzerken, "tamam!" diye düşünüyordu sanki. "Sonunda korktuğum başıma geldi!.."

İbo, "şunun üzerini ara" dedi Ali'ye. "Kimliğine dikkatle bak!"

Ali elinde silahla muhtara yaklaşıp aramaya başladı. Adamın kimliğine baktıktan sonra, "tamam" dedi, "muhtarı nihayet kafese aldık."

Adamın o ihbarcı muhtar olduğu kesin ortaya çıkınca İbo'nun kaşları birden çatıldı, sert bir ifadeyle, "düş önümüze, sakın kıpırdama, yoksa kurşunu yersin!" diye tehdit etti.

Adamı teslim alıp kayalığın kuytuluk bir yerine götürdüler. Ellerini, ayaklarını ve ağzını bağlayıp orda akşamın olmasını beklediler. Orta boylu, ne şişman ne zayıf, hafif maviye çalan gri gözleri ve pürüzsüz, düzgün bir cilti vardı. Kırk yaşlarındaydı. Korktuğu her halinden belli oluyordu, ama yansıtmamaya çalışıyor, metanetini korumaya devam ediyordu.

Bir süre sonra konuşmak için muhtarın ağzını açtılar. "Sinanları neden ihbar ettin?" diye sordu İbo.

CamScanner ile tarandı

Muhtar cevap vermeye hazırlanırken yüzünü buruşturdu, sözü ağzında kaldı, cevap veremedi. Midesine kramp girmişti. Geçmesini beklediler.

Muhtar bir süre kıvrandıktan sonra, "ben ihbar etmedim" dedi.

Ali alayla gülümsedi, "söylediğin keşke doğru olsaydı muhtar, biz de seni öldürmek zorunda olmasaydık!" dedi.

Muhtar ne diyeceğini bilemeden şaşkın gözlerle bakıp duruyor, nasıl ikna edeceğini düşünüyor, inkâra sığınarak kurtulabileceğini umuyor, ama bütün bunlara rağmen soğukkanlılığını koruyordu.

İbo, "suçunu itiraf et muhtar" dedi. "Sinanları ihbar etmekle büyük suç işledin. Sinan ve arkadaşları devrimciydi. Emperyalistlere ve onların yerli uzantıları olan faşistlere karşı mücadele ediyorlardı. Genç yaşta kendilerini halkın kurtuluşuna adamışlardı, neden ihbar ettin?"

Muhtarın bakışlarından, "itiraf etsem kurtulur muyum acaba?" diye düşündüğü ve sonra vazgeçip inkâra devam etmek istediği apaçık okunuyordu. İhbarcı olmadığını, kendisine iftira atıldığını söyleyince, İbo, "şayet iftiraysa kendini aklama yönünde niye çaba göstermedin, üstelik birkaç kez de devrimcilere küfretmişin?" dedi.

CamScanner ile tarandı

Uzun, nemli ve karanlık bir mağaraydı. Dün gece burayı düzenlemişler, mağaranın ortasına küçük bir battaniye sermişlerdi. Yan tarafta yiyecek dolu bir torba asılıydı. Torbanın içinde, ekmek, çökelek ve bazı yiyecekler vardı. Battaniyenin üzerine yan yana oturmuşlardı. Muhtar ortalarındaydı.

"Eğer sen ihbar etmeseydin muhtar, Sinanlar Başyurt yaylasını terk edip gideceklerdi" dedi İbo. "Denizleri idamdan kurtarmak için Kürecik bölgesine inecekler, ordaki Amerikan Radar Üssü'nü havaya uçuracaklardı. Denizlere karşılık Amerikan askerlerini rehin alacaklardı. Şimdi nasıl bir kötülük yaptığını anladın mı muhtar?"

"Ben ihbar etmedim."

İbo inanmaz bir tavırla, "sen ihbar etmedin" dedi. "O zaman tüm Kürecik halkı yalan söylüyor. Sana kastları var, öyle mi?"

"Hasımlarım çoktur benim. Harcamak istiyorlar beni. Çekemiyorlar işte."

İbo kendinden emin bir sesle, "samimi olmadığını biliyorum muhtar" dedi. "Yalan söylediğin gözlerinden belli. Ayrıca ses tonundan da belli. Aylardır bu işin üzerindeyim. Sordum soruşturdum. Yanlış yapmamak ve herhangi masum bir insana zarar vermemek için çok titiz davrandım, ince eleyip sık doku-

TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR ONUR VAKFI

CamScanner ile tarandı

dum. Akrabaların bile senin ihbarını doğruladılar. Yalan söylemek seni kurtarmaz. Doğruyu söyle. Neden ihbar ettin? Para için mi, devletin gözüne girmek için mi, yalakalık olsun diye mi, niçin?"

Muhtar durgunlaşmıştı, "itiraf etsem acaba kurtulur muyum?" diye düşündüğü çok belli oluyordu, fakat belki de itiraf ettiğinde daha kötü olacağını düşünüp susuyordu.

"Her muhbir mutlaka öldürülür diye bir anlayışımız yok, hadi söyle de ona göre davranalım" dedi İbo.

Muhtar suskunluğunu ısrarla devam ettiriyordu, bu kez Ali başladı konuşmaya, "iyi düşün muhtar, biz cellat değiliz" dedi. "İyi düşün de konuş. Bildiğin başka ihbarcılar varsa onları da söyle."

Muhtar, "düşünecek bir şey yok. Ben yapmadım, ihbarcı değilim, şayet ölümümle devrim güçlenecekse buyrun öldürün" deyince iki arkadaş hayretle birbirine baktı.

Muhtarın riyakârlığı Ali'yi sinirlendirmişti, muhtara, "bir de utanmadan yalan söylüyorsun, devrimciymişin gibi rol yapıyorsun, sen ne kişiliksiz bir insansın!" dedi.

İbo arkadaşına müdahale etti, "dur sinirlenme" dedi, sonra muhtara döndü, sakin bir sesle ülkenin ve halkın içinde bulunduğu durumu anlattı. Emper-

CamScanner ile tarandı

yalizmin nasıl bir vampir olduğunu ve kendine bağımlı kıldığı ülkelerde halkların kanını nasıl emdiğini, onunla işbirliği içindeki yerli hainlerin ve faşist cellatların bu sömürüye nasıl ortak olduklarını, bu zor koşullarda ortaya çıkan devrim mücadelesinin hangi bedeller ödenerek nasıl sürdürüldüğünü... Hepsini tek tek hiç üşenmeden anlattı.

Muhbirliğin halk içinde lanetlenmiş bir iş olduğunu, ama eğer isterlerse muhbirlerin de "iyi insan" olabileceklerini söyledi. Bütün bunları anlattıktan sonra, "ne diyorsun anlattıklarıma muhtar?" diye sordu.

Muhtar, "muhbirlik benim soyuma, benim karakterime yakışmaz... Ben izzeti nefis sahibi, namuslu bir adamım" dedi.

İbo artık sabrının sonuna gelmişti, "ben senin izzeti nefsine tüküreyim!" dedi. "Sinanları ihbar eden bir adamda nefs olur, ama izzet olur mu?"

Sessiz ve gerilimli bir bekleyişe girdiler. Akşam oldu, güneş ufukların ardında kaybolup karanlık çöktü. Muhtarın acıkmış olabileceğini düşündüler. Torbadan peynir dürülü ekmek çıkarıp verdiler, istemedi. Kendilerinin de canı istemiyordu. Sürüp giden sessizlik içinde muhtar bir ara su istedi. Verdiler.

Gece iyice bastırınca koluna girip muhtarı kendi köyüne kadar götürdüler. Köyün girişinde tesadüfen

CamScanner ile tarandı

bir mağara buldular. İbo el fenerini yakarak mağaranın içine baktı. Sonra arkadaşına dönüp, "muhtarı buraya getir" dedi.

Ali muhtarı mağaranın içine getirdi. Mağara alçak olduğu için çömelerek yürüyorlardı. Önde Ali vardı. Muhtar ortada, İbo da arkadaydı. "Ali, sen yana çekil" dedi İbo.

Muhtarın ilerlemesi için Ali kenara çekildi. Muhtar biraz ilerledikten sonra dönüp İbo'ya baktı, "daha gideyim mi?" diye sordu.

İbo tabancalı eliyle ileriyi işaret etti, "az daha ilerle" dedi. Muhtar biraz daha ilerlemek için tam dönmüştü ki, İbo, ona hiç fark ettirmeden şakağına bir el ateş etti. Muhtar, bir-iki saniye sanki hiçbir şey yokmuş gibi durdu, sonra hafif bir iniltiyle sırt üstü yere devrildi.

Ali muhtarın cebine baktı, cüzdanında beş yüz lira vardı. "O parayı tekrar sok cebine" dedi İbo. "Biz onu para için değil, Sinanları ihbar ettiği için öldürdük. Para hangi cepten çıktıysa o cepte kalmalıdır. Beş yüz lira değil, beş yüz bin lira olsa almayız."

Parayı aldıkları yere tekrar koydular ve cesedin üstüne, "ne kadar azılı halk düşmanı varsa hepsinin sonu böyle olacaktır" yazılı bir kâğıt bırakıp mağarayı terk ettiler. Kürecik'e doğru yürüyüp gittiler...

CamScanner ile tarandı

Üşüdüğünü fark ederek kendine geldi. Çok sert bir ayaz vardı. Önündeki ateş yerde simsiyah bir iz bırakarak sönüp gitmiş, külleri bile kalmamıştı.

Oturmaktan her tarafı uyuşmuş gibiydi, kalkıp mağaranın içinde dolaşmaya başladı. "Bu artık son gece" diyordu. Ortalık ışır ışımaz gidecek, ne pahasına olursa olsun bölgeyi terk edecekti. Bu şartlar altında daha fazla yaşaması mümkün değildi. Donma tehlikesi yüzünden uyuyamıyordu ve bir insan kaç gece uykusuz kalabilirdi?

Mağaranın önüne çıkıp baktı. Ufuklar ağarmaya başlamış, ortalık yavaş yavaş aydınlanıyor, dağların ucunda kenarları kızarmış bulutlar dolaşıyordu.

"Şafak atıyor!" dedi.

Bunu söylerken sesinde hissedilir bir zafer sevinci vardı. Çünkü üzerine kâbus gibi çöken uykusuz ve soğuk gecelerden biri daha bitmiş ve bir şafak daha atıyordu. "Bir şafak daha atıyor!" dedi.

Bunun kaçıncı şafak olduğunu veya baskına uğradıkları o talihsiz şafağın üzerinden kaç şafak geçtiğini bilmiyordu... Asırlar geçmişti sanki.

CamScanner ile tarandı

Bölüm 14

Köylülerin verdiği ayakkabılar ayaklarını sıkmaya başlamıştı. Bunun ne anlama geldiği çok açıktı, ama düşünmek bile istemiyordu. Çünkü bu ayakların, bu yaralı bedeni, bu bölgeden mutlaka çıkarması gerekiyordu. Bütün olumsuzluklara sırtını dönmüş, yönünü kapkara bulutların ardındaki güneşe çevirmişti. O sıcak ve parlayan yüzünü güneş bir gün mutlaka gösterecekti. Yaşamak istiyordu. Yaşamalıydı. Yaşaması gerekiyordu.

Bir ara çoraplarını çıkarıp ayaklarına bakmak istedi, fakat bundan hemen vazgeçti. Ayakkabıların sıkmasından iyice şiştiği anlaşılıyordu. Bakmak istemedi, durup dururken umutsuzluğa kapılmaktan korkuyordu. Umutsuzluk dağlarda kendini çaresiz bırakacak, çaresizlik de ölüm getirecekti. Ama ölmek istemiyordu. Bölgeden uzaklaşması için ayakları ona lazımdı.

Kurtulmak istediği şey sadece faşizmin kıskacı değildi; damarlarından tüm hücrelerine yayılan sinsi bir ağrı ve bedenine kırbaç gibi inen dağ ayazı... Doğru

CamScanner ile tarandı

düzgün yemediği halde açlık duygusu yoktu, fakat kendini güçsüz, yorgun ve uykusuz hissediyordu. Dilber Ana'nın evinden ayrıldıktan sonra bu ikinci uykusuz gecesiydi ve artık uykusuz bir üçüncü geceye sabrı yoktu. Sabrı olsa bile gücü yoktu. Ne kadar gücü kaldıysa, onu da buralardan uzaklaşmak için kullanacaktı.

Yiyecek torbasından bir miktar ekmekle biraz çökelek aldı. Ekmek kupkuruydu. Yufka ekmeği dürüm yapmak istediğinde çıtır çıtır ufalanıp yere dökülüyordu. Çökelekle karıştırarak o halde yemeye çalıştı. Güçlenmeliydi. Güçlenmesi gerekiyordu.

Çünkü bugün bölgeden ayrılacak, alıp başını gidecekti... Avuçlarında ufalanan ekmeği çökelekle yerken mağarada sabırsızlıkla dolaşmaya, ileri geri gidip gelmeye başladı. Ayakları sanki kendinde yok gibiydi. Hiçbir şey hissetmiyordu. Ama keçeleşmiş tabanlarına basarak yürüyebiliyordu işte. Bu ayaklar onu bölgeden uzaklaştırabilirdi. Sürünerek bile olsa uzaklaşmak istiyordu. Çünkü bu bölgede arandığını ve bir gün mutlaka yakalanacağını biliyordu.

Yemeğini yedikten sonra yiyecek torbasını dalına aldı ve aksayarak mağaradan çıktı. Düşe kalka dereye indi. Derenin içinde durdu, bir aşağı bir yukarı baktı. Hisleri ona aşağı doğru gitmesini fısıldadı. Bir süre

CamScanner ile tarandı

yürüdükten sonra önüne gelen ilk sapaktan çıkarak dereyi terk etti. Engebeli bir araziye girdi. Karlara bata çıka yürüyor, kesin olarak bilemediği bir uzaklığa doğru gidiyordu. Somut bir hedefi yoktu. Hayalinde kurduğu güzel bir dünyaya gidiyordu. Gitmek istediği başka hiçbir yer yoktu.

Çepeçevre kuşatılmıştı. Her taraf kendisine kurulmuş tuzaklarla doluydu. Bir dost sıcaklığına, bir dost kucaklayışına... İhanet ve riyakârlıklardan arınmış bir dost gülüşüne gidiyor, giderken de içinde bir çocuk götürüyordu.

Birdenbire hiç olmadığı kadar çok duygulanmıştı; çünkü içinde götürdüğü o "çocuk" kendisiydi. İçinde hiç büyümeyen ve yumuk yumuk elleriyle hep öyle ufacık kalan çocuğa sesleniyor, "gittiğim yere seni de götürüyorum çocuk, seninle birlikte hüzünlü bir gülümseyiş de götürüyorum" diyordu. Nereye gideceğini henüz bilmiyordu, fakat her tarafı tuzaklarla dolu bu bölgeden mutlaka uzaklaşması gerektiğini düşünüyordu. Belki bir dostuna, belki arkadaşına, belki de anasına...

Çok ağlamıştı o çocuk, çok ıssız kalmış, çok örselenmiş, incinmiş, parçalara bölünmüştü. Çorum'da kalmıştı bir yarısı. Öteki yarısı Haydaran'da, Munzur Dağları'nda...

CamScanner ile tarandı

Yürürken birdenbire durdu, elini alnına siper ederek uzaklara baktı. Sise ve bulutlara gömülmüş dağların sadece bir kısmı görünüyordu. Sanki yüreğinin yarısı aydınlıkta, yarısı karanlıkta...

Karda yansıyan ve şavkı dağlara vuran apak bir ışık gözlerini kamaştırıyordu. Rüzgârın uğultusunu dinledi. Buğulanan yeşil gözleriyle karların sağa sola savruluşunu izledi. Yeniden uzaklara baktı. Uzaklar çok uzaktı. Çok uzak...

Uzakları tüketmek için yürümek gerekiyordu. Fakat uyuşan ayakları vücudunu artık taşımıyor, itekleniercesine yürüyordu. Ayakları onu sürükleyerek bilmediği bir yere götürüyordu.

Giderken bir de çocuk götürüyordu yanında. Orda ona ebem kuşağından bir kaydırak yapacak ve bir salıncak kuracaktı gökyüzüne. Dondurmalar ve fıstıklı kurabiyeler alacak, halkalı şeker, kınalı şeker, çöplü şeker... Bisiklete bindirecekti onu. Saklambaç oynayacaklardı. Ağladığında onun gözyaşı olacak, güldüğünde gamzeleri olacaktı.

Uzaklara nemli nemli bakan yeşil hareli gözlerinde bir mutluluk özlemi vardı. Bazen sıcak bir çorba, bazen sıcak bir gülüş, bazen sıcak bir kucaklayış, ama hep sıcak, hep samimi, hep riyasız... Bazen de bir başarıdan sonra gelen bir duyguydu mutluluk... Fakat

CamScanner ile tarandı

başarının ne olduğu biraz karmaşıktı. Kimi çalışıp kazandığında, kimi ürettiğinde, kimi de çalıp çırptığında kendini başarılı görüyordu.

Başarı kimine göre havuzlu bir villa, kimine göre başını sokabileceği bir gecekondu... Kimine göre bir sınavı kazanmak, kimine göre akşam eve bir kilo pırasa getirmekti. Başarının belki de insan sayısı kadar çeşitleri vardı. Ama aslında bunların hiçbiri başarı değildi. Çünkü başarı sadece bir taneydi; oda bozulmamış saf insan olarak kalabilmekti.

Teknolojiyi "başarı" diye yutturmuşlar ve insanın yüreğini onunla yağmalamışlardı. İnsanı insan yapan ne varsa hepsini onunla yok etmişlerdi. Sonunda insanı öyle yozlaştırmışlar ve kendine öyle yabancılaştırmışlardı ki, onu artık aşını ve işini düşünen iki bo-

TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR ONUR VAKFI

yutlu basit bir varlık haline getirmişlerdi. Önce yoksul bırakmışlar, sonra eve bir ekmek getirmeyi ona "başarı" olarak göstermişlerdi. Önce cahil bırakmışlar, sonra cahilliğini tokat gibi çarpmışlardı suratına. Böyle kirli bir oyun binlerce yıldan beri sürüp gelmiş ve aynı aymazlıkla sürüp gidiyordu.

"Güneşin ısıttığı toprağa çıplak ayaklarımı göme göme yürümek istiyorum" dedi. "Asma dalından bir salkım üzüm koparmak istiyorum. İnsan olmak istiyorum. Ben paylaşmak istiyorum, sevmek istiyorum,

CamScanner ile tarandı

bütün insani duygularımı sindire sindire yaşamak istiyorum. O zaman mutlu olacağım. Başarı mutlu olmaktır. Başarı sadece budur, mutlu olmak..."

Hedef mutlu olmaktı ve bu hedefe giden tek yol, başarıydı. Fakat egoyu tatmin eden ufak tefek şeyler "başarı" diye yutturulmuş ve böylece insanların asıl hedefe gitmeleri engellenmişti. Bu, emperyalizm tarafından planlanan ve onların işbirlikçileri tarafından uygulanan bir oyundu. Bu oyunu bozmak için çıkmıştı yola. Mutluluk için... İnsanlar mutlu olabilsinler diye... Bir mutlu dünya hayaline kapılıp buralara kadar gelmişti. Çocuklar ağlamasın, şeker de yiyebilsinler diye... çıkıp buralara gelmiş, arkadaşlarıyla buluştuğu Haydaran bölgesinde mutluluğun ve hayatın düşmanlarınca pusuya düşürülmüştü.

Sanki kendine ait olmayan bir dünyada yaşıyor, çalkantılı bir denizde dalgalara karşı ilerlemeye çalışan yaralı bir su kartalına benziyordu. İlerlemek istedikçe dalgalar onu savurup geriye atıyordu.

Yukarda buz kütleleri gibi dolaşan donmuş bulutlar, aşağıda bembeyaz bir karanlık, uzaklarda ucu bucu bulutlara gömülmüş mor dağlar, yakınlarda uğuldayan bir rüzgâr... böyle gidiyordu.

Ortalık iyice aydınlanmıştı. Hafif sis vardı. Zirveler kalın bulutlara gömülmüştü. Her taraf çok yoğun

CamScanner ile tarandı

olmayan bir sisle örtünmüş, uzaklarda sis ve kar beyazlığı birleşerek, beyaz bir karanlık, boğucu bir sonsuzluk oluşturmuştu. Yan taraftan sert bir rüzgâr esiyordu. Karları önünde tozutarak esen rüzgâr sağ yanağını adeta yakıyordu. Üşütmüyor, hayır, ateş gibi cayır cayır yakıyordu. Erzak çantasını sağ omzuna alarak yüzünü ayazdan korumaya çalıştı.

Bir süre böyle düşe kalka gittikten sonra yine bir dere çıktı önüne. Geniş tabanlı susuz bir dere yatağıydı. Karların üzerine oturdu, çok dik olmayan yamaçtan aşağı kaymaya başladı. Kendini birden derede buldu. Bir çalı köküne tutunarak kalktı ve yürümeye başladı...

Çalının dikenleri elini yırtmış, kanıyordu. Ayrıca yürümekte zorlanmaya da başlamıştı. İlerde siyah bir taş gördü. Aksayarak, ayaklarının kenarına basa basa gidip taşın üzerine oturdu. Biraz dinlendikten sonra kalkıp yoluna devam etmeyi düşünüyordu.

Hayatından yine kareler geçmeye başladı gözlerinin önünden. Bir yanıyla kendine ait olmayan o çalkantılı denizde umutla çırpınırken, diğer yanıyla zihninin sınırsız ve akışkan evreninde dolaşıyor, hayatını örgüleyen detayların içinde kaybolup gidiyordu. Başında yine o yamulmuş köylü şapkası vardı. Ağır ağır yürüyordu caddede.

CamScanner ile tarandı

Bacaklarında siyah bir şalvar, şalvarın üstünde kareli bir ceket, başında köylü kasketi ve ayaklarında lastik ayakkabılarla işi başından aşmış bir Antep köylüsüne benziyordu.

Cebinde sahte kimlik ve üzerinde köylü kıyafetiyle kendini daha güvende hissediyor, yol kavşaklarını tutan emniyet kuvvetlerinin barikatından rahatlıkla sıyrılıp çıkıyordu. İzini kaybettirmek için halkın arasına karışıp onlardan biri gibi olmuştu.

Antep'i ortadan ikiye bölen ana caddenin tozlu kaldırımında kararsız adımlarla ağır ağır yürüyordu. Filistin'den dönecek olan Mercan'ı karşılamaya gelmişti, ama belirtilen yerde saatlerce beklemesine rağmen kimseyle karşılaşmamıştı. Belki de güvenlik nedeniyle başka bir noktadan giriş yapmışlardı.

Böyle düşünceli adımlarla yürürken birden bir taksi durdu yanında. Taksinin içinden Mercan çıktı gülerek. Sonra Mehmet ve ardından Cem... İnanılmaz bir tesadüftü, çok şaşırmıştı. Sarılıp kucaklaştılar.

Başka bir taksiye atlayıp şehir dışında yıkık bir değirmene gittiler. Burası İbo'nun bir tanıdık aracılığıyla buluşma noktası olarak önceden ayarladığı çok güvenli bir yerdi.

Değirmenden içeri girdiler. İzbe, oldukça büyük, karanlık bir yerdi. Girer girmez burunlarına küf ve un

CamScanner ile tarandı

kokusu çarptı. Birbirine kapaklanmış kocaman iki değirmen taşı, taşların üstünde buğday ambarı, önünde un akıtmaya yarayan ahşap bir oluk, oluğun altında da yine ahşaptan yapılmış derin bir haft vardı.

Yüksek tavanlı, etrafı taş duvarlarla çevrili, ortasında kocaman ahşap direkler olan ilkel bir yapıydı. Tavanı destekleyen direkler simsiyah katranla sıvanmıştı. Tahta bir sedirin üzerine sıralanıp oturdular. Önce birer sigara yaktılar.

"Eee, anlatın bakalım" dedi İbo. "Filistin'de ne var ne yok? Ne kadar oldu Mercan sen gideli? Çok özlemişim ya, gel bir sarılalım."

Gülüşerek tekrar kucaklaştılar. Diğerlerini de teker teker ikinci kez kucakladıktan sonra tekrar Mercan'a döndü, "epey oldu sen gideli!" dedi.

"Üç ay oldu sanıyorum. Mart sonlarıydı, Muzo'yla Latmos Dağları'ndan yeni dönmüştünüz."

"Evet ya üç ay oldu. O günden beri görmedik birbirimizi. Mahirlerin Kızıldere'de kuşatıldığı günlerdi. Zaman nasıl da hızlı geçiyor!"

"Sen hâlâ Kürecikte misin?"

"Ordayız evet. Ali de orda. Bırak şimdi soru sormayı. Sorular bende, cevap sende. Anlat bakalım."

"Anlatacak o kadar çok şey var ki, ama nerden başlayacağımı bilemiyorum."

CamScanner ile tarandı

"Sadece üçünüz mü geldiniz?"

"Bizi destekleyen aslında çok kişi vardı, ama ben en güvendiğim iki arkadaşı aldım yanıma."

İbo bu arada gülümseyerek diğer iki arkadaşına baktı ve zorunlu olarak ortaya çıkan bu "ayrılık" hakkında ne düşündüklerini sordu.

"Bizim ne düşündüğümüz açık, biz kendimizi senin başlattığın hareketin bir parçası olarak görüyoruz" dediler.

"Bundan hiç pişman olmayacaksınız" dedi İbo. "İçinde bulunduğumuz koşullar bizi böyle davranmaya zorladı."

"Biliyoruz, o nedenle Filistin'de vakit kaybetmek istemedik, hemen dönmeye ve seninle aynı saflarda mücadele etmeye karar verdik."

"Kampta nasıl geçiyordu günler?"

"Cengiz, ben ve Ayhan... Kampı üçümüz yönetiyorduk" diye başladı Mehmet. "Kamp bir mahallenin içindeydi. Komşu evlerdeki aileler bizim Türk olduğumuzu öğrenince yakın ilgi göstermeye başladılar. Kadınlar gelip, 'sizler de bizim evlatlarımızsınız' diyorlardı. Bu sıcak davranış karşısında duygulanıyorduk açıkçası."

"Sadece duygulanmakla kalmıyor, sorumluluk da hissediyorduk" dedi Cem.

CamScanner ile tarandı

"Ne gibi mesela?" dedi İbo.

"Kadınların yakın ilgisi ve bize duydukları güven nedeniyle mutlaka bir şeyler yapmamız gerektiğini düşünmeye başlamıştık mesela."

"Kampta uyum nasıldı?"

İbo'nun bu sorusuna, "kampta uyum yoktu" diyerek Mehmet karşılık verdi. En başından beri sürekli sürtüşmeler ve huzursuzluklar vardı. Bunlar genellikle parti merkez komitesine yönelik eleştirilerdi.

"Hangi konularda?"

"Mesela niçin başka bir kampta değil de bu kampta eğitim gördüğümüz meselesi aramızda sürekli tartışılan bir konuydu. Çünkü eğitim gördüğümüz kampın Filistin davasına ihanet ettiği söyleniyordu. Örgütün hiç savaşmadığı, yan gelip yattığı, kaçakçılık işine bulaştığı, bölücülük yaptığı ve Marksist-Leninist olmadığı gibi söylentiler dolaşıyordu. Bunlar gerçekten mide bulandırıcıydı. Filistin davasının haklı önderi olarak El-Fetih gösteriliyordu. Aslında Cem ve ben de böyle düşünüyorduk..."

"Başka kimler böyle düşünüyordu?"

"Cengiz ve arkadaşları da böyle düşünüyorlardı. Hatta Cengiz'le Müfit, El-Fetih kamplarında eğitim görmek, onlarla ilişki kurmak amacıyla gizliden gizliye örgüt yetkililerıyle görüşmeler bile yapıyorlardı."

CamScanner ile tarandı

"Parti merkez komitesine yöneltilen eleştirilerden biri kamp meselesiydi, peki diğerleri?"

Cem burda araya girerek, "bir de..." dedi, düşüncelerini toparlamaya çalışarak duraksadı. Bir süre düşündükten sonra, kaşının tekini kaldırarak, "Şafak hareketinin önderliği konusu sıklıkla tartışılıyordu" dedi. "Önderliğin revizyonist olduğu görüşü çok yaygındı. Esas muhtevanın yayıncılık ve eğitim çalışmaları olduğu söyleniyordu. Önderlerin burjuva aydınlardan oluştuğu, ağzı iyi laf yapan teorisyenlere önemli mevkiler verildiği, buna karşılık fakir talebelere, işçilere ve köylü militanlara 'ayak işleri'nin gördürüldüğü gibi şeyler söyleniyordu."

Mehmet, "ayrıca hareketin önderi olan burjuva aydınların şehirlerde lüks apartman katlarında oturdukları, sınıf kininden yoksun oldukları, rahatlarını bozup silahlı mücadeleye girmedikleri de söyleniyordu" diye ekledi.

İbo merakla, "peki bizim ayrılığımız konusunda ne diyorlardı?" diye sordu.

"Hareket içinde senin ve Muzaffer'in proleter devrimci kanadı temsil ettiğiniz görüşü yaygındı" dedi Mehmet. "Mercan'la gönderdiğin yazıları hepimiz de okumuştuk. Yayıncılık faaliyetine ağırlık verilmesini eleştirmen, kadroların çoğunun şehirlerde görevlen-

CamScanner ile tarandı

dirilmesine karşı çıkman... Bunlar hiç itiraz etmeden katıldığımız konulardı. Türkiye'ye döndüğümüzde seninle birleşmemiz ve parti merkez komitesine karşı birlikte muhalefet etmemiz gerektiğini düşündük."

"Bu tartışmalar kadrolar içinde şahsi sürtüşmelere de yol açmıştı" dedi Mercan. "Ben kampa geldiğimde ortalıkta bir huzursuzluk vardı. Mesela daha yeni evliyken 'halkıma hizmet ederim' düşüncesiyle kampa gelmiş olan Ayhan, kendisine yönelik tavırlardan son derece etkilenmiş ve üzülmüş görünüyordu. Bu arkadaş, 'sınıf kininden yoksun, emekçilere hor bakan bir burjuva aydını' olmakla itham edilince, adeta bir anafora kapılmış, 'neden ben iyi bir komünist olamıyorum?' diye gece gündüz düşünmekten uykularını kaçırmıştı. Mecazi anlamda söylemiyorum, uykularını gerçekten kaçırmıştı, geceleri uyuyamıyordu. Herkesin davranışına olmayacak anlamlar vermeye başlamıştı ve 'burjuva aydını olduğum için beni vuracaklar' diye kendisini eleştirenlerden şüpheleniyordu. Kampa geldiğimin ilk haftasıydı galiba, bir gece silahını kapıp namlunun ucuna mermi sürdü ve 'hepinizi geberteceğim ulan!' diye bağırdı. Sıçrayarak uyandık, "ne var lan, ne oluyor?" demeye kalmadı, namluyu üzerimize çevirdi. "Derdin ne oğlum, aklını mı kaybettin?" dedik, elinden silahı zor aldık. Sonra oturup

CamScanner ile tarandı

hüngür hüngür ağlamaya başladı, ne yapıp ettiysek avutamadık. Hareketleri normal değildi. Bir süre dinlenmesi için hastaneye yatırdık."

"Başka bir arkadaş da sara nöbetleri geçirmeye başlamıştı" dedi Cem.

"Abdullah'ı da söylesene!" dedi Mehmet. "Son zamanlarda çıldırma eğilimleri göstermeye başlamıştı."

İbo'nun dizine bir şaplak konduran Mercan, "ben işte böyle bir ortamda senin bana verdiğin yazılarla ve kamptaki kadroların hepsine hitaben yazdığın mektupla indim Filistin kampına" dedi. "Kamptaki tartışmanın odak noktası, silahlı mücadele için Türkiye'ye gelmek isteyenlerle gelmek istemeyenler arasında geçiyordu. Türkiye'ye gelmek isteyenler de, istemeyenler de, aslında parti merkez komitesine muhalifti. Bize katılmak isteyen başka arkadaşlar da vardı, fakat ben onların samimiyetinden emin olamadığım için, çok güvendiğim ve kendilerinden emin olduğum iki arkadaşla geldim" dedi.

"Sonradan gelip katılabilecek başka arkadaşlar da var mı?" dedi İbo.

"Mümtaz gelecek. Birkaç güne kadar gelir sanıyorum. Halletmesi gereken bir iş vardı, o nedenle bizimle gelemedi."

"Nerde buluşacaksınız Mümtaz'la?"

CamScanner ile tarandı

"Malatya şehir merkezinde... O bizi nerde bulacağını biliyor. Suriye üzerinden Antep'e girecek ve hiçbir yere uğramadan doğruca bize gelecek."

"Geldiğinde onu Düzgün Dağı'na gönderin. Tunceli'de Halil'i bulsun. Halil ona yolu tarif eder veya yanına bir rehber katıp gönderir."

"Sen nerde olacaksın?"

"Orda... Düzgün Dağı'nda olacağım. Sizden ayrılınca hemen yola çıkacağım, Tunceli'de Ali Haydar'la buluşup birlikte gideceğiz."

İbo bunları söyledikten sonra Mehmet'le Cem'e döndü, "çalışma bölgesi için sizin özellikle seçtiğiniz bir yer var mı?" dedi.

Mehmet başını salladı, "ben Elbistan'a gidip orda çalışacağım" dedi.

"İkiniz de mi?"

"Hayır ben Akçadağ'a gideceğim" dedi Cem.

"O zaman siz koordinasyon komite üyeleri olarak kendi bölgelerinize gidin... Mercan da eski yeri olan Malatya merkezine dönsün."

"Düzgün Dağı'nda ne işin var?" dedi Mercan.

"Tabii sen duymadın, bilmiyorsun" diye yanıtladı İbo. "Yapılan eylemler nedeniyle Tunceli'de arama taramalar yoğunlaştı. Kadroların tümü de dağa çıkmak zorunda kaldı. Filistin'den döndüğünde Müm-

CamScanner ile tarandı

taz'ı oraya göndermeyi sakın unutma. Dediğim gibi Tunceli'ye gelip Halil'i bulsun, bizim nerde olduğumuzu ondan öğrensin."

"Tamam."

"Hadi artık kalkalım. Haa, bir de şey..."

Kalkmışlardı, üçü de durup İbo'ya baktı. İbo sanki söyleyip söylememekte tereddüt eder gibi duraksamıştı. Sonra gözlerini onların gözlerinden kaçırarak, "Sinanların ihbarcısı vardı ya..." dedi.

"Ee?" dediler.

"Artık yok" dedi.

Mercan şaşkınlıktan açılan gözleriyle İbo'ya bakıyordu, kekeleyerek, "bundan hiç haberim yoktu!" dedi, "çok, ama çok... çok şaşırdım, gerçekten mi?"

"Evet... Keşke ihbar etmeseydi ve biz de onu öldürmek zorunda kalmasaydık. Aslında sınıfsal konumu itibariyle halktan biriydi, ama özel çıkarları için faşistlere hizmet etmesi ve devrimcilere ihanet etmesi affedilecek gibi değildi. Neyse, bu konuyu daha sonra da konuşuruz. Şimdi biz işimize bakalım."

Ayrılmak üzere değirmenden çıktılar; Filistin'den gelenler Malatya'ya, İbo da Tunceli'ye gitti... Ortalığı inleten karga sesleriyle kendine geldiğinde, dere yatağında, hâlâ o kara taşın üzerinde oturuyordu. Başını kaldırıp bakınca, bir yakadan diğer yakaya çığlık çığ-

CamScanner ile tarandı

lığa uçan iki karga gördü. Oturup kaldığı kara taşın üzerinde yapayalnızdı, ne Mercan vardı yanında, ne Mehmet, ne de Cem...

Kalktı, dereye aşağı yürümeye devam etti. Biraz ilerleyince önüne sıra sıra dizilmiş telli kavaklar çıktı. Şaşkınlıkla kavaklara baktı, "ben bu telli kavakları bir yerden tanıyorum ama..." diye geçirdi içinden.

Kısa bir şaşkınlıktan sonra durumu anladı; başka bir yöne gittiğini sanırken farkında olmadan Barıkbaşı Köyü'ne gelmişti.

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

Bölüm 15

Köy evlerinin arasındaki daracık sokaklardan geçerken, hayvanlarını yalakta sulayıp dönen bir köylüye rastladı, selam verdi. Ahır kapısı önünde hayvanlarını içeri sokmaya çalışan köylü bu yabancıyı tepeden tırnağa süzerek selamını aldı.

"Ben bu bölgeyi terk etmek istiyorum da, yol soracaktım" dedi İbo.

Köylü bunun aranan yaralı anarşist olduğunu anlamakta hiç gecikmemişti. "Buyur sen eve gir otur, dinlen, ben kardeşime sorup geleyim, o daha iyi bilir yolları" dedi.

İbo'yu içeri aldı. Saçaklarından buz sarkan, toprak damlı, toprak zeminli, bilinen bir köy eviydi. Ocakta közlenmiş bir ateş yanıyordu.

"Ocağın başına geç otur, ben bir sorup geleyim" dedi adam.

Evde, irili ufaklı, boy boy çocuklar ve iki de kadın vardı. İçeri girer girmez ocağın başına yığılıp kaldı. Oturunca daha çok anladı yorgunluğunu. Vücudu

CamScanner ile tarandı

ağır bir külçeye dönüşmüş, parmağını oynatacak gücü kalmamıştı. Bir de sıcağı görünce göz kapakları ağırlaşmaya başlamıştı.

Bedenini tatlı bir uyuşukluk sarıyor, damarlarında doyumsuz bir uyku tadı dolaşıp duruyordu. Bütün gücüyle direnmesine rağmen kapanan göz kapaklarına engel olamıyordu. Ne adamın gittiğini fark edebildi, ne de kardeşiyle dönüp geldiğini...

Adamın kardeşi öğretmen olmasına rağmen azılı bir gericiydi, bakar bakmaz tanıdı, "dur ağbi, uyandırma, sakın uyandırma, bırak uyusun" dedi. "Hadi gözün aydın, başına devlet kuşu kondu."

"Niye ki?"

"İhbar edene bir çuval para verecekler, o aranan anarşist bu işte."

"Ne yapalım?"

"Kapıyı üstünden kilitle, çoluğu çocuğu al gel benim evde oturun. Ben hemen Gökçek Karakolu'na gidip haber vereyim. Sen kapıyı sıkıca kilitle üzerine, sakın kaçırma!"

Dilber Ana'nın evinden ayrılalı beri, iki gecedir uykusuz olan İbo'nun bu sinsi tuzaklardan hiç haberi olmadı. Ne kadar zaman geçtiğini bilmiyor, bir ara içinde bir sızıyla sıçrayıp uyandığında kendini ocak başında buldu, fakat evde kimse yoktu. Bu durumdan

CamScanner ile tarandı

son derece rahatsız oldu, hemen odanın kapısına yöneldi, tokmağından tutup çekti, çekti, çekti... açılmadı. Pencereye koşup dışarı baktı, kimseler yoktu.

Yorgunluğu yetmezmiş gibi üzerine bir de uyku çökmüştü. Sedirin üstünde öylece oturup kaldı. İhbar etmeye gittikleri apaçık ortadaydı, fakat pencere demirli olduğu için camı kırıp kaçma olanağı da yoktu. Hem böyle bir olanak olsa bile kaçmaya gerçekten gücü kalmamıştı. Sızıp kaldığı sedirde gözkapakları kapanıp gidiyordu. Sıçrayarak uyanıyor, sonra tekrar dalıyordu.

Karşı koyulamaz bir ağırlık, tüm hücrelerini teslim alan bir uyuşukluk vardı üzerinde. Belli belirsiz bazı resimler inip çıkıyor, canlanıp donuyor, parlayıp sönüyordu. Ağustos ortalarında, Düzgün Dağı'nda yaptıkları toplantıdan çeşitli kareler geçiyordu belleğinden.

"Ölenler arkada yanan bir meşale bırakarak çekip gittiler, o meşaleyi biz taşıyacağız" diyordu. "Yaşadığımız sürece bütün yurtseverlerin faşizme karşı verdiği kararlı mücadeleyi biz sürdüreceğiz ve onların devrim davasına biz sahip çıkacağız."

Gaziantep'te yıkık bir değirmende Filistin'den dönen arkadaşlarıyla görüştükten sonra Tunceli'ye gitmiş ve Ali Haydar orda kendisini karşılayıp Düzgün

CamScanner ile tarandı

Dağı'ndaki arkadaşlarının yanına götürmüştü. Hoş beş yapılıp, hal hatır sorulduktan sonra, mağaranın önüne kocaman bir ateş yakmışlar, ateşin çevresinde bir halka olup oturmuşlardı. Herkes ordaydı.

Sağdan soldan gece kuşlarının ve çırçır böceklerinin sesleri geliyor, yüzlerine ortada yanan ateşin şavkı vuruyordu. "Faşistler" diyordu İbo, "bugüne kadar yüzlerce devrimcinin kanına girdi. Bunların hepsi de kahramanca çarpıştı, canlarını halkın kurtuluş davasına bağışladı. Halkımızın baskı, sömürü ve zulme karşı kabaran hıncı, dökülen bu kanlarla daha da arttı. Faşistlerin amacı bellidir. Halkın örgütlü gücünü baskı ve zulümle boğmak isterler. Bu amaçlarını gerçekleştirmek için tüm olanaklarını seferber ederler. Halktan insanların yoksulluğunu ve sefaletini kullanarak onları ihbarcılığa teşvik ederler. Vicdanını ve şerefini paraya satan böyle geri unsurlar her zaman bulunur. Sinan Cemgil ve arkadaşlarını bu şekilde katlettiler. Onların devrimci mücadelesini durdurmak için satın aldıkları bir muhbiri kullandılar. Che'nin de dediği gibi çiçekleri öldürdüler, ama baharı öldüremeyecekler. Nurhak Dağları'nda gözü dönmüş faşist saldırganlara karşı yiğitçe çarpışan o yoldaşlarımızın devrimci davasını biz üstlendik, sonuna kadar biz götüreceğiz."

CamScanner ile tarandı

İbo'nun konuyu nereye getireceğini anlamışlardı. Derin bir sessizlik içinde dinliyorlardı. Ortada yanan odunların çıtırtısından başka ses yoktu.

İbo, "köylüyü kışkırtıp bu devrimcilerin üzerine saldırttılar" diye devam etti. "Birkaç gün sonra da bu eli sopalı saldırganlara ve muhbirlere avuç avuç para dağıttılar. Ama faşistlerin planı tutmadı. Başta o bölge halkı olmak üzere Türkiye bu cinayeti lanetledi."

"Malatya-Kürecik bölgesiyle yakın ilişki içinde olduğun için o bölgeyi bizden daha iyi tanıyorsun" dedi Ali Haydar. "Bu bakımdan yanlış bir karar vermediğini biliyoruz."

"Ben Kürecik bölgesinden geliyorum. Orda çalıştığım için, ora halkının tepkisini iyi biliyorum. Bu tepkilere yakından tanık oldum. Konuştuğum herkes zalimlerden ve onların politikasına alet olan hainlerden nefret ediyordu. Doğru bilgiye ulaşmak için çok insanla konuştum, notlar aldım, iz sürdüm... Bölge halkı, o muhbirin cezalandırılmasını istiyordu. Sinan, Kadir ve Alpaslan'ın katline sebep olan ihbarcı muhtarı cezalandırmaya bizzat kendim karar verdim."

"Bölge halkı o adam için neler söylüyordu?" diye sordu Muzaffer.

"Bana, ihbarcının bölgede otorite kurmaya çalıştığını, çevresinde kiralık adamlar bulundurduğunu

CamScanner ile tarandı

ve yeni birtakım kirli oyunların peşinde olduğunu söylediler. Üç devrimcinin ölümüne sebep olurken, bunu inancı için değil, para için yaptığını, 'solcu anarşistlerle ilişki kuruyor' şeklinde gerçek dışı beyanlarla hasımlarını ihbar etme yoluna saptığını, kahvelerde, köy odalarında, meydanlarda, devrime ve devrim şehitlerine açıkça küfrettiğini, bu konuda kendisini uyaran ve 'efendi' olmaya davet eden köylüleri de ihbar etmekle korkuttuğunu söylediler. Bu nedenlerden dolayı kendisini cezalandırdım ve infazı bizzat ben yaptım."

Ali Haydar, "bence doğru bir karar, yerinde ve zamanında yapılmış bir eylemdir" dedi.

"Bence de öyledir" dedi Muzaffer.

Süleyman ve Hüsam da yapılan bu eylemi yerinde bulduklarını ifade ettiler. Sonra Ovacıklı Murat, Yılmaz, Musa, Nazimiyeli Tekin ve Kamer... Hepsi de eylemi onayladığını ifade etti.

Söz döndü dolaştı Yusuf'u vuran uzman çavuşa geldi. Konuşmalar arasında, Ali Haydar'ın öfkeli soluğu duyuldu, "Şarkışla'da Yusuf'u vuran uzman çavuş bu bölgede görev yapıyor" dedi.

"Nerde?" diye sordular.

"Mazgirt'te" dedi Ali Haydar.

"İçinde mi?"

CamScanner ile tarandı

Ali Haydar elindeki odunu ateşe attıktan sonra bir sigara yaktı. "Mazgirt-Darıkent'te görev yapıyor" dedi. "Yusuf'u vurduğunu söyleyerek havaya zıplayan bekçi aslında terfi etmek için yalan söylemiştir. Kendisi salak olduğu için efendilerini de salak sanmıştır. Oysa Yusuf'u vuran kurşun, şu an Darıkent'te görev yapan uzman çavuşun silahından çıkmıştır. Burjuva gazetelerine bile yansıdı bu haber."

Konuşma bu çizgide uzadı gitti. Hepsi de çok yorgundu, birçoğu esnemeye başlamıştı. Gece geç vakit mağaralarına girip dinlenmeye çekildiler.

İbo, ertesi gün kendilerini muhalefete zorlayan konulara değindi, ayrı örgütlenmeyi gerektiren nedenleri sıraladı, geçmişte yapılan hatalar üzerine bir konuşma yaptı ve gelecekle ilgili planları açıkladı.

Mücadelenin önündeki gizli ve açık engellerden bahsetti. En büyük engel, para ve silah yoksunluğu, ikincisi de yeterli kadro olmamasıydı. Konuşulan konular arasında Yusuf'u vuran uzman çavuşun cezalandırılması da vardı.

Bu arada eğitim çalışmaları da hiç aksamadan devam ediyordu. Bazen de köylülerle tanışmak ve konuşmak için kömlere gidiyorlardı. Bir akşam hep birlikte Nakış'ın kömüne konuk oldular. Evin kadınları yemekleri hazırlayıp konukları "hadi buyurun" diye-

CamScanner ile tarandı

rek sofraya davet etti. Çocuklar kenarda sessizce bekliyorlardı. İbo bu durumdan rahatsız oldu, "çocuklar da otursun sofraya" dedi.

"Hayır, onlar sonra otururlar."

Kenarda unutulmuş bir güzellik gördü İbo. Saçları dağınık, yedi-sekiz yaşlarında, mavi gözlü bir kız çocuğuydu. "Gel otur dağ çiçeği" dedi.

Muzaffer gülerek çocuğa baktı, "dağların en has çiçeğidir bu!" dedi. "Sizi tanıştırmayı unuttum."

"Biz kendimiz tanışırız" dedi İbo. "Sen hiç girme bizim aramıza."

Çocuk utandı, gelmek istemedi. İbo kalkıp elinden tutarak çocuğu sofraya oturttu. Gözleri menekşe mavisiydi, olağanüstü güzel bir ışıkla parlıyordu. Dalgalı kumral saçları darmadağınıktı, günlerdir taranmadığı daha ilk bakışta anlaşılıyordu, fakat bütün bakımsızlığına rağmen çok güzeldi. "Adın ne senin?"

"Ceylan" dedi çocuk.

Fakat ceylandan öte bir güzelliği ve masumiyeti vardı. İnsan ona baktığında hayatın el değmemiş yanıyla, en masum, en temiz, en bakire yüzüyle buluşuyor ve insan ona baktığında yüreği sevgiyle ısınıyor, sevgiyle titriyor, sevgiyle doluyordu.

"Demek senin adın Ceylan. Sen hiç ceylan gördün mü dağlarda?"

CamScanner ile tarandı

Çocuk başını kaldırıp indirdi, "cık" dedi.

"O zaman git aynaya bak. Ceylan orda. Aynanın içinde. Ayna var mı evinizde."

"Var."

"O zaman bak aynaya. Orda dünyanın en güzel ceylanını göreceksin. Tamam mı?"

"Tamam."

Arkadaşları kıtlıktan çıkmış gibi yemeklerin üzerine yumulmuşlar, habire atıştırıyorlardı. İbo sofraya doğru eğilerek, ev sahiplerinin duyamayacağı bir şekilde, "böyle çok açmış gibi hepsini yiyip bitirmeyin" dedi. "Bunlar yoksul insanlar, evlerinde ne var ne yoksa hepsini getirip sofraya koyarlar, kendilerine ve çocuklara yiyecek kalmaz. Hem tabağı tamamen bitirirseniz doymadığınızı düşünüp üzülürler. Birazını artırın."

Gülümseyerek ve başlarını sallayarak İbo'yu onayladılar ve tabaklarında bir miktar yemek bırakarak kalktılar. Fakat İbo'nun aklı çocukta kalmıştı, "gel otur şuraya" dedi, çocuğu yanına çağırıp, "okula gidiyor musun?" diye sordu.

Başını kaldırıp indirerek, "cık" dedi Ceylan.

"Ceylan'a bakın, bir 'cık' öğrenmiş, hep 'cık' diyor. 'Cık' deme, 'evet' veya 'hayır' de. Tekrar soruyorum, okula gidiyor musun?"

CamScanner ile tarandı

"Hayır."

"Nedenmiş o? Kaç yaşındasın sen?"

"Yedi."

"Tam okul çağındasın işte, neden gitmiyorsun ki, baban mı göndermiyor?"

"Evet."

İbo başını kaldırıp Nakış'a baktı. Herkes onların sohbetini gülümseyerek dinliyordu. "Doğru mu bu babası, Ceylan'ı okula göndermediğin?"

"Köyde ilkokul bile yok" dedi Nakış. "Hadi yakın köylerde ilkokula verdik diyelim, eşek sırtında götürüp getirdik, bununla bitecek mi? Ortayı nerde, liseyi nerde okuyacak? Bir kız çocuğunu tek başına nereye göndereceksin, hangi parayla göndereceksin? Bir dokun bin ah işit derler ya, söyletmeyin beni..."

Burjuva eğitim sisteminin devlete sadık memurlar yetiştirmekten başka bir işe yaramadığı artık herkesçe biliniyordu, ama buna rağmen Ceylanlar okumalıydı. Ceylanlar mutlaka okumalı, öğrenmeli, sonra kendi yollarını, kendi ışıklarını bularak aydınlanmalıydı.

İbo, "ben bir dahaki gelişimde sana alfabe getireceğim Ceylan" dedi.

"O ne demek?"

"Kitap... İçinde yazılar ve resimler olan bir kitap. Keçilerini otlatırken açıp okuyacaksın. Sana kalem ve

CamScanner ile tarandı

defter de getireceğim. Sadece okumayı değil, yazmayı da öğreneceksin. Ayrıca resim yapman için boyalı kalemler de getireceğim."

Çocuk ellerini bacaklarının altına sokmuştu, oturduğu sedirde ayaklarını salladı. Bu, onun sevindiği anlamına geliyordu. Fakat bütün bakışları üzerinde hissedince utanıp başını öne eğdi.

Aileyi daha fazla rahatsız etmemek için sohbeti kısa kesip kalktılar. Yemek için çok teşekkür ettiler ve iyi akşamlar dileyerek ayrıldılar.

Mağaranın önüne bir ateş yakıp sohbete devam ettiler. İbo, yolları çeviren ve araçları arayan sıkıyönetim güçlerinin arasından, köylü şapkası ve çobanvari kıyafetiyle nasıl sıyrılıp çıktığını ve ortalarda nasıl rahatça dolaştığını anlattı. Dengeli ve kendinden emin konuşma tarzıyla herkeste bir saygı uyandırıyor, "şeylerin iç çelişkilerini, bu çelişkileri ortaya çıkaran etkileyici ve belirleyici unsurları kavrayamadan onları çözemezsin" diyordu.

"Bu teorik ayrıntıları köylüye anlatmak mümkün değil, birkaç kelimeyle devrim programını özetlemek gerekirse bunu nasıl ifade edebiliriz?" dediler.

İbo, gözlerinde şeytani bir ışıltıyla, "köylüye toprak, halka iş ve demokrasi, ülkeye bağımsızlık... Darbe şartlarında bu programı halk destekleyebilir" dedi.

CamScanner ile tarandı

"Halkın durumu bizden daha iyi" dedi Muzaffer. "Bizim yiyecek ekmeğimiz yok, onların var. Ekmeği onlardan alıyoruz. Yalın da olsa onların bir döşeği ve sıcak bir evi var, ama biz mağaralarda aç ve sefiliz."

Kısa bir suskunluktan sonra, İbo, hafif yana doğru yatarak elini ateşe uzattı. "Yanılıyorsun" dedi. "Halkımız yoksul ve esirdir. Biz özgürüz ve karanlığa karşı mücadele edebiliyoruz. Aydınlanma hareketine karanlığın en kalın ve en koyu yerinden başladık."

Muzaffer, "ama ben dağlarda tek başıma eğri bir değnekle dolaşıyorum, sadece peşimdeki silahlı faşistlere karşı değil, aynı zamanda vahşi hayvanlara karşı da savunmasızım" dedi.

Sohbet bu şekilde gece yarısına kadar uzayıp gitti. Yeni güne yeni umutlarla uyanmak için, iki grup halinde, iki ayrı mağaraya çekilip uykuya daldılar.

Dağdaki hayat böyle geçip gidiyordu. En büyük desteği hiçbir eğitimi olmayan ve okuma yazma bilmeyen kadınlardan görüyorlardı; hayatları ağılla köm arasında geçen ve hayvanlarıyla iç içe yaşayan bu insanlar, kuşatıldıkları feodal kozanın delinmesini ve önlerinde masmavi bir dünyanın açılmasını istiyorlardı. Konuk oldukları evlerde, bu kadınlar varlarını yoklarını sofraya koyuyorlar, çıkarken de ellerine erzak dolu torbalar veriyorlardı.

CamScanner ile tarandı

"Siz devrimi yapın, kadınlara hak ve özgürlük getirin, kumayı da yasaklayın, biz her türlü desteği size vereceğiz" diyorlardı.

Genç yaşlarda okullarını bırakarak dağa çıkan bu gençlerin her biri, onların karanlıklarla kuşatılmış dünyalarına bir umut kıvılcımı gibi düşmüştü.

Hiç beklenmedik bir zamanda, "ben geldim!" diyerek Mümtaz girdi mağaradan içeri. Gerilla eğitimi için gittiği Filistin kamplarından yeni dönmüştü.

Mümtaz, TİİKP saflarında birlikte mücadele ettikleri ve yıllardır tanıdıkları bir devrimciydi. İbo'nun muhalif görüşlerini taa Filistin kamplarında eğitim alırken duyup desteklemeye başlamıştı. TİKKO saflarında mücadele etmek istediğini söyleyince bu kararını sevinçle karşıladılar. Bölgede profesyonellerin ve komite üyelerinin sayısı böylelikle üçe çıkmıştı; Muzaffer, Ali Haydar ve Mümtaz...

Mümtaz'ı dağa getiren liseli sempatizan, ayrılıp gitmeden önce, "size kötü bir haberim var" dedi.

"Nedir?" diye sordular.

"Çok sağlam bir kaynaktan öğrendim. Mit mensubu bir senatör peşinize düşmüş. Kureyşan aşiretinin lideriyle birlikte izinizi sürüyormuş."

"Peki, sen şimdi geri dön ve havayı koklamaya devam et, olağanüstü bir durum olursa bize bildirirsin."

CamScanner ile tarandı

Haberi getiren liseli sempatizan dönüp gitti. O gittikten sonra oturup düşündüler. Konuşup tartıştılar. Mağaraların çok güvenlikli olmadığı noktasında birleştiler. O gece başka bir bölgeye geçme kararı aldılar ve ertesi gün yola koyuldular. Bütün gün engebeli bir arazide yürüdükten sonra karanlık bastı. Geceyi geçirebilecekleri uygun bir yer aramaya başladılar.

Devasa bir kayanın altında küçük bir mağara buldular; ağzı çok dardı ve zorlukla girilebiliyordu. Fakat yağmur ve rüzgârdan korunmaları da gerekiyordu.

Mağara dar olduğu için, arkadaşları, "başka bir yer bulalım" diyorlardı. Ama İbo burayı uygun bulup girmiş ve malzeme çantasından çıkardığı çekicin sivri ucuyla kayayı oyarak mağarayı genişletmeye başlamıştı bile. Büyük bir istekle çalışıyordu. Bir süre sonra dışarı çıktı, mağaranın ağzındaki kaya çıkıntılarını elindeki çekiçle kırarak, "girin hadi" dedi. O geceyi orda geçirdiler.

Ertesi gün tekrar yola koyuldular. Daha emniyetli bir mıntıkada iki mağara bulup postu oraya serdiler. "Önce şu mağarayı güzelce temizleyelim, bir düzene sokalım" dedi İbo. "Mesela kışı içeri çeken delikleri kapatalım. Sıcak suyla bir temizlenme mekanizması kuralım. Beslenme kaynaklarımızı gözden geçirelim. Bir okuma, aydınlanma programı çıkaralım. Geceleri

CamScanner ile tarandı

boş geçirmeyelim. Odun alevinde birisinin okuyacağı kitabı dikkatlice dinleyelim, tartışalım, türküler söyleyelim, fıkralar anlatalım, eğlenelim. Ve en kısa zamanda da halkın arasına dağılalım. Haydin şimdi hep beraber işe koyulalım. Bu mekânı üniversiteye çevirelim. Yapacağımız en küçük iş, çalışan insanlığın lehine olacaktır. Şu köşeye odun yığalım, herkes hemen kokmuş çoraplarını yıkasın."

Ertesi gün İbo'nun söylediklerini yapmaya çalıştılar, ama kışı burda geçirebilecekler miydi? Kadronun bu bölgede olduğunu öğrenen üsteğmen, ardında bir bölük askerle her kovuğun içinde, her taşın ardında onları arıyordu.

Evler basılıyor, en ufak bir kuşkuda sorgulama yapılıyor, her gülüşün, her selamın, kurulan her dostluğun hesabı soruluyor ve şüphelendikleri ne kadar insan varsa yakalayıp götürüyorlardı.

Karakollarda dayak, küfür, hakaret olağan işlerden sayılıyordu artık. Cehalet örgütlenmiş ve zulüm kanıksanmıştı.

Böyle bir ortamda İbo'nun İstanbul'a gitme durumu ortaya çıktı. Yeni kadrolar oluşturmak için, barikatları aşa aşa İstanbul'a geçmesi gerekiyor, Tunceli, Siverek, Malatya, Elbistan bölgelerini dolaşarak oralardaki mevcut kadroları toparlaması ve örgütlemeyi

CamScanner ile tarandı

sağlam bir temele oturtması gerekiyordu. Ceketinin iç cebinde sahte kimlik, başında köylü kasketi ve bacağında kara bir şalvarla hiç dikkat çekmeden gidebileceğini düşünüyordu.

Bir sabah, Ali Haydar ve Muzaffer'le yola çıktılar. Kendisiyle birlikte yola çıkan diğer iki arkadaşı erzak temini için Bostan Köyü'ne gidiyordu... Birkaç gün sonra arkadaşlarını Bostan'da bırakarak İstanbul'a doğru yola çıktı.

İstanbul yolculuğu sırasında, otobüsün buğulu camından kırları izlerken Ceylan geldi aklına. Bu ülkede okula gidemeyen daha kaç çocuk vardı ve okula gidebilen "şanslı" çocuklar nasıl bir eğitimden geçiriliyorlardı?

Ceylan okula gitse bile her sabah faşist devlete bağlılık andı içerek sınıfa girecek, "yat yat uyu" diyecek, hainler ve işbirlikçiler daha da semirsin diye ninnilerle, yedi başlı ejderha masallarıyla uyutulacak... Okuyacak, "koş Ali koş, Suna ip atla, baba bana top al" diyecekti.

Büyüyecek genç kız olacak, evlenecek, çocukları olacak, kızını kocaya verip oğlunu askere gönderecek, oğlu bir üsteğmenin mangasında evlere baskınlar yapacak, kuşatacak, kurşun yağdıracak, "milli" olması gereken bir orduda "halkın askeri" olmak varken o

CamScanner ile tarandı

tutacak iktidarın hizmetinde halka karşı kullanılan bir tim, "iktidarın vurucu timi" olacaktı. Hayat sanki yeniden çıkışı olmayan bir labirente dönüşüyor, yoksul halk iteklenircesine insafsız bir zalimin kırbacına terk ediliyordu.

Herkes korku ve yılgınlık içindeydi. Ajan ve provokatörlerin çoğaldığı ve yakında büyük tevkiflerin olacağı söylentileri dolaşıyor, korkudan kimse kapısını açamıyordu.

İstanbul'da işlerini bitirip Kürecik'e döndü. Ertesi gün kalkıp Malatya'ya, ordan Siverek'e, ordan da Tunceli'ye geçti ve tekrar Kürecik'e geldi. Zaman hızla geçiyor, günler birbiri ardından devrilip gidiyordu. O günlerde Harunuşağı Küyü'nde bir toplantı yaptılar.

Mercan ve Ali de vardı, bölge komitesi olarak bir evde toplanmışlardı. Toplantının sonlarına doğru, Akçadağ ve Elbistan bölgelerindeki durum değerlendirilmiş, neler yapılabileceği ve neler yapılması gerektiği konusunda görüşler dile getirilmişti. Bu toplantıda, İbo, Kürecik'i artık terk edeceğini ve daimi olarak Tunceli'ye yerleşeceğini, seyyar yaşamını böylelikle yerleşik hale getireceğini söylemiş, komitenin diğer üyeleri de bunu onaylamıştı.

Bu konuların Elbistan'da çalışan Mehmet'le de konuşulması gerekiyordu. Elbistan'a gitmek üzere top-

CamScanner ile tarandı

lantı yapılan evden ayrıldılar. Sisli bir geceydi ve kar fırtınası her tarafı kasıp kavuruyordu. Köylülerin "gitmeyin" uyarısına rağmen "gideceğiz, gitmeliyiz, mutlaka gitmemiz gerekiyor" diyerek ayrıldılar.

Belli bir yere kadar gidecekler, ordan da bir araçla Elbistan'a geçeceklerdi. Dik bir yamaçtan kendilerini dağa vurmuşlardı, ellerindeki pilli fenerlere rağmen önlerini göremiyorlardı. Dağa doğru tırmandıkça, tipi, boran ve kar fırtınası kesiyordu önlerini.

Birbirlerine sokularak ve kar fırtınasına bazen göğüslerini siper edip bazen sırtlarını dönerek ilerlemeye çalışıyorlardı. Sabaha kadar yürüdükleri halde varmaları gereken yere bir türlü varamamışlardı.

Dipsiz uçurum başlarında, sarp kayalıklar alnında saatlerce yürüdükleri halde ulaşamıyorlardı. Sabah ortalık ışıyınca dönüp dolaşıp tekrar çıktıkları köye geldiklerini gördüler.

Karşı yamacın sırtından aşarak inişe geçtiklerini ve dağın ardını dolanarak tekrar aynı köye geldiklerini köylülerle konuştuktan sonra anladılar.

Daha sonra Elbistan'a gidip Mehmet'le o toplantıyı yaptılar, fakat kendileriyle alay edercesine düştükleri durumu anlatıp gülüyorlardı.

Toplantıda, kışın zorluğunu atlatmak, baharla birlikte girişilecek silahlı eylemlerin hazırlığını yapmak,

CamScanner ile tarandı

sığınaklar hazırlamak, para ve silah temini için istihbarat toplamak, bölgenin genç unsurlarını örgütlemek gibi konular konuşuldu.

Toplantıdan sonra Mercan kendi bölgesi olan Malatya merkezine giderken, İbo da Ali'yle birlikte Kürecik'e döndü. Fakat artık ayrılma vakti gelmişti. Daha önce kararlaştırdıkları gibi ikisi de Kürecik bölgesini terk edecekti. İbo Tunceli'ye yerleşecek, Ali de kendi memleketi olan Kayseri'ye gidecekti.

Nemli gözlerle vedalaştılar, sımsıkı sarıldılar, birbirlerine sarılı olarak uzun süre öyle kaldılar. İkisi de birbirine, "kendine dikkat et" diyordu.

Ali o sabah Kayseri-Malatya yoluna çıkıp bekledi, ilk gelen otobüse binerek sahte kimlikle memleketine doğru çekti gitti...

Rüya mı, gerçek mi olduğu belli olmayan çeşitli görüntüler canlanıp donuyor, parlayıp sönüyor, görünüp tekrar kayboluyordu. Kollarıyla kendi bedenine sıkıca sarılmış olarak ocağın başında yarı baygın yatıyor, sağ taraftan vücuduna ocak ateşinin sıcaklığı vuruyordu.

Sıçrayarak uyandı, bir an nerde olduğunu kavrayamadı. Sonra yol sormak için bir köye uğradığını ve bir köylüden yol sorduğunu... Sahte bir konuksever-likle bu eve alındığını ve üzerine kapının kilitlendi-

CamScanner ile tarandı

ğini anımsadı. Her tarafın kilitli olduğunu ve hiçbir şekilde kaçma imkânının bulunmadığını anımsayınca yüreği acıyla burkuldu. Hem böyle bir imkân olsa bile buna gücünün olmadığı da içini sızlatan başka bir gerçekti.

Dili damağı kupkuru olmuştu. Çevresine bakındı, kapatıldığı odada su kabına benzer hiçbir şey yoktu. Ağzındaki kuruluğu boğazında da hissetti ve sonra içinin susuzluktan yanıp kavrulduğunu...

Başını duvara yaslayıp sessizce beklemeye başladı. Beklerken, hayatı boyunca böyle bir çaresizlik yaşamadığını düşünüyordu. İnsanın kendisi için yapabileceği hiçbir şey olmadığını düşünmesi ölümden beter bir çaresizlikti ve bu çaresizlik ona ölümü özletiyordu. Düşmana teslim olmak istemiyordu.

ONUR TOPLUMSAL TARİH KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

Bölüm 16

Mirik mezrası Vartinik kömünün beş gün önce sabaha karşı basıldığı, üç kişinin sağ olarak kayıplara karıştığı, bir kişinin ölü olarak ele geçirildiği ve bir kişinin de yaralı olarak dağlara kaçtığı tüm çevre köylerde duyulmuştu. Bölgede ne kadar gerici unsur varsa harekete geçmiş, vaat edilen büyük ödülü kazanmak için yaralının peşine düşmüştü...

Yolun sonu muydu bu köy evi? Büyük umutlarla ve inançla çıktığı devrimci mücadelenin son noktası cahil bir köylü tarafından kanlı bir ekmek uğruna böyle mi bitecekti? Bunları düşünmek sızlayan yaralarından daha büyük acı veriyordu.

Ayrıca köylerde "devrimci" görünümlü birtakım yabancı adamlar dolaşmaya başlamıştı; bu halk düşmanı Amerikan ajanları kuşkulandıkları evlere "devrimci" gibi girerek erzak istiyor, para istiyor ve arkadan gelen timlerce ev basılıyordu.

Güvenlik kuvvetlerine kumanda eden üsteğmen, yaralı teröristi ihbar edene bir çuval para verileceği

CamScanner ile tarandı

haberini yaymıştı. Şimdi herkes bu kanlı paranın peşindeydi. Ayakları onu çekip buraya getirmiş, yol sormak için uğradığı bir köyde, olabilecek en kötü ve en büyük ihanete uğramıştı.

Kendini sadece çaresiz değil, aynı zamanda çok yalnız hissediyordu. Susuzluk hissi şimdi sızlayan yaralarının ve uykusuzluğunun da önüne geçmişti. Ağzı kuruluktan kösele gibi olmuş, içinde sanki harlı bir ateş yanıyordu. Sızıp kaldığı ocağın başında yapayalnızdı. Bu yalnızlık hisssi onu hayatını oluşturan başka karelerle buluşturuyordu. Yanında Ali yoktu artık. Geride onun sadece mülayim bakışları, sıcaklığı ve dostluğu kalmıştı. Bir de dinginliği, sükuneti ve sevecenliği...

Artık yalnızdı İbo, çok yalnız... Bu yalnızlık duygusuyla Ali'nin ardından uzun süre dağların kıvrımlarına bakmış kalmıştı.

O gün oturup Halil'e bir mektup yazmış; yılbaşı aralığı oraya geleceğini, kadronun yerini öğrenmesini ve kendisini onların yanına götürmesini belirtmişti. Ali Haydar o günlerde bir eylem için tek başına Tunceli'ye inmiş ve eylemi gerçekleştirdikten sonra erzak temini için Paş Köyü'ne giderek Halil'i bulmuştu. Orda tesadüfen karşılaştılar ve hiç beklemeden yola çıktılar. Karlı buzlu dağları, uçurumlu vadileri aşarak,

CamScanner ile tarandı

arkadaşlarının sığındığı köme ulaştılar. Ellerinde erzak çantaları ve İbo'da ayrıca bir paket vardı, "ne bu paket?" diye sordular.

Bostan'a inecek olan herhangi bir arkadaşıyla Ceylan'a göndermeyi düşündüğü okul malzemeleri... masal kitapları, defterler, kurşun kalemler ve resim yapması için çok sayıda boyalı kalemler almıştı, fakat...

"Fakat buraya gelirken Ali Haydar'dan öğrendim ve duyduklarıma inanamadım" dedi. "Ama başımızı kumlara gömerek gerçekleri yok edemeyiz. Hayın eller tetiğe basmış!.. Ceylan'ın ışığını söndürüp hayatı küçük yaşta ona zehir etmişler, güzel dünyasını zindana çevirmişler! Duyunca üzüntüden kahroldum, mahvoldum, öfkeden ağladım..."

Olayın nasıl olduğunu bir kez daha anlattılar. Kış nedeniyle köylüler kömleri boşaltıp köye inmişlerdi. Basıldıklarında hiçbir şeyden haberleri yoktu, sığırlarını keçilerini ahırlara bağlıyorlar, önlerine suyunu ve yemini döküyorlardı.

Bir emniyet görevlisi sivil kıyafetle devrimci gibi gelerek Nakış'ın kapısını çalmış, Nakış kapıyı açınca arkadan gelen timlerce ev kuşatılmıştı.

Herhangi bir direniş söz konusu değilken, kasıtlı olarak sıkılan kurşunlarla Nakış belinden yaralanmış, Ceylan da tek gözünü kaybetmişti.

CamScanner ile tarandı

Kulağının altından giren bir kurşun, Ceylan'ın tek gözünü de alarak yüzünden çıkıp gitmişti. Nakış'ın karısı korkudan bağırarak, çığlık çığlığa dağlara kaçmıştı. İki gün dağlarda kalan zavallı kadını donmak üzereyken bulup köye getirmişlerdi. Korkudan dili tutulduğu için o günden beri konuşamıyordu.

Bu olay anlatılırken, İbo'nun dudakları tıpkı bir çocuk gibi büzülüp gidiyor, nemli gözlerle arkadaşlarına bakıyordu. Yumruk gibi bir hıçkırık gelip düğümlenmişti boğazına. Akıtamadığı gözyaşları gözlerinde inci gibi parlıyordu. Uyudu uyandı Ceylan'ı düşündü. Gece karanlığında sessizce aktı indi gözyaşları. Onun menekşe mavisi gözlerini düşünerek gece boyunca üzüldü durdu.

Ertesi sabah uyandıklarında soğuktan kaskatı kesilmişlerdi. Bu şartlar altında hayatlarını devam ettirmeleri çok zor görünüyordu. "Bu böyle olmayacak" diyerek, köylülerden aldıkları yufka ekmek ve çökelekle karınlarını doyurmaya çalışırlarken durumlarını gözden geçirdiler.

Yemekten sonra toplanıp uzun uzun konuştular, tartıştılar, uzlaştılar. Çetin kış şartlarında ortaya çıkan yiyecek sıkıntısı onları ayrılmaya zorluyordu. İkişer ikişer dağılıp kışı köylerde geçirmeye ve bizzat üretim faaliyetlerine katılmaya karar verdiler.

CamScanner ile tarandı

Ertesi gün, Mümtaz, Ovacıklı Murat, Yılmaz ve Musa'dan oluşan dört kişilik bir grup ayrılıp başka bölgelere gitti.

Geride beş kişi kaldı. Bu beş kişi düşünüp taşınacak, gidecekleri bölgeleri saptayacaktı. Fakat torbada bir dirhem yiyecek kalmamıştı. Ali Haydar ve Süleyman'ı bir gece erzak temini için Vartinik'e gönderdiler. Ertesi gece döneceklerdi. Fakat dönmediler. Bekledikleri gecenin sabahında ancak gelebildiler.

Ve o sabah duvara çarpan taşların sesiyle uyanıp pencereye koştu. Camın buzlarını kazıyarak dışarı baktı, "bizimkiler gelmiş!" dedi, sevinçle kapıya doğru yürüdü. Bu sırada Muzaffer de uyanmış, neler olduğunu soruyordu.

Onları kömün önünde karşıladı. Birlikte peş peşe içeri girdiler. Muzaffer gerinerek uyku sersemliğinden çıkmaya çalışıyor, Hüsam da ateş yakmaya hazırlanıyordu.

Erzak dolu çantaları pencerenin önüne bıraktılar. Süleyman başına sarılı poşuyu çıkarıp çırptı. Karını temizledikten sonra poşuyu atkı gibi boynundan aşağı sallandırdı.

Ali Haydar'ın poşusu hâlâ başındaydı. Ayaklarını çırpıp karını temizledikten sonra, "siz karnınızı doyurun, ben çıkıp etrafa bir bakayım" diyerek aceleyle

CamScanner ile tarandı

dışarı çıktı. Bir süre sonra, aradan beş dakika geçmemişti ki, "basıldık, çabuk çıkın, basıldık!.." diye bağırarak içeri girdi.

Silahlarını kapıp hızla dışarı fırladılar. Bu sırada karşıdan yaylım ateşe başlamışlardı. Mirik mezrası silah sesleriyle çalkanıyor, dağlarda yankılanan sesler vadilerde çoğalarak ovalara kadar iniyordu.

Üsteğmen, elinde megafonla, "sarıldınız, hiçbir yere kaçamazsınız!.. Silahlarınızı bırakın ve teslim olun!" diye bağırıyordu. Karşılıklı atışlar bir süre devam etti.

Ovacık tarafından yarım daire şeklinde kuşatılmışlardı. Ali Haydar elindeki bombayı kuşatmadan tarafa fırlattı. Hemen ardından ateşe başladı. Hem ateş ediyor, hem çite doğru koşuyordu. Çok yüksek olmayan çiti tam aşacağı sırada vurulup yüzüstü düştü.

Ali Haydar'ın düştüğü çite doğru İbo ateş ederek koşuyor, kuşatıldığı ateş çemberinden uzaklaşmaya çalışıyordu. Koşarken ayağı kaydı ve daha yere düşmeden gelip bir kurşun saplandı boynuna. Tüfeği yere düştü, başını usulca karların üzerine bıraktı.

Boynundan kan damlaları düştü ve kırmızı benekler oluştu karda. Ardından ılık ılık akmaya başladı. Kar beyazında gittikçe açılan bir kızıllık oluşuyor, gökyüzünde şafak sanki bu kanla kızarıyordu.

CamScanner ile tarandı

Zirvelere bir şafak kızıllığı asılıp kalmış, dağ eteklerinde sisli bir aydınlık buğulanıyor ve derin vadilerde sinsi bir karanlık... Vakit sabaha erdi erecekti.

Muzaffer, Süleyman ve Hüsam, mezradan hızla uzaklaşmaya başlamışlardı. Çarpışmak için silahları yoktu, teslim olmak da istemiyorlardı. Yarım daire şeklindeki kuşatmanın açık tarafından şafak aydınlığına karışıp gitmişler, gözleri kör eden kar beyazlığında yok olmuşlardı.

Sonra yanı başında patlayan silah sesiyle birlikte, sırtında ve başında yanmalar hissetti...

Umutları, özlemleri, beklentileri, sevdası kara aktı. Damarlarından boşalan kanıyla birlikte gücü de sağılıp çıktı.

Vurulup düştüğü yerde yüzüstü yatıyordu; bedeni yaralı ve dermansızdı, fakat yüreği ölmek istemiyor, göğsünün altında yaralı bir kuş gibi çırpınıyordu. Bir süre sonra kendine geldi. Dizleri ve dirsekleri üzerinde doğrulup elini boynuna götürdü. Kan içindeydi.

Her tarafı kan içindeydi. Elini sırtına, sonra başına götürdü. Saçmaların bir kısmı da başına isabet etmişti. Yaraları çoktu. Kırk-elli saçmayla sırtı delik deşik olmuş, cayır cayır yanıyordu. Sanki sırtına ucu zehirli kırk çelik hançer sokmuşlardı da kırk gözeden kırk kan pınarı çağlıyordu.

CamScanner ile tarandı

Başını çevirip Ali Haydar'a bakmak istedi, fakat çeviremedi. Boynu demir bir mengeneyle sıkıştırılmış gibiydi, sağa sola çeviremiyordu.

Kanıyla birlikte gücü de akıp gidiyor, bütün bedeni ağır bir külçeye dönüşüyordu. Buna rağmen kalkıp sendeleyerek yürüdü ve Ali Haydar'ın üstüne kapandı, "Haydar, Haydar!.." dedi.

Ali Haydar yüzüstü düşmüştü. Sırtüstü çevirip yüzünü yukarı getirdi; arkadaşı, can yoldaşı, gözü, kulağı, eli, ayağı... Mavzere sürülmüş bir mermi, korkunun kalbine saplanmış bir hançer, dağlara çıkmış bıçkın bir sevdaydı o. Başını tutup kaldırdı, "Haydar, Haydar!.." dedi yeniden.

Ali Haydar cevap vermiyordu. Gözleri yarı açıktı. Parmaklarının ucuyla arkadaşının gözlerini usulca sıvazladı. Ali Haydar'ın kirpikleri aşağı düştü. Uyur gibiydi. Öyle sakin, dingin ve gerçek...

Bütün bunların rüya olmasını istedi, fakat gerçekti. Ali Haydar'ın üstüne kapandı, gözlerinden kan damlaları akıtarak ve kendi acısını da unutarak sessizce ağladı. "Bu can bu tende durdukça ve bu yürek böyle çarptıkça..."

Arkadaşının kanını yerde bırakmayacağına dair kendine söz verdi, ant içti, yemin etti, sonra kalkıp sendeleyerek ve ardında kan izleri bırakarak mezra

CamScanner ile tarandı

evinden uzaklaştı. Parkasının yakası kıpkızıl kan olmuştu. Başındaki köylü kasketinin altından boynuna kan sızıyor, canı sağılıp damarlarından kara akıyordu. Yaralı olarak dağlara vurdu kendini...

Ardında sayısız güvenlik güçleriyle köyü kuşatan üsteğmen yanında vurucu timlerle eve sessizce yaklaşıp kapıya dayanmıştı. Kapıyı açıp içeri girdiğinde İbo yerde halsiz yatıyordu.

"İşte buraya kadar!" dedi üsteğmen. "Sonunda yakalandın! İbrahim Kaypakkaya'sın değil mi?"

Taşıyamadığı, taşımakta zorlandığı, adete sürükleye sürükleye buralara kadar getirdiği yaralı bedeni sızım sızım sızlıyordu. Bunu belli etmemeye çalışarak, "biliyorsan ne soruyorsun?" diye tersledi.

Evin sahibi üsteğmenin arkasındaydı. Kendisine yol soran bir insana, üstelik hayatını köylünün kurtuluşuna adamış yaralı bir insana reva gördüğü kötülüğün farkında bile değildi, üsteğmenin ardında sanki iyi bir halt işlemiş gibi çürümüş dişlerini göstererek keyifle sırıtıyordu. Askerlerin arkasında olayı merakla izleyen başka köylüler de vardı.

"Bu halinle nasıl kaçtın?" dedi üsteğmen.

İbo, "bir devrimci, teslim olmak istemediği faşistlerin elinden nasıl kaçarsa... Nasıl kaçması gerekiyorsa o şekilde canımı dişime takıp kaçtım" dedi.

CamScanner ile tarandı

"Bağlayın" dedi yanındakilere üsteğmen.

İbo'nun ellerini ayaklarını bağlayıp kaldırdılar, ite kaka evden çıkardılar. Karlara gömüle gömüle yürüdüler ve köyü terk edip gittiler...

Yolları, Mirik mezrasıyla Gökçek arasında iki yamacın kuytusuna kurulmuş olan Kutudere'ye uğradı. Fakat köyün içine girmedikleri için, Ali Haydar'ın sürüklenerek götürülüşünü gören köylüler ve Dilber Ana, yine aynı ekibin İbo'yu derenin buzlu suyunda yürüterek nasıl götürdüklerini görmediler.

Köye adını veren Kutu Deresi, derin vadilerle yarılmış Munzur Dağları'nın karanlıklarından gelip Gökçek'e doğru kıvrım kıvrım uzanıyordu. Derenin buzlu suyunda saatlerce yürütülen İbo'nun yaraları büsbütün azdı, sancıyan ayakları keçeleşmeye başladı, gücü iyice tükendi.

Aşağıda, dere çıkışında bir yerde iki jip onları bekliyordu. Fakat İbo'yu jipe bindirmek yerine, ellerine bağlı urganla jipin arkasında yürütmeyi daha "uygun" buldular. Jipin arkasında sürüklenirken ayaklarını artık hissetmiyordu İbo. Gökçek Karakolu'nun önüne adeta sürüklenerek geldi.

Her tarafı soğuktan kaskatı kesilmiş, ağrılar ve sızılar yerini yavaş yavaş bir uyuşma duygusuna bırakmıştı. Buna rağmen hiçbir tıbbi müdahaleye gerek

CamScanner ile tarandı

görülmeden sorgulamaya alındı. Sorgulamaya alındığında, yorgun, uykusuz, bitkindi... Giysileri ıslak ve kanlıydı. Umursamaz bakışlarla sağa sola koşuşturan görevlileri izliyordu. Sonunda biri daktilonun başına geçti, diğeri ortada döne döne sormaya başladı.

"O kaçanlar kimler? Zaman zaman köylere indiğini biliyoruz. Özellikle Kutudere Köyü'nde seni koruyan ve kollayan, evinde misafir eden ve sana erzak temin eden şahıslar kimlerdir?"

"Ben devrimciyim. Devrimciler siyasi konularda hiçbir şeyi prensip olarak gizlemez ve fikirlerini açıkça söyler, fakat örgütsel faaliyetlerini ve örgüt içinde kendine inanan arkadaşlarını ve yardımcı olan örgüt dışı şahıs ve grupları açığa vurmaktan kesinlikle kaçınır ve söylemez. Bu nedenle örgütsel faaliyetlerim hakkında hiçbir şey açıklayamam. Zaten herhangi bir örgüte mensup olmadığım gibi açıklanacak örgütsel bir faaliyetim de yoktur."

"Amacınız neydi? Sen ve arkadaşların bu bölgeye hangi amaçlar için geldiniz?"

"Bizim amacımız açıktır, bunu hiçbir yerde gizlemedik. Biz devrimciler, yoksul halkı, emperyalist işbirlikçisi büyük burjuvazi ve büyük toprak ağalarının sömürüsünden ve tahakkümünden kurtarmak istiyoruz. Ben su sebeple buralara kadar geldim."

CamScanner ile tarandı

"Kime güveniyorsunuz, arkanızda kimler var?"

"İşbirlikçi büyük burjuvazinin ve büyük toprak ağalarının arkasında emperyalizm var, bizim arkamızda yoksul halktan başka kimse yoktur. Biz birinci derecede işçi sınıfına, ikinci derecede ise, yoksul ve orta köylüye güveniriz. Ben özellikle yoksul köylüleri bilinçlendirmek için buralara kadar geldim."

"Bu bölgede temas kurduğun kişiler kimlerdir?"

"Ben bu bölgenin yabancısıyım, kimseyi tanımıyorum, o nedenle kimseyle temas kurmadım."

"Basıldığınız dağ evinde erzak torbaları bulundu. Size yataklık yapanlar kimler? O yiyecekleri size kimler verdi? O eve ne zaman yerleştiniz?"

"Jandarmayla silahlı çatışmanın yapıldığı o bölgeye... Vartinik Köyü sınırlarındaki Mirik mezrasına üç hafta önce geldik ve boş bulduğumuz o dağ evine yerleştik. Yiyecekleri oraya kimlerin getirdiğini bilmiyorum. Kimlerin verdiğini de bilmiyorum.

"Yanındaki arkadaşların kimlerdi?"

"Tanımıyorum, kimler olduğunu bilmiyorum."

"Dağda birlikte kaldığın, birlikte eylemlere katıldığın arkadaşlarını tanımadığını söylüyorsun, biz de buna derhal inanıyoruz!"

"İnanıp inanmamak sizin meseleniz. Ben tanımış olsam da söylemezdim zaten."

CamScanner ile tarandı

İstediği cevapları alamayan sorgucular öfkelenmeye başlamışlardı. Yaralı, yorgun ve aç olduğu halde ve elleri kolları bağlıyken bile direnmesi ve hâlâ teslim olmak istemeyişi... onun bu kararlı ve çelik sertliğindeki tavrı sorgucuları şaşkın ve çaresiz bırakıyor, sinirlerini ayağa kaldırıyordu.

"Peki" dediler. "Birlikte eylemlere katıldığın arkadaşlarını tanımıyorsun, tanısan da zaten söylemezsin; ama hepinizin ortak bir gayesi var, gayenizi açıklamakta bir sakınca görmüyorsun sanırım."

"Başta da söylediğim gibi bizim gayemiz açıktır. Yoksul köylü, orta köylü, esnaf ve sanatkârları, halk düşmanları saydığımız büyük burjuvazi, toprak ağaları ve yabancı emperyalistlerle işbirliği yapmış gerici sınıf ve zümrelerin elinden kurtarmaktır. Bizim amacımız bu sömürü ve talan düzenini ortadan kaldırıp üretim araçlarını kamulaştırmaktır."

"Bunu nasıl yapmayı düşünüyordunuz? Silah zoruyla mı?"

"Bunu yapmanın çeşitli yolları vardır. Bu, halkın tamamının bilinçlenmesi ve siyasi olarak iş başına gelmesi şeklinde olabileceği gibi, eğer yasal yollar tıkalıysa ve fikir yönünden bu hedefe ulaşmak mümkün değilse, o zaman zor kullanmak kaçınılmazdır. Türkiye'de arzu edilen yönetime yasal yollardan ulaşmak

CamScanner ile tarandı

mümkün olmadığı için ve bize hayat hakkı tanınmadığı için dağlara çıkmaya mecbur edildik ve dolayısıyla silahlı mücadeleye itildik. Bu silahlı mücadeleye girişmiş olmamız sebebiyle biraz önce hedef olarak saydığım egemen sınıflara karşı silahlı mücadeleyi meşru sayıyoruz."

"Tekrar soruyoruz, kaçan arkadaşların kimlerdi, jandarmaya ateş eden hanginizdi?"

"Çatışma sırasında ben uykudaydım, silah seslerine uyandım, kaçan diğer arkadaşlar hakkında hiçbir bilgim yoktur. Ayrıca bende silah da yoktu, bu nedenle jandarmaya ateş etmedim."

"Dağda beş gün yaralı ve aç olarak yaşaman mümkün değil. Sana yardım eden köylüler olmuştur..."

"Bana kimse yardım etmedi... Yaralı olarak o dağ evini terk ettiğim zaman cebime bir miktar ekmek almıştım, bu ekmeği yiyerek beş gün dağlarda kaldım, karların üzerinde yattım, sonra yol sormak için tanımadığım o köye geldim ve orda yakalandım. Çatışma sırasında ensemden ve boynumdan yaralandım, soğuktan ellerim ayaklarım şişti. Biraz önce de söylediğim gibi yanımdaki arkadaşları tanımıyorum ve tanısam da söylemem."

"İki haftadır o dağ evinde kaldığınızı söyledin, bu süre içinde yiyecekleri nasıl temin ettiniz?"

CamScanner ile tarandı

"Yiyecekleri temin ediyorlardı, nerden geldiğini bilmiyorum."

"Yaralandıktan sonra kaçan diğer arkadaşlarınla görüştün mü?"

"Hayır... Birbirimizi o çatışmada kaybettik ve bir daha buluşamadık."

"Battaniyeleri kimden aldınız?"

"Tanımadığımız şahıslardan satın aldık."

"Son defa kaçan örgüt arkadaşlarının isimlerini ve hangi amaç için örgütlendiğinizi soruyorum."

"Örgüt arkadaşlarımı tanımıyorum ve tanısam da söylemem. Esasen bir örgütümüz de yoktur. Gayemize gelince... Gayemiz açıktır, biraz önce de söylediğim gibi sömürü, yağma, yalan ve talan düzenine son vermek istedik."

Bu cevapların hiçbiri de onların istediği cevaplar değildi. Arzu edilen cevapları ondan alabilmek için başka yöntemler düşündükleri öfkeli bakışlarından ve sabırsız bekleyişlerinden apaçık belli oluyordu.

İbo, sakıncasız bulduğu, daha doğrusu kendilerini ve amaçlarını tanıtacak olan bilgileri açıklıkla veriyor, bazı soruları, "bilmiyorum, bilsem de söylemem" diye yanıtlarken, bazı soruları da cevapsız bırakıyordu.

Başında yine o köylü şapkası vardı. Yırtık ve yamalı şapkanın altında eğilmeyen aydınlık bir baş ve çelik

CamScanner ile tarandı

gibi bir irade taşıyor, tüm bitkinliğine rağmen tavizsiz bakışlarıyla görevlileri çileden çıkarıyor, öfkeden deliye çeviriyordu.

Sırtında kullanılmaktan yıpranmış bir parka, parkanın altında ceket ve kazak vardı. Üst üste iki pantolon giymişti. Ayaklarında ıslanmaktan keçeleşmiş yün çoraplar ve lastik ayakkabılar vardı. Bu görünümüyle sanki idealinde yaşattığı köylüyü kendi şahsında yaşatmak ister gibiydi. Bilinciyle kendini komünizm davasına adamış proleter bir devrimci, görünümüyle dünyadan habersiz bir köylüye benziyordu.

Fotoğrafı çekildi, ifadesine eklendi ve ifadesini imzalamasını söylediler. Yazılanları dikkatle okuduktan sonra altını imzaladı ve kalemi masaya bıraktı. Neler olacağını sanki sezmişti, telaş içinde sağa sola koşuşturan görevlilerin kin ve nefret dolu bakışlarından bunu tahmin edebiliyordu, fakat buna rağmen dingin bakışlarıyla beklemeye devam etti. Bir süre sonra, sert bir ses, "nezarete götürün bunu!" diye gürledi.

Kalkmakta zorlanıyor, yürümekte zorlanıyordu. Bütün bedeni kırık gibiydi. Yardım ettiler. Alt katta, izbe, karanlık bir odaya itekleyerek soktular, kuru ve soğuk betonun üzerine atıp gittiler. Islak ve kanlı giysileriyle orda geçirdiği her saniye sanki asırlar kadar uzun geldi.

CamScanner ile tarandı

Gece yarısı iki kişi geldi ve onların gelişiyle birlikte hiç bitmeyecekmiş gibi sürüp giden bir dayak faslı başladı. Tekme, küfür ve hakaret içeren ağır sözlerle vuruyorlar ve her vurduklarında, "birlikte olduğun arkadaşlarını tanımıyorsun ha? Tanısan bile söylemezsin öyle mi? Size o yiyecekleri kimlerin verdiğini bilmiyorsun demek?" diyorlardı.

Aslında bu kin, bu öfke, bu nefret dolu bakışlar ve insanlık dışı saldırılar, onu teslim alamadıkları içindi. Onun ezilmesini, büzülmesini, teslim olmasını istiyorlardı. Fakat İbo'nun yaralı bedeni şiddetli darbelerle sarsılırken yüreği teslim olmuyordu.

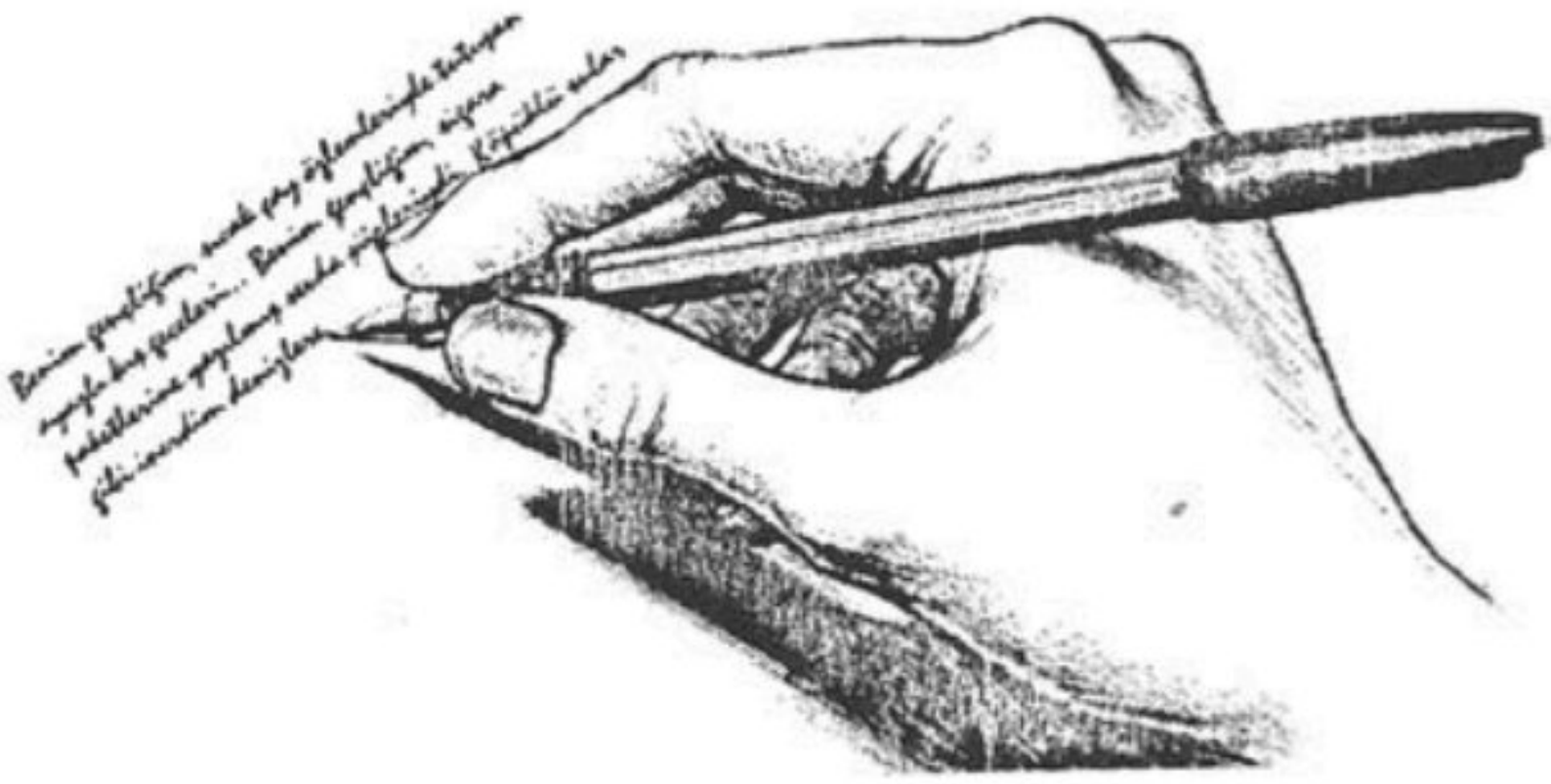
Her tarafını dayaktan moraranttıkları ve kasıtlı olarak yaraların üzerine vurup kanattıkları halde yüreğine ulaşamıyorlardı.

Dinlene dinlene, arada bir çay ve sigara molaları vererek saatlerce girip çıkıp dövdüler; fakat İbo onların istediği cevabı vermedi, "pişmanım" demedi...

Geceyi bu şekilde Gökçek Karakolu'nda geçirdikten sonra ertesi gün öğleye doğru yine üsteğmen gözetiminde Tunceli'ye götürüldü.

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

Bölüm 17

Bir buçuk metre eninde, iki metre boyunda ve yaklaşık iki buçuk metre yüksekliğinde, tavanında havalandırma deliği bulunan penceresiz bir hücrede, kirli bir şiltenin üzerinde yatıyordu.

Yattığı kirli şiltenin üzerinde yatak ve yorgan olarak kullandığı iki battaniye vardı. Yastık olarak kullanabileceği hiçbir şey yoktu. Günde üç öğün çorba getiriyorlar, çorbanın yanında birkaç dilim bayat ekmek de veriyorlardı. Bazen şilteden kalkıyor, duvarlara tutunarak yürümeye çalışıyordu.

Haki renge boyanmış demir kapının ortasında sürgülü bir delik vardı. Kapının önünde her zaman nöbetçi bir asker oluyordu. Üzerine kilitlenen demir kapı sadece yemek vakti geldiğinde, bir de tuvalet ihtiyacı olduğunda açılıyor ve sonra büyük gürültülerle tekrar kilitleniyordu. Havalandırma deliğinden yeteri kadar ışık alamayan hücrede vakitleri ancak gelen yemeklerden anlayabiliyordu. Bazen de kapı önünde nöbet tutan askere saatin kaç olduğunu soruyordu.

CamScanner ile tarandı

Tek başına kaldığı bu hücre, Yedinci Kolordu Komutanlığı'nın bulunduğu alanda, karşı karşıya altışar hücreden oluşan tek katlı bir barakanın içindeydi. Hastaneden çıkınca doğruca sıkıyönetim savcılığına götürülmüş ve sorgulandıktan sonra buraya kapatılmıştı. Bir süredir gelip giden yoktu. Sinsi bir sessizlik sürüp gidiyordu.

O sinsi sessizlik kapı sürgüsünün açılmasıyla darmadağınık oldu, "yemek!" diye bağıran çatlak ve soğuk bir ses işitildi. Deliğin önündeki çıkıntıya birkaç dilim ekmekle bir çorba tası bırakılmıştı. Günün ikinci yemeği verildiğine göre vakit öğleyi geçiyordu.

Duvara tutunarak kalktı, güçlükle birkaç adım attı, çorbasını alıp tekrar şilteye oturdu. Ekmekten bir parça koparıp ağzına aldıktan sonra çorbasına baktı. Yine o her zamanki boz bulanık, tatsız, soğuk çorbaydı. Dalgın bakışlarla yavaş yavaş çorbasını içerken, yakalandığı o ilk günleri düşünüyordu.

Gökçek karakolunda sorgulanıp geceyi kuru bir betonun üzerinde dayakla geçirdikten sonra ertesi gün üsteğmen gözetiminde Tunceli'ye götürülüp ikinci kez sorgulanmış ve ordan da yine üsteğmen gözetiminde Elazığ'a götürülmüştü.

Elazığ'da yapılan sorgulamada da yine aynı tavrını sürdürerek halk düşmanlarını şaşkına uğratmış, inan-

CamScanner ile tarandı

dığı o gizemli dünyanın sırrını işkencecilere açıklamamıştı. Arzuladıkları ve bekledikleri "teslimiyet" yerine kaya gibi sert bir iradeyle karşılaşınca öfkeden deliye dönmüşler, ellerindeki sopalar ve demir çubuklarla üzerine saldırmışlardı.

İşkenceye meraklı ne kadar MİT ajanı varsa hepsi ordaydı. Saatlerce yapılan işkencelerle külçe haline gelmişti. Biri hınçla yumruğunu indirirken diğeri yaralı bedenine tekme savuruyor, küfrediyor, soruyor, vuruyor, yorulana kadar dövüp nöbeti diğerine bırakıyordu.

Kimi odunla vuruyor, kimi tekmeyle, kimi yumrukla... Sıraya girmişler, sırasıyla gelip hınç gideriyorlar, teslim olmasını istiyorlardı. Elleri kolları zincirle bağlı yaralı bir insanı teslim alamamak onları öfkeden deliye çeviriyordu.

Onlara istedikleri cevabı vermiyordu İbo. Bu kararlılık karşısında dehşete düşen işkenceciler artık yorulmuşlar, yenilgiyi kabul eder bir çaresizlikle odanın içinde volta atar gibi sağa sola gidip gelmeye başlamışlardı.

Onca dayağa rağmen teslim alamamışlar, kuru bir betonun üzerinde öylece bırakıp gitmişler ve ertesi gün zırhlı bir araçla Diyarbakır'a getirip sıkıyönetim savcısına teslim etmişlerdi.

CamScanner ile tarandı

Gösterişli bir masanın ardında savcı makam koltuğunda öne arkaya kaykılıp duruyor, dik dik İbo'ya bakıyordu. Yan masada tutanak kâtibi bir assubay vardı. Savcının dik bakışları hâlâ İbo'nun üzerindeydi. "Gökçek, Tunceli ve Elazığ'da verdiğin ifadeleri okudum" diyordu. "Örgüt ilişkilerini açıklamamakta direniyorsun. Mahkemeye intikal edecek olan sorgulamanı şu andan itibaren ben yürüteceğim. Sana şunu belirtmek isterim ki, konuşursan lehine bir durum yaratırsın, aksi halde zaten ağır olan suçunu daha da ağırlaştırırsın."

İbo savcıyı karşılıksız bıraktı. "Boş laf" bunlar diye geçirdi içinden. Her tarafı çürükler içindeydi, fakat umursamıyordu. Boynunda ve omuzlarında çizikler vardı. Kapanan yaraları tekrar açılıp kanamaya başlamış, sızım sızlıyordu. Her darbede betona düşüp kalkmaktan dirsekleri ve dizleri mosmor olmuştu. Bir sandalyede savcının karşısında dimdik oturuyordu.

"Konuşmayacak mısın?"

"Konuşmam gerekenleri ifademde belirttim, konuşacak başka şey yok."

"Bu davaya ne zaman girdin, nasıl girdin, kimler vasıtasıyla girdin?"

Bakışlarını savcıya çeviren İbo, daha ilk anda onun yüzünde "hukuk" maskesiyle örtülü sinsi bir hainlik

CamScanner ile tarandı

görüp iğrendi. Sonra pencereden dışarı baktı. Avluda bir ıhlamur ağacının rüzgârda sallanan dalları görünüyor ve dallarda serçeler ötüşüyordu.

Davaya ne zaman girdiğini, nasıl girdiğini, niçin girdiğini... hangi amaç için mücadele ettiğini anlatacak, sorgulama tutanaklarını ve mahkeme savunmalarını devrimci mücadelenin propaganda aracı haline getirecek, fakat onların istediği örgütsel ilişkileri asla söylemeyecekti. "Ben fakir bir ailenin çocuğu olarak öğretim olanağım mevcut bulunmadığından altı yıllık Hasanoğlan İlköğretmen Okulu'nda yatılı okudum" diye başladı.

Tutanak kâtibi yazmaya başlamıştı. İbo dinginliğini bozmadan kafasında toparladığı şeyleri konuşmaya devam etti; "ordaki başarılı öğrencilik dönemim sonunda Yüksek Öğretmen Okulu'na seçildim ve bir yıl hazırlık sınıfında okuduktan sonra İstanbul Çapa Yüksek Öğretmen Okulu'na ve aynı zamanda İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'ne girmiş oldum."

Savcı oturduğu koltukta arkaya kaykılıp bacak bacak üstüne atmış, sağ elindeki dolma kalemi masanın üzerinde evirip çevirerek bütün dikkatiyle İbo'yu dinliyordu.

Günlerden beri damarlarından sağılarak dağa taşa akan gücü onu zaten bitirmişti, üstelik üst üste üç ge-

CamScanner ile tarandı

ce boyunca insanlık dışı şiddete maruz kalarak sorgulanması ve buraya getirilmesi... Fakat sızlayan kemiklerine ve kanayan yaralarına rağmen sakin görünüyor, ağrılarını dışa yansıtmamak ve yüzünü acıyla buruşturmamak için elinden geleni yapıyordu. "Burdaki öğrenim dönemimle birlikte benim düşüncelerimde, yurt ve dünya görüşlerinde bir evrimin başladığını söyleyebilirim" diye devam etti.

"Yani suçlu yine okul değil mi? Okumak size gelmiyor. Bu halkı cahil bırakmak lazım."

"Bırakıyorsunuz zaten. Bu konuda çok başarılısınız. İçinde bulunduğum aile ve çevre koşulları benim gelişmemi engelleyen etkenler olarak kendini hep ortaya koymuştur. Daha ne yapacaksınız? Fakat ben başardım. Başarılı bir öğrencilik dönemim oldu. Yüksek öğrenim süresince Marksist-Leninist öğretiyi temin eden eserler okudum. Fikren gelişmek imkânı buldum. Diğer yandan da öğrenci toplulukları arasında bir fikir hareketi olarak başlayan fikir kulüpleri örgütü içerisinde yer aldım. Edindiğim teorik bilgilerle bir sempatizan olmaktan öte bir kısım arkadaşlarla beraber 1967 yılının Aralık ayında Çapa Fikir Kulübü'nü kurduk..."

Saatlerce süren sorgulamada, devrimci mücadeleye ne zaman ve nasıl girdiğini, hangi amaçlarla girdi-

CamScanner ile tarandı

ğini ayrıntılarıyla anlattı, fakat örgütsel bağlantılarla ilgili soruları ya cevapsız bıraktı, ya da "bilmiyorum, bilsem de zaten söylemezdim" diye yanıtladı.

Bu yaralı ve yorgun halinde daha fazla direnemeyeceğini ve teslim olacağını uman savcı, yine taş gibi bir iradeyle karşılaşınca öfkeden deliye döndü, "çıkarın bunu!" diye bağırdı.

Kapı ağzında bekleyen bir assubay ve iki er içeri girip İbo'nun ellerini kelepçelediler ve itekleyerek dışarı çıkardılar. Masasındaki telefonun almacını kulağına götürerek sıkıyönetim komutanını arayan savcı, "sorgulama bitti komutanım, değişik bir şey yok, hep aynı tavrını sürdürüyor, Gökçek, Tunceli ve Elazığ'da verdiği ifadelerin hemen hemen aynısını verdi, konuşmamakta direniyor" dedi.

Sıkıyönetim komutanına ait karşıdaki ses, "öyle mi?" diye imalı bir soruyla karşılık verdi. "O halde buraya gönder, bizden vebal gitti, biz onu kendi yöntemlerimizle konuşturmasını biliriz" dedi.

Savcı konuşmasını tamamlayıp telefonu bıraktıktan sonra dışarı çıktı, koridorda bekleyen ekibe, "Sıkıyönetim Komutanlığı'na götürün!" diye emretti.

Merdivenlerden inip binanın dışına çıktılar. Kendilerini bekleyen zırhlı araca binerek Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı binasına doğru hareket ettiler.

CamScanner ile tarandı

Dayalı döşeli muhteşem odasında komutan çok keyifli görünüyordu. Odanın içinde bir süre volta atar gibi ileri geri gidip geldikten sonra, "sana yardım ve yataklık eden köylüler kimler?" diye sordu.

Komutanın odasında subaylar ve yakası kalkık kalın kara paltolar içinde MİT ajanı olduğu daha ilk bakışta anlaşılan sert bakışlı sivil adamlar vardı.

Bu adamlar saldırmak için ufak bir işaret bekliyorlardı sanki. Sıkıyönetim komutanının, "alın sorgulayın bunu!" demesi üzerine hepsi birden İbo'nun üzerine yürüdü.

Ayakta zor duran İbo'nun sağlık durumu hiç iyi görünmüyordu. Doktor olduğu anlaşılan bir subay, sıkıyönetim komutanına yaklaştı ve kulağına eğilerek, "sorgulamaya müsait değil komutanım, üzerine biraz daha giderseniz ölür" dedi.

"Sorgulama"dan kasıt işkenceydi. Bu arenada işkenceye "sorgulama" veya "ameliyat" diyorlardı. Doktorun söyledikleri komutanın hiç hoşuna gitmemişti, kaşlarını çatarak, "ne yapalım peki?" diye sordu.

"Tedavi edilmesi gerekir."

"Peki hastaneye alın o zaman."

Zırhlı bir araçla İbo'yu alıp hastaneye götürdüler. Bir odaya alıp ellerinden ve ayaklarından somyanın demirlerine zincirle bağladılar. Sırtı sanki derisi yü-

CamScanner ile tarandı

zülmüş gibi sancıdığı halde bağlı olması nedeniyle sırtüstü yatmak zorunda kalıyor, sağa sola dönemiyordu. Odanın kapısında ve hastane çevresinde çok sayıda nöbetçi askerler vardı.

Son günlerde yaşadıklarını düşündüğünde bunu bile kendisi için lüks sayıyordu. Mirik mezrasındaki Vartinik kömünde basıldıkları o günden beri ilk kez bir yatakta yatıyordu. Ellerinden ve ayaklarından zincirlerle somyaya bağlı da olsa bir yatak... Bu sanki inanılmaz bir rüyanın gerçekleşmesi gibi bir şeydi. Hayal bile edemediği yatağa dokunabiliyordu. Birkaç hemşirenin yardımıyla üstündeki ıslak ve kanlı giysiler çıkarılmış, ıslak yün çorapları çıkarılıp atılmıştı. Günlerden beri boğulan bedeni birdenbire nefes almaya başlamıştı sanki.

Fakat kemikleri sancıyor, boynu, başı, sırtı... sırtı sanki derisi yüzülmüş gibi sızım sızım sızlıyordu. Ayaklarının varlığını hiç hissetmiyordu. Bu durumdayken bile sıkıyönetim savcısı arada bir odaya geliyor, "ölüp gideceksin, senin ölümün benim elimden olacak!" diyordu.

Sesler sanki derin bir kuyunun dibinden bir geliyor bir gidiyor... Bir batıyor bir çıkıyor... Bir duyuluyor bir kayboluyordu. Kulağına sinek vızıltısı gibi gelen o tehdit dolu sesler artık hiçbir şey ifade etmiyor-

CamScanner ile tarandı

du. Ölümü metanetle karşılamaya hazırdı. Fakat boyun eğmeden ölmek istiyordu. Dimdik... Hatta mümkünse gülümseyerek... Acıları izin verse, gülümseyerek ve hiçbir şeyden korkmadığını onlara göstererek ölmek istiyordu.

Zamanla kuşatılı nesnel bir dünyada yaşamıyordu sanki. Farklı bir evrende, bilincinin bilinmeyen boyutlarında yaşıyor, bir gidip bir geliyordu. Sık sık bayılıyor, ayılıyor, tekrar bayılıyordu. Sabah mı, öğle mi, akşam mı, gece mi? Kaçıncı gece, kaçıncı gün? Hiçbir bilgisi yoktu. Hastaneye yatırıldığı günden beri sıkıyönetim savcısı kaç kez odasına girmiş, tehdit emiş, çıkmış, tekrar girmişti? Bilmiyordu... Bir ara ayıldığında tepesinde yine onu görmüştü, bağırıp duruyor, "öldüreceğim seni, ölümün benim elimden olacak!" diyordu.

Bütün gücünü toplayarak başını çevirip savcıya baktı, "senden de, senin büyüklerinden de, ölümden de korkmuyorum!" dedi.

Bunu söyledikten sonra başı halsiz olarak tekrar diğer tarafa düştü. Günlerden beri damarlarından sağılıp dağa taşa akan gücünü toparlayıp bir türlü kendine gelemiyordu.

Baygınlık halinin ne kadar sürdüğünü bilmiyor, zincire vurulmuş olarak yattığı somyada kendine gel-

CamScanner ile tarandı

meye çalışıyordu. Boynundaki kurşun yarası açılıp sarılmış, kömün ihbarcısı tarafından sırtına ve başına sıkılan saçmaların bir kısmı ameliyatla çıkarılıp yaraları dikilmişti.

Babasının dışarda nasıl çırpındığını bilemeden, ellerinden ve ayaklarından zincire vurulmuş olarak yattığı somyada kendine gelmeye çalışıyordu. Bir ara kulağına sanki rüyada gibi bir ses geldi. "Baban dışarda seni görmek istiyor, fakat içeri bırakmıyorlar" diyen hemşirenin sesiydi.

O an zincirlerini kırıp dışarı çıkmak ve babasına sarılmak istedi, fakat buna gücü yoktu... Ayrıca ayaklarının varlığını da hissetmiyordu, ayakları sanki yok gibiydi. Başı sancıyor, omuzları sancıyor, sırtı sancıyor da, ayakları neden sancımıyor, neden "ben burdayım, yaralıyım" demiyordu?

Elinde tespit tutanağıyla tedavideki insanı bile sorgulamaya kalkışan savcı sabırsızlıkla tedavinin bitmesini bekliyordu. Günde birkaç kez hastaneye gelip doktorla konuşuyor, "durumu nasıl?" diye sorup gidiyordu. Belli ki eline geçen fırsatı değerlendirmek istiyor, yakaladığı bu paha biçilmez avıyla bir yerlere ulaşmaya çalışıyordu.

Ama boşuna!.. Hiçbir bilgiye ulaşamayacaklardı. Çünkü birlikte çalıştığı arkadaşlarının ve kendisine

CamScanner ile tarandı

yardımcı olan köylülerin adını vermeyecek, "Hamza ben değilim, Haydar da ben değilim" diyecekti. "Musa ve Mustafa olduğumu da nerden çıkarıyorsunuz? Aşur ve Muallim de ben değilim!" diyecekti. "Onları tanımıyorum. Tanısam da söylemem. Ancak size şu kadarını söyleyebilirim ki, onlar şimdi mücadeleye devam ediyorlar, beni parçalara ayırsanız ve her parçamı bir dağın ardına atsanız bile, 'ben' sandığınız o devrimcilerden kurtulamayacaksınız!" diyecek ve öfkeden nasıl kudurduklarını görecekti.

Bir parça kendine geldiğinde başka bir gerçekle yüz yüze geldi. Bu çok kötü bir haberdi. Doktor kendisine ayaklarının mutlaka kesilmesi gerektiğini söylüyordu. O anda yaşadığı duyguları ifade edebilecek hiçbir sözcük bulmadı, "hayır!" dedi sadece.

Sanki bir ağaç budamaktan söz edercesine, duygusuz, cansız ve tekdüze bir ses tonuyla, "kesmemiz gerekiyor ama" dedi doktor. "Ayakların donmuş, onlardan artık sana hayır yok, o nedenle şurayı imzalaman gerekiyor."

"İyi olurum ben. Ellerimi ayaklarımı çözün, ben tedavi ederim kendimi."

Doktor gittikten sonra ayaklarına bakmak istedi, ama elleri ayakları zincirle bağlı olduğu için göremedi. Ayaklarına dokunmak istedi, okşamak istedi, sev-

CamScanner ile tarandı

mek istedi, ama yapamadı... Kaçacak durumda olmadığı halde bağlıydı. Ellerinden ve ayaklarından somyanın demirlerine zincirle sıkıca bağlanmıştı.

Doktor bu haberi verip gittikten sonra yemeğini getirdiler ve yiyebilmesi için bir elini çözdüler, fakat hiç iştahı yoktu. Aç ve güçsüz olduğu halde önündeki yemeğe isteksiz bakıyordu. Yine de biraz yemeye çalıştı. Yemekten sonra bir ağırlık çöktü üzerine. Çorbasına uyku ilacı karıştırılmıştı.

Uyandığında artık ayakları yoktu. Başını kaldırıp bakınca iki ayağının da sargılar içinde olduğunu gördü. O anda içine düşen hüznün tortusu çöktü kaldı yüreğinde.

Herhangi bir ağrı yoktu, fakat sargılardan iki ayağının da kesilmiş olduğu anlaşılıyordu. Ne kadarı kesilmiş, ne kadarı duruyordu? Hiçbir bilgisi yoktu. Ne kesilmeden önce, ne de kesildikten sonra kendisine bu konuda herhangi bir bilgi verilmemişti.

Bir eziklik, burukluk veya eksiklik duygusuna benzer şeyler yaşadı o anda... O duygu hâlâ ordaydı, yüreğine asılıp kalmıştı sanki. Kesilme kararını imzaladığı halde uyutmuşlar ve ikisini de kesmişlerdi.

Günler hastanede böyle devrile devrile geçip giderken yavaş yavaş kendine gelmeye, toparlanmaya başladı. Çektiği onca acıya rağmen yüzüne renk ve

CamScanner ile tarandı

canlılık geldi. Fakat bu durum kendisinden daha çok sorgucuları sevindiriyor, sabırsızlıkla onun iyileşmesini bekliyorlardı; tattıracakları yeni acılar için bu çok gerekliydi.

Kendisine yakınlık gösteren bir askerle tanıştı. Söylediğine göre yattığı odanın kapısında nöbet tutan erlerden biriydi. Nöbet tutan erlerin kendisiyle konuşması yasak olduğu halde bu er cesaretle yanına kadar sokuluyordu.

Tüm kuşkularına rağmen ona güvenmek istedi. Çünkü buna ihtiyacı vardı. Bir mektup yazmayı ve onun aracılığıyla mektubu arkadaşlarına göndermeyi düşünüyordu.

Doktordan ellerinin çözülmesini istedi, bu talep sıkıyönetim savcılığına bildirildi ve ellerinden birinin çözülmesi için karar çıktı, hatta kendisine kâğıt ve kalem bile temin edildi. Arkadaşlarına bir mektup yazarak ihtiyaçlarını bildirdi. İç çamaşırı, ayakkabı, çorap, ceket, pantolon, gömlek gibi şeyler istiyordu. Bütün bu yaşananlardan sonra nasıl davranılması gerektiği konusunda talimatlar da vardı mektupta.

Kendisiyle yakınlık kuran ve postaya vermek için bu mektubu alıp götüren eri o günden sonra bir daha hiç göremedi. Yakalanmış olabileceği gibi polis olabileceğini de düşünüyordu. Zaten polis olabileceği ola-

CamScanner ile tarandı

sılığını düşünerek mektubu ihtiyatlı yazmıştı. Yazdığı mektubun arkadaşlarına ulaşamayacağını veya istediği şeyleri gönderemeyeceklerini düşünerek bir mektup da babasına yazdı. "Kıymetli babacığım" diye başladı mektubuna.

"Belki duymuşundur, Ocak ayının yirmi dördüncü günü sabaha karşı Tunceli'de jandarmalar tarafından yaralandım. Beş gün sonra da yakalandım. Şimdi Diyarbakır'da sıkıyönetim cezaevindeyim. Kurşun yaraları tamamen iyileşti. Ancak dağlarda kaçak dolaştığım beş gün boyunca soğuk mağaralarda kaldığım için ayaklarımda donma oldu. Donan kısımları ameliyatla aldılar. Fakat önemli bir şey yok. Doktorların söylediğine göre yürümeye zarar vermeyecekmiş. Sakın üzülmeyin. Yakında ayaklarım iyileşecek. Konu komşu akrabalar merak etmesinler."

"Çoktandır sizlerle görüşemedik. Bu arada evde neler olduğunu bilmiyorum. Siz kadrolu işçi oldunuz mu, çocukların okul durumları nasıl ve hangi okulda okuyorlar, anamın ve ebemin sağlık durumları nasıl? Bildirirseniz memnun olurum."

"Babacığım, bazı ihtiyaçlarım var. Sizin perişan bütçenize yük oluyorum, ama kusura bakmayın. Üzerimde işe yarar hiç giyecek yok. Bana iç çamaşırı, mintan, ceket, pantolon, ayakkabı gönderirseniz sevini-

CamScanner ile tarandı

rim. Ceket, pantolon ve ayakkabının parasını gönderirseniz daha iyi olur. Ayrıca bir saat ve bir miktar para, ne kadar gönderebilirseniz, çok memnun olurum. Saatsizliğin çok sıkıntısını çekiyorum."

"Selam eder ellerinizden öperim. Bütün çocukların ayrı ayrı gözlerinden öperim."

"Sakın buraya gelmeye kalkışmayın, görüşmemiz imkânsızdır. Göndereceklerinizi postayla gönderin. Dediğim gibi benim için asla merak etmeyin ve üzülmeyin. Olanların hiçbir önemi yoktur. Hoşça kalın. Oğlunuz İbrahim Kaypakkaya."

Gökçek, Tunceli, Elazığ ve Diyarbakır'da dört kez ifade vermiş olmasına rağmen soruşturmanın bitmediği anlaşılıyordu. Köyden kasabadan toplayıp getirdikleri yoksul köylülerle yüzleştiriliyor, dağda taşta izini sürmeye hâlâ devam ediyorlardı. Sadece Tunceli bölgesinden değil, yüzleştirmek için Siverek köylerinden, hatta daha önce çalıştığı Malatya ve Kürecik çevresinden toplayıp getirdikleri insanlar vardı.

Beş gün dağlarda nasıl kaldığını, ne yediğini, ne içtiğini, kimlerden yardım aldığını soruyorlardı. Sürekli üzerinde durdukları nokta buydu. Bir de Musa kim, Mustafa kimdi? Hamza kim, Haydar kimdi? Aşur kimdi? Eğer kendisi değilse, cahil köylüler arasında bu kadar sevilen bu şahıslar kimdi?

CamScanner ile tarandı

Köy köy, kasaba kasaba dolaşarak herkesi sorguluyorlar, yüzleştirmek için getirip karşısına dikiyorlardı. Yüzleştirmek için getirilen yoksul köylüler arasında Dilber Ana da vardı. Göz göze gelerek bakışmışlar, sonra anlaşılmasın diye gözlerini birbirlerinden kaçırıp, "yok" demişlerdi.

"Tanımıyorum."

Günler ve geceler hastanede böyle geçip giderken, kış dağlara çekiliyor, havalar yavaş yavaş ısınmaya, börtü böcek derin uykusundan uyanmaya başlıyordu.

Yakalandığı Ocak ayı devrilip gitmiş, Şubat gitmiş, koskoca Mart devrilip gitmiş, Nisan ayının ortalarına gelinmişti...

Karların erimeye, suların çağlamaya, toprağın gerinerek uyanmaya başladığı ve ağaç dallarında tomurcukların patlamaya hazırlandığı bir bahar sabahı yaşanıyordu. "Sorgulamaya elverişli" raporuyla hastaneden alınıp sabırsızlıkla bekleyen sıkıyönetim savcısının odasına götürüldü. Tedavi sürecinde gözle görülecek kadar toparlandığını savcı da fark etmişti, "iyi görünüyorsun" dedi.

Alaylı bir gülümseyişle söylenen bu imalı sözü İbo karşılıksız bıraktı.

Kısa bir sessizlikten sonra savcı sorgulamaya geçti ve yine aynı soruları sormaya başladı. Bunlar mutla-

CamScanner ile tarandı

ka karşılığı alınması gereken sorulardı; aksi halde dağda taşta hayali devrimciler aramaya devam etmeleri gerekiyordu. Kimdi bu Musa, Aşur, Haydar, Mustafa, Hamza? Beş gün dağlarda aç ve yaralı olarak nasıl yaşamış, kimlerden yardım almıştı? Mirik mezrasının Vartinik kömünden sağ olarak kaçanlar kimlerdi?

Aynı tavrını sürdürerek, "bilmiyorum, bilsem de zaten söylemezdim" dedi.

Tedaviden önce yapılan ilk sorgulama gibi tedaviden sonra yapılan bu ikinci sorgulamadan da hiçbir sonuç çıkmadı. İstedikleri hiçbir bilgiye ulaşamadılar. Bu durumda savcının bir iddianame hazırlaması ve mahkemeye sunması zor görünüyordu. Ortaya attığı bütün iddialar asılsız ve temelsiz olarak boşlukta kalacaktı. Sopayla, zincirle, tekmeyle, tokatla teslim alamadıkları yaralı bir insana sonunda kendileri teslim olmuş ve yeniklik duygusu içinde getirip şu anda kaldığı bu üç numaralı hücreye bırakmışlardı.

Açılan kapı sürgüsünün sesiyle zihninin derin boyutlarından düşünce hızıyla hücrenin loş karanlığına süzüldü. Kapı deliğinden başını uzatan bir görevli boş çorba kabını istiyordu.

Boş çorba tasını kapı sürgüsünün önündeki çıkıntıya bıraktı. Siyah kıllarla kaplı, yağlı, tombul bir el delikten uzanıp kabı aldı ve kapının sürgüsünü "şak!"

CamScanner ile tarandı

diye çekip gitti. Bir süre giden görevlinin ayak sesleri işitildi. O berbat sesiyle giderken bir de türkü tutturmuştu.

Başını duvara yaslayıp gözlerini kapamıştı ki, kapı önünde birtakım sesler duydu. Kapının kilidini şakır şakır açıp içeri girdiler. İbo kuşkulu bakışlarla gelenleri süzdü. Dört kişiydiler. İkisi asker, ikisi sivildi. "Kalk gidiyoruz!" dediler.

Konuşmasına bile fırsat bırakılmadan hücresinden apar topar çıkarılıp zırhlı bir araçla Ziya Gökalp Caddesi'ndeki işkencehaneye götürüldü. Sıkıyönetim savcısı işkencehanenin önünde ikisi sivil üç kişiyle konuşuyordu. Baş başa vermişler, sinsi bir fısıltının içinde kaybolup gitmişlerdi.

İbo'yu araçtan indirdiler ve itekleyerek binaya doğru yürüttüler. Ayaklarının üzerine tam olarak basamıyor, yaraları henüz iyi olmadığı için aksayarak yürüyordu. Yürümesine yardımcı olmak için sivillerden biri koluna girdi. Birkaç basamak merdiveni çıktıktan sonra karanlık bir koridordan geçip birkaç basamakla alt kata indiler.

Kan kokusu ve duvarlarında hâlâ yankılanan çığlık sesleriyle burası 12 Mart faşizminin insanlık dışı işkencelerle devrimcileri katlettiği zulümhanelerden sadece biriydi.

CamScanner ile tarandı

Sivillerden biri telaşla İbo'yu soyundurmaya başlamıştı. Ne yapmaya çalıştıklarını anladığı halde İbo dik ve onurlu duruşunu bozmuyor, iğrenerek görevlilere bakıyordu. Çırılçıplak soyundurup yere yatırdılar. Ayak bileklerinden bağlayıp tavana astılar. Kolları aşağı doğru sarkmıştı. Boşlukta bir tam dönüş, bir yarım dönüş yaptıktan sonra durdu. O anda işkencecilerin yüzlerini gördü. Soğuk ve donuk bakışlarında nefret karanlığı... Bakışlarına sinen nefret karanlığıyla ışığı boğmaya çalışıyorlardı. Fakat boğamayacaklardı. Tarih onları bir gün yargılayacak, işledikleri insanlık suçunu tokat gibi suratlarına çarpacaktı. Suratlarında iğrenç bir sırıtış donup kalmıştı. Öyle sırıtarak boşlukta sallanan İbo'ya bakıyorlardı. Sivillerden biri eline upuzun bir demir çubuk almıştı.

İki eliyle kavradığı demir çubuğu olanca gücüyle indirdi İbo'nun çıplak vücuduna. Kaldırdı, gerindi, bir daha indirdi. Kaldırdı, gerindi, indirdi... "Sana kim yardım etti, dağda nasıl yaşadın beş gün?!" diyordu vururken.

İlk darbelerle kasılan İbo'nun tepkisi her darbede biraz daha azaldı ve giderek yok oldu. "Bayıldı, bırak" dediler.

Asılı vaziyette bir süre öyle beklettiler. Kovalarla buzlu su getirip döktüler üzerine. İbo bir ara gözleri-

CamScanner ile tarandı

ni açtığında ayaklarından tavana hâlâ asılı olduğunu gördü. Sonra tekrar bayıldı. Uyandığında soğuk betonun üzerinde kendisini tir tir titrerken buldu. Askıdan indirmişler, soğuk betonun üzerine atıp gitmişlerdi. Odada kimse yoktu, ama koridordan sesler geliyordu. Bacakları mosmor şişmiş, yarılıp açılmıştı.

Gece karanlığında gelip bu kez kollarından astılar ve aynı soruları sorup sırasıyla hınç giderdiler. Bütün bunlar yapılırken, işkencecilerden biri, yanı başındaki sarışın ve uzun boylu bir Amerikalıya bilgiler veriyordu. Amerikalı konuşurken bir ara sözleri arasında "Mahir Çayan" ve "Kızıldere" adları da geçmişti.

O acılı ve yaralı halinde İbo'nun dikkatini çekmişti bu isimler. Amerikalı, yanındaki sıkıyönetim subayına, özel helikopteriyle Kızıldere'ye kendisinin de gittiğini ve orda Mahir Çayan operasyonunu bizzat yönettiğini gururlanarak anlatıyordu.

Günlerce sürdü bu işkence. Günlerce! Günler ve geceler boyu... Öğle üzeri alıp işkencehaneye götürüyorlar ve sabaha karşı getirip hücresine yarı ölü bir vaziyette atıyorlardı. Evrende hiçbir canlının başka bir canlıya reva göremeyeceği bu iğrenç işkenceleri insan üstü bir sabırla göğüsledi, tutumunu hiç değiştirmedi. Her tarafını parçaladılar, lime lime ettiler, ama yüreğine ulaşamadılar.

CamScanner ile tarandı

Gözkapaklarında ve meme uçlarında sigara söndürüyorlar, parmak uçlarından ve cinsel organından elektrik vererek şoka sokuyorlar ve üzerine buzlu su dökerek şoktan çıkarıyorlardı.

Ayaklarından asıp dövüyorlar, kollarından asıp dövüyorlar, yorulduklarında dinlenip çay içiyorlar ve sırasıyla gelip yine dövüyorlardı. Kanayan yaralarına tuz ekiyorlar, soruyorlar, "konuş" diyorlar, teslim olmasını istiyorlardı. Her tarafını parçalayıp teslim aldıkları halde yüreğini teslim alamıyorlardı.

Vücudu için en ufak bir endişesi yoktu artık. Ayaklar altında tekmelendiğinde, en hassas organlarına elektrik verildiğinde, zincirle, copla, sopayla saatlerce dövüldüğünde, yüreği yağmalanmasın diye... sol göğsünün altında bir ateş parçası gibi yanan yüreği sönmesin, orda yanan o ateş hiç sönmesin diye olağanüstü bir çaba sarfediyordu. Her tarafı ezilmiş, çürümüş, parçalanmış, kendisine sadece yüreği kalmıştı. Yüreğinden başka artık sahip çıkabileceği hiçbir şey yoktu.

Antik Yunan mitolojilerinden çıkıp yirminci yüzyıla gelmiş hybridler, iki ayakları üzerinde duran boğa başlı insanımsı yaratıklar... Hayatı çekilmez hale getiren hilkat garibeleri, Asur ve Mısır kabartmalarından çıkıp gelmiş ucubeler... delici, yırtıcı, parçalayıcı darbeleri ve ölümcül pençeleriyle bütün vücudunu delik

CamScanner ile tarandı

deşik etmişler, parçalamışlar, kollarında, bacaklarında, göğsünde ve sırtında kan yolları açmışlar, lime lime etmişler, fakat yüreğine ulaşamamışlardı.

Diğer hücrelerde kalan arkadaşları, onun her gün böyle götürülüşünü ve acı iniltilerle getirilişini ayak seslerinden anlıyorlar, marşlarla uğurluyorlar, sloganlarla karşılıyorlar, marş söylemek ve slogan atmaktan başka hiçbir şey yapamamanın acısıyla her gün kahroluyorlar, ölüp ölüp diriliyorlardı.

Onun bu onurlu duruşu ve çelik iradesi düşmanlarını ürkütmeye başlamış, hatta gizli bir hayranlık da uyandırmıştı. Erler arasında gizli bir fısıltı dolaşıp duruyor, "kendisine yardımcı olan hiçbir köylünün ve birlikte çalıştığı hiçbir arkadaşının-yoldaşının adını söylememiş!" diyorlardı.

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

Bölüm 18

Nisan da devrilip gitmiş, olanca sıcaklığı ve diriliğiyle Mayıs başlamıştı. Tomurcuklar yeni patlamış, taze yeşil yaprakları ve renk renk çiçekleriyle ağaçlar gelin gibi süslenmiş, kalın ve soğuk bulutlar yerini ılık rüzgârlara bırakarak çekip gitmişti. Munzur eteklerinden bahar kokusu getiren bu ılık rüzgârlar kapı aralığından şimdi sessizce İbo'nun hücresine süzülüyordu.

Naylonla sarılı ayaklarını uzatıp şiltenin üzerine uzanmıştı. Birbirine kapaklanan elleri sağ yanağının altındaydı. Küf ve nem kokusuyla birlikte insanın içini karartan loş bir karanlık vardı. Bir süre böyle boş boş bakarak yattıktan sonra kalkıp kapıyı yumrukladı, "tuvalete gideceğim, kapıyı açın!" diye bağırdı.

"Patlamadın bekle!" dedi kapıdaki nöbetçi.

Bir süre sonra kilit deliğinde iki kez dönen anahtarın madeni şıngırtıları duyuldu. Koluna giren nöbetçi erin yardımıyla arkadaşlarının yattığı hücrelerin kapıları önünden yavaş yavaş geçerek tuvalete doğru

CamScanner ile tarandı

yürüdü. İşkence artık kendisini etkilemez bir duruma geldiğinde psikolojik işkence yapmak için Süleyman'a gözlerinin önünde elektrik verilmişti, onun burda olduğunu biliyordu, fakat Muzaffer burda mı, Hüsam burda mıydı?

Bu hücrelerin Tunceli ve diğer bölgelerden toplayıp getirdikleri mahalli devrimcilerle doldurduklarını, hastanede yaptıkları yüzleştirmelerden biliyordu, fakat Muzaffer ve Hüsam'ın yakalanıp yakalanmadığını bilmiyordu.

Tuvalete girip küçük ihtiyacını giderdi. Askerin yardımıyla tekrar hücresine döndü ve kendini kirli şiltenin üstüne bıraktı. Sırtını duvara verdi. Başını da duvara yasladı. Gözlerini kapadı ve olabildiğince yüksek sesle enternasyonal marşını söylemeye başladı. Bitişik hücrelerde kalan arkadaşlarına moral vermek istiyordu.

Bir süre sonra enternasyonal marşına onlar da katıldılar. Faşizmin zindanları enternasyonal marşıyla inlemeye başlamıştı ki, tam bu sırada hücre kapısı açıldı ve bir yüzbaşı başını uzatıp İbo'ya baktı.

"Bunlar bir sürü, sen de bu sürünün çobanısın" dedi. "Yarın sen ölüp gittiğinde bu sürü dağılacak ve hiçbirinizden iz bile kalmayacak. Burdan sağ çıkamayacaksın, bunu bil!"

CamScanner ile tarandı

"Yanılıyorsun" dedi İbo, "bunlar sürü değil, ben ölsem bile her biri bu mücadeleyi omuzlayıp götürecek bilinçte. Onlar sizin zannettiğinizin aksine bilinçli ve çelik iradeli devrimcilerdir. Niçin mücadele ettiklerini ve kimlere karşı mücadele ettiklerini gayet iyi biliyorlar. Sizler bu kıvılcımın büyümesinden ve büyük bir yangına dönüşmesinden korkuyorsunuz, suçluluk duygusu ve telaş içinde olmanız bundandır. Çünkü o zaman efendilerinizin ve ağa babalarınızın saltanatı bitecek. Sömürü bitecek. Zulüm bitecek..."

Kapıyı çarpıp çıkan ve şakır şakır kilitleyen yüzbaşı fena halde öfkelenmiş olarak hızla uzaklaşıp gitti. İbo sırtını yine duvara verip başını yine duvara dayadı...

Akşam yemeğinden sonra üzerine uyku tadında bir ağırlık çöktü; şilteye uzanır uzanmaz derin bir uykuya daldı. Rüyasında babasını gördü...

Babası çok perişandı, yüreğinin sessiz çığlıkları öylece donup kalmıştı yüzünde. Bir koltukta oturuyordu. Bir yolcu otobüsüydü galiba. Camın gerisinden sıra sıra dağlar kayıp gidiyordu. Kendisi yoktu orda, ama babasını o koltukta otururken görüyordu. Babasının önünde iki subay vardı. Bunlardan biri günlerdir dağda taşta izini süren üsteğmen, diğeri de sıkıyönetim savcısıydı. Babasıyla konuşuyorlar, "nereye gidiyorsun?" diyorlardı.

CamScanner ile tarandı

"Diyarbakır'a..." diyordu babası.

"Ne işin var orda?"

"Oğlumu tutukladılar. Yaralı olarak yakalandı benim oğlum. Diyarbakır Cezaevi'ne oğlumu görmeye gidiyorum."

"Oğlunun adı ne?"

"Oğlumun adı İbrahim. Yüksek okullarda okudu, öğretmen olacaktı, ama..."

"Okutmasaydın keşke. Dağlarda çoban olsaydı."

"Neden ki?"

"Olmaz olsun öyle evlat. Öyle bir anarşistin babası olacağına taş olsaydın. Boşuna gitme, oğlunu göremeyeceksin."

"Neden göremeyim oğlumu? Mektup yazmış bana. Don istemiş, fanila istemiş, mintan istemiş, para istemiş... 'Baba ben iyiyim' diyor. Yaraları iyi olmuş, neden göremeyim?"

"Göremeyeceksin işte!"

Karmakarışık duygularda, sanki çalkantılı sularda çırpınıp duruyor, "baba ben burdayım!" diye bağırmak istiyor, fakat sesi çıkmıyordu. Ay mı, yıl mı, asır mı? Upuzun bir otobüs yolculuğundan sonra gelip yabancı bir dünyanın ortasına inmişti. Bu kez yanında o iki subay yoktu. Mahşer yeri gibi bir subay kalabalığının arasında sağa sola bakarak yavaş yavaş yü-

CamScanner ile tarandı

rüyordu. Kucağında bir paket vardı, "oğluma don getirdim, fanila getirdim" diyordu, ama subaylar onu içeri bırakmak istemiyorlar, itip kakıyorlardı.

"Bir göreyim oğlumu!"

"Göremezsin!" diyorlardı. "Oğlun anarşist. Sen de o anarşistin babasısın. Olmaz olsun öyle evlat!"

"Biz arımızla namusumuzla yaşayan şerefli insanlarız. Biz yüz kızartıcı hiçbir şey yapmadık."

"Daha ne yapacaksınız? Bilmediğimiz insanlar mısınız? Siz Allah yerine Ali'ye taparsınız!"

"Haşa, o nasıl söz öyle? Biz bilmeyiz öyle şeyler. 'Siz biz' diye ayırmaz benim oğlum!"

Sıçrayarak uyanıp şiltenin üzerine oturdu. Üzerindeki battaniyeyi sıyırıp attı. Ter içinde kalmıştı. Babasının sesi hâlâ kulaklarındaydı, "neden göremeyim oğlumu, yaraları iyi olmuş" diyordu. Nefes nefese kalmış, yüreğine apacı bir duygu gelip çöreklenmişti. Tekrar yattı, battaniyeyi üzerine çekip uyumaya çalıştı.

Sabaha kadar ter içinde sıçrayarak uyanıp tekrar uyudu, kâbusa dönüşen hayatından uykularına sığınmaya çalışırken korkunç çehreleriyle cehennem zebanileri onu uykusunda da rahat bırakmadı.

Geceyi uykusuz geçirdiği için o gün geç vakte kadar uyudu. Her tarafı çürükler içindeydi. Kolları, ba-

CamScanner ile tarandı

cakları, omuz başları ezikti. Yüzü parçalanmış, şişmiş ve morarmıştı. Askıya gerildiği için kol ve bacak kasları ağrıyor, kürek kemikleri sancıyor, derisi yüzülmüş gibi yanıyor, her tarafı sızım sızım sızlıyordu.

Tedaviden sonra tam toparlanmaya başlamışken şimdi fizik olarak tekrar çökmüştü, ama moralini yüksek tutmaya çalışıyordu. Aylar sonra ilk kez yeniden umutlanmaya başlamıştı, "işkence bitti" diyordu.

Bu sabah yine o köpek mamasına benzeyen boz bulanık çorbadan getirip birkaç dilim bayat ekmekle kapı deliğinden içeri bırakmışlardı. Sırtüstü yattığı şiltede sabahtan beri gözlerini tavana dikmiş olarak düşünüyor, kafasında bir savunma taslağı oluşturmaya çalışıyordu.

Günler ve gecelerce süren o insanlık dışı işkencelerden sonra bir sessizlik başlamıştı. Aşını ekmeğini getirip bırakıyorlar, demir kapıyı şakır şakır kilitleyip gidiyorlardı. Hücresine uğramıyorlardı artık. Günlerdir gelip giden yoktu. İşkenceli sorgulamaların bittiğini düşünüyordu.

Sıkıyönetim savcısı da kaybolmuş, kaç gündür ortalarda görünmüyordu. Kulaktan kulağa dolaşan gizli fısıltılara göre Ankara'ya gitmişti, "biz bu yaralı anarşisti konuşturamadık, yüreğindeki gizemli dünyanın sırrını çözemedik, ne yapalım?" diye soracaktı...

CamScanner ile tarandı

Tuvalete giderken nöbetçi erlere savcının nerde olduğunu sorduğunda böyle söylemişlerdi. Demek çaresizlik içinde Ankara'ya gitmişti? Bu yeniklik duygusunu onlara yaşattığı için mutluydu. Onurlu duruşundan dolayı içi rahat, vicdanı rahattı. Arkadaşlarını zor duruma sokacak hiçbir açıklama yapmamış ve kendisine yardımcı olan hiçbir köylünün adını vermemişti.

Bir de yıkanabilse... Buna çok ihtiyacı vardı. Boğulacak kadar kirlenmişti. Sıcak suyla yıkanmayı hayal ediyor, yıkanmanın hayali bile kaslarını gevşetmeye, vücudunu rahatlatmaya yetiyordu. "Bir isteyelim bakalım" dedi, cezaevi yönetimine yıkanmak istediğini bildirdi.

Tutuklu arkadaşlarından biri ve bir er kendisine yardımcı olmak için hücreye geldi. Bir teneke sıcak su, sabun ve kese de getirmişlerdi. İbo'yu soyundurup alçak bir tabureye oturttular. Biri tepesinden sıcak su dökerken diğer sabunladı.

"Ayakların ıslanmasın İbo, ayaklarını ileri uzat" dediler.

Sargılı ayaklarını ileri uzattı. Fakat arkadaşı sırtını keselerken yaraları sancıyordu. Bunu fark eden arkadaşı, parmağına doladığı keseyi yaraların arasında dolaştırarak sağlam yerleri keseliyor, yaralara dokunma-

CamScanner ile tarandı

mak için elinden geleni yapıyor, fakat yine de başaramıyordu. Çünkü vücudunda yaralanmadık hiçbir yer yoktu. Her tarafı morarmış, kızarmış, şişmiş, açılıp kanamış yaralarla doluydu.

Yıkama işlemi bitince bir havluyla İbo'yu kuruladılar. Kirden rengi değişen eski giysilerini tekrar giydirdiler. İbo bu kirli giysilerden utandı, "hastanedeyken babama mektup yazdım, iki takım iç çamaşırı istedim, yakında getirir" dedi.

Her şeye rağmen morali düzgündü. Ruhsal durumunda herhangi bir sarsılma, çatlama, kırılma yoktu. Yepyeni duygularla hayata yeniden tutunmak istiyor, "geçecek bu acılar" diyordu.

Bütün bu acıların bir gün geçip gideceğine inanıyordu. Yaşadığı işkencelere rağmen, kat kat karanlıklar ardındayken bile yeniden filizlenen umutlarına tutunmuş, sımsıkı sarılmıştı. Yaşamak istiyordu.

İbo'yu giyindirdikten sonra, "başka bir isteğin var mı?" diye sordular.

Arkadaşına tutunarak yürüdü. Ayaklarının üzerine basamıyor, badi badi yürüyordu. Sol ayağında tek parmak kalmış, sağ ayağını ortadan kesmişlerdi. Korkarak atıyordu adımlarını.

Gelip şiltenin üzerine oturdu. Gözlerinde yeşil hareli bir ışık dolaşıyor, yüzünde mutlu bir gülümseme

CamScanner ile tarandı

yansıyordu. Çok umutluydu. "İşkenceli sorgulamalar bitti, yakında mahkeme başlar" dedi. "Yavaş yavaş bir savunma taslağı hazırlamam lazım. Bana bir defter, bir de tükenmez kalem getirebilir misiniz?"

"Bir soralım" dedi er.

Çıkıp gittiler. Biraz sonra elinde bir defter ve bir tükenmez kalemle er tekrar geldi. "İstediklerini getirdim" diyerek İbo'ya uzattı. Hiç kullanılmamış bir harita metod defteriydi.

Sırtını duvara verdi, dizlerini büküp defteri dizlerinin üzerine koydu. Gözlerini kapayıp bir süre düşündükten sonra, ilk sayfanın üst başına, "Savunma Taslağı" diye bir başlık attı.

"Bizler" diye yazdı, "faşizmin en bilinçli, en azgın güçleri tarafından yakalandık, sorguya çekildik ve onların tespit ettiği cezalarla buraya getirildik. Sorgulamanın nasıl yapıldığını, tarafsızlık iddiasında olan mahkemenizin ve halkımızın bilmesi, savcının ileri sürdüğü iddiaların ne derecede sağlıklı olduğunu da gösterecektir."

"Faşizmin karşı gerilla gücü benim sorgumu Harbiye'deki işkence odalarında aldı. İki ay boyunca sorguda kaldım. İlk on beş gün içinde Tunceli Jandarma Karakolu'na bomba atmak, iki jandarma erini öldürmek, albayın evini soymak gibi gerçekle ilgisi olma-

CamScanner ile tarandı

yan olayların faillerini söylemem için ağır bir işkence uyguladılar. Çırılçıplak soyarak ayaklarıma zincir bağlayıp havadan astılar. Ve buzlu su dökerek demir çubuklarla devamlı dövdüler. Bacaklarım morarıp şişince kollarımdan asılarak aynı şekilde demir çubuklarla sürekli dövüldüm. Vücudumun her yanından kırmızı şeritler halinde kan sağıldı."

"Türkiye'de faşizm (günümüzde) bir insanın alt gözkapaklarının içine ve meme uçlarına izmarit basıyorsa, insan vücudunun en hassas noktalarına aynı anda falakayla birlikte cereyan veriyorsa, deli etmek için insan kafasını duvarlara sürekli vuruyor ve vücudu iğneliyorsa, bu onların günümüzde gestapo ruhunu nasıl canlandırdıklarını ve halkın mücadelesine karşı nasıl kin beslediklerini gösterir."

"Bana yapılan işkenceleri burda anlatmaktan açıkçası utanıyorum. Çünkü anlatılacak şeyler insan ahlakına, şeref ve haysiyetine sığmayacak şeylerdir. Ancak şunu söyleyebilirim ki, işkence neticesinde yarı komalık hale geldim, dilim şişti ve ağırlaştı. Bir noktadan sonra işkence artık etkisini göstermeyince beni psikolojik olarak etkilemek için, Hanife Canik, Süleyman Yeşil, Cem Somel gibi arkadaşlara gözlerimin önünde cereyan ve falaka işkencesini uyguladılar. Hatta bir arkadaşa şahsıma küfretmesi için cereyan verdiler."

CamScanner ile tarandı

"Birçoğu gerçeğe aykırı olan eylemleri kabul etmediğim için işkencecilerden birisi, "sen konuşmazsan biz konuştururuz" diyerek, benimle aynı bölgede çalışan bir arkadaşın işkence altında alınan bir ifadesini değişik bir tarzda daktilo ederek savcılığa çıkardılar, bu birinci savcılık ifadesiydi."

"İki gün sonra tekrar Harbiye'ye gönderdiler. Aynı yerde bir buçuk ay kadar kaldım ve bu bir buçuk ay içinde bana yapılan baskıları anlatmayacağım, ancak şunu belirteyim ki, bu süre içinde tuvalete gözlerim bağlı, sırtıma bir asker binip kulaklarımdan idare edilmek suretiyle getirilip götürüldüm."

"İşkencenin elli beşinci gününde, dosyanızda bulunan ve bana tek tek hatırlatılarak yazdırılan el yazması ifadeyi verdim. İkinci ifadem de buna dayanılarak alındı. Savcının o anda neler yazdığını ve bana neler sorduğunu hatırlamıyorum. Ancak o andaki durumumu kendisinin açıklamasını istiyorum."

"İşkence suçlularını şikâyet edecek değilim; çünkü işkence tezgâhı ve kadroları, hakim devlet mekanizmasının bir parçasıdır. Benim başvuracağım tek şikâyet makamı varsa, o da, halkımızın bitmez tükenmez devrimci gücüdür."

"Harbiye'de dikkatimi çeken bir husus da, kollarım ve bacaklarımdan zincire vurulduğum sırada, iş-

CamScanner ile tarandı

kenceyi uygulayanlardan birisinin, başucumda duran uzun boylu, sarışın bir Amerikalıya sürekli izahat vermesiydi."

Gece yarısına kadar uğraşarak mum ışığında bunları yazdı, okudu, düzeltti. Defterin arka sayfalarına ezberinde kalan eski şiirlerini geçirdi ve yeni şiirler yazdı. Yazdığı yeni şiirlerden biri de şöyleydi; "gider, gider, nice koçyiğitler gider, senin de içinde bir oğlun varsa çok değildir, ey mavi gök, ey yağız yer, bilesin yüreğimiz kabına sığmamakta, örsle çekiç arasında yoğrulduk, hıncımız derya gibi kabarmakta."

Çok yorgundu, mumu söndürdü, şilteye uzanıp battaniyeyi üzerine çekti. Derin bir uykuya daldı ve rüyasında anasını gördü...

Mahşer yeri gibi bir kalabalık vardı. İki kadın anasının iki koluna girmiş götürüyordu. Yürüyüp kalabalığın arasına girdiler. Anası perişandı. Dizlerine vura vura konuşuyor, "sabahın böyle kalktım da yine işte böyle" diyordu. "Suya gittiydim, bir de aşağıdan iki kişi geliy konuşaya, seni şeye götürüyok deye gelip koluma girdiler. Bildim. Yoo, yavrumda bir zarar var, 'yok' dediler. O zamana kadar koluma girdiler, 'yok yok' dediler. Aşağı vardım. Yukarı vardım. Üstüme baktım, yok. Nerde benim yavrum? Üstüne şeylerini örtmüşler, giriverince baktım ki babası hep varmış.

CamScanner ile tarandı

O zaman acı yavrumu getirdiniz de bana öyle mi geldiniz. Dizlerime vurdum. Köylüler sığır sürerlermiş, geldiler, arkadaşları da... Dağlar taşlar inledi. Bana göstermediler yavrumu. Şu gıdıktan üst tarafını açmadılar..."

Şiddetli gürültülerle uyandı. Kapıyı şakır şakır açıp içeri doluştular. İbo sıçrayarak uyandı, kalkıp şiltenin üzerine oturdu. Şaşkın gözlerle gelenlere baktı. Yine onlardı, işkenceciler... Sıkıyönetim savcısı da yanlarındaydı. Sorgulamanın bittiğini ve mahkeme sürecinin başlayacağını düşünürken bu olanlara bir anlam veremedi. Konuşmasına bile fırsat vermeden alıp götürdüler...

Bu son gidişi oldu İbo'nun... Bir daha hücresine dönmedi. Mevsim yine bahardı. Kırılan fidelerin yeniden sürgün vermeye başladığı dirilik ve umut mevsimi... Sinanların, Mahirlerin ve Denizlerin gidişini hatırlatan mevsim.

Yukarda gülümseyerek bakan mavi gözlü bir gökyüzü ve aşağıda utancından ar damarı çatlamış bir yeryüzü... Hayat bu ikisi arasında tüm arsızlığı ve yüzsüzlüğüyle dönmeye devam ediyordu.

Şimdi her yerde rengini kandan alan kırmızı kan çiçekleri... Pembe yanaklarında kırmızı kan lekeleriyle açelyalar ve kamelyalar, süsenler, sümbüller ve sar-

CamScanner ile tarandı

dunyalar, yeşil ipek yaprakları ve düğüm düğüm ince gövdeleriyle kan kırmızı karanfiller... ve rüzgârın önünde fısıldaşan gelincikler, uğuna uğuna ağıt yakıyorlardı.

Menekşeler ve papatyalar bile kızarmıştı utancından. Zambaklar, leylaklar, manolyalar... Hepsi kan kırmızı. Bu gece üzerine kırağı düşen ters laleler yarın sabah güneş doğarken kırağılarını tıpkı bir gözyaşı gibi toprağa akıtacaklardı.

Vehbi Bardakçı

Berlin, 18 Mayıs 2012

ONUR TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI

CamScanner ile tarandı

OZAN YAYINCILIK

YAKINTARİH

İBO/İbrahim Kaypakkaya / Turhan FEYİZOĞLU
SİNAN / Nurhak Dağlarından Sonsuzluğa / Turhan FEYİZOĞLU
DENİZ / Bir isyancının izleri / Turhan FEYİZOĞLU
MAHİR / On'ların Öyküsü / Turhan FEYİZOĞLU
YILMAZ GÜNEY/ Bir Çirkin Kral / Turhan FEYİZOĞLU
FIRTINALI YILLARDA ÜLKÜCÜ HAREKET / Turhan FEYİZOĞLU
FKF/FİKİR KULÜPLERİ FEDERASYONU / Turhan FEYİZOĞLU
GENÇLİK LİDERLERİ KONUŞUYOR / Turhan FEYİZOĞLU
DEVRİM HAVARİLERİ / Fikret BABUŞ
12 MART'TAN 12 EYLUL'E / Halim DEMİR
BEN NAZIM HİKMET / Halim DEMİR
12 EYLÜL'ÜN ARKA BAHÇESİNDE / Emin KARACA
DEVRİM BİZE YAKIŞIRDI / Zeki KIRDEMİR/Gerilla Zeki
AŞKİLE ÇIKMIŞTIK YOLA / FİKRET BABUŞ
FİLİSTİN FEDAİLERİ / A.Kadir YAŞARGÜN
UMUTLARIMIZ YARIDA KALDI / A.Kadir YAŞARGÜN
DİRENİŞ / 12 Mart ve Sonrası / Abdulkadir YAŞARGÜN
1 MAYIS 1977 / Türkiye Devrimcilerinin İki 1 Mayısı / Nail GÜRELİ
İKİ ADALI / Hüseyin Cevahir- Ulaş Bardakçı / Turhan FEYİZOGLU
MUSTAFA SUPHİ / T. FEYİZOGLU
HASRETİM DERİN UYKULARDA / Mahir Çayan / Vehbi Bardakçı
AĞLASIN GÖKYÜZÜ / Deniz Gezmiş / Vehbi Bardakçı
KAWA- Kürt Sorunu ve Etnik Örgütlenmeler - 1 / Raşit Kısacık
RİZGARÎ- Kürt Sorunu ve Etnik Örgütlenmeler - 2 / Raşit Kısacık
NURHAK'TAN MAMAK'A / Raşit KISACIK
TERZİ FİKRİ / Sinan Demirbilek
TERÖRÜN VE ÖLÜMÜN KODU: 33 / Raşit KISACIK
DİYARBAKIR CEZAEVİ / Raşit KISACIK

DİNBİLİM

HRİSTİYANLIĞIMIZDAKİ PUTPERESTLİK / Arthur WEIGALL
TANRI'DAN İNSANLARA- AKLINIZI KULLANIN / İlhami SADIK
İNCİL'İ KİM YAZDI / Mehmet U. SAKİOGLU
TEVRAT'I KİM YAZDI / Mehmet U. SAKİOGLU
İSA HAÇTA ÖLDÜ MÜ? / Mehmet U. SAKİOĞLU
DA VİNCİ FENOMENİ / Mehmet U. SAKİOĞLU
BEN BİR MİSYONERDİM / İlker ÇINAR
MESAJ (Kuran Çevirisi) / Edip YÜKSEL
ÜZERİNDE 1 9 VAR / Dr.Edip YÜKSEL
TÜRKÇE KURAN ÇEVİRİLERİNDEKİ HATALAR / Dr.Edip YÜKSEL
MÜSLÜMAN DİN ADAMLARINA 19 SORU / Dr. Edip YÜKSEL
HIRİSTİYAN DİN ADAMLARINA 19 SORU / Dr. Edip YÜKSEL
DEVLET/DEMOKRASİ/OLİGARŞİ/TEOKRASİ / Dr. Edip YÜKSEL

ONUR YAYINLARI

CamScanner ile tarandı

İLGİNÇ SORULAR /(10.Baskı) / Dr. Edip YÜKSEL
MOR MEKTUPLAR / Dr. Edip YÜKSEL
ASAL TARTİŞMA / Dr. Edip YÜKSEL
KURAN'IN ŞİF. VE MUKATTAA HARFLERİNİN ÇÖZ./ Aydın GÜNDOĞDU
KURAN'IN SIRADAN BİR İNSANA DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ / İlhami SADIK
AYETLERİN İNİŞ SIRASINA GÖRE KURAN ÇEVİRİSİ / A.ABDULLAHOĞLU
KİTAB-I MUKADDES ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA / Yusuf ULUCAN
PAPALIK TARİHİ / Dr. Halim IŞIK
DİNLER TARİHİ / Sergei Aleksandrovich TOKAREV
DABBETÜL ARZ VE MESİH İSA / Şinasi HÜNER
MONOTEİST DÜŞÜNCELER / Cumhur ERENTÜRK
KURAN AÇISINDAN EVRİM TEORİSİ / Kaan GÖKTAŞ
KONULARINA GÖRE KURAN ÇEVİRİSİ / Prof. Dr. Ömer DUMLU
İSLAMİ REFORM İÇİN MANİFESTO / Dr. Edip YÜKSEL
TAKANLAR VE TAKILANLAR TÜRBAN NEDİR? / Dr. Edip YÜKSEL
GAYYA KARANLIĞINDAN KURAN AYDINLIĞINA / Eren ERDEM
YAHUDİ VE HIRİSTİYAN KAYNAK. TANRI İMGESİ / Murat H. YILDIRIM
ALLAH'A İFTİRA MI EDİYORSUNUZ?
İSYAN YAZILARI / Atilla Fikri ERGUN
ABDESTLİ KAPİTALİZM / Eren ERDEM
MÜSLÜMAN REFORMCULAR / Dr.Edip YÜKSEL

UYGARLIKLAR TARİHİ

A'dan Z'ye MISIR / Ali NARÇIN
A'dan Z'ye SÜMER / Ali NARÇIN
A'dan Z'ye ASUR / Ali NARÇIN
A'dan Z'ye URARTU / Ali NARÇIN
A'dan Z'ye MAYA / Ali NARÇIN
A'dan Z'ye İNKA / Ali NARÇIN
BÜYÜK UYGARLIKLARIN DOĞUŞU / Selehattin SERT
ZAMANIN GERÇEK TARİHİ / Cahit Doğan DOYAR
YALANLAR- ÇELİŞKİLER- UYDURMALAR / ZGT - 2

GÜNCEL

SİYONİSTLER'İN NİHAİ DÜNYA DÜZENİ / Robert H. WILLIAMS
DR. MICHAEL HIGGER'IN YAHUDİ ÜTOPYASI / Editoryal Çalışma
Ben Bir Misyonerdim / ŞİFRE ÇOZULDU / İlker ÇINAR
TÜRKİYE'DE ÇİNGENE OLMAK / Mustafa AKSU
İSRAİL'İN GAP SENARYOSU / Hasan TAŞKIN
İTTİHAT TERAKKİ / Halim DEMİR
Doktorların Büyük Sırrı / KANSER CİNAYETLERİ / Yaşar GÖREN
OSMANLI'DAN GÜNÜMÜZE GÖÇ VE İSKÂN / Fikret BABUŞ
AVRUPA'DA MÜLTECİ OLMAK / Suat O. ŞENOCAK
İNSAN YAĞMURU / Nazım ALPMAN
TANRIM BENİ BAŞKAN YARAT / Yavuz SALTIK
DÜNDEN BUGÜNE ÇİNGENELER / Suat KOLUKIRIK
NÜKLEER SATRANÇ / Evren İŞBİLEN

ONUR VAKFI
PEYAMSAL TARİH VE KÜLTÜR

CamScanner ile tarandı

ORTAK AKIL İÇİN KUĞU ŞARKISI / Dr. Mahmut TOLON
AMERİKA'NIN KEŞFİNDE TÜRKLER
İZMİR ROMANLARI / Alper YAĞLIDERE
ABDESTLİ KAPİTALİZM / Eren ERDEM

FELSEFE
ŞEHRİN DÜNYASINDAN- DÜNYANIN ŞEHRİNE / Muhammed HATEMİ

ROMAN
ŞEYH BEDRETTİN /İsyancı Bir Sufinin Darağacı Yolculuğu / Durali YILMAZ
ÇERAĞ UYANACAK MI? / Durali YILMAZ
YÜRÜTME SANCISI VE AŞK / Sabri GÜLAL
İSTANBUL FALCISI / Ali DİLBER
İPSİZ RECEP REİS / İbrahim BALCI

DENEME
LEYLAK ZAMANLARI / Hasan Hüseyin DEMİREL
BİRLİKTELİĞİN FARKINDALIĞI / Sabri GÜLAL
HAYATA YÖN VEREN DENEMELER / Sabri GÜLAL
BUSHÇAĞI YAZILARI / Mustafa K. ERDEMOL
SAHİ SİZ HANGİ TARAFTAYDINIZ? / Turgay OLCAYTO

ARAŞTIRMA
ROMAN KAVRAMI VE TÜRK ROMANININ DOĞUŞU / Durali YILMAZ
Milim Milim Bilim / ON NOKTA OTUZ ÜÇ / Reşit AŞÇIOGLU
ÇİNGENELER (2.Baskı] / Nazım ALPMAN
İNTİHAR / İrfan ÖZEN
İŞ BULMAK İÇİN NE YAPMALI / Hasan LATİF
SICAK NOKTA ORTA ASYA / Bahaddin YAZICI
01 ENJEKTÖR / Aysu ŞUBEN
OYUN BİTTİ / Yaşar GÖREN
KÖLE KIYISINDAN İNSAN BIYOGRAFİLERİ / Mustafa OLPAK
Cemal Süreyya Şiirinde KADIN VE EROTİZM / Özgür ÖZMERAL
MİLLİ MÜCADELE / Halim DEMİR
TÜRKİYE MASONLARININ TARİHİ / Halim DEMİR
SOLDA TEORİLER VE TARİHSEL TARTIŞMALAR / Ozan ÖRMECİ
CUMHURİYET İÇİN CAN VERENLER / Sadık ÖZEN
Romen Şiirinin Efsane Şairi MIHAI EMINESCU / Ali NARÇIN
DÜNDEN BUGÜNE ÇİNGENELER / Suat KOLUKIRIK
NÜKLEER SATRANÇ / Evren İŞBİLEN
ORTAK AKIL İÇİN KUĞU ŞARKISI / Dr. Mahmut TOLON
HIZLI OKU KOLAY ÖĞREN ZOR UNUT / Sadettin ÖZTÜRK
KADININ ADI ANADOLU / Bahrem YILDIZ

BELGE
SON KABADAYININ ATEŞLE İMTİHANI / Mustafa DEMİR

TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR VAKFI ONUR

CamScanner ile tarandı

BECO DEPREMİ / Mustafa DEMİR
ÜZGÜNÜM AMA PİŞMAN DEĞİLİM / Mustafa DEMİR
SAYIN: DÜNDAR KILIÇ / Mustafa DEMİR

ANI/GÖZLEM
BEN BİR HEMŞİREYİM... Melek Değil İnsanım / Burçin UTKU
GAZETECİLERİN ŞAKASI OLMAZ / Nazım ALPMAN
SIRÇA KÖŞKÜN KIRIK CAMLARI / Dr. Sadık ÖZEN
DOKTORUN SEYİR DEFTERİ / Dr. Sadık ÖZEN
ZAMAN TÜNELİNDE BİR DOKTOR / Dr. Sadık ÖZEN
SEVGİNİN DORUĞUNDAKİLER / Dr. Sadık ÖZEN
YANIT / Dr. Sadık ÖZEN
MİLLİYETSİZ AYDINLAR / Dr.Sadık ÖZEN
YOZLAŞMA / Dr. Sadık ÖZEN
İşkence Edilen Emniyet Hekiminden –İBRET / Erdoğan YAĞIZ
SİNAN'IN KARA KİTABI / Sinan KARA
SÖYLEŞİM / Mustafa ERKAN

BABIALİ KİTAPLIĞI

ARAŞTIRMA
DOĞU KARADENİZ'DE ETNİK YAPILANMALAR VE PONTUS / Haşim ALBAYRAK
1. Dünya Savaşı'nda Doğu Karadeniz Muharebesi ve OF DİRENİŞİ / Haşim ALBAYRAK
K.MARAŞ- TRABZON KARDEŞLİK KÖP. VE SAÇAKLIZADELER / Haşim ALBAYRAK
TARİHTEN 40 TANIK / Mahmut ANAR
ŞİİR HAYATLARI / Cafer YILDIRIM
ŞAMANDAN ŞAİRE TÜRKLERDE ŞİİR / Cafer YILDIRIM
ÇÜRÜME / Mehmet DURAN

GÜNCE
SALNAME / Harun TANER
MAVİLERE SALDIM UMUTLARI / İkbal KAYNAR
YEDİ İKLİM DÖRT BUCAK / Ahmet OKER

ÖYKÜ
ŞAMİRAM'IN USTALARI / Muhammet ÇAKIRAL
BURUK BİR GULUŞ / Haşim KAFKAS
PARPUDAR BABA / Adnan GÜNDÜZ
DOKSANYEDİ KADISI / Kaya DEMİRAL
YENİ BİR MAVİ / Rabia SOLAK
ELİMDEN DİLİMDEN YÜREĞİMDEN / Atila ER
ZEKÂRAT / Atila ER
KÜL KADINLAR GÜNCESİ / Bilsen BAŞARAN
ACILARDAN HEYKEL YAPMAK / Şükran CANÖZER

CamScanner ile tarandı

ROMAN

BAL SÖYLE / Tülin ERBAŞ
ÜSKÜDAR / Tülin ERBAŞ
GÜLİSTAN / Tülin ERBAŞ
GÖÇ ŞARKILARI / Tülin ERBAŞ
ANKİ / Macit BEKSAÇ
ÖNCE ÖĞRETMENİM / Adnan GÜNDÜZ
SONBAHAR KORKUSU / Fecrin Nur ÖNGÖREN
KARANLIK / Yılmaz SEVER
KİTAPLIK BÜYÜCÜSÜ / Yüksel AYAYDIN
SIRLAR GÖMÜLMEYİ REDDEDER / Yüksel AYAYDIN
GERÇEKLER BİLİNİR SIRLAR İSE ASLA / Dr. Çağatay ÜSTÜN
ZANNETTİĞİNİZ GİBİ DEĞİL / Atila DUMAN
TÖRE / Rüçhan ALTUĞ
DAĞLARIM DAHA GÜZEL / Reşit YAMAN
CARİYELERİN HAMAMI / Tülin ERBAŞ
BİRİNCİ PAKETİ / Melih YILMAZ
YARINLAR DAHA AYDINLIK / Attila DUMAN
AY VURULDU / Hüseyin EREN
YALNIZIN GÜNCESİ / Haluk ÖZ
GECE / Bir Güneydoğu Masalı / Melih YILMAZ
YARALI HAYATLAR / Fecrin Nur ÖNGÖREN
PALAMUTTA KARINCA VAR / Yüksel YOKOLMA
UMUTLAR YAŞAMALI / Reşit YAMAN
UZAKTAKİ FISILTILAR / Yüksel AYAYDIN
DİKENÜSTÜ / Erdinç ÖNCÜ
AŞK YALNIZLIKTIR / Orhun Veli BATU
CENNET'İN CEHENNEMİ / Tülin ERBAŞ
İŞSİZİSTAN'DA SESSİZ BİR İSYAN / Hüseyin EREN
ÇIPLAK AYNA / Yüksel Ayaydın

ŞİİR

BU KERVAN BÖYLE GİDER / Yusuf DEMİR
ANAYASSO / Şemsi BELLİ
CUDİ / Şemsi BELLİ
YİYİN PEZEVENKLER YİYİN / Şemsi BELLİ
POZİTİF OLUMSUZLUKLAR / Orhan SÜREYYA
BİR SEVDA HAMALI / Tahsin DUMAN
ADINI VERMEK İÇİN / Fatih GÖKMEN
ATEŞ DEĞİRMENİ / Ali NARÇIN
DIŞIMDAKİ BEN / Ali NARÇIN
SEVDALANMAK / Bahrem YILDIZ
ŞİİR ŞAİRİN SOLUĞUDUR / Taşkın AŞAN
YİTİK ZAMAN IŞIĞI / Dursun ÖZDEN
NAMLULAR ÇİÇEK AÇMAZ ZULMÜN ELİNDE / Bahrem YILDIZ
VEDA CİNAYETLERİ / Sabrı DEVECİ

CamScanner ile tarandı

YİTİK DÜŞLER / Vahit KAYA
AT ARABASI / M.Rakım ÇOĞAL
TAHTEREVALLİ / A.Necmettin ÇANGA
YURTSUZ SEVDA / Cafer YILDIRIM
TAHİR İLE NİGAR BİR DE BALABAN / Hüseyin İÇEN
ŞEYTAN MİNARESİ / M.Rakım COĞAL
ÖTEKİ ZAMAN / Cafer YILDIRIM
İSTİKLAL YOLU / Bahrem YILDIZ
İSTANBUL / M. Rakım COĞAL
EŞSESLİ HÜZÜNLER / Özgür ÖZMERAL
DÜŞDAĞI MEKTUPLARI / Tahsin DUMAN
ANNE / Hüseyin İÇEN
LEYLAK VE YEDİVEREN / Aytuğ GÜLTEKİN
BİZ SEVGİYLE ANLAŞIRIZ / Resul GÖKMEN
ŞİİRLERİM- DUYGULARIM / Havva KESİM
BİRİ VAR / Necmettin ÇANGA
VE SEN GİTTİN / R.Çağdaş KIYAK
AŞK EN ÇOK BANA YAKIŞIRDI / Mine ÖZDEMİRTAŞ
YURTSEVER ŞİİRLER / Yurtseven ŞEN
KÖRFEZ'DEN MERHABA / Sezer NİŞANCI
EFLATUN GECELER / Ahmet ÇELİK
SONRA / M. Rakım COĞAL
CAN ADA / M. Rakım COĞAL
GÖZCÜ TÜRKÜSÜ / Dr. Necmettin ÇANGA
BİR HİKÂYEN OLMALI / Heval DEMİR
ELİFÇE / Sevgi Düzgün ALTUN
İP = AŞK (Sesli Şiirler) / DEDOCAN
AŞKIN PATAGONYASI / Şevki ÖZDEMİR
HİÇSOKAK / Atila ER
HEY GİDİ GÜNLER / Erdinç ÖNCÜ
TÖKEZLEME TAŞLARI / Bilsen BAŞARAN

ÖNDER YAYINEVİ KÜLTÜR

CamScanner ile tarandı

ONUR
TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR
VAKFI

CamScanner ile tarandı

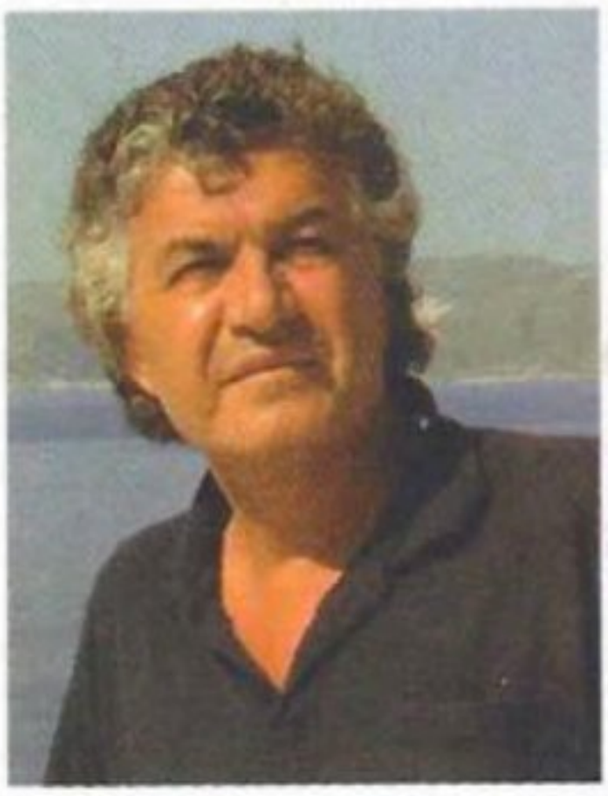
ONUR
TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR
VAKFI

CamScanner ile tarandı

ONUR
TOPLUMSAL TARİH VE KÜLTÜR
VAKFI

CamScanner ile tarandı

BİYOGRAFİK ROMAN

VEHBİ BARDAKÇI

İBRAHİM KAYPAKKAYA

Kırmızı Bahar

"Bu son gidişi oldu İbo'nun. Bir daha hücresine dönmedi. Mevsim yine bahardı. Kırılan fidelerin yeniden sürgün vermeye başladığı dirilik ve umut mevsimi... Sinanların, Mahirlerin ve Denizlerin gidişini hatırlatan yine o kan kırmızı baharlardan biriydi.

Yukarda gülümseyerek bakan mavi gözlü bir gökyüzü ve aşağıda utancından ar damarı çatlamış bir yeryüzü... Hayat bu ikisi arasında tüm arsızlığı ve yüzsüzlüğüyle dönmeye devam ediyordu.

Şimdi her yerde rengini kandan alan kırmızı kan çiçekleri açıyordu. Pembe yanaklarında kırmızı kan lekeleriyle açelyalar ve kamelyalar, süsenler, sümbüller ve sardunyalar, sivri yaprakları ve düğüm düğüm ince gövdeleriyle kan kırmızı karanfiller... ve rüzgârın önünde fısıldaşan gelincikler, uğuna uğuna ağıt yakıyorlardı.

Mor menekşeler ve beyaz papatyalar bile kızarmıştı utancından. Zambaklar, leylaklar, manolyalar... Hepsi kan kırmızı. Bu gece üzerine kırağı düşen ters laleler yarın sabah güneş doğarken kırağılarını tıpkı bir gözyaşı gibi toprağa akıtacaklardı."

Vehbi Bardakçı'nın "Hasretim Derin Uykularda-Mahir Çayan" ve "Ağlasın Gökyüzü-Deniz Gezmiş" adlı eserlerinden sonra "Adanmış Hayatlar" serisinin "Kırmızı Bahar-İbrahim Kaypakkaya" adlı bu üçüncü kitabını yayınlamaktan ve ülkemiz kültür hayatına bu eserleri kazandırmış olmaktan kıvanç duyuyoruz.

ISBN 9944-143-75-2

9 789944 143752

Web satış www.ozanyayincilik.com

CamScanner ile tarandı